

ԱՐԱ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ | ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԲԱՐՂԱՍԱՐՅԱՆ
ԿԱՐԻՆԵ ԳԱԼՍՅԱՆ | ՎԱՐԴԱՆ ԶԱՔԱՐՅԱՆ
ԳԵՎՈՐԳ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ | ԶԱՎԵՆ ՆԱԶԱՐՅԱՆ
ԳԱԳԻԿ ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ

ԻՆԹԵԼ X86 ԱՍԵՄԲԼԵՐ

Ի Ր Ա Կ Ա Ն Ռ Ե Ժ Ի Մ

ՌԻՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՆԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

**Ա. Հ. Առաքելյան, Շ. Ա. Բաղդասարյան,
Կ. Գ. Գալստյան, Վ. Ա. Զաքարյան, Գ. Ա. Մարտիրոսյան,
Զ. Ա. Նազարյան, Գ. Ռ. Սարգսյան**

ԻՆԹԵԼ x86 ԱՍԵՄԲԼԵՐ

(իրական ռեժիմ)
ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՉԵՌՆԱՐԿ

**ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
2016**

ՀՏԴ-004 (07)
ԳՄԴ 32.81 ց7
Ի 510

*Հրատարակության է երաշխավորել
ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի
ֆակուլտետի գիտական խորհուրդը*

**Ա. Հ. Առաքելյան, Շ. Ա. Բաղդասարյան, Կ. Գ. Գալստյան,
Վ. Ա. Ջաքարյան, Գ. Ա. Մարտիրոսյան, Զ. Ա. Նազարյան,
Գ. Ռ. Սարգսյան**

Ի 510 **ԻՆԹԵԼ x86 ԱՍԵՄԲԼԵՐ** (իրական ռեժիմ): Ուսումնամեթո-
դական ձեռնարկ: -Եր., ԵՊՀ հրատ., 2016, 268 էջ:

Ձեռնարկն անդրադառնում է Ինթել x86 ասեմբլերի (իրական ռեժիմ) հիմնական հրամաններին, տվյալների ներկայացմանը, ասեմբլերով ծրագրավորման հիմնարար գաղափարներին: Պարունակում է մեծ թվով օրինակներ: Ինքնուրույն աշխատանքի նպատակով յուրաքանչյուր բաժին համալրված է խնդիրներով և վարժություններով:

Նախատեսված է «ԷՀՄ ճարտարապետություն և ասեմբլեր լեզու» առարկայի ուսումնասիրության համար:

ՀՏԴ-004 (07)
ԳՄԴ 32.81 ց7

ISBN 978-5-8084-2148-6

© ԵՊՀ հրատ., 2016
© Հեղ. խումբ., 2016

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱՇՈՒԹՅՈՒՆ.....	7
ԷՀՄ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ.....	8
ԻՆՈՒԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՏԻՊԵՐԸ	10
Թվային տվյալների տիպեր (Numeric Data Types).....	10
Ամբողջ թվեր (Integers)	12
Սահող կետով տվյալների տիպեր (Floating-Point Data Types).....	12
Ցուցչային տիպ (Pointer Data Type)	13
Բիթային դաշտ (Bit Field Data Type)	13
Տողեր (String Data Type).....	14
BCD փաթեթավորված և ոչ փաթեթավորված թվեր	14
Տվյալների ներկայացումը ասեմբլեր ծրագրում.....	15
Խնդիրներ և վարժություններ.....	16
ԻՆՈՒԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱՇՈՒՆ	19
Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներ	20
Սեգմենտային ռեգիստրներ	22
Ղեկավարման և վիճակի դրոշմներ	23
ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԻՐԱԿԱՆ ՌԵԺԻՄՈՒՄ	26
ՀԱՅՏԵԱՎՈՐՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ.....	29
Ռեգիստրային հասցեավորում.....	29
Անմիջական հասցեավորում	29
Ուղղակի հասցեավորում.....	31
Անուղղակի ռեգիստրային հասցեավորում	32
«Բազա + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում	34
«(Ինդեքս * մասշտաբ) + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում	35
«Բազա + ինդեքս + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում....	36
«Բազա + ինդեքս * մասշտաբ + տեղաշարժ» (բազաինդեքսային հասցեավորում մասշտաբով) անուղղակի հասցեավորում	36
ԱՍԵՄԲԼԵՐ ԼԵԶՈՒ.....	37
Ասեմբլեր ծրագրի ընդհանուր կառուցվածքը	38
Ասեմբլեր ծրագրի բարգմանությունը.....	42
ՄԵՔԵՆԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԻ ՖՈՐՄԱՏԸ.....	51
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	54

Խնդիրներ և վարժություններ	58
ԻՆԹԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ:	
ՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐ	59
Ընդհանուր օգտագործման հրամաններ	59
Տվյալների տեղափոխության հրամաններ	60
Խնդիրներ և վարժություններ	77
Երկուական թվաբանության հրամաններ	78
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	93
Խնդիրներ և վարժություններ	94
Տասական թվաբանության հրամաններ	99
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	106
Խնդիրներ և վարժություններ	109
Տրամաբանական հրամաններ	109
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	115
Խնդիրներ և վարժություններ	117
Տեղաշարժի և պտույտի հրամաններ	118
Տեղաշարժի հրամաններ.....	119
Ցիկլիկ տեղաշարժի (պտույտի) հրամաններ	123
Կրկնակի տեղաշարժի հրամաններ (386+).....	126
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	127
Խնդիրներ և վարժություններ	131
Բիթային և բայթային հրամաններ	133
Ղեկավարությունը փոխանցող հրամաններ	142
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	154
Խնդիրներ և վարժություններ	157
Տողային հրամաններ.....	159
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	169
Խնդիրներ և վարժություններ	173
Դյուշների մշակման հրամաններ	176
Այլ հրամաններ	178
ՀՐԱՄԱՆԱԳՐԵՐ	179
Անունների սահմանման հրամանագրեր	180
Սեգմենտի հրամանագիր	182
GROUP հրամանագիր	184
ASSUME հրամանագիր	185

Հիշողության մոդելի և սեգմենտի սահմանման պարզեցված հրամանագրեր	185
Պրոցեսորի հրամանագրեր.....	189
Պայմանական թարգմանության հրամանագրեր	190
Սխալի գեներացման հրամանագիր (.ERR)	192
INCLUDE հրամանագիր	192
PUBLIC, EXTERN/EXTRN հրամանագրեր	193
ՊՐՈՑԵՂՈՒՐԱ.....	195
Պրոցեսորային նկարագրություն	195
Պրոցեսորային կանչ	199
Վերադարձ պրոցեսորայինց հիմնական ծրագիր	200
Պարամետրերի փոխանցում պրոցեսորային	201
Անդրադարձ (ռեկուրսիվ) պրոցեսորաներ	209
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	211
Խնդիրներ և վարժություններ	219
ՄԱԿՐՈ.....	222
Մակրոնկարագրություն	222
Մակրոկանչ	222
Կրկնման հրամանագրեր	224
Խնդիրներ և վարժություններ	227
ԸՆԴՀԱՏՈՒՄ.....	231
INT 21-ի ընդհատման մի քանի ֆունկցիաներ	231
Խնդիրների լուծման օրինակներ.....	234
Խնդիրներ և վարժություններ	236
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1 ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԷՀՄ-ՈՒՄ.....	237
Թվարկության դիրքային համակարգեր.....	237
Թվերի թարգմանությունը P–ական համակարգից Q–ական համակարգի	238
Ամբողջ թվերի թարգմանություն	238
Կոտորակային թվերի թարգմանություն	241
Երկուական թվերի գումարում և հանում.....	243
Առանց նշանի ամբողջ թվերի ներկայացումը ԷՀՄ-ում	244
Նշանով ամբողջ թվերի ներկայացումը ԷՀՄ-ում	245
Բիթ, բայթ, բառ, կրկնակի բառ.....	248
Երկուական կոդավորված 10-ական (BCD) թվերի ներկայացումը.....	249

Իրական թվերի ներկայացումը (IEEE ստանդարտ).....	250
Սիմվոլային տվյալների ներկայացումը	254
Խնդիրներ և վարժություններ	255
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2 ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ MS-DOS DEBUG ԾՐԱԳՐԻՆ ..	256
Խնդիրներ և վարժություններ	265
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	266

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ձեռնարկում ներկայացված է ԵՊՀ ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի «ԷՀՄ ճարտարապետություն և ասեմբլեր լեզու-1» դասընթացը:

Դասընթացի նպատակն է ներկայացնել ԷՀՄ-ի կառուցվածքը, տվյալների ներկայացումը, հրամանների համակարգը, ընդհատումների համակարգը Ինթել x86 (Intel x86) պրոցեսորների համար, ինչպես նաև ասեմբլեր ցածր մակարդակի լեզուն:

Ներկայացված են ասեմբլեր ծրագրերի օրինակներ Ինթել x86 պրոցեսորների համար DOS միջավայրում: Ձեռնարկը համալրված է տարբեր թեմաներին վերաբերող խնդիրներով, վարժություններով:

ԷՀՄ ՃԱՐՏԱՐԱԿԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ԷՀՄ ճարտարապետություն» (Computer Architecture) տերմինը առաջին անգամ կիրառվել է IBM ֆիրմայի աշխատակիցների կողմից 1959 թվականին:

Ներկայումս տարբեր էլեկտրոնային բառարաններում այն մեկնաբանվում է տարբեր կերպ:

Այսպիսով՝ ԷՀՄ ճարտարապետություն տերմինը չունի մեկ սահմանում:

Ներկայացնենք մի քանի սահմանումներ:

Սահմանում 1. ԷՀՄ ճարտարապետությունը սահմանվում է որպես.

- ԷՀՄ-ի կառուցվածքային սխեման,
- ԷՀՄ-ի կառուցվածքային սխեմայի տարրերին դիմելու եղանակները,
- ԷՀՄ-ի միջերեսի (ինտերֆեյս) կազմակերպումը և կարգաթիվը (լայնություն),
- ռեգիստրների հավաքածուն և նրանց դիմելու եղանակը,
- հիշողության կազմակերպումը և հասցեավորման եղանակները,
- ԷՀՄ-ի տվյալների ֆորմատները և ներկայացման եղանակները,
- ԷՀՄ-ի մեքենայական հրամանների հավաքածուն,
- մեքենայական հրամանների ֆորմատները,
- ընդհատումները:

Սահմանում 2. ԷՀՄ ճարտարապետություն ասելով՝ կհասկանանք.

1. մեքենայի ֆունկցիոնալ բլոկներն իրենց կապերով,
2. տվյալների ներկայացումը մեքենայում (ֆորմատները),
3. լեզուն (հրամանների համակարգը),
4. ընդհատումների համակարգը:

ԷՀՄ-ի ֆունկցիոնալ բլոկներն են.

- պրոցեսորը կամ կենտրոնական պրոցեսորը (CPU/Central Processing Unit),
- հիմնական հիշասարքը կամ ֆիզիկական հիշողությունը (Physical Memory/Main Memory/RAM),
- ներածող-արտածող սարքերը (Input/Output Devices),
- արտաքին հիշասարքերը (External Memory):

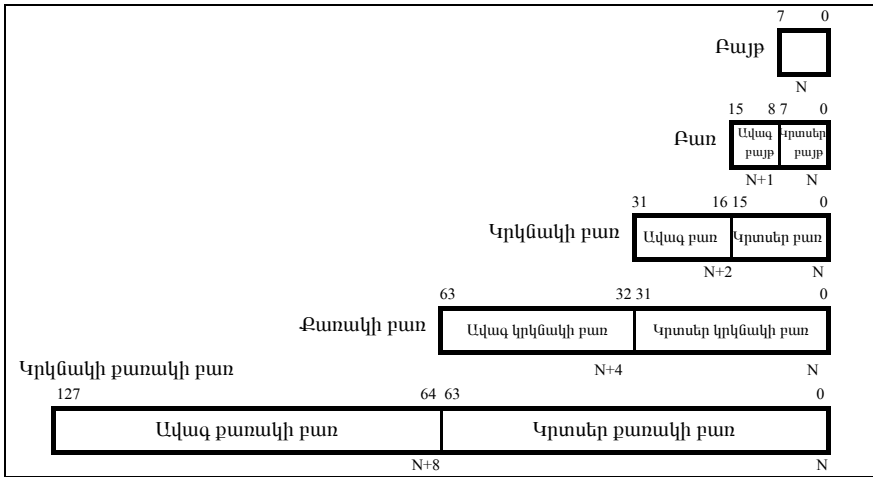
Ֆունկցիոնալ բլոկները միմյանց հետ կարող են կապվել 2 եղանակով՝

- մեկ ընդհանուր կապուղով (bus, шина),
- շատ կապուղիներով:

Սահմանում 2.-ի 2-4 կետերը կոիտարկենք Ինթել (Intel) պրոցեսորների ընտանիքի օրինակով:

ԻՆԹԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՏԻՊԵՐԸ

IA-32 ճարտարապետության հիմնական տվյալների տիպերն են բայթը /Byte (8 բիթ), բառը /Word (16 բիթ), կրկնակի բառը /Doubleword (32 բիթ), քառակի բառը /Quadword (64 բիթ) և կրկնակի քառակի բառը /Double quadword (128 բիթ):

Նկար 1. Հիմնական տվյալների տիպեր

Թվային տվյալների տիպեր (Numeric Data Types)

Չնայած բայթը, բառը, կրկնակի/քառակի բառը IA-32 ճարտարապետության հիմնական տիպերն են, սակայն որոշ հիմնական տիպեր են տվյալների տիպերի լրացուցիչ մեկնաբանություն և թույլ են տալիս գործողություններ կատարել թվային տիպերի հետ (նշանով և առանց նշանի թվեր, սահող կետով թվեր):

Ամբողջ թվեր (Integers)

IA-32 սահմանում է երկու տիպի ամբողջ թվեր՝ նշանով և առանց նշանի: Առանց նշանի ամբողջ թվերը սովորական երկուական թվեր են՝ 0-ից մինչև առավելագույն դրական թիվը, որը կարող է ներկայացվել օպերանդում: Նշանով ամբողջ թվերը երկուական թվերի լրացուցիչ կողմ են և կարող են օգտագործվել և՛ դրական, և՛ բացասական ամբողջ թվերի ներկայացման համար:

Որոշ հրամաններ (ADD, SUB հրամաններ) գործողություններ են կատարում և՛ առանց նշանի, և՛ նշանով ամբողջ թվերի հետ, իսկ այլ հրամաններ (IMUL, MUL, IDIV, DIV) գործողություններ են կատարում միայն մի տիպի թվերի հետ:

Սահող կետով տվյալների տիպեր (Floating-Point Data Types)

Իրական թվերը ներկայացվում են IEEE-754 ստանդարտով (տե՛ս հավելվածը) :

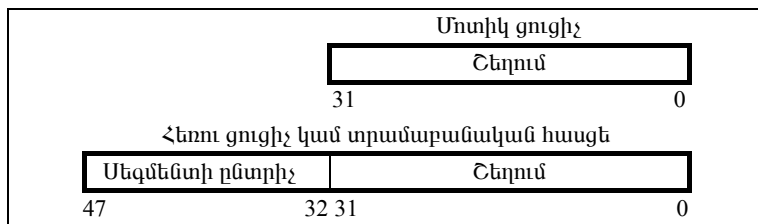
Տվյալի տիպը (Data Type)	Երկարություն (Length)	ճշտություն (Precision Bits)	Մոտավոր նորմալիզացված միջակայք (Approximate Normalized Range)	
			Երկուական (Binary)	Տասական (Decimal)
Սովորական ճշտություն (Single Precision)	32	24	$2^{-126} - 2^{127}$	$1.18 \times 10^{-38} - 3.40 \times 10^{38}$
Կրկնակի ճշտություն (Double Precision)	64	53	$2^{-1022} - 2^{1023}$	$2.23 \times 10^{-308} - 1.79 \times 10^{308}$
Կրկնակի ընդլայնված ճշտություն (Double Extended Precision)	80	64	$2^{-16382} - 2^{16383}$	$3.37 \times 10^{-4932} - 1.18 \times 10^{4932}$

Նկար 3. Սահող կետով տվյալների տիպերի երկարությունը, ճշտությունը և միջակայքը

Ֆուցչային տիպ (Pointer Data Type)

Ֆուցիչները հիշողության հասցեներ են: IA-32 ճարտարապետությունը սահմանում է երկու տիպի ցուցիչ՝ մոտիկ (near) և հեռու (far):

Մոտիկ ցուցիչը սեգմենտի ներսում 32-բիթանոց (16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում՝ 16-բիթանոց) շեղումն է (offset): Այն անվանում են նաև արդյունավետ կամ էֆեկտիվ հասցե (effective address): Այս ցուցիչն օգտագործվում է հիշողության հարթ և սեգմենտային մոդելներում հիշողությանը դիմելիս, երբ սեգմենտի արժեքը որոշվում է ոչ բացահայտ: Հեռու ցուցիչը տրամաբանական հասցե է՝ կազմված սեգմենտի 16-բիթանոց ընտրիչից (selector) և 32-բիթանոց (16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում՝ 16-բիթանոց) շեղումից: Այն օգտագործվում է հիշողության սեգմենտային մոդելում, երբ սեգմենտի արժեքը տրվում է բացահայտ:

Նկար 4. Ֆուցչային տիպեր

Բիթային դաշտ (Bit Field Data Type)

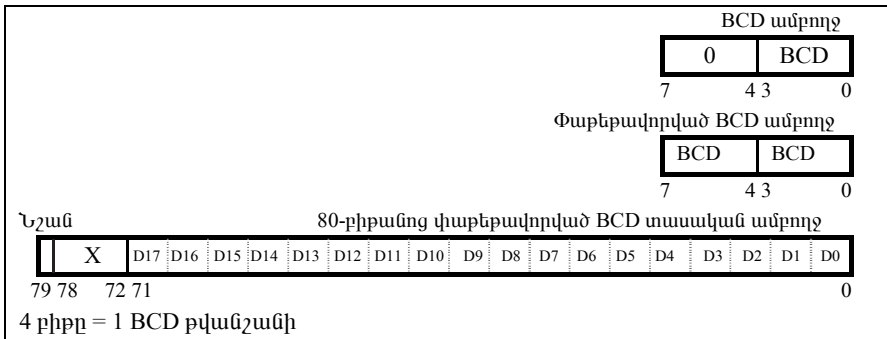
Բիթային դաշտը բիթերի հաջորդականություն է: Այն կարող է գտնվել հիշողության բայթի ցանկացած դիրքից սկսած և ունենալ առավելագույնը 32 բիթ երկարություն, ամենաշատը՝ 4 բայթում:

Տողեր (String Data Type)

Տողերը բիթերի, բայթերի, բառերի կամ կրկնակի բառերի հաշորդականություն են: Բիթային տողը կարող է սկսվել ցանկացած բայթի ցանկացած դիրքից և պարունակել մինչև $2^{32} - 1$ բիթ:

Բայթային տողը կարող է կազմված լինել բայթերից, բառերից կամ կրկնակի բառերից և ունենալ մինչև 4ԳԲ երկարություն:

BCD փաթեթավորված և ոչ փաթեթավորված բվեր

Նկար 5. Երկուական կոդավորված տասական բվեր /BCD (Binary coded Decimal)

Երկուական կոդավորված տասական բվեր (BCD բվեր)

Լինում են երկու տեսակ՝ փաթեթավորված և ոչ փաթեթավորված: Ոչ փաթեթավորված տասական թիվն առանց նշանի տասական թվի (0-9 միջակայք) երկուական 4-բիթանոց ներկայացումն է մեկ բայթում: Փաթեթավորված տասական թիվը մեկ բայթում 2 հատ տասական թվի (0-9 միջակայք) երկուական 4-բիթանոց ներկայացումն է:

Տվյալների ներկայացումը ասեմբլեր ծրագրում

Տվյալներն ասեմբլեր ծրագրում ներկայացվում են տվյալների հրամանագրերի (ղիրեկտիվներ/directives) միջոցով, որոնց տեսքն է.

Անուն D* <սկզբնական արժեքների ցուցակ>

Որտեղ՝

- անվան դաշտը պարտադիր չէ,
- *-ը կարող է ընդունել B (byte), W (word), D (doubleword), Q (quadword), T(ten byte), F (far) արժեքներ՝ համապատասխանաբար բայթ, բառ (2 բայթ), կրկնակի բառ (4 բայթ), քառակի բառ (8 բայթ), 10 բայթ և 6 բայթ սահմանելու համար,
- <սկզբնական արժեքների ցուցակ>-ը ներկայացնում է սկզբնական արժեքներ՝ անջատված ստորակետերով:
- Սկզբնական արժեքը ներկայացնում է թվային (ամբողջ կամ իրական) կամ սիմվոլային արժեք: Թվային ամբողջ արժեքը կարող է տրվել 10-ական, 16-ական (h/H վերջավորությամբ), 8-ական (q/Q վերջավորությամբ), 2-ական (b/B վերջավորությամբ) հիմքով: Սկզբնական արժեքը պետք է պատկանի սահմանված տիպի բույլատրելի արժեքների բազմությանը, այլապես թարգանհին այն կոդիտարկի որպես սխալ: Սիմվոլային տողը պարփակվում է չակերտների՝ “ ” կամ ապա-թարգների՝ ‘ ’ մեջ:
- Կարելի է սկզբնական արժեքի փոխարեն օգտագործել՝
 - ✓ ? նշանը, որը նշանակում է, որ սկզբնական արժեքը որոշված չէ,
 - ✓ <քանակ> DUP (<սկզբնական արժեքների ցուցակ>) գործողությունը, որը նշանակում է <սկզբնական արժեքների ցուցակ>-ը՝ <քանակ> անգամ կրկնած:

Օրինակ՝

A DB ?	; սահմանված է A բայթային փոփոխա- ; կանը, որի սկզբնական արժեքը որոշ- ; ված չէ,
B DB 5	; սահմանված է B բայթային փոփոխա- ; կանը՝ 5 սկզբնական արժեքով,
C DW 0F123h	; սահմանված է C բառային փոփոխա- ; կան՝ F123h 16-ական արժեքով,
D DB “Hello”	; սահմանված է D սիմվոլային զանգ- ; ված՝ “Hello” արժեքով,
E DD 13.4	; սահմանված է E կրկնակի բառային ; փոփոխականը՝ 13.4 իրական թվային ; արժեքով,
F DW 45, 101B, ?, 10H	; սահմանված է F բառային զանգված՝ ; բաղկացած 4 տարրից՝ 45, 5 (101B), ; որոշված չէ (?), 16 (10H) արժեքներով,
G DD 10 DUP (0)	; սահմանված է 10 կրկնակի բառերից ; կազմված G զանգված՝ սկզբնարժեքա- ; վորված զրոյով:

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Յուրաքանչյուր հրամանագրի համար գրել համարժեք այլ ներկայացում, որտեղ փոփոխականի սկզբնարժեքը տրված կլինի 16-ական տեսքով.

ա) A DB 17 բ) B DB 15 գ) V DB 255

դ) G DB 150 ե) D DB –17 զ) E DB –1

է) J DB –106 ը) Z DB –128 թ) I DW 17

ժ) K DW –17 ի) L DW –1 լ) M DW 256

2. Յուրաքանչյուր հրամանագրի համար գրել 2 համարժեք այլ ներկայացում, որտեղ փոփոխականի արժեքը տրված կլինի 10-ական տեսքով, մի դեպքում՝ առանց նշանի, իսկ մյուս դեպքում՝ նշանով.

ա) A DB 0Ah	բ) B DB 0A5h	գ) V DB 7Fh
դ) G DB 80h	ե) D DB 101b	զ) E DW 0FFFEh
է) J DW 7Fh	ը) Z DW 80h	

3. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

A DW 1020h

B DD 10203040h

16-ական տեսքով նշել հետևյալ հասցեներով բայթերի արժեքները՝ A, A+1, B, B+1, B+2 և B+3:

4. Յուրաքանչյուր հրամանագրի համար գրել 2 համարժեք այլ ներկայացում, որտեղ փոփոխականի արժեքը տրված կլինի երկուսական կոդավորված տասական թվի (BCD) տեսքով, մի դեպքում՝ փաթեթավորված, իսկ մյուս դեպքում՝ ոչ փաթեթավորված.

ա) A DB 12	բ) B DB 15h	գ) C DB 01011011b
դ) D DW 0A4h	ե) E DW 130	զ) F DW 7892
է) G DD 725	ը) H DD 123456	թ) I DD 1A5h

5. Նկարագրել 10 բայթից բաղկացած A զանգված՝ հետևյալ սկզբնական արժեքներով.

ա) տարրերը չունեն սկզբնական արժեք,
բ) տարրերն ունեն 0 սկզբնական արժեք,
գ) առաջին 5 տարրերը 1-եր են, մնացած 5 տարրերը՝ 0-ներ,
դ) տարրերն առաջին 10 բնական զույգ թվերն են (2, 4, 6....),
ե) առաջին 3 տարրերը պարզ թվեր են՝ 7, 11, 13, հաջորդ 4-ը սկզբնական արժեք չունեն, մնացած տարրերը 0-ներ են:

6. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

A DB 12h, 25h, 60, 48

B DB 5, -7, 10, 32

C DB 120, 85, 79, 46h

Նշել A, B և C զանգվածների տարրերի արժեքները 16-ական համակարգով հետևյալ գործողություններից հետո.

$A[2] = 10$, $A[6] = 25$, $A[9] = 4$, $B[1] = 12$, $B[7] = 44h$,

$C[2] = 10$, $C[-2] = 20$, $C[-5] = 33h$:

7. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

A DB 250, 12, 64h, 89

B DW 3552h, -27, -79, 3215

C DD 256, 486915h, 791241h, -732

Նշել A, B և C զանգվածների տարրերի արժեքները 16-ական համակարգով հետևյալ գործողություններից հետո.

$A[4] = 10$, $A[1] = 25$, $A[12] = 29h$, $B[-1] = 65h$, $B[6] = 47$,

$B[8] = 5$, $C[1] = 0Ah$, $C[4] = 57h$, $C[-5] = 42h$:

ԻՆԹԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒՆ

Ռեգիստրը պրոցեսորի փոքրածավալ հիշողություն է, որն ապահովում է տվյալներին արագ դիմելու հնարավորություն:

Ինքել x86 միկրոպրոցեսորի (կամ պարզապես պրոցեսորի¹) ծրագրային մոդելը (ծրագրավորողին հասանելի) պարունակում է 32 ռեգիստր: Այն կարելի է բաժանել 2 խմբի.

1. 16 հատ օգտագործողի ռեգիստրներ,
2. 16 հատ համակարգային ռեգիստրներ:

Դիտարկենք օգտագործողի ռեգիստրները, որոնց մեծ մասն ունեն ֆունկցիոնալ նշանակություն: 8086-ում կային 14 հատ 2-բայթանոց ռեգիստրներ: 80186-ում ավելացան ևս 2 ռեգիստր՝ FS և GS: 80386-ում ռեգիստրներից 10-ը դարձել են 4-բայթանոց, և դրանց անվանումը սկսվում է 'E' տառով:

Օգտագործողի ռեգիստրներն իրենց հերթին կարելի է բաժանել 3 ենթախմբի.

1. 8 հատ 32-բիթանոց ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներ (General-Purpose registers), որոնք օգտագործվում են տվյալներ և հասցեներ պահելու համար: Դրանք են՝ EAX/AX/AH/AL, ECX/CX/CH/CL, EDX/DX/DH/DL, EBX/BX/BH/BL, ESP/SP, EBP/BP, ESI/SI, EDI/DI:

2. 6 հատ 16-բիթանոց սեգմենտային ռեգիստրներ՝ CS, DS, SS, ES, FS, GS:

3. 32-բիթանոց դրոշների ռեգիստրը՝ EFLAGS (կրտսեր 16 բիթը՝ FLAGS) և հրամանի ցուցիչը՝ EIP (կրտսեր 16 բիթը՝ IP):

Այժմ ավելի մանրամասն դիտարկենք նշված ռեգիստրները:

¹ Մեկ միկրոսխեմայի կամ մի քանի միկրոսխեմաների խմբի տեսքով իրականացված պրոցեսորը կոչվում է միկրոպրոցեսոր: Ներկայումս միկրոպրոցեսոր չհանդիսացող պրոցեսորների շատ քիչ քանակի պատճառով միկրոպրոցեսոր և պրոցեսոր տերմինները գործնականում համարժեք են:

Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներ

31	16 15	8 7	0
EAX			
	AX		
	AH	AL	
ECX			
	CX		
	CH	CL	
EDX			
	DX		
	DH	DL	
EBX			
	BX		
	BH	BL	
ESP			
	SP		
EBP			
	BP		
ESI			
	SI		
EDI			
	DI		
31	16 15		0

Նկար 1. Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներ

Ընդհանուր օգտագործման 32-բիթանոց ռեգիստրները հնարավորություն են տալիս դիմելու իրենց կրտսեր մասերին (օրինակ՝ EAX-ի կրտսեր մասերն են AX-ը, AH-ը, AL-ը): Ավագ 16 բիթերին ուղղակիորեն հնարավոր չէ դիմել:

Քանի որ այդ ռեգիստրները ֆիզիկապես գտնվում են ԹSU-ի (թվաբանական-տրամաբանական սարքի) մեջ, դրանց նաև անվանում են ԹSU-ի ռեգիստրներ: Բացի ընդհանուր օգտագործումից՝ առանձին ռեգիստրներ հանդես են գալիս նաև որոշակի ֆունկցիոնալ նշանակությամբ:

- EAX/AX/AH/AL (Accumulator register) – կուտակիչ: Օգտագործվում է միջանկյալ տվյալներ պահելու համար: Որոշ հրամաններում օգտագործվում է ոչ բացահայտ:
- EBX/BX/BH/BL (Base register) – բազային ռեգիստր: Օգտագործվում է հիշողության մեջ գտնվող օբյեկտի բազային հասցեն պահելու համար: Որոշ հրամաններում օգտագործվում է ոչ բացահայտ:
- ECX/CX/CH/CL (Count register) – հաշվիչի ռեգիստր: Օգտագործվում է հրամանի կամ հրամանների խմբի կրկնության համար: Հաճախ օգտագործվում է ոչ բացահայտ (օրինակ՝ LOOP հրամանում):
- EDX/DX/DH/DL (Data register) – տվյալների ռեգիստր: Հիշվում են միջանկյալ տվյալներ: Որոշ հրամաններում օգտագործվում է ոչ բացահայտ:
- ESI/SI (Source Index register) – աղբյուրի ինդեքսային ռեգիստր: Ոչ բացահայտ օգտագործվում է տողային հրամաններում՝ պարունակելով ընթացիկ 32, 16, 8-բիթանոց տարրի հասցեն:
- EDI/DI (Destination Index register) – ընդունիչի ինդեքսային ռեգիստր: Նման է ESI/SI-ին:
- ESP/SP (Stack Pointer register) – պահումակի ցուցիչի ռեգիստր: Պարունակում է պահումակ սեգմենտի մեջ պահումակի զագաթի ցուցիչը (հասցեն):
- EBP/BP (Base Pointer register) – պահումակի կադրի բազային ցուցիչի ռեգիստր: Օգտագործվում է պահումակի ներսի տվյալներին դիմելու համար:

Որոշ հրամանների համար ամրագրված ռեգիստրների օգտագործումը հնարավորություն է տալիս ավելի կոմպակտ ներկայացնելու դրանց մեքենայական կոդերը:

Սեգմենտային ռեգիստրներ

Սեգմենտային ռեգիստրներն են CS, SS, DS, ES, FS, GS-ը: Այս ռեգիստրների ներկայությունը պայմանավորված է Ինթել միկրոպրոցեսորի օպերատիվ հիշողության կազմակերպման և օգտագործման հանգամանքով: Միկրոպրոցեսորն ապարատային միջոցներով ապահովում է ծրագրի կառուցվածքային կազմակերպումը՝ բաղկացած սեգմենտներից: Հիշողության նման կազմակերպումն անվանում են հիշողության կազմակերպման սեգմենտային մոդել:

Որևէ կոնկրետ պահին ծրագրին հասանելի սեգմենտները նշելու համար օգտագործվում են սեգմենտային ռեգիստրներ: Միկրոպրոցեսորն օգտագործում է հետևյալ երեք տիպի սեգմենտները:

1. **Կոդ (հրամանների) սեգմենտ**, որը պարունակում է ծրագրի հրամանները: Այս սեգմենտին դիմելու համար օգտագործվում է CS (code segment) ռեգիստրը:

2. **Տվյալների սեգմենտ**, որը պարունակում է ծրագրի կողմից մշակվող տվյալները: Այս սեգմենտին դիմելու համար օգտագործվում է DS (data segment) ռեգիստրը:

Ենթադրվում է, որ ոչ բացահայտ մեքենայական հրամանների մշակած տվյալները գտնվում են այն տվյալների սեգմենտում, որի հասցեն գտնվում է DS (Data Segment) սեգմենտային ռեգիստրում: Եթե ծրագրին մեկ տվյալների սեգմենտը չի բավարարում, այն կարող է օգտագործել ևս երեք լրացուցիչ տվյալների սեգմենտներ: Լրացուցիչ տվյալների սեգմենտի հասցեն բացահայտ կերպով (բացի տողային հրամաններում օգտագործվող ES սեգմենտային ռեգիստրից) նշվում է հրամանի մեջ սեգմենտային ռեգիստրի վերաբեռնման

նախադրյալի միջոցով: Լրացուցիչ տվյալների սեգմենտների հասցեները պահվում են ES, GS, FS սեգմենտային ռեգիստրներում:

3. **Պահունակ սեգմենտ**, որը հիշողության տիրույթ է և նույնպես օգտագործվում է տվյալների պահպանման համար: Պահունակի հետ աշխատանքը միկրոպրոցեսորն իրականացնում է հետևյալ սկզբունքով. այս տիրույթում գրանցված վերջին տարրն ընտրվում է առաջինը (LIFO – “Last Input, First Output” սկզբունք): Այս սեգմենտին դիմելու համար օգտագործվում է SS (stack segment) սեգմենտային ռեգիստրը:

Ղեկավարման և վիճակի դրոշներ

Այժմ մանրամասն դիտարկենք EFLAGS (80386+) դրոշների 32-բիթանոց ռեգիստրը, որի առանձին բիթերն ունեն որոշակի ֆունկցիոնալ նշանակություն, և կոչվում են դրոշներ: Այս ռեգիստրի կրտսեր մասը՝ 16-բիթանոց FLAGS ռեգիստրը, i8086-ի համար է:

EFLAGS դրոշների ռեգիստրն ունի հետևյալ տեսքը.

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	I D	V I P	V I F	A C	V M	R F	0	N T	I O P L	O F	D F	I F	T F	S F	Z F	0	A F	0	P F	1	C F	
31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

Նկար 2. EFLAGS դրոշների ռեգիստր

Չի օգտագործվում

ID (ID Flag), VIP (Virtual Interrupt Pending), VIF (Virtual Interrupt Flag), AC (Alignment Check), VM (Virtual-8086 Mode), RF (Resume Flag), NT (Nested Task), IOPL (I/O Privilege Level) դրոշները կոչվում են **համակարգային դրոշներ** և ներմուծվել են 80386-ից սկսած:

Իրական ռեժիմում օգտագործվում են միայն CF, PF, AF, ZF, SZ, IF, TF, DF և OF դրոշմները՝ i8086-ի դրոշմները: Ավելի մանրամասն դիտարկենք այդ դրոշմները:

CF (բիթ 0)՝ Carry Flag – փոխանցման դրոշմ: Եթե գումարման ժամանակ ավագ բիթից 1 է փոխանցվում դուրս, կամ հանման ժամանակ դրսից ավագ բիթը պարտք է վերցնում, ապա CF-ը ընդունում է 1 արժեք, հակառակ դեպքում՝ 0: Այս դրոշմն ունի գերհագեցման իմաստ առանց նշանի թվերի համար:

PF (բիթ 2)՝ Parity Flag – գույգության դրոշմ: Եթե գործողության արդյունքի կրտսեր բայթի մեջ 1-երի քանակը գույգ է, ապա PF = 1, հակառակ դեպքում՝ 0:

AF (բիթ 4)՝ Auxiliary Carry Flag – լրացուցիչ փոխանցման դրոշմ: Եթե գումարման ժամանակ 3-ից 4-րդ բիթ փոխանցում է կատարվում կամ հանման ժամանակ 4-ից 3-րդ բիթ պարտք է վերցվում, ապա AF = 1, հակառակ դեպքում՝ 0: Այս դրոշմն օգտագործվում է 10-ական թվաբանության հրամաններում:

ZF (բիթ 6)՝ Zero Flag – զրոյի դրոշմ: Եթե գործողության արդյունքը 0 է, ապա ZF = 1, հակառակ դեպքում՝ 0:

SF (բիթ 7)՝ Sign Flag – նշանի դրոշմ: Այս բիթն իրենից ներկայացնում է գործողության արդյունքի ավագ բիթի արժեքը: Եթե գործողության արդյունքը բացասական է՝ SF = 1, հակառակ դեպքում՝ SF = 0:

TF (բիթ 8)՝ Trace Flag – կանգառի դրոշմ: Եթե TF = 1, ապա պրոցեսորն աշխատում է քայլալին ռեժիմում, այսինքն՝ ծրագրի յուրաքանչյուր հրամանի կատարումից հետո պրոցեսորի աշխատանքը կանգնում է, և իրականացվում է int 1 հրամանը, հակառակ դեպքում հերթով կատարվում են ծրագրի բոլոր հրամանները մինչև ծրագրի ավարտը: Այս դրոշմն օգտագործվում է ճշգրտման ծրագրերի աշխատանքի ժամանակ (օր.՝ debug.exe):

IF (բիթ 9)՝ Interrupt Enable Flag – ընդհատումը թույլատրող դրոշմ: Եթե IF = 0, ապա պրոցեսորն անտեսում է արտաքին սարքերից եկած ընդհատումները:

DF (բիթ 10)՝ Direction Flag - ուղղության դրոշ: Այս դրոշն օգտագործվում է տողային հրամանների հետ աշխատելիս: Եթե $DF = 0$, ապա տողային հրամաններն իրականացվում են հասցեների աճման կարգով, իսկ եթե $DF = 1$ ՝ հասցեների նվազման կարգով:

OF (բիթ 11)՝ Overflow flag - գերհագեցման դրոշ: Եթե նշանով թվերի գործողության (գումարում/հանում) արդյունքը չի պատկանում արդյունքի համար նախատեսված թույլատրելի արժեքների բազմությանը, ապա $OF = 1$, հակառակ դեպքում՝ $OF = 0$:

DF դրոշը կոչվում է **դեկալարող դրոշ**, IF և TF դրոշները կոչվում են **համակարգային դրոշներ**, իսկ CF, PF, AF, ZF, SF, OF դրոշները՝ **վիճակի կամ քվաքանական դրոշներ**:

Օրինակ

դիտարկենք 1-բայթանոց 255 և 1 թվերի գումարման արդյունքում քվաքանական դրոշների ընդունած արժեքները:

$$255 = 11111111b$$

$$1 = 00000001b$$

$$1111\ 1111$$

+

$$\underline{0000\ 0001}$$

$$1\ 0000\ 0000$$

CF = 1, քանի որ տեղի է ունեցել փոխանցում:

AF = 1, քանի որ տեղի է ունեցել 3-ից 4-րդ բիթ փոխանցում:

SF = 0, քանի որ նշանի բիթը 0 է:

ZF = 1, քանի որ գործողության արդյունքը զրո է:

PF = 1, քանի որ գումարման արդյունքում ստացված մեկերի քանակը գույգ է (0):

OF = 0, քանի որ գերհագեցում տեղի չի ունեցել (որպես նշանով թվեր՝ -1-ին գումարվել է 1 և արդյունքում ստացվել է 0):

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԻՐԱԿԱՆ ՌԵԺԻՄՈՒՄ

IA-32 պրոցեսորներն աշխատում են իրական (real), պաշտպանված (protected) և համակարգը ղեկավարող ռեժիմով (System Management Mode-SMM):

Իրական ռեժիմը համակարգի գործարկման ռեժիմն է, որտեղ պրոցեսորն աշխատում է որպես արագագործ 8086:

Իրական ռեժիմը բնութագրվում է 1ՄԲ հասցեային տարածությամբ, հիշողության ցանկացած տիրույթի, մուտք/ելքի հասցեների և արտաքին սարքերի հետ ուղղակի աշխատելու անսահմանափակ հնարավորություններով:

Իրական ռեժիմը չի ապահովում հիշողության պաշտպանություն, բազմախնդրայնություն կամ կողի արտոնության մակարդակներ:

Ամենաներքին մակարդակով հիշողությունը կարելի է դիտարկել որպես բիթերի (bit/binary digit) զանգված: Սովորաբար հիշողությունը կազմակերպում են որպես բջիջների (կամ բայթերի) հաջորդականություն: Բջիջը մեկ կամ մեկից ավելի կարգավորված բիթերի համախումբ է, որն ունի հասցե: 8 հաջորդական բիթերին անվանում են բայթ: Երբ բջջի պարունակությունը 8 բիթ է՝ 1 բայթ, ապա ասում են, որ օգտագործվում է բայթային հասցեավորում: Պատմականորեն բայթի չափը կախված է եղել ապարատուրայից, և գոյություն չի ունեցել ստանդարտ, որը կարտատաղեր բայթի չափը: Դե ֆակտո 8 բիթը դարձավ ստանդարտ, քանի որ այն երկուսի աստիճան է:

Հասցեների փոփոխման միջակայքը կախված է հասցեի կապուղու լայնությունից: i486-ի և Pentium-ի համար այն գտնվում է 0-ից $2^{32}-1$ միջակայքում (4ԳԲ): Հիշողության ղեկավարումը կատարվում է ապարատային միջոցներով, որը նշանակում է, որ ծրագիրը չի կարող ձևափոխել ֆիզիկական հասցեն հասցեի կապուղու միջոցով:

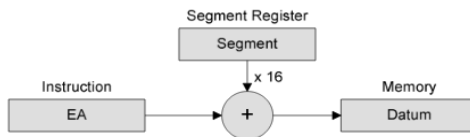
Դիտարկենք հիշողության կազմակերպումն իրական ռեժիմում:

Ինքել պրոցեսորներն իրական ռեժիմում օգտագործում են հիշողության կազմակերպման սեգմենտային եղանակը: Սեգմենտային հասցեավորման դեպքում հիշողությունը բաժանվում է տիրույթների (իրական ռեժիմում՝ առավելագույն չափը 64ԿԲ)՝ սեգմենտների, և յուրաքանչյուր բայթի հասցե ձևավորվում է երկու բաղադրիչներով՝ հիմք:շեղում (տրամաբանական հասցե), որտեղ հիմքը (base) ցույց է տալիս սեգմենտի սկզբի հասցեն, իսկ շեղումը (offset)՝ սեգմենտի սկզբի նկատմամբ տվյալ բայթի շեղումը:

Իրական ռեժիմում հիմքի և շեղման արժեքները 16-բիթանոց են (պաշտպանված ռեժիմում սեգմենտի սկզբի հասցեն որոշվում է ընտրիչի (selector) միջոցով, իսկ շեղումը 32-բիթանի է): 16-բիթանոց ծրագրում (իրական ռեժիմ) հիմքի արժեքը տրվում է սեգմենտային ռեգիստրով, իսկ շեղումը (արդյունավետ հասցե-effective address) կարող է տրվել ուղղակիորեն կամ անուղղակի արդյունավետ հասցեի բաղադրիչների միջոցով: Հիմքի արժեքը կարող է ծրագրում բացահայտ տրված չլինել:

Իրական ռեժիմում պրոցեսորը ծրագրում հիմք:շեղում տեսքով տրված տրամաբանական հասցեն ձևավորվում է 20-բիթանոց ֆիզիկական հասցեի հետևյալ եղանակով.

$$\text{Ֆիզիկական_հասցե}_{20} = \text{հիմք} * 16 + \text{շեղում}$$

Նկար 1. Տրամաբանական հասցեից ֆիզիկական հասցեի ստացումը իրական ռեժիմում

Իրական ռեժիմում ֆիզիկական հասցեն 20-րիթանոց է, հասցեային տարածությունը հասնում է մինչև 2^{20} բայթ կամ 1,048,576 բայթ (1ՄԲ), հասցեային տարածությունը տրվում է 00000h-ից 0FFFFFFh միջակայքում:

Օրինակ

7522H:F139H տրամաբանական հասցեին իրական ռեժիմում կհամապատասխանի հետևյալ ֆիզիկական հասցեն.

$$75220H + F139H = 84359H$$

Իրական ռեժիմում մեծածավալ տվյալների հետ աշխատելը հանգեցնում է խնդիրների, քանի որ շեղումը չի կարող գերազանցել 16 բիթը, և սեգմենտի չափը ահմանափակվում է 64ԿԲ-ով:

ՀԱՍՑԵԱՎՈՐՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ

IA-32 օպերանդները կարող են գտնվել.

- ռեգիստրում,
- հիշողության մեջ,
- անմիջապես հրամանում (անմիջական օպերանդ),
- մուտքի/ելքի կայանում:

Գործողության արդյունքը կարող է գրանցվել.

- ռեգիստրում,
- հիշողության մեջ,
- մուտք/ելքի կայանում:

Հասցեավորման եղանակ (Addressing mode) ասելով՝ կհասկանանք օպերանդի տրման եղանակը:

IA-32 կան հասցեավորման հետևյալ եղանակները:

Ռեգիստրային հասցեավորում

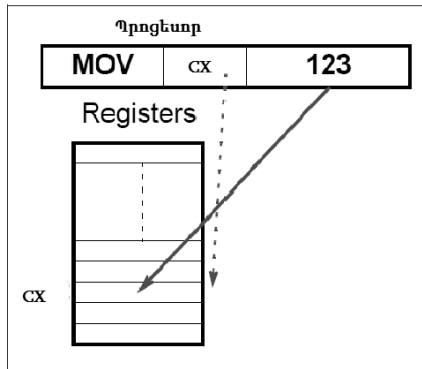
Այս հասցեավորման դեպքում օպերանդները ռեգիստրներ են:

MOV AX, BX ; ռեգիստրային հասցեավորում

Անմիջական հասցեավորում

Անմիջական հասցեավորում օգտագործվում է երկրորդ օպերանդի համար: Այն ներկայացնում է անմիջական արժեք, որը գրանցվում է մեքենայական հրամանում:

MOV CX, 123

Եթե օպերանդը գտնվում է հիշողության մեջ, ապա այն կարող է տրվել **ուղղակի կամ ոչ ուղղակի**: Արդյունավետ հասցեի (Effective Address/EA) կամ շեղման (Offset) ձևավորմանը մասնակցում են հետևյալ բաղադրիչները.

- բազա (base),
- ինդեքս (Index),
- մասշտաբ (Scale),
- տեղաշարժ (Displacement):

Հիշեցնենք, որ հիշողության սեգմենտային կազմակերպման ժամանակ հասցեն տրվում է սեգմենտ/ընտրիչ (selector) և շեղում (կամ արդյունավետ հասցե) զույգի միջոցով:

16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում արդյունավետ հասցեն = բազա + ինդեքս + տեղաշարժ.

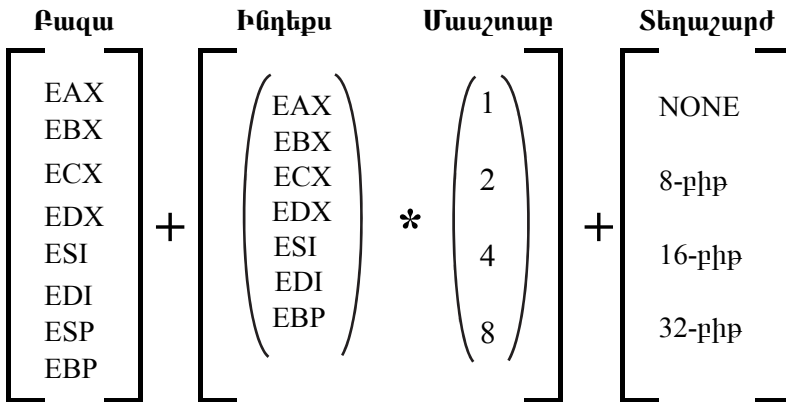
Բազա Ինդեքս Տեղաշարժ

$$\begin{bmatrix} BX \\ BP \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} SI \\ DI \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \text{None} \\ 8բիթ \\ 16բիթ \end{bmatrix}$$

Նկար 1. Շեղման (կամ արդյունավետ հասցեի) հաշվարկ 16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում

Այստեղ որպես բազա կարող են հանդես գալ միայն BX կամ BP ռեգիստրները, իսկ որպես ինդեքս՝ SI կամ DI-ն:

32-բիթանոց հասցեավորման դեպքում որպես բազա կարող են հանդես գալ EAX, EBX, ECX, EDX, ESI, EDI, ESP, EBP ռեգիստրները, իսկ որպես ինդեքս՝ EAX, EBX, ECX, EDX, ESI, EDI, EBP ռեգիստրները:

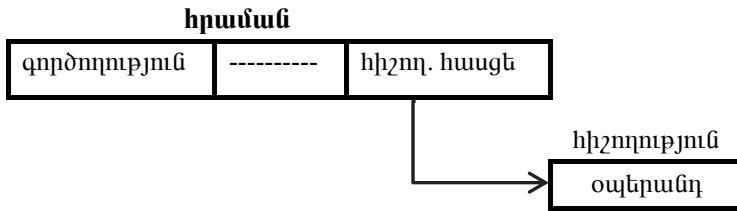

Նկար 2. Շեղման (կամ արդյունավետ հասցեի) հաշվարկ 32-բիթանոց հասցեավորման դեպքում

Հիմնականում լրությամբ սեգմենտային ռեգիստր է համարվում DS-ը, բայց այն դեպքում, երբ որպես բազա օգտագործվում են BP/EBP կամ ESP ռեգիստրները, որպես սեգմենտային ռեգիստր լրությամբ վերցվում է SS-ը:

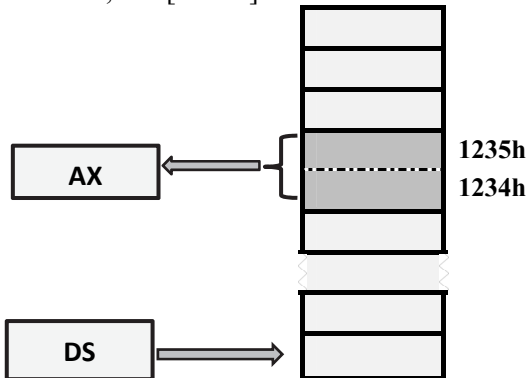
Ուղղակի հասցեավորում

Արդյունավետ հասցեի ձևավորմանը մասնակցում է միայն տեղաշարժը (displacement), որը գրանցվում է մեքենայական հրամանում:

Օրինակ

MOV AX, DS:[1234h]

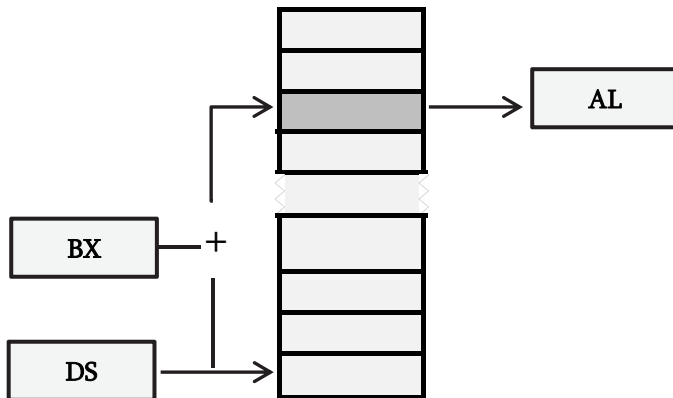

Անուղղակի ռեգիստրային հասցեավորում

Այս հասցեավորման դեպքում արդյունավետ հասցեի ձևավորմանը մասնակցում է միայն բազան կամ ինդեքսը:

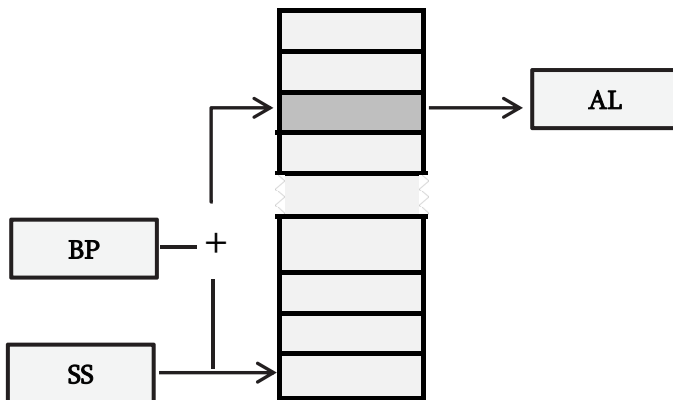
Օրինակ

MOV AL, [BX]

Օրինակ

MOV AL, [BP]

Օրինակ

MOV EAX, [ECX] ; EAX = DWORD PTR DS:[ECX]

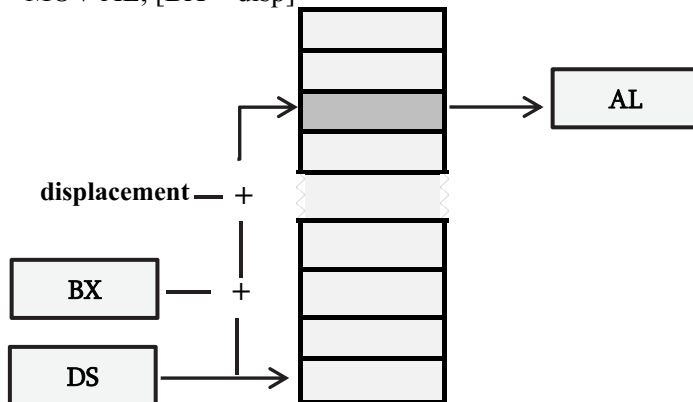
MOV AX, [SI] ; AX = WORD PTR DS:[SI]

«Բազա + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում

Այս հասցեավորման դեպքում արդյունավետ հասցեի ձևավորմանը մասնակցում են բազան կամ ինդեքսը և տեղաշարժը (displacement):

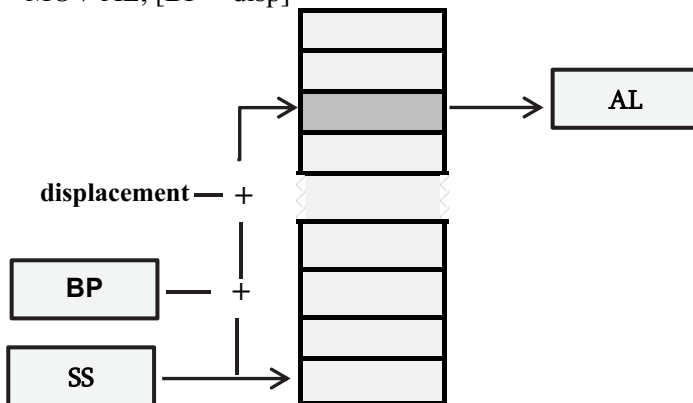
Օրինակ

MOV AL, [BX + disp]

Օրինակ

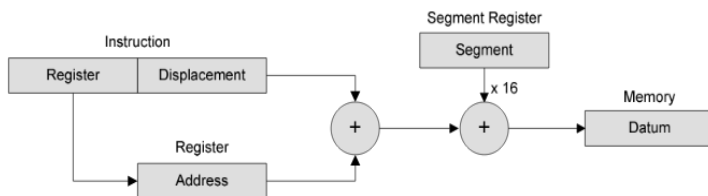
MOV AL, [BP + disp]

Օրինակ

MOV AL, [BX] + 4

MOV EAX, [EDX + 100]

Նկար 3. 16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում «Բազա + տեղաշարժ» արդյունավետ հասցեով ֆիզիկական հասցեի ձևավորումը

Այս հասցեավորումն օգտագործվում է.

- զանգվածի հետ աշխատելիս, որտեղ տեղաշարժը ցույց է տալիս զանգվածի սկիզբը, իսկ բազայի միջոցով որպես ինդեքս ընտրվում է զանգվածի տարրը (օգտագործվում է, երբ տարրի չափը 2, 4, 8 չէ),
- գրառման դաշտին դիմելու համար, որտեղ բազան ցույց է տալիս գրառման սկիզբը, իսկ տեղաշարժը՝ դաշտի սկիզբը:

«(Ինդեքս * մասշտաբ) + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում

Այս հասցեավորման դեպքում արդյունավետ հասցեից մասնակցում են կա՛մ ինդեքսային ռեգիստրը, կա՛մ ինդեքսային ռեգիստրն ու տեղաշարժը:

Մասշտաբն օգտագործվում է 386-երից սկսած:

Օրինակ

MOV EAX, A[EBX * 4] ; որտեղ A DD 6, 89,...

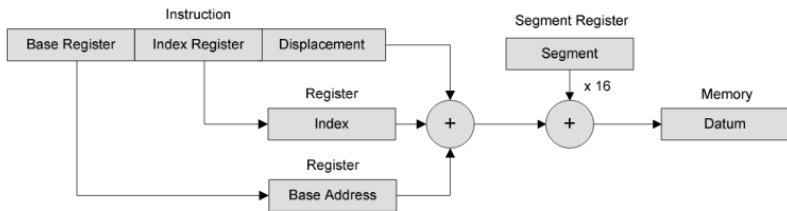
Այս հասցեավորման եղանակն առաջարկում է արդյունավետ եղանակ՝ ստատիկ զանգվածի տարրերի հետ աշխատելու համար, երբ տարրի չափը 2, 4 կամ 8 բայթ է: Տեղաշարժը տեղայնացնում է զանգվածի սկիզբը, իսկ ինդեքսային ռեգիստրը ցույց է տալիս զանգվածի տարրի ինդեքսը:

«Բազա + ինդեքս + տեղաշարժ» անուղղակի հասցեավորում

Օրինակ

```
MOV    DX, [BX + DI]
MOV    DX, [DI][BX]
MOV    DX, [BX][DI]
MOV    DX, A[BX][SI]
```

Առաջին 3 օրինակներում տեղաշարժը բացակայում է:

Նկար 4. 16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում «Բազա + ինդեքս + տեղաշարժ» արդյունավետ հասցեով ֆիզիկական հասցեի ձևավորումը

Երկու ռեգիստրների միաժամանակյա օգտագործումը հնարավորություն է տալիս աշխատելու կամ երկչափ զանգվածի (տեղաշարժը զանգվածի սկզբի հասցեն է), կամ գրառումների զանգվածի (տեղաշարժը գրառման դաշտի շեղումն է) հետ:

«Բազա + ինդեքս * մասշտաբ + տեղաշարժ»

(բազաինդեքսային հասցեավորում մասշտաբով) անուղղակի հասցեավորում

Օրինակ

```
MOV    AL, 20[EBX * 2 + ECX]    ; գրության
MOV    AL, [20 + EBX * 2 + ECX] ; երեք ձևերը
MOV    AL, [EBX * 2 + ECX + 20] ; համարժեք են:
```

Հասցեավորման բոլոր բաղադրիչների օգտագործումն արդյունավետ է երկչափ զանգվածի տարրերին դիմելու համար, երբ տարրի չափը 2, 4 կամ 8 բայթ է:

ԱՍԵՄԲԼԵՐ ԼԵԶՈՒ

Ասեմբլեր լեզուն ցածր մակարդակի լեզու է ԷՀՄ միկրոպրոցեսորների, միկրովերահսկիչ սարքերի և ծրագրավորվող այլ սարքերի համար: Այն մեքենայական հրամանի սիմվոլիկ ներկայացումն է և հատկորշվում է ԷՀՄ ճարտարապետությամբ:

Ասեմբլեր անվանում են նաև ասեմբլերի թարգմանչին:

Բանավեճը՝ ասեմբլերի կիրառության օգտակարության վերաբերյալ, համեմատած բարձր մակարդակի լեզուների հետ, ներկայումս ևս շարունակվում է: Ասեմբլեր լեզուն նախընտրում են օգտագործել հետևյալ իրավիճակներում.

- Ծրագիրն աշխատում է անմիջապես սարքերի հետ (օրինակ՝ դրայվերները, ընդհատումը մշակող ծրագրերը):
- Անհրաժեշտ է օգտագործել պրոցեսորի հրամաններ, որոնք հասանելի չեն բարձր մակարդակի լեզուների թարգմանիչներին (compiler): Օրինակ՝ պտույտի հրամանները, որոնք օգտագործվում են կողավորման ծրագրերում:
- Օպտիմիզացումն անհրաժեշտություն է (օրինակ՝ խաղերի ծրագրերում):
- Գոյություն չունի բարձր մակարդակի լեզու նոր կամ հատուկ պրոցեսորների համար:
- Անհրաժեշտ է փոփոխել գոյություն ունեցող երկուական կոդը, երբ նրա սկզբնաղբյուր բարձր մակարդակի լեզվով գրված ծրագիրը չկա:
- Անհրաժեշտ է գրել կոմպիլյատոր (compiler), որը գեներացնելու է ասեմբլեր կոդ (նման աշխատանքի համար պահանջվում է ասեմբլերի լավ իմացություն):

x86 ասեմբլեր լեզուն ունի երկու հիմնական շարահյուսություն՝ Ինթել շարահյուսություն և AT&T շարահյուսություն: Ինթել շարահյուսությունը օգտագործվում է MS-DOS և Windows ՕՏ համար, իսկ AT&T շարահյուսությունը՝ Unix ՕՏ համար: Արտաքին տեսքով այս երկու շարահյուսությունները տարբերվում են միմյանցից (օրինակ՝

ըստ Ինթել շարահյուսության գրված ‘MOV AX,1’ հրամանը համար-
ժեք է ըստ AT&T շարահյուսության գրված ‘MOVL \$1, %EAX’):
Մենք կձանոթանանք Ինթել շարահյուսությանը:

Ասեմբլեր լեզուն մեծատառ-փոքրատառերի նկատմամբ ոչ
զգայուն (case-insensitive) լեզու է:

Ասեմբլեր ծրագրի ընդհանուր կառուցվածքը

Այս բաժնում կդիտարկենք IA-32 ճարտարապետության ասեմբ-
լեր լեզվով գրված ծրագրի ընդհանուր կառուցվածքը: Կուսումնա-
սիրենք նաև այդ ծրագրերի թարգմանությունը, կապերի խմբագրումը
և իրականացումը:

Ասեմբլեր ծրագիրը կազմված է նախադասություններից
(statement), ընդ որում՝ յուրաքանչյուր տողում գրվում է միայն մեկ
նախադասություն: Կառուցվածքային առումով ասեմբլեր ծրագիրը
սեգմենտների համախմբություն է՝ կազմված նախադասություննե-
րից: Յուրաքանչյուր սեգմենտ ունի հետևյալ երեք տիպերից մեկը՝
կոդ (հրամաններ), տվյալներ կամ պահունակ: Ասեմբլեր լեզվի
նախադասությունները լինում են չորս տեսակի՝ հրամաններ,
հրամանագրեր, մակրոհրամաններ և մեկնաբանություններ:

- **Հրամաններ** – ասեմբլեր լեզվի հրամանը մեքենայական հրա-
մանի սիմվոլիկ ներկայացումն է: Ծրագրի թարգմանության
ընթացքում ասեմբլերի հրամանները փոխարինվում են
համապատասխան մեքենայական հրամաններով:
- **Հրամանագրեր** – հրամանագրերը հրահանգներ են թարգ-
մանչի, խմբագրիչի և բեռնիչի համար: Դրանք չեն թարգ-
մանվում մեքենայական հրամանների:
- **Մակրոհրամաններ** – մակրոհրամանները որոշակի ձևով
սահմանված նախադասություններ են, որոնք թարգմանու-
թյան առաջին փուլում փոխարինվում են ուրիշ նախադասու-
թյուններով:

- **Մեկնաբանություններ** – մեկնաբանությունները կարող են պարունակել կամայական սիմվոլներ: Դրանք անտեսվում են թարգմանչի կողմից: Մեկնաբանությունը մաս կարելի է դիտարկել որպես նախադասության մաս:

Ասեմբլեր հրամանի կառուցվածքը հետևյալն է՝

[նշիչ:] հրամանի_հուշանուն [օպերանդ(ներ)] [; մեկնաբանություն]

Քառակուսի փակագծեր պարունակող դաշտերը պարտադիր չեն:

- **Նշիչը** անուն է՝ բաղկացած տառերից, թվանշաններից և հատուկ սիմվոլներից՝ ? . @ _ \$ % (կոմպիլյատորից կախված): Անունը չի կարող սկսվել թվանշանով (եթե օգտագործված է կետ, այն չպետք է լինի առաջին սիմվոլը): Նշիչն օգտագործվում է ծրագրի հիշողության հասցեին սիմվոլիկ անուն տալու համար, որպեսզի հետագայում հնարավոր լինի ըստ անվան դիմում կատարել կոդի նշված հատվածին:
- **Հրամանի_հուշանունը** նկարագրում է գործողությունը և ներկայացնում է գործողության կոդի սիմվոլիկ անվանումը (օրինակ՝ ADD, MOV):
- **Օպերանդները** գործողությանը մասնակցող անդամներն են: Ասեմբլեր հրամանը կարող է ունենալ 0-3 օպերանդ: 2 օպերանդ ունեցող հրամանների համար սահմանված են որոշ սահմանափակումներ: Դրանք են.
 - օպերանդները միաժամանակ չեն կարող լինել հիշողության հասցե (բացի տողային հրամաններից),
 - առաջին օպերանդը չի կարող լինել անմիջական արժեք (բացի OUT հրամանից),
 - օպերանդները պետք է ունենան միևնույն չափը:
- **Մեկնաբանությունը** կամայական սիմվոլների համախմբություն է, որն անտեսվում է ասեմբլեր թարգմանչի կողմից: Մեկնաբանությունը սկսվում է ‘;’ սիմվոլով (մակրոներում կարող է լինել ‘;;’) և շարունակվում է մինչև տողի վերջը կամ

սկսվում է COMMENT <սիմվոլ> գրառումով և շարունակվում է մինչև որևէ տողում այդ <սիմվոլ>-ին հանդիպելը: Ծրագրավորման լավ ոճը ենթադրում է մեկնաբանությունների առկայություն ծրագրում:

STEK SEGMENT para stack 'stack'	; սեզմենտների նկարագրում
DB 256 dup(?)	պարզեցված
STEK ENDS	հրամանագրերով
DATA SEGMENT para public 'data'	
CHAR DB 'A'	MODEL small
DATA ENDS	.STACK 256
COD SEGMENT para public 'code'	.DATA
MAIN PROC FAR	CHAR DB 'A'
ASSUME CS:COD, DS:DATA, SS:STEK	.CODE
PUSH DS	MAIN:
XOR AX, AX	; ds-ի սկզբնարժեքավորում տվյալների
PUSH AX	; սեզմենտով
; ds-ի սկզբնարժեքավորում	MOV AX, @data
; տվյալների սեզմենտով	MOV DS, AX
MOV AX, DATA	; dl-ում գտնվող սիմվոլի ('A')
MOV DS, AX	; արտածում էկրանին
; dl-ում գտնվող սիմվոլի('A')	MOV AH, 2
; արտածում էկրանին	MOV DL, CHAR
MOV AH, 2	INT 21H
MOV DL, CHAR	; վերադարձ DOS
INT 21H	MOV AH, 4CH
; վերադարձ DOS	INT 21H
RET	END MAIN ; ծրագրի ավարտ /
MAIN ENDP	; մուտքի կետ
COD ENDS	
END MAIN ; ծրագրի ավարտ / մուտքի կետ	

Նկար 1. Ասեմբլեր ծրագրի օրինակ

Նշված ծրագիրն էկրանին է արտածում CHAR փոփոխականում գտնվող սիմվոլը: Ներկայացված է նաև ծրագրի սեգմենտների նկարագրման պարզեցված հրամանագրերով տարբերակը:

Ծրագիրը կազմված է պահուսնակի (stek սեգմենտ կամ .STACK տողը), տվյալների (data սեգմենտ կամ .DATA և նրան հաջորդող տողը) և կոդ (cod սեգմենտ կամ .CODE) սեգմենտներից:

Օպերանդը կարող է տրվել արտահայտության տեսքով:

Ասեմբլեր **արտահայտությունը** օպերանդների և գործողությունների համախմբություն է: Գործողությունները լինում են թվաբանական, տրամաբանական, համեմատության և այլն: Օպերանդը կան հաստատուն է, կան սահմանված անուն է, կան՝ արդեն սահմանված արտահայտություն: Արտահայտության արժեքը հաշվարկվում է թարգմանության ժամանակ:

Օրինակ MOV AL, 90 MOD 7

MOV AX, 1234h AND 4321h

Գործողություն	Շարահյուսություն	Նկարագրություն
+	+ <արտ>	
-	- <արտ>	Ունար միևուս
+	<արտ> + <արտ>	Գումարում
-	<արտ> - <արտ>	Հանում
*	<արտ> * <արտ>	Բազմապատկում
/	<արտ> / <արտ>	Ամբողջ բաժանում
MOD	<արտ> MOD <արտ>	Մնացորդ

Նկար 2. Թվաբանական գործողությունների աղյուսակ

Գործողություն	Շարահյուսություն	Նկարագրություն
SHR	<արտ> SHR <հաշվիչ>	Բիթային աջ տեղաշարժ հաշվիչի չափով
SHL	<արտ> SHR <հաշվիչ>	Բիթային ձախ տեղաշարժ հաշվիչի չափով
NOT	NOT <արտ>	Տրամաբանական ժխտում
AND	<արտ> AND <արտ>	Տրամաբանական and
OR	<արտ> OR <արտ>	Տրամաբանական or
XOR	<արտ> XOR <արտ>	Տրամաբանական xor

Նկար 3. Տրամաբանական գործողությունների աղյուսակ

Գործողություն	Շարահյուսություն	Նկարագրություն
EQ	<արտ> EQ <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե հավասար են (equal), սխալ՝ հակ. դեպքում
NE	<արտ> NE <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե հավասար չեն (not equal), սխալ՝ հակ. դեպքում
LT	<արտ> LT <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե փոքր է (less), սխալ՝ հակ. դեպքում
LE	<արտ> LE <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե փոքր է կամ հավասար (less or equal), սխալ՝ հակ. դեպքում
GT	<արտ> GT <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե մեծ է (greater), սխալ՝ հակ. դեպքում
GE	<արտ> GE <արտ>	Ծիշտ է (OFFh), եթե մեծ է կամ հավասար (greater or equal), սխալ՝ հակ. դեպքում

Նկար 4. Համեմատության գործողությունների աղյուսակ

Գործողություն	Շարահյուսություն	Նկարագրություն
SEG	SEG հասցե	Վերադարձնում է հասցեի սեգմենտ բաղադրիչը
OFFSET	OFFSET հասցե	Վերադարձնում է հասցեի շեղում բաղադրիչը
THIS	THIS	Ստեղծում է օպերանդ, որի հասցեն հաշվիչի ընթացիկ արժեքն է
PTR	<տիպ> PTR	Ստեղծում է արգումենտ, որի հասցեն տրված տիպի տրված արտահայտության արժեքն է

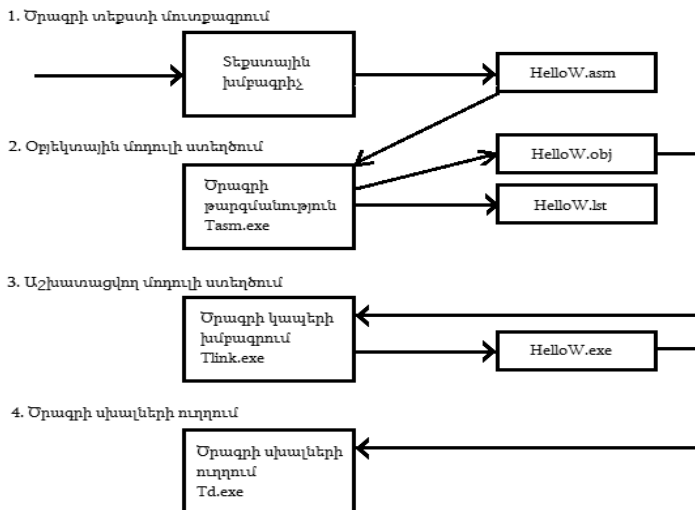
Նկար 5. Հասցեավորման գործողությունների աղյուսակ

Ասեմբլեր ծրագրի թարգմանությունը

Այս բաժնում կուսումնասիրենք ասեմբլեր լեզվով գրված ծրագրի ստեղծման պրոցեսը: Կնկարագրենք ինչպես ասեմբլեր լեզվով գրված ծրագիրը թարգմանել մեքենայական հրամանների, աշխատեցնել այն և ուղղել հայտնաբերված սխալները:

Մենք կդիտարկենք ասեմբլեր ծրագրի ստեղծումը MS-DOS օպերացիոն համակարգում: Ներկայիս օպերացիոն համակարգերում հնարավորություն կա MS-DOS օպերացիոն համակարգը աշխատեցնելու էմուլյատորների միջոցով: Մենք կօգտագործենք DOSBox էմուլյատորը: Ասեմբլեր ծրագրի քարգմանության, կապերի ստեղծման և սխալների ուղղման համար կօգտագործենք TASM (Turbo Assembler) փաթեթը:

Այժմ, օգտագործելով DOSBox էմուլյատորը և TASM փաթեթի որոշ ծրագրեր, գրենք ասեմբլեր ծրագիր և այն աշխատեցնենք: Ծրագրի ստեղծման պրոցեսը բաժանվում է չորս քայլի (Նկար 1):

Նկար 1. Ասեմբլեր ծրագրի ստեղծման պրոցեսի սխեմա

Որպես օրինակ՝ դիտարկենք ծրագիր, որը էկրան է դուրս բերում “Hello World!” տողը:

Որև տեքստային խմբագրիչով (օրինակ notepad.exe) գրենք ասեմբլեր ծրագրի տեքստ, որը կիրառություն ստեղծելուց հետո աշխատեցնելիս արտածում է “Hello World!” տողը:

Նշված ծրագրի տեքստը կլինի հետևյալը.

.MODEL SMALL

.STACK 100h

.DATA

message DB 'Hello World!', 13, 10, '\$'

.CODE

START:

MOV AX, @DATA ; տվյալների սեգմենտի հասցեն
; հիշվում է DS սեգմենտային
; ռեգիստրում

MOV DS, AX

MOV DX, OFFSET message ; message տողի շեղումը հիշվում
; է DX ռեգիստրում

MOV AH, 09h ; message տողը էկրան է
; արտածվում

INT 21h

MOV AX, 4C00h ; աշխատանքի/ ծրագրի ավարտը

INT 21h

END START

Այս ֆայլն անվանենք HelloW.asm:

2-րդ քայլը կատարելու համար անհրաժեշտ է օպերացիոն համակարգի ֆայլային համակարգում ունենալ մի թրթապանակ, որում կլինեն HelloW.asm ֆայլը, TASM փաթեթի Tasm.exe, Tlink.exe, Td.exe, Rtm.exe ծրագրերը, և այդ թրթապանակը հասանելի կլինի DOSBox էմուլատորին: Ենթադրենք, որ նշված ծրագրերը տեղադրված են D:\Asm\Work թրթապանակում: DOSBox-ին այդ թրթապանակի հասանելիության համար անհրաժեշտ է այն կցել DOS-ի ֆայլային համակարգին: Դա արվում է հետևյալ հրամանով.

mount D D:\Asm\Work

Այս հրամանի աշխատանքից հետո DOS-ի ֆայլային համակարգի D մասը ցույց կտա D:\Asm\Work թղթապանակի վրա: Այժմ D-ն դարձնենք ընթացիկ աշխատանքային թղթապանակ ‘d:’ հրամանի միջոցով:

Ինչպես նշված է Նկար 1-ում, ծրագրի տեքստից թարգմանություն անելու համար անհրաժեշտ է աշխատեցնել Tasm.exe ծրագիրը: Tasm.exe-ն թարգմանիչ է, որը ասեմբլեր լեզվով գրված տեքստը թարգմանում է մեքենայական հրամանների: Թարգմանության ընթացքում ստեղծվում են օբյեկտային մոդուլի և ցանկության դեպքում նաև լիսթինգի ֆայլերը: Օբյեկտային մոդուլը պարունակում է մեքենայական հրամանները և լրացուցիչ տվյալներ Tlink.exe ու Td.exe ծրագրերի համար: Լիսթինգի ֆայլը պարունակում է համարակալված մուտքային ասեմբլեր ծրագրի տեքստը՝ համալրված այլ տվյալներով (մեքենայական հրամաններ, սիմվոլային աղյուսակ, խմբերի և սեգմենտների մասին տեղեկատվություն): Եթե թարգմանության ընթացքում սխալներ են հայտնաբերվում, ապա լիսթինգի ֆայլում դրանց մասին նշվում է: Այժմ կատարենք 2-րդ քայլը HelloW.asm ասեմբլեր ծրագրի տեքստի համար:

Tasm.exe /zi /l HelloW.asm

Այս հրամանի արդյունքում էկրանին հայտնվում է tasm.exe-ի աշխատանքը նկարագրող տողերի հաջորդականություն: Եթե ծրագիրը սխալներ է պարունակում, ապա թարգմանիչն էկրանին դուրս է բերում “Fatal error”, “Error” կամ “Warning” բառերով սկսվող տողեր: Վերը նշված հրամանում /l պարամետրը նշանակում է, որ tasm.exe-ն պետք է ստեղծի նաև լիսթինգի ֆայլը: HelloW.asm ֆայլի թարգմանության արդյունքում ստացված լիսթինգի ֆայլն ունի հետևյալ տեսքը.

HelloW.asm

```

1      0000                      .model small
2      0000                      .stack 100h
3
4      0000                      .data
5      0000 48 65 6C 6C 6F 20    57+ message db    'Hello      World!',
13, 10, '$'
6      6F 72 6C 64 21 0D        0A+
7      24
8
9      000F                      .code
10     0000                      start:
11     0000 B8 0000s             mov ax, @data    ; Store address of data segment in DS
segment register
12     0003 8E D8               mov ds, ax
13     0005 BA 0000r             mov dx, offset message ; Store offset of message into
dx register
14     0008 B4 09               mov ah, 09h          ; Code for displaying the
message
15     000A CD 21               int 21h
16     000C B8 4C00             mov ax, 4c00h        ; End of executable
17     000F CD 21               int 21h
18                             end start

```

Symbol Table

Symbol Name	Type	Value
??DATE	Text	"11/07/15"
??FILENAME	Text	"HelloW "
??TIME	Text	"19:57:22"
??VERSION	Number	040A
@32BIT	Text	0
@CODE	Text	_TEXT
@CODESIZE	Text	0
@CPU	Text	0101H
@CURSEG	Text	_TEXT
@DATA	Text	DGROUP
@DATASIZE	Text	0

@FILENAME	Text	HELLOW
@INTERFACE	Text	000H
@MODEL	Text	2
@STACK	Text	DGROUP
@WORDSIZE	Text	2
MESSAGE	Byte	DGROUP:0000
START	Near	_TEXT:0000

Groups & Segments

Bit Size Align Combine Class

DGROUP	Group		
STACK	16 0100 Para	Stack	STACK
_DATA	16 000F Word	Public	DATA
_TEXT	16 000C Word	Public	CODE

Լիսթինգի ֆայլը բաղկացած է հետևյալ մասերից.

- Էջի վերնագիր,
- Ֆայլի վերնագիր,
- սկզբնական կողին համապատասխանող տողեր,
- հաղորդագրություն՝ սխալների մասին,
- սիմվոլների կամ խաչաձև հղումների աղյուսակ:

Լիսթինգի ֆայլում սկզբնական կողին համապատասխանող տողերն ունեն հետևյալ կառուցվածքը.

տողի_համար I շեղում մեքենայական_կոդ ասեմբլեր_հրաման

Տողի_համար – լիսթինգի ֆայլում տողի համարն օգտագործվում է սխալները տեղայնացնելու համար:

I - սյունը տվյալ օրինակում բացակայում է: Այն նշում է ներառվող ֆայլի (include ֆայլ) կամ մակրոյի ներդրվածությունը: Առաջին ներդրվող ֆայլը ստանում է 1 մակարդակ: Եթե այդ ներդրվող ֆայլը ներառում է մեկ այլ ֆայլ, ապա այն կստանա 2 մակարդակ և այդպես շարունակ: Մակարդակների նշման նույն մեխանիզմը կիրառվում է մակրոների ներդրվածությունը ցուցադրելու համար:

Շեղում – կող սեգմենտի սկզբի նկատմամբ հերթական հրամանի բայթերով արտահայտված շեղումը: Այս շեղումը նաև անվանում են հասցեի հաշվիչ:

մեքենայական_կոդ – նույն տողի ասեմբլեր հրամանի մեքենայական ներկայացումն է:

Սիմվոլների աղյուսակը (symbol table) ծրագրի բոլոր սիմվոլների ցուցակն է այբբենական կարգով: Այն պարունակում է սիմվոլի անունը, տիպը, արժեքը:

Վերոհիշյալ լիսթինգի օրինակը սխալներ չի պարունակում:

Լիսթինգի ֆայլն օգտագործվում է ծրագրում սխալների հայտնաբերման համար: Միսխալներն ուղղելուց հետո `tasm.exe`-ի աշխատանքի արդյունք հանդիսացող օբյեկտային մոդուլը (`HelloW.obj` ֆայլը) պարունակում է մեքենայական հրամաններ: Սակայն այն դեռ պատրաստ չէ աշխատանքի համար: Անհրաժեշտ է կատարել Նկար 1-ում պատկերված 3-րդ քայլը: Կապերի խմբագրիչը մուտքում ստանում է մեկ կամ մի քանի օբյեկտային մոդուլ և դրանք միավորում մեկ կիրառության մեջ: `Tlink.exe` ծրագրի մուտքային պարամետրերի բազմությունը տեսնելու համար բավական է այն կանչել առանց որևէ պարամետրի:

Մեր օրինակի համար `Tlink.exe`-ն կանչենք հետևյալ պարամետրերով՝

`Tlink.exe /v HelloW.obj`

Արդյունքում ստացվում է `HelloW.exe` կիրառությունը:

Եթե `HelloW.exe` կիրառության աշխատանքի ընթացքում հայտնաբերվում են սխալներ, ապա դրանց պատճառը կարելի է գտնել որևէ debugger-ով: Մենք կոլիտարկենք `Turbo Debugger`-ի (`Td.exe`) աշխատանքը: `Td.exe` ծրագիրը հնարավորություն է տալիս քայլ առ քայլ կատարելու տրված ծրագիրը և ամեն քայլից հետո տեսնելու ու փոփոխելու օգտագործողի ռեգիստրները, կիրառությանը հասանելի հիշողությունը և մեքենայական կոդը: Այդպես հնարավոր է դառնում

գտնել ծրագրում սխալի տեղը և պատճառը: Սխալն ուղղելուց հետո անհրաժեշտ է կրկին անցնել վերը նշված 1-ից 3-րդ քայլերով ու ստեղծել նոր կիրառություն: Td.exe-ի միջոցով կիրառությունը աշխատեցնելու համար անհրաժեշտ են հետևյալ 3 պայմանները.

1. Ծրագրի տեքստում պետք է հայտարարված լինի նշիչ ծրագրի առաջին հրամանի համար: Այդ նշիչի անունը պետք է նշված լինի ծրագրի տեքստի վերջում որպես END հրամանագրի արգումենտ:
2. Ծրագրի թարգմանության համար ցանկալի է տրված լինի /zi պարամետրը: Սա թարգմանչին թույլ է տալիս պահել սիմվոլային անունների և կոդ սեգմենտում դրանց շեղումների կապը: Հարկ է նշել, որ եթե /zi պարամետրը տրված չլինի, ապա Td.exe-ն սիմվոլային անունների փոխարեն ցույց կտա դրանց շեղումները:
3. Կապերի խմբագրման համար պետք է տրված լինի /v պարամետրը: Սա թույլ է տալիս պահպանել թարգմանության ժամանակ ստեղծված տվյալները:

Նշված քայլերը կատարելուց հետո HelloW.exe-ն կարելի է աշխատեցնել Td.exe-ի միջոցով հետևյալ կերպ.

Td.exe HelloW.exe

Այս հրամանը կբացի Td.exe ծրագրի պատուհանը (Նկար 2):

Start նշիչի տակ գտնվող եռանկյունը ցույց է տալիս հաջորդ հրամանը, որը պետք է կատարվի:

F8 սեղմելու դեպքում կկատարվի այդ հրամանը, որից հետո դեկավարումը կրկին կտրվի Td.exe-ին, որպեսզի հնարավոր լինի տեսնել համակարգի վիճակն այդ քայից հետո:

```

DOSBox 0.74, Cpu speed: max 100% cycles, Frameskip 0, Program: TD
File Edit View Run Breakpoints Data Options Window Help READY
Module: hellow File: hellow.asm 4
.model small
.stack 100h

.data
message db 'Hello World!', 13, 10, '$'

.code
start:
    mov ax, @data          ; Store address of data segment in DS segment regi
    mov ds, ax
    mov dx, offset message ; Store offset of message into dx register
    mov ah, 09h            ; Code for displaying the message
    int 21h
    mov ax, 4c00h          ; End of executable
    int 21h
end start
Watches
F1-Help F2-Bkpt F3-Mod F4-Here F5-Zoom F6-Next F7-Trace F8-Step F9-Run F10-Menu

```

Նկար 2. TurboDebugger ծրագրի պատուհանը

Համակարգի վիճակը տեսնելու համար կան մի քանի պատուհաններ, որոնք կարելի է բացել View ընտրացուցակից: Դիտարկենք դրանցից մի քանիսը:

1. **CPU** պատուհանում ցույց է տրվում ծրագրի մեքենայական կոդը:
2. **Registers** պատուհանում ցույց են տրվում ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների արժեքները:
3. **Flags** պատուհանում ցույց են տրվում դրոշմների արժեքները:
4. **Stack** պատուհանում ցույց է տրվում պահուսակ սեգմենտի պարունակությունը:
5. **Dump** պատուհանն արտապատկերում է ձախ կողմում նշված հասցեների պարունակությունը:

Td.exe-ի աշխատանքը դադարեցնելու համար կարելի է սեղմել Alt+X:

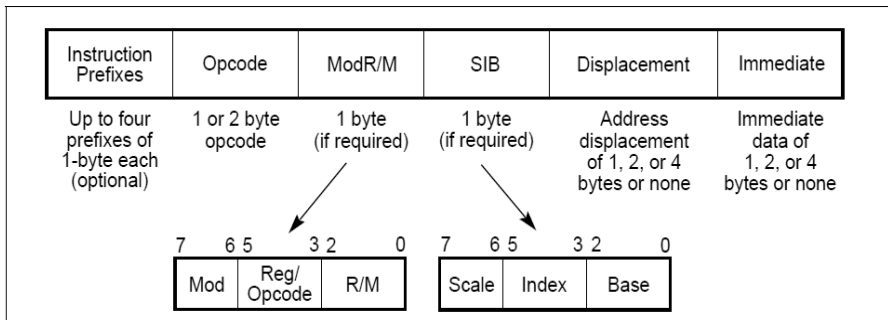
ՄԵՔԵՆԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԻ ՖՈՐՄԱՏԸ

Հրամանը թարգմանվելուց կարող է ստացվել 1-ից մինչև 15 բայթ:

Մեքենայական հրամանը կազմված է հետևյալ դաշտերից.

- հրամանի նախդիր/Instruction Prefix (մինչև 4 նախդիր, յուրաքանչյուրը՝ 1 բայթ),
- գործողության կոդ/Opcode (1 կամ 2 բայթ),
- ModR/M բայթ,
- SIB բայթ (Scale-Index-Base),
- տեղաշարժ/Displacement (0, 1, 2 կամ 4 բայթ),
- անմիջական օպերանդ/Immediate (0, 1, 2 կամ 4 բայթ):

Նշված դաշտերից պարտադիր է միայն գործողության կոդի դաշտը:

Նկար 1. IA-32 մեքենայական հրամանի ֆորմատը

Հրամանի նախդիր – օգտագործվում է հրամանի մեջ եղած որոշ դաշտեր փոխելու համար: Նախդիրները բաժանվում են 4 խմբի.

1. սեգմենտի վերաբեռնում (Segment override prefixes),
2. օպերանդի չափի վերաբեռնում (66H – Operand-size override prefix),
3. հասցեի չափի վերաբեռնում (67H – Address-size override prefix),

4. կապուղու (computer bus, шина) փակման և կրկնման նախադիրներ (F0H-Lock prefix and repeat prefixe):

Սեգմենտային ռեգիստրի վերաբեռնում կատարվում է, եթե հրամանում բացահայտ նշված է սեգմենտային ռեգիստրը:

Օրինակ

MOV AX, GS:T ; ds սեգմենտային ռեգիստրի փոխարեն կվերցնի GS-ը

Նշված հրամանում կատարված է լուրջյամբ գործող DS սեգմենտային ռեգիստրի վերաբեռնում GS սեգմենտային ռեգիստրով: Թարգմանված մեքենայական կոդը կպարունակի GS սեգմենտային ռեգիստրի կոդը որպես 1) տեսակի նախդիր:

Եթե սեգմենտը 16-բիթանի է, ապա լուրջյամբ օպերանդի չափը և հասցեավորման եղանակը 16-բիթանի են: 32-բիթանոց սեգմենտի դեպքում լուրջյամբ օպերանդի չափը և հասցեավորման եղանակը 32-բիթանի են:

Լուրջյամբ օպերանդի կամ հասցեավորման չափը փոխելու համար օգտագործվում են **օպերանդի չափի վերաբեռնման և հասցեավորման չափի վերաբեռնման նախդիրները**:

Կրկնության նախդիր – հրամանի կրկնման նախդիրն օգտագործվում է տողերի մշակման հրամաններում, որոնց օգնությամբ հրամանը կարող է կրկնվել մեկից ավելի անգամ:

Կապուղու փակում – այս նախդիրն օգտագործվում է միայն որոշակի հրամաններից առաջ: Այլ հրամանների մեջ օգտագործելը կհանգեցնի սխալի:

Գործողության կոդ – գործողության կոդը զբաղեցնում է մեկ կամ 2 բայթ: Այն կարող է ունենալ 3-բիթանոց ընդլայնում, որը զբաղեցնում է ModR/M բայթում:

Mod R/M բայթ – mod R/m-ը բաժանվում է երեք մասի:

7	6	5	4	3	2	1	0
Mod		Reg/OpCode			R/M		

Mod-ը և R/M-ը միասին որոշում են հասցեավորման եղանակները (32 հնարավոր արժեք՝ 8 ռեգիստր և 24 հասցեավորման եղանակ):

- *reg/opcode* դաշտը որոշում է կա՛մ ռեգիստրի կոդը, կա՛մ գործողության կոդի ընդլայնումը:
- *r/m* դաշտը կարող է որոշել ռեգիստր կամ միավորված mod դաշտի հետ հասցեավորման եղանակը:

16-բիթանոց հասցեավորման դեպքում mod դաշտի նշանակությունը հետևյալն է.

- 00 – օգտագործված է հիշողության հասցեավորում՝ առանց տեղաշարժի (հրամանի մեջ տեղաշարժ դաշտը բացակայում է),
- 01 – օգտագործված է հիշողության հասցեավորում 1-բայթանի տեղաշարժով (հրամանի մեջ տեղաշարժը 1 բայթ է),
- 10 – օգտագործված է հիշողության հասցեավորում երկու բայթանի տեղաշարժով,
- 11 – ռեգիստրային կամ անմիջական հասցեավորում:

reg	AL AX EAX	CL CX ECX	DL DX EDX	BL BX EBX	AH SP ESP	CH BP EBP	DH SI ESI	BH DI EDI
2-ական կոդը	000	001	010	011	100	101	110	111

Աղյուսակ 1. Ռեգիստրների կոդերի աղյուսակ

R/M	Mod = 00	Mod = 01	Mod = 10
000	[BX + SI]	[BX + SI] + d8	[BX + SI] + d16
001	[BX + DI]	[BX + DI] + d8	[BX + DI] + d16
010	[BP + SI]	[BP + SI] + d8	[BP + SI] + d16
011	[BP + DI]	[BP + DI] + d8	[BP + DI] + d16
100	[SI]	[SI] + d8	[SI] + d16
101	[DI]	[DI] + d8	[DI] + d16
110	Ուղղակի հասցեավորում	[BP] + d8	[BP] + d16
111	[BX]	[BX] + d8	[BX] + d16

Աղյուսակ 2. Արդյունավետ հասցեի հաշվարկ

SIB դաշտ – այս դաշտն օգտագործվում է միայն 32-բիթանոց հասցեավորման դեպքում և կազմված է **մասշտաբ** (2 բիթ), **ինդեքս** (3 բիթ) և **բազա** (3 բիթ) դաշտերից:

Մասշտաբ դաշտը որոշում է մասշտաբային գործակիցը: Այն ընդունում է 4 հնարավոր արժեքներ, որոնց նշանակությունը հետևյալն է.

00 – մասշտաբը 1 է,

01 – մասշտաբը 2 է,

10 – մասշտաբը 4 է,

11 – մասշտաբը 8 է:

Ինդեքս և բազա - համապատասխանաբար որոշում են ինդեքսային և բազային ռեգիստրները:

Խնդիրների լուծման օրինակներ

Դիտարկենք 16-բիթանոց հասցեավորման մի բանի օրինակներ:

Խնդիր

Որոշել հետևյալ հրամանների մեքենայական կոդը՝ օգտվելով գումարման գործողության (ADD) կոդային աղյուսակից:

Կոդային աղյուսակում գործողության կոդին հաջորդող նշանների նշանակությունը հետևյալն է.

“/r” – մեքենայական հրամանի մեջ գործողության կոդի դաշտին հետևում է ModR/M բայթը,

Ib – անմիջական 1-բայթանի օպերանդ,

Iw – անմիջական 2-բայթանի օպերանդ,

Id – անմիջական 4-բայթանի օպերանդ,

/n – գործողության կոդի n ընդլայնում:

Գործողության կոդ	Հրաման	Նկարագրություն
04 ib	ADD AL, imm8	$AL = AL + imm8$
05 iw	ADD AX, imm16	$AX = AX + imm16$
05 id	ADD EAX, imm32	$EAX = EAX + imm32$
80 / 0 ib	ADD r/m8, imm8	$r/m8 = r/m8 + imm8$
81 / 0 iw	ADD r/m16, imm16	$r/m16 = r/m16 + imm16$
81 / 0 id	ADD r/m32, imm32	$r/m32 = r/m32 + imm32$
83 / 0 ib	ADD r/m16, imm8	$r/m16 = r/m16 + imm8$ (imm8-ը նշանով թիվ է)
83 / 0 ib	ADD r/m32, imm8	$r/m32 = r/m32 + imm8$ (imm8-ը նշանով թիվ է)
00 / r	ADD r/m8, r8	$r/m8 = r/m8 + r8$
01 / r	ADD r/m16, r16	$r/m16 = r/m16 + r16$
01 / r	ADD r/m32, r32	$r/m32 = r/m32 + r32$
02 / r	ADD r8, r/m8	$r8 = r8 + r/m8$
03 / r	ADD r16, r/m16	$R16 = r16 + r/m16$
03 / r	ADD r32, r/m32	$R32 = r32 + r/m32$

Աղյուսակ 3. ADD հրաման

1. ADD DI, DX

Լուծում

Նշված հրամանն ունի

ADD r16, r16

տեսքը: Հետևաբար, ըստ աղյուսակի, այն ունի 01/r կամ 03/r գործողության կոդը: Առաջին դեպքում ընդունիչ օպերանդը r/m16-ն է, իսկ երկրորդ դեպքում r/m16-ը աղբյուր օպերանդ է: Ընտրենք նվազագույն կոդը՝ 01:

Քանի որ 01 գործողության կոդի դաշտին հետևելու է ModR/M բայթը, կողավորենք այն: Mod դաշտը կունենա 11 արժեք, քանի որ տվյալ դեպքում օգտագործված է ռեգիստրային հասցեավորում: DI ռեգիստրի կոդը 111 է, իսկ DX-ինը՝ 010 (տե՛ս Աղյուսակ 1-ը):

Քանի որ DI-ն ընդունիչ օպերանդն է, այն կգրանցվի R/M դաշտում, իսկ DX-ի կողը կգրանցվի Reg/OpCode դաշտում: Այսպիսով՝ կունենանք.

Mod	DX	DI
11	010	111

Պատասխան

ADD DX, DI հրամանի մեքենայական կոդը 16-ական համակարգով կլինի 01 D7 h, որտեղ՝

01 – գործողության կոդ (OpCode) է,

D7 – ModR/M բայթն է,

2. ADD CX, [BX + 7]

Լուծում

Տրված հրամանն ունի հետևյալ շարահյուսությունը.

ADD r16, m16

Հետևաբար, ըստ աղյուսակի, այն ունի 03 գործողության կոդ (համապատասխանում է աղյուսակի 03/r r16, r/m16 տողին), և տվյալ հրամանի մեքենայական կոդը բաղկացած է գործողության կոդի (03), ModR/M բայթի և 8-բիթանոց (7) տեղաշարժի դաշտերից:

Ստանանք ModR/M բայթի արժեքը: Տվյալ դեպքում Mod դաշտի արժեքը կլինի 01, քանի որ [BX + 7] հասցեավորման մեջ մասնակցում է 8-բիթանոց տեղաշարժ: CX ռեգիստրի կոդը, ըստ աղյուսակի, 001 է, իսկ [BX] + d8 հասցեավորման եղանակինը՝ 111:

Mod	CX	[BX]
01	001	111

Պատասխան

ADD CX, [BX + 7] հրամանի մեքենայական կոդը 16-ական համակարգով՝ 03 8F 07h , որտեղ՝

03 – գործողության կոդ (Opcode),

8F – ModR/M,

07 – տեղաշարժ (Displacement):

3. ADD BX, 5

Լուծում

ADD BX, 5 հրամանն ունի հետևյալ շարահյուսությունը՝

ADD r16, imm8,

որին համապատասխանում է 83 /0 ib կոդը:

Տվյալ դեպքում գործողության կոդն ունի ընդլայնում՝ 0: BX ռեգիստրի կոդը 011 է: ib նշանակում է մեքենայական կոդում մասնակցելու է անմիջական օպերանդ (5): Mod-ը կունենա 11 արժեք, քանի որ տվյալ դեպքում օգտագործված է անմիջական հասցեավորում.

Mod	Opcode	BX
11	000	011

Պատասխան

ADD BX, 5 հրամանի մեքանայական կոդը 16-ական համակարգով ստացվեց՝ 83 C3 05h:

83 – գործողության կոդ (Opcode),

C3 – ModR/M,

05 – անմիջական օպերանդ (Immediate):

4. ADD DX, [BX + SI]

Լուծում

ADD DX, [BX + SI] ⇔ ADD r16, m16 ⇔ 03/r r16, r/m16

=> 03 10h

Պատասխան

03 10h

5. ADD AX, [SI]

Լուծում

ADD AX, [SI] => 00000011 00000100 = 03 04 h

Պատասխան

03 04h

6. ADD [BX][DI] + 1234h, AX

Լուծում

ADD [BX][DI] + 1234h, AX => 00000001 10000001 ____ h

=> 01 81 34 12h

Պատասխան

01 81 34 12h

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Ստանալ հետևյալ ասեմբլեր հրամանների մեքենայական կոդը.
 - 1) ADD CX, 7
 - 2) ADD BX, [SI + 300h]
 - 3) ADD [BX], CX
 - 4) MOV DX, [BX + SI + 10]
 - 5) SUB CX, AX
 - 6) SUB DX, 200
 - 7) SUB DX, [SI + 100h]

ԻՆԹԵԼ x86 ՊՐՈՑԵՍՈՐԻ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ: ՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐ

IA-32 հրամանները բաժանվում են հետևյալ հիմնական խմբերի.

- ընդհանուր օգտագործման,
- x87 FPU,
- Ինթել MMX տեխնոլոգիայի,
- SSE ընդլայնումներ,
- SSE2 ընդլայնումներ,
- համակարգային:

Կուտումնասիրենք միայն ընդհանուր օգտագործման հրամանները:

Ընդհանուր օգտագործման հրամաններ

Այս հրամանները կատարում են տվյալների տեղափոխության, թվաբանական, տրամաբանական և տողային գործողություններ, որոնք ծրագրավորողներն օգտագործում են կիրառություններ և համակարգային ծրագրային ապահովում գրելու համար: Այս խմբի հրամանները գործողություններ են կատարում հիշողության, ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների և դրոշների հետ: Այս խումբը բաղկացած է հետևյալ ֆունկցիոնալ ենթախմբերից.

1. տվյալների տեղափոխության հրամաններ,
2. երկուական թվաբանության հրամաններ,
3. տասական թվաբանության հրամաններ,
4. տրամաբանական հրամաններ,
5. տեղաշարժի և պտույտի հրամաններ,
6. բլիթերի և բայթերի հետ աշխատող հրամաններ,
7. դրոշների հետ աշխատող հրամաններ,
8. տողային հրամաններ,

9. ղեկավարությունը փոխանցող հրամաններ,

10.այլ հրամաններ:

Տվյալների տեղափոխության հրամաններ

Տվյալների տեղափոխության հրամանները տեղափոխում են տվյալները հիշողության հասցեների, ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների և սեգմենտային ռեգիստրների միջև: Այս խմբի հրամանները մաս իրականացնում են հատուկ գործողություններ, ինչպիսիք են՝ պայմանական տեղաշարժը, պահումակի կամ կայանի (port, պորտ) հետ աշխատանքը և տվյալների ձևափոխությունը: Տեղափոխության կարող է ենթարկվել բայթը, բառը կամ կրկնակի բառը: Օպերանդները պետք է լինեն մույն չափի: **Այս խմբի հրամանները չեն ազդում դրոշմների վրա:**

MOV	Տեղափոխում / Move data
CMOVxx	Պայմանական տեղաշարժ, եթե xx պայմանը տեղի ունի /Conditional move if xx
XCHG	Փոխանակում / Exchange
BSWAP	Բայթային փոխանակում / Byte swap
CBW/CWD	Բայթի/բառի ձևափոխում բառի/կրկնակի բառի /Convert byte/word to doubleword
CDQ	Կրկնակի բառի ձևափոխում քառակի բառի /Convert doubleword to quadword
CWDE	Բառի ձևափոխում կրկնակի բառի EAX ռեգիստրում / Convert word to doubleword in EAX register
MOVSX	Տեղափոխում և նշանի ընդլայնում / Move and sign extend
MOVZX	Տեղափոխում և զրոյով ընդլայնում/Move and zero extend
LEA	Արդյունավետ հասցեի բեռնում / Load effective address
XLAT	Թարգմանություն / Table look-up translation
PUSH	Գրել պահումակում / Push onto stack

POP Կարդալ պահունակից / Pop off of stack

PUSHA/PUSHAD Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների արժեքները ուղարկել պահունակ/ Push general-purpose registers onto stack

POPA/POPAD Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրները վերաբերեցնել պահունակից/ Pop general-purpose registers from stack

IN Կարդալ կայանից (port, պորտ) /Read from a port

OUT Գրել կայանում (port, պորտ) /Write to a port

MOV – Տեղափոխում

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

MOV **ընդունիչ, աղբյուր**

ընդունիչ ← աղբյուր

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ սեգմենտային ռեգիստր (segreg), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), սեգմենտային ռեգիստր (segreg) կամ անմիջական արժեք (im8/im16/im32):

Այս հրամանը կատարում է տվյալների տեղափոխություն ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների կամ ընդհանուր օգտագործման և սեգմենտային ռեգիստրների միջև, հիշողության և ընդհանուր օգտագործման կամ սեգմենտային ռեգիստրի միջև կամ տեղափոխում է անմիջական արժեքը ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի կամ հիշողության մեջ:

MOV հրամանը տեղափոխում է աղբյուրով որոշվող արժեքի պատճենը ընդունիչ: Գործողության իրականացումից հետո ընդունիչ օպերանդի հին արժեքը կորչում է:

- MOV հրամանի բոլոր տարբերակներում երկու օպերանդները պետք է լինեն նույն տիպի (չափի) (բացառություն են կազմում MOV segreg,r/m32; MOV r/m32,segreg հրամանները):

- Շարահյուսությունը չի բույլատրում անմիջական արժեքը կամ սեգմենտային ռեգիստրը տեղափոխել սեգմենտային ռեգիստր:
- MOV հրամանը չի կարող CS ռեգիստրը օգտագործել որպես ընդունիչ:
- 386+ պրոցեսորների համար MOV հրամանը կարելի է օգտագործել նաև դեկավարող (CR0/2/3/4) և ճշգրտման (DR0/1/2/3/6/7 ռեգիստրների հետ աշխատելու համար
 MOV reg32, CR0/2/3/4
 MOV reg32, DR0/1/2/3/6/7
 MOV CR0/2/3/4, reg32
 MOV DR0/1/2/3/6/7, reg32:
- CR4 ռեգիստրը հասանելի է միայն Pentium և բարձր պրոցեսորների համար:

Ինքել x86 և x86-64 պրոցեսորներն օգտագործում են little-endian ֆորմատը (այն հայտնի է նաև որպես “Ինքել համաձայնեցում”/Intel convention”), որն ապահովում է կրտսեր բայթերը հիշողության փոքր հասցեում տեղափոխելու մեխանիզմը (ի տարբերություն big-endian ֆորմատի, որտեղ կրտսեր բայթը գրանցվում է մեծ հասցեում): big-endian ֆորմատը նաև հայտնի է որպես "Motorola convention":

Օրինակ

DS = ACEDH, SI = 0724H

MOV AX, [SI]

 AH AL

55	02
----	----

Ֆիզիկական հասցե =

ACEDH * 10H + 0724H =

= AD5F4H, AD5F5H

072AH	2EH	AD5FAH
0729H	AAH	AD5F9H
0728H	18H	AD5F8H
0727H	A3H	AD5F7H
0726H	7EH	AD5F6H
0725H	55H	AD5F5H
0724H	02H	AD5F4H
0723H	72H	AD5F3H

Օրինակ

MOV AX, 7	; անմիջական արժեքը գրել ընդհանուր օգտա- ; գործման ռեգիստրի մեջ,
MOV mem, 7	; անմիջական արժեքը գրել 1 բայթում՝ հիշողու- ; թյան mem հասցեից սկսած,
MOV memw, 7	; անմիջական արժեքը գրել 1 բառում՝ հիշողու- ; թյան memw հասցեից սկսած,
MOV memw, DS	; սեգմենտային ռեգիստրի արժեքը գրել հիշողու- ; թյան memw հասցեում,
MOV memw, AX	; ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի արժեքը ; գրել հիշողության memw հասցեում,
MOV AX, memw	; ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի մեջ գրել ; 2 բայթը՝ հիշողության memw հասցեից սկսած,
MOV AX, BX	; ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի արժեքը ; գրել ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի մեջ,
MOV DS, AX	; ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի արժեքը ; գրել սեգմենտային ռեգիստրի մեջ,
MOV CX, ES	; սեգմենտային ռեգիստրի արժեքը գրել ընդհա- ; նուր օգտագործման ռեգիստրի մեջ:

Որտեղ՝

MEMW	DW	?
MEM	DB	?

CMOVcc – Պայմանական տեղաշարժ/Conditional Move (P6+)

Շարահյուսություն:	CMOVcc ընդունիչ, աղբյուր
Նկարագրություն:	ընդունիչ ← աղբյուր, եթե cc պայմանը տեղի ունի

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32):

CMOVcc հրամանը տեղափոխում է աղբյուրի արժեքի պատճենը ընդունիչ օպերանդ, եթե տրված պայմանը տեղի ունի, հակառակ դեպքում ոչինչ չի անում:

Յուրաքանչյուր հրաման ունի իրեն համարժեք մեկ այլ անվանում: Համարժեք (նույն մեքենայական կողմ ունեցող) հրամանները բաժանված են ‘/’ սիմվոլով:

Հրամանի հուշանուն	Պայմանի ստուգում՝ ըստ դրոշմների	Հրամանի լրիվ անվանումը
CMOVA / CMOVNBE	CF = 0 & ZF = 0	Տեղափոխել, եթե բարձր է (Move if above) / Տեղափոխել, եթե ցածր կամ հավասար չէ (Move if not below or equal)
CMOVAE / CMOVNB / CMOVNC	CF = 0	Տեղափոխել, եթե բարձր է կամ հավասար (Move if above or equal) / Տեղափոխել, եթե ցածր չէ (Move if not below) / Տեղափոխել, եթե փոխանցում չկա (Move if not carry)
CMOVB / CMOVNAE / CMOVC	CF = 1	Տեղափոխել, եթե ցածր է (Move if below) / Տեղափոխել, եթե բարձր կամ հավասար չէ (Move if not above or equal) / Տեղափոխել, եթե փոխանցում կա (Move if carry)
CMOVBE / CMOVNA	CF = 1 ZF = 1	Տեղափոխել, եթե ցածր կամ հավասար է (Move if below or equal) / Տեղափոխել, եթե բարձր չէ (Move if not above)
CMOVE / CMOVZ	ZF = 1	Տեղափոխել, եթե հավասար է (Move if equal) / Տեղափոխել, եթե զրո է (Move if zero)
CMOVG / CMOVNLE	ZF = 0 & SF = OF	Տեղափոխել, եթե մեծ է (Move if greater) / Տեղափոխել, եթե փոքր կամ հավասար չէ (Move if not less or equal)
CMOVGE / 	SF = OF	Տեղափոխել, եթե մեծ կամ հավասար է (Move if greater or equal)

CMOVNL		/ Տեղափոխել, եթե փոքր չէ (Move if not less)
CMOVL / CMOVNGE	SF $\diamond$ OF	Տեղափոխել, եթե փոքր է (Move if less) /Տեղափոխել, եթե մեծ կամ հավասար չէ (Move if not greater or equal)
CMOVLE / CMOVNG	ZF = 1 SF $\diamond$ OF	Տեղափոխել, եթե փոքր կամ հավասար է (Move if less or equal) / Տեղափոխել, եթե մեծ չէ (Move if not greater)
CMOVNE / CMOVNZ	ZF = 0	Տեղափոխել, եթե հավասար չէ (Move if not equal) / Տեղափոխել, եթե զրո չէ (Move if not zero)
CMOVNO	OF = 0	Տեղափոխել, եթե գերհագեցում չկա (Move if not overflow)
CMOVO	OF = 1	Տեղափոխել, եթե գերհագեցում կա (Move if overflow)
CMOVNP / CMOVPO	PF = 0	Տեղափոխել, եթե զույգություն չկա (Move if not parity) / Տեղափոխել, եթե կենտ է (Move if parity odd)
CMOVP / CMOVPE	PF = 1	Տեղափոխել, եթե զույգություն կա (Move if parity) / Տեղափոխել, եթե զույգ է (Move if parity even)
CMOVNS	SF = 0	Տեղափոխել, եթե նշան չկա. ոչ բացասական է (Move if not sign)
CMOVS	SF = 1	Տեղափոխել, եթե նշան կա. բացասական է (Move if sign)

Նկար 1. CMOVcc հրամանի իրականացման պայմանները

XCHG –Փոխանակում

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

XCHG ընդունիչ, աղբյուր

ընդունիչ ↔ աղբյուր

Ընդունիչը և աղբյուրը կարող են լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/ mem32):

Այս հրամանով ընդունիչ և աղբյուր օպերանդների արժեքները փոխանակվում են:

Օրինակ

XCHG AX, BX	; փոխանակվում են AX-ի և BX-ի արժեքները,
XCHG mem16, AX	; փոխանակվում են հիշողության բառի՝ mem16-ի և AX-ի արժեքները,
XCHG DL, mem8	; փոխանակվում են DL-ի և հիշողության բայթի՝ mem8-ի արժեքները,
XCHG AL, CL	; փոխանակվում են AH-ի և CL-ի արժեքները:

BSWAP – բայթային փոխանակում (486+)

Շարահյուսություն:

BSWAP reg32

Նկարագրություն:

32-բիթանոց ռեգիստրի բայթերը դասավորում է հակառակ հերթականությամբ

BSWAP հրամանը 32-բիթանոց ռեգիստրի 0-7 բիթերը փոխանակում է 24-31 բիթերի հետ, իսկ 8-15 բիթերը՝ 16-23 բիթերի հետ: Այս հրամանի 16-բիթանոց համարժեքը չկա:

Նշված հրամանը կարելի է օգտագործել “**little endian**” ֆորմատից “**big endian**” ֆորմատ և, հակառակը, անցումներ կատարելու համար:

Օրինակ

MOV EAX, 01020304h	; EAX = 01020304h
BSWAP EAX	; EAX = 04030201h

CBW, CWD - Բայթի/բառի ձևափոխում բառի/կրկնակի բառի /Convert byte/word to doubleword

Շարահյուսություն:

CBW/ CWD

Նկարագրություն:

$AX \leftarrow CBW(AL) / (DX:AX) \leftarrow CWD(AX)$

CBW և CWD-ն առանց օպերանդի հրամաններ են: Լռությամբ օպերանդը AL (CBW-ի դեպքում) կամ AX (CWD-ի դեպքում) ռեգիստրներն են: Այս հրամանները տարածում են են AL/AX-ի նշանի բիթը AH/DX ռեգիստրում: Արդյունքում AL/AX-ում գրված բիթը գրվում է AX/(DX:AX) ռեգիստրներում կրկնակի չափով:

Օրինակ

MOV AL, 24	; AL = 24 = 00011000b = 18h
CBW	; AX = 0000 0000 0001 1000b = 0018h = 24
MOV AL, -5	; AL = 11111011b = 0FBh
CBW	; AX = 11111111 11111011b = 0FFFBh = -5
MOV AX, 1059	; AX = 1059 = 0000 0100 0010 0011b = 0423h
CWD	; DX:AX = 0000 0423h = 1059
MOV AX, -1059	; AX = -1059 = 1111 1011 1101 1101b =
	; = 0FBDDh
CWD	; DX:AX = 0FFFF FBDDh = -1059

CDQ – Կրկնակի բառի ձևափոխում քառակի բառի / Convert doubleword to quadword (386+)

Շարահյուսություն:	CDQ
Նկարագրություն:	(EDX:EAX) ← CDQ(EAX)

CDQ-ն առանց օպերանդի հրաման է: Լռությամբ օպերանդը EAX ռեգիստրն է: CDQ հրամանը պատճենում է EAX-ի նշանի բիթը EDX ռեգիստրի բիթերում: Արդյունքում EDX:EAX ռեգիստրներում ստանում ենք մինչ այդ EAX-ում գրված բիթը՝ կրկնակի չափով և նշանը պահպանած:

Օրինակ

MOV EAX, 12153	; EAX = 12153 = 0000 2F79h
CDQ	; EDX:EAX = 0000 0000 0000 2F79h
MOV EAX, -12153	; EAX = -12153 = 0FFFF D087h
CDQ	; EDX:EAX = 0FFFF FFFF FFFF C087h

CWDE – Քառի ձևափոխում կրկնակի բառի EAX ռեգիստրում /

Convert word to doubleword in EAX register (386+)

Շարահյուսություն:

CWDE

Նկարագրություն:

EAX $\leftarrow$ CWDE(EAX)

CWDE-ն առանց օպերանդի հրաման է: Լուրջամբ օպերանդը AX ռեգիստրն է: CWDE հրամանը պատճենում է AX-ի նշանի բիթը EAX ռեգիստրի ավագ 16 բիթերում: Արդյունքում AX-ում գրված թիվը գրվում է EAX ռեգիստրում՝ նշանը պահպանած:

Օրինակ

MOV	AX, 12153	; AX = 12153 = 2F79h
CWDE		; EAX = 0000 2F79h = 12153
MOV	AX, -12153	; AX = -12153 = 0D087h
CWDE		; EAX = 0FFFF D087h = -12153

MOVSX - Տեղափոխում և նշանի ընդլայնում/

Move and sign extend (386+)

Շարահյուսություն:

MOVSX ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

աղբյուր $\leftarrow$ CBW(ընդունիչ) / CWD(ընդունիչ)

Ընդունիչը կարող է լինել 16/32-բիթանոց ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ 8/16-բիթանոց ռեգիստր (reg8/reg16) կամ հիշողություն հասցե (mem8/mem16): MOVSX հրամանը ընդլայնում է աղբյուրի արժեքը կրկնակի չափով՝ լրացնելով ավագ 8/16 բիթերը աղբյուրի նշանի բիթի արժեքով (CBW/CWD-ի նման): Ստացված թիվը գրանցվում է ընդունիչի մեջ:

Օրինակ

MOV	CH, 25	; CH = 25 = 19h
MOVSX	BX, CH	; BX = 0019h = 25
MOV	BL, -9	; BL = 0F7h
MOVSX	DI, BL	; DI = 0FFF7h = -9
MOV	AX, 1070	; AX = 1070 = 042Eh
MOVSX	ESI, AX	; ESI = 0000 042Eh = 1070
MOV	AX, -1070	; AX = -1070 = 0FBD2h
MOVSX	EBX, AX	; EBX = 0FFFF FBD2h = -1070

MOVZX - Տեղափոխում և զրոյով ընդլայնում /

Move and zero extend (386+)

Շարահյուսություն:

MOVZX ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ MOVZX(աղբյուր)

Ընդունիչը կարող է լինել 16/32-բիթանոց ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ 8/16-բիթանոց ռեգիստր (reg8/reg16) կամ հիշողություն հասցե (mem8/mem16): MOVZX հրամանը աղբյուրի արժեքը ընդլայնում է կրկնակի չափով՝ լրացնելով ավագ 8/16 բիթերը զրոներով: Ստացված բիվը գրանցվում է ընդունիչի մեջ:

Օրինակ

MOV	CH, 25	; CH = 25 = 19h
MOVZX	BX, CH	; BX = 0019h = 25
MOV	BL, 248	; BL = 248 = 0F8h
MOVZX	DI, BL	; DI = 00F8h = 248
MOV	AX, 1070	; AX = 1070 = 042Eh
MOVZX	ESI, AX	; ESI = 0000 042Eh = 1070
MOV	AX, 35420	; AX = 35420 = 8A5Ch
MOVZX	EBX, AX	; EBX = 0000 8A5Ch = 35420

LEA - Արդյունավետ հասցեի բեռնում / Load effective address

Շարահյուսություն:

LEA ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ արդյունավետ հասցե (աղբյուր)

Ընդունիչը կարող է լինել 16/32-բիթանոց ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ հիշողություն հասցե: LEA հրամանը հաշվում է աղբյուրի 16 կամ 32-բիթանոց արդյունավետ հասցեն (սեգմենտի բիթայնությունից կախված) և գրանցում ընդունիչի մեջ:

Եթե աղբյուրի հասցեն 16-բիթանոց է, իսկ ընդունիչը՝ 32-բիթանոց ռեգիստր, ապա ընդունիչի ավագ 16 բիթերը լրացվում են 0-ներով: Եթե աղբյուրի հասցեն 32-բիթանոց է, իսկ ընդունիչը՝ 16-բիթանոց, ապա ընդունիչի մեջ գրվում է աղբյուրի արդյունավետ հասցեի կրտսեր 16 բիթը, իսկ ավագ 16 բիթի արժեքը կորչում է:

Օրինակ

LEA DX, a ; $DX \leftarrow a$ փոփոխականի հասցեն՝ 0
LEA AX, b[2] ; $AX \leftarrow b[2] = [b + 2] = 5$ -ի հասցեն՝ 3
MOV SI, 1
LEA BX, C[SI + 2] ; $BX \leftarrow C[SI + 2] = C[3] = [C + 3] = 40$ -ի
; հասցեն՝ 12

որտեղ.

.DATA

A DB 10
B DW 4, 5, -10, 7
C DB 2, 7, 15, 40

XLAT/ XLATB – Թարգմանություն / Table look-up translation

Շարահյուսություն:

XLAT աղբյուր / XLATB

Նկարագրություն:

$AL \leftarrow DS: (BX / EBX + AL)$

Աղբյուրը հիշողության հասցե է (mem8): XLAT/XLATB հրամանը DS:BX/EBX հասցեով որոշվող աղյուսակի AL-րդ տարրի 1-բայթանոց արժեքը գրանցում է AL ռեգիստրում:

XLATB հրամանը XLAT-ի „կարճ գրության” ձևն է: Աղբյուրը (աղյուսակի անունը) նշվում է միայն իբրև մեկնաբանություն, այն կարելի է օգտագործել DS սեգմենտային ռեգիստրը վերաբեռնելու համար:

Օրինակ 1

AL ռեգիստրում գրանցված է [0, 15] միջակայքի թիվ: Ստանալ AL-ի 16-ական համարժեք թվանշանը:

MOV AL, 15
LEA BX, table
XLATB ; $AL \leftarrow 'F'$

Որտեղ՝

table DB '0123456789ABCDEF'

Օրինակ 2

MOV AL, 5

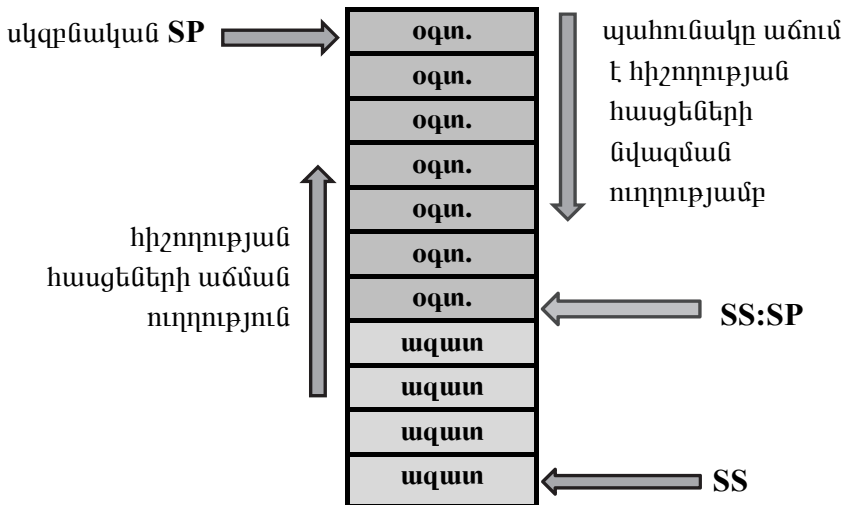
```

LEA      BX, table[2]    ; BX = table[2] = [table + 2] = 'C'-ի
                                ; հասցեն՝ 2
XLATB                                ; AL = [BX + AL] = 'H'
որտեղ.
        table DB    'ABCDEFGH'

```

Պահումնակի հետ ուղղակիորեն աշխատող հրամաններ (PUSH/POP/PUSHA/PUSHAD/ POPA/ POPAD)

Պահումնակը հիշողության տիրույթ է, որն օգտագործվում է որպես տվյալների ժամանակավոր պահեստ: Պահումնակի գագաթի հասցեն պահվում է SS:SP/ESP-ում: Պահումնակի հետ աշխատանքն իրականացվում է (LIFO system- Last In First Out) սկզբունքով, այսինքն՝ պահումնակից տարրերը հեռացվում են համարմանը հակառակ հերթականությամբ: Սկզբնապես պահումնակը տվյալ չի պարունակում: Տվյալները համարվում և հեռացվում են պահումնակից համապատասխանաբար PUSH/POP հրամանների միջոցով:

Նկար 2. Պահումնակի իրականացումը հիշողության մեջ

Պահումակը ոչ բացահայտ կերպով օգտագործվում է նաև որոշ հրամանների (CALL, RET, INT, IRET) իրականացման ժամանակ:

PUSH – Պրեկ պահումակում /Push onto stack

Շարահյուսություն:

PUSH աղբյուր

Նկարագրություն:

պահումակ $\leftarrow$ աղբյուր

Աղբյուրը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem16/mem32) կամ սեգմենտային ռեգիստր, 286+ պրոցեսորների համար՝ նաև անմիջական արժեք (imm8/imm16, imm32 [386+]):

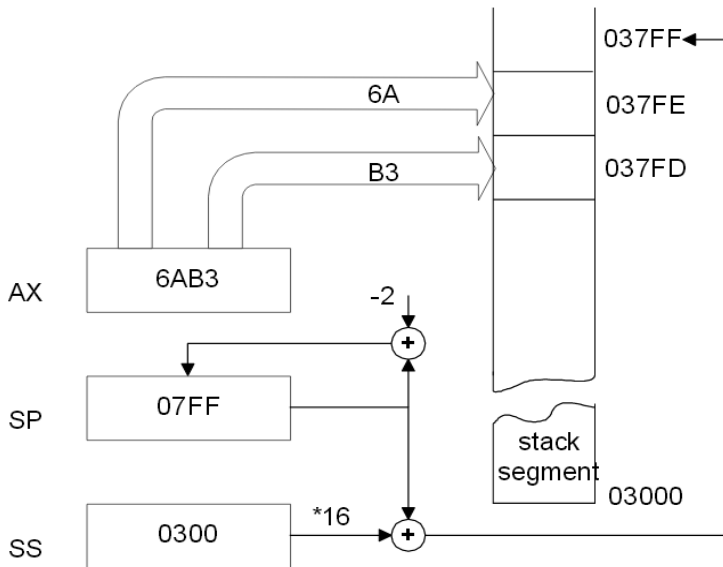
- PUSH հրամանը պակասեցնում է պահումակի ցուցիչի (SP/ESP) արժեքը 2-ով կամ 4-ով և գրանցում աղբյուրի արժեքը [SS:SP] կամ [SS:ESP] հասցեում՝ կախված սեգմենտի բիթայնությունից՝ 16 կամ 32,
- օպերանդի տիպը որոշում է պահումակի ցուցիչի նվազման չափը՝ 2 թե 4,
- 8086-ի PUSH SP հրամանի իրականացումը տարբերվում է 8086+ պրոցեսորներում տվյալ հրամանի իրականացումից: 8086-ի դեպքում պահումակում գրանցվում է SP-ի նոր արժեքը, իսկ մյուս պրոցեսորների համար՝ SP-ի հին արժեքը:

Օրինակ

“PUSH AX” հրամանը կատարում է հետևյալը.

PUSH AX ==> SUB SP, 2 ; MOV [SS:SP], AX

Նկար 3-ում պատկերված է PUSH AX հրամանի իրականացումը.

Նկար 3. PUSH AX գործողության իրականացումը

POP – Կարդալ պահունակից / POP off of stack

Շարահյուսություն:

POP ընդունիչ

Նկարագրություն:

պահունակ $\rightarrow$ ընդունիչ

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (`reg16/reg32`), հիշողության հասցե (`mem16/mem32`) կամ սեգմենտային ռեգիստր:

Այս հրամանը `PUSH` հրամանին հակառակ գործողությունն է:

- POP հրամանը կարդում է տվյալ պահունակից և տեղադրում այն ընդունիչում,
- POP հրամանից հետո SP-ի արժեքն ավելանում է 2-ով կամ 4-ով՝ կախված օպերանդի չափից,
- CS ռեգիստրը չի կարող օգտագործվել որպես ընդունիչ:

նշված հերթականությամբ ուղարկում է պահումակ: Պահումակի ցուցիչի արժեքը նվազում է 32-ով:

- Երկու դեպքում էլ SP և ESP պահումակում պահվում են իրենց նախնական արժեքով (նախքան PUSHA-ն):
- Նշենք, որ ռեգիստրների հերթականությունը համապատասխանում է նրանց կոդերի աճմանը

POPA/POPAD – Ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրների վերաբերվորել պահումակից (186+/386+)

Շարահյուսություն:

POPA/POPAD

Նկարագրություն:

պահումակ → DI, SI, BP, ?, BX, DX, CX, AX /

պահումակ → EDI, ESI, EBP, ?, EBX, EDX, ECX, EAX

- POPA հրամանը հաջորդաբար պահումակից հանում է 8 բառ՝ զետեղելով դրանք DI, SI, BP ռեգիստրներում, ոչ մի տեղ (SP-ին համապատասխանողը), BX, DX, CX և AX ռեգիստրներում համապատասխանաբար: Պահումակի ցուցիչի արժեքն աճում է 16-ով: Այն PUSHA-ի հակառակ գործողությունն է:
- POPAD հրամանը հաջորդաբար պահումակից հանում է 8 կրկնակի բառ՝ զետեղելով դրանք EDI, ESI, EBP, ոչ մի տեղ (ESP-ին համապատասխանողը), EBX, EDX, ECX, EAX ռեգիստրներում՝ համապատասխանաբար: Պահումակի ցուցիչի արժեքն աճում է 32-ով: POPAD-ն PUSHAD-ի հակառակ գործողությունն է:

Կայանի (port, պորտ) հետ աշխատող հրամաններ (IN/OUT)

IN - Կարդալ կայանից (port, պորտ) /Read from a port

Շարահյուսություն:

IN ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ ← [աղբյուր]

Ընդունիչը AL/AX/EAX(386+) ռեգիստրն է, իսկ աղբյուրը կարող է լինել անմիջական արժեք (imm8) կամ DX ռեգիստրը: Աղբյուրը որոշում է կայանի (port, պորտ) համարը (թիվ [0, 255] միջակայքից կամ DX - ի արժեքը), որտեղից ինֆորմացիան գրվում է կուտակիչի մեջ:

Օրինակ

IN	AL, 0F8H	; կարդում է 1 բայթ 0F8h համարի կա- ; յանից և գրում AL-ի մեջ,
IN	AX, 0F9H	; կարդում է 1 բառ 0F9h համարի կա- ; յանից և գրում AX-ի մեջ,
MOV	DX, 0C800H	
IN	AL, DX	; կարդում է 1 բայթ DX-ով որոշվող կա- ; յանից (0C800H համարով) և գրում ; AL-ի մեջ,
IN	EAX, DX	; կարդում է 1 կրկնակի բառ DX-ով ; որոշվող կայանից (0C800H համա- ; րով) և գրում EAX-ի մեջ:

OUT - Գրել կայանում (port, պորտ) /Write to a port

Շարահյուսություն:

OUT ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

[ընդունիչ] ← աղբյուր

Ընդունիչն անմիջական արժեք (imm8) է կամ DX ռեգիստրը, իսկ աղբյուրը AL/AX/EAX(386+) ռեգիստրն է: Ընդունիչը որոշում է կայանի (port, պորտ) համարը (թիվ [0, 255] միջակայքից կամ DX-ի արժեքը), որտեղ գրվում է կուտակիչի արժեքը:

Օրինակ

OUT	64H, AL	; գրում է AL-ի արժեքը 64h համարի ; կայանի մեջ,
OUT	60H, AX	; գրում է AX-ի արժեքը 60h համարի ; կայանի մեջ,
MOV	DX, 0D1H	
OUT	DX, AL	; գրում է AL-ի արժեքը DX-ով որոշ- ; վող կայանի (00D1H համարով) մեջ,
OUT	DX, EAX	; գրում է EAX-ի արժեքը DX-ով որոշ- ; վող կայանի (00D1H համարով) մեջ:

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Տրված է՝

```
A    DW    ?, ?
B    DW    ?, ?
X    DD    ?
Y    DD    ?
```

A փոփոխականին վերագրել B փոփոխականի արժեքը (2 բառ), իսկ X փոփոխականին՝ Y-ի արժեքը:

2. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

```
X    DB    ?
Y    DB    ?
```

Փոխանակել X և Y փոփոխականների արժեքները:

3. Տրված 'Z DW ?' նկարագրության համար փոխանակել Z բառի բայքերը:

4. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

```
A    DW    -73
B    DW    ?
```

Հետևյալ հրամանների կատարումից հետո նշել A և B փոփոխականների արժեքները.

```
MOV    AX, A
MOV    BYTE PTR B, AH
MOV    BYTE PTR B + 1, AL
```

5. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

```
B    DB    ?
W    DW    ?
```

Նշել, թե հետևյալ հրամաններից որոնք են պարունակում շարահյուսական սխալ.

1) MOV BP, SP	2) MOV AX, BL	3) MOV DX, '*'
4) MOV CH, 500	5) MOV BX, B	6) MOV SI, W + 1
7) MOV W, SI + 1	8) XCHG W, DS	9) MOV B, 80h

- 10) MOV B, W - B 11) MOV B, -130 12) MOV W, W + 2
 13) XCHG AH, AL 14) XCHG W, ECX 15) XCHG B, B + 1
 16) MOV B, BYTE PTR CX

Երկուական թվաբանության հրամաններ

Երկուական թվաբանության հրամանները կատարում են հիշողության և/կամ ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներում տեղադրված բայթ, բառ, կրկնակի բառ ամբողջ թվերի հետ երկուական թվաբանության հիմնական գործողությունները.

ADD	ամբողջ գումարում/Integer add,
ADC	փոխանցումով գումարում /Add with carry,
SUB	հանում/Subtract,
SBB	պարտքով հանում /Subtract with borrow,
IMUL	նշանով բազմապատկում/Signed multiply,
MUL	առանց նշանի բազմապատկում/Unsigned multiply,
IDIV	նշանով բաժանում/Signed divide,
DIV	առանց նշանի բաժանում/Unsigned divide,
INC	ավելացում /Increment,
DEC	նվազեցում /Decrement,
NEG	նշանափոխում/Negate,
CMP	համեմատում/Compare,
CMPXCHG	համեմատում և փոխանակում/Compare and exchange:

Թվաբանական հրամաններն ազդում են վիճակի դրոշների վրա: Յուրաքանչյուր հրամանի համար նշված են ազդեցության ենթարկվող դրոշների ցուցակը: Բոլոր հրամաններում շարահյուսությունը պահանջում է օպերանդների չափերի համապատասխանություն: Երկու օպերանդները միաժամանակ չեն կարող լինել հիշողության հասցեներ: Գործողության արդյունքը գրանցվում է առաջին օպե-

րանդում (բացի CMP և CMPXCHG հրամաններից), որը հրամանի նկարագրության մեջ նշված է որպես «ընդունիչ», իսկ երկրորդ օպերանդը նշված է որպես «աղբյուր»: Առաջին օպերանդը՝ ընդունիչը, չի կարող լինել անմիջական արժեք:

ADD – Գումարում

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմեր:

ADD ընդունիչ, աղբյուր

ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ + աղբյուր

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական օպերանդ (im8/im16/im32): Հրամանն ազդում է բոլոր վիճակի դրոշմների վրա:

Հրամանի օրինակներ՝

ADD EBP, EAX

ADD BYTE PTR [DI], 3

ADD BX, [EAX + 2 * ECX]

Օրինակ

MOV AL, 43 ; 43 = 00101011B

ADD AL, 94 ; 94 = 01011110B

00101011

01011110

AL = 10001001

Արդյունքում՝ CF = 0, OF = 1, SF = 1, AF = 1, PF = 0:

ADC – Փոխանցումով գումարում (Add With Carry)

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմեր:

ADC ընդունիչ, աղբյուր

ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ + աղբյուր + CF

AF CF OF PF SF ZF

ADC-ն կարելի է օգտագործել երկար թվեր գումարելու համար: Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ ամմիջական օպերանդ (im8/im16/im32):

Օրինակ

Ենթադրենք ցանկանում ենք կատարել 32-բիթանոց 2 թվերի գումարում 8086 – 80286 պրոցեսորների համար:

$(SI, DX, CX) \leftarrow (DX, CX) + (BX, AX)$

Գումարումը կկատարենք հետևյալ կերպ.

XOR SI, SI

ADD CX, AX

ADC DX, BX

ADC SI, 0

INC – Ավելացում/Increment

Շարահյուսություն:

INC ընդունիչ

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ + 1

Դրոշմներ:

AF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32):

Գործողությունը **չի ազդում փոխանցման դրոշի վրա** և կատարվում է ավելի արագ, քան **ADD ընդունիչ, 1** հրամանը:

Օրինակ

MOV AL, 255

INC AL ; AL–ի արժեքը այժմ 0 է, CF-ը չի փոխվում:

SUB – Հանում/Subtract

Շարահյուսություն:

SUB ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ - աղբյուր

Դրոշմներ:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական օպերանդ (im8/im16/im32):

SBB – Պարտքով հանում /Subtract with Borrow/Carry

<i>Շարահյուսություն:</i>	SUB ընդունիչ, աղբյուր
<i>Նկարագրություն:</i>	ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ - աղբյուր - CF
<i>Դրոշմներ:</i>	AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական օպերանդ (im8/im16/im32):

Օրինակ

Կատարել 32-բիթանոց թվերի հանում 8086 պրոցեսորի համար՝

$$(DX, CX) \leftarrow (DX, CX) - (BX, AX)$$

Հանումը կարող է կատարվել հետևյալ եղանակով.

SUB CX, AX

SBB DX, BX

DEC – նվազեցում/Decrement

<i>Շարահյուսություն:</i>	DEC ընդունիչ
<i>Նկարագրություն:</i>	ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ - 1
<i>Դրոշմներ:</i>	AF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32): Գործողությունը **չի ազդում փոխանցման դրոշի վրա** և կատարվում է ավելի արագ, քան **SUB** ընդունիչ, 1 հրամանը:

NEG –Նշանափոխություն/Two's Complement Negation

Շարահյուսություն:

NEG ընդունիչ

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ 0 - ընդունիչ

Գրոշմեր:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական օպերանդ (im8/im16/im32): Այս հրամանն իմաստավի է միայն նշանով օպերանդների համար: Փոխանցման դրոշմ միշտ ընդունում է 1 արժեք՝ բացառությամբ այն դեպքի, երբ ընդունիչը 0 է:

Օրինակ 1

հաշվել EAX-ի բացարձակ արժեքը.

CMP EAX, 0

JGE DONE

NEG EAX

DONE:

Նշում

հետևյալ հրամանների կատարումից հետո

MOV AL, -128 ; սա նշանով 8-բիթանոց ամենափոքր
; արժեքն է,

NEG AL ; գերհագեցման դրոշմ՝ OF, դառնում է
; 1, բայց AL-ի արժեքը չի փոխվում:

Օրինակ 2

հաշվել EAX-ի բացարձակ արժեքը.

L1: NEG EAX

JS L1

Նշում

$EAX = -2^{31}$ արժեքի դեպքում կատացվի անվերջ կրկնություն:

CMP —Համեմատում /Compare

Շարահյուսություն:

CMP ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչը համեմատում է աղբյուրի հետ

Դրոշմեր:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական օպերանդ (im8/im16/im32): Այս հրամանը համեմատում է ընդունիչի արժեքն աղբյուրի արժեքի հետ՝ առանց ընդունիչի արժեքը փոխելու: Համեմատման համար ընդունիչի արժեքից հանվում է աղբյուրի արժեքը, բայց արդյունքը ոչ մի տեղ չի պահվում: Համման գործողության արդյունքում թարմացվում են դրոշմերը: Հրամանը կարող է օգտագործվել պայմանական անցման հրամաններից առաջ:

Օրինակ

MOV DL, 27

CMP DL, 17

JG NEXT

CMPXCHG —Համեմատում և փոխանակում / Compare and exchange (486+)

Շարահյուսություն:

CMPXCHG ընդունիչ, աղբյուր

Դրոշմեր:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ միայն ռեգիստր (reg8/reg16/reg32): Այս հրամանը համեմատում է AL/AX/EAX ռեգիստրի (կախված օպերանդների չափից) արժեքը ընդունիչի արժեքի հետ: Եթե հավասար են, ապա աղբյուրի արժեքը պատճենվում է ընդունիչի մեջ և ZF դրոշմը ընդունում է 1 արժեք: Հակառակ դեպքում ընդունիչի արժեքը պատճենվում է AL/AX/EAX ռեգիստրում, և ZF

դրոշն ընդունում է 0 արժեք: AF,CF,OF,PF,SF դրոշների արժեքները որոշվում են ըստ համեմատման գործողության (CMP) արդյունքի:

Օրինակ 1

MOV	DL, 27	
MOV	AL, 15	
MOV	CL, 3	
CMPXCHG	DL, CL	; AL = DL = 27, ZF = 0

Օրինակ 2

MOV	BX, 32	
MOV	AX, 32	
MOV	CX, 10	
CMPXCHG	BX, CX	; BX = CX = 10, ZF = 1

Քազմապատկման հրամաններ (MUL և IMUL)

Նշանով և առանց նշանի քազմապատկումը հանգեցնում է տարբեր արդյունքների:

Օրինակ

Դիտարկենք $10000000B * 11111111B$:

Եթե մեկնաբանենք այս թվերը որպես առանց նշանի թվեր՝ արտադրյալը կլինի.

$$128 * 255 = 32640 = 0111\ 1111\ 1000\ 0000B:$$

Որպես նշանով թվեր մեկնաբանելու դեպքում արտադրյալը կլինի.

$$(-128) * (-1) = 128 = 0000\ 0000\ 1000\ 0000B.$$

Քանի որ նշանով և առանց նշանի քազմապատկումները հանգեցնում են տարբեր արդյունքների, կան երկու քազմապատկման հրամաններ՝ MUL և IMUL:

MUL –առանց նշանի բազմապատկում

Շարահյուսություն:

MUL աղբյուր

Դրոշմներ:

AF = ? CF OF PF = ? SF = ? ZF = ?

IMUL –նշանով բազմապատկում

Շարահյուսություն:

IMUL աղբյուր

Դրոշմներ:

AF = ? CF OF PF = ? SF = ? ZF = ?

Օպերանդներ	Հրամանի շարահյուսությունը	Նկարագրություն
8-բիթանոց	MUL աղբյուր8	$AX \leftarrow AL * \text{աղբյուր8}$
	IMUL աղբյուր8	
16-բիթանոց	MUL աղբյուր16	$DX:AX \leftarrow AX * \text{աղբյուր16}$
	IMUL աղբյուր16	
32-բիթանոց	MUL աղբյուր32	$EDX:EAX \leftarrow EAX * \text{աղբյուր32}$
	IMUL աղբյուր32	

Որտեղ աղբյուր8/16/32-ը կա՛ն 8/16/32-բիթանոց ռեգիստր է, կա՛ն 8/16/32-բիթանի հիշողության օպերանդ:

IMUL հրամանի 3 (186+) կամ 2 (386+) օպերանդանոց տարբերակները

IMUL -նշանով բազմապատկում (386+)

Շարահյուսություն:

IMUL ընդունիչ, աղբյուր

Դրոշմներ:

AF = ? CF OF PF = ? SF = ? ZF = ?

IMUL –առանց նշանի բազմապատկում (186+)

Շարահյուսություն:

IMUL ընդունիչ, աղբյուր1, աղբյուր2

Դրոշմներ:

AF = ? CF OF PF = ? SF = ? ZF = ?

Օպերանդներ	Հրամանի շարահյուսությունը	Նկարագրություն
2 օպերանդ	IMUL reg16, reg16/mem16 IMUL reg32, reg32/mem32	ընդունիչ $\leftarrow$ ընդունիչ * աղբյուր
3 օպերանդ	IMUL reg16, reg16/mem16, im8 IMUL reg16, reg16/mem16, im16 IMUL reg32, reg32/mem32, im8 IMUL reg32, reg32/mem32, im32	ընդունիչ $\leftarrow$ աղբյուր1 * աղբյուր2

IMUL-ի այս տարբերակներում ռեգիստրային և հիշողության օպերանդները միշտ պետք է լինեն նույն չափի: Ռեգիստրները ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրներ են:

Օրինակ

IMUL ECX ; EDX:EAX $\leftarrow$ EAX * ECX

IMUL BX, CX, 7 ; BX $\leftarrow$ CX * 7

Նշում

Դրական թվերի բազմապատկման դեպքում MUL և IMUL հրամանները տալիս են նույն արդյունքը:

MUL և IMUL հրամաններից հետո վիճակի դրոշներն անորոշ են՝ բացառությամբ փոխանցման (CF) և գերհագեցման (OF) դրոշների: MUL գործողության դեպքում CF և OF դրոշները դառնում են 0, եթե արդյունքի ավագ կեսը (AH/DX/EDX-ը 8/16/32-բիթանոց օպերանդների դեպքում համապատասխանաբար) զրո է, հակառակ դեպքում OF-ը և CF-ը 1 են: Որոշ պրոցեսորներում SF դրոշն ընդունում է նշանի բիթի արժեքը:

Երկու կամ երեք օպերանդներով IMUL-ի դեպքում CF-ը և OF-ը զրո են, եթե բազմապատկման արդյունքը տեղափոխվում է ընդունիչում, հակառակ դեպքում այդ դրոշները 1 են:

Նշում

Ի տարբերություն ADD, SUB, NEG, SHL կամ SAL գործողությունների գերհագեցման՝ MUL և IMUL գործողությունների համար OF-ի 1 լինելը չի տեղեկացնում հաշվումներում սխալի մասին:

Օրինակ

Ծրագրի հետևյալ հատվածներում որոշել բազմապատկման արդյունքը և պարզել՝ գերհագեցում տեղի կունենա, թե ոչ:

1. MOV AL, 05H
 MOV BL, 10H
 MUL BL ; AX = AL * BL = 0050H, CF = 0,
 ; OF= 0, գերհագեցում չկա
2. .DATA
 VAR1 DW 2000H
 VAR2 DW 0010H
 . . .
 MOV AX, VAR1
 MUL VAR2 ; DX:AX = AX * VAR2 = 0002 0000H,
 ; CF= 1, OF=1,
3. MOV AL, 1
 MOV BL, -1
 IMUL BL ; AX = -1 = 11111111 11111111B,
 ; CF = 0, OF = 0, գերհագեցում չկա,
 ; 11111111B 8-բիթանոց արդյունքը
 ; նշանով ընդլայնվել է AH ռեգիստրում,
4. MOV AX, 10
 MOV CX, -48
 IMUL CX ; DX:AX = -480 = FFFF FE20H,
 ; CF = 0, OF = 0, գերհագեցում չկա,
 ; FE20H 16-բիթանոց արդյունքը նշա-
 ; նով ընդլայնվել է DX ռեգիստրում,

Օրինակ

Ենթադրելով, որ W և Y-ը բառային նշանով փոփոխականներ են, հաշվել $W = 5 * W - 12 * Y$ արտահայտության արժեքը՝ գերհագեցման դեպքում անցում կատարելով OVERFLOW նշիչին.

```
MOV    AX, 5
IMUL   W                      ; DX:AX = 5 * W
JO      OVERFLOW
MOV    W, AX                  ; W = 5 * W
MOV    AX, 12
IMUL   Y                      ; DX:AX = 12 * Y
JO      OVERFLOW
SUB    W, AX                  ; W = 5 * W - 12 * Y
JO      OVERFLOW
. . .
JMP    DONE
```

OVERFLOW:

. . .

DONE:

Բաժանման հրամաններ (DIV և IDIV)

Բաժանման հրամանները նույնպես երկուսն են՝ DIV և IDIV: DIV հրամանն օգտագործվում է առանց նշանի ամբողջ բաժանման, իսկ IDIV հրամանը՝ նշանով ամբողջ բաժանման դեպքում:

DIV –առանց նշանի բաժանում

Շարահյուսություն:

Դրոշմներ:

DIV աղբյուր

AF = ? CF = ? OF = ? PF = ? SF = ? ZF = ?

IDIV –նշանով բաժանում

Շարահյուսություն:

Դրոշմներ:

IDIV աղբյուր

AF = ? CF = ? OF = ? PF = ? SF = ? ZF = ?

Ամբողջ բաժանման արդյունքում ստացվում է քանորդ և մնացորդ:

Օպերանդներ	Նկարագրություն	Քանորդ	Մնացորդ
8-բիթանոց	$\frac{AX}{\text{աղբյուր8}}$	AL	AH
16-բիթանոց	$\frac{DX:AX}{\text{աղբյուր16}}$	AX	DX
32-բիթանոց	$\frac{EDX:EAX}{\text{աղբյուր32}}$	EAX	EDX

Օպերանդ8/16/32-ը 8/16/32-բիթանոց ռեգիստր է կամ հիշողության հասցե: Բաժանման հրամանների կատարման արդյունքում SF, PF, CF, OF, AF և ZF դրոշների արժեքներն անորոշ են:

Նշում

- Եթե բաժանելին և բաժանարարը դրական են, DIV և IDIV տալիս են մույն արդյունքը:
- Նշանով բաժանման դեպքում մնացորդը (եթե զրո չէ) ունի մույն նշանը, ինչ բաժանելին:
- Եթե բաժանման ժամանակ բաժանարարը զրո է կամ քանորդը մեծ է և չի տեղավորվում քանորդի համար նախատեսված ռեգիստրում, ապա տեղի է ունենում **բաժանման գերհագեցում/Division overflow**: Պրոցեսորն ավտոմատ կանչում է 00H ընդհատումը (զրոյի վրա բաժանում (#DE (divide error/by zero))), և ծրագիրն ավարտվում է:

AH/DX/EDX ռեգիստրի արժեքը պետք է զրոյացվի մինչև 8/16/32-բիթանոց առանց նշանի բաժանումը.

1. DIV հրամանի օգտագործման դեպքում AH ռեգիստրը, բնականաբար, պետք է զրոյացվի, եթե բաժանելին բայթ է:

Օրինակ

MOV	AL, BYTE_VAR	
MOV	AH, 0	; AH-ը պետք է զրոյացվի
MOV	BL, 5	
DIV	BL	

Օրինակ

MOV	AX, 20	; AH-ի զրոյացում պետք չէ
MOV	CL, 4	
DIV	CL	

Օրինակ

կարդալ ASCII բնանշան, ձևափոխել այն բնային արժեքի, ապա բաժանել 3-ի.

MOV	AH, 01H	
INT	21H	
SUB	AL, 30H	
MOV	AH, 0	; AH-ը զրոյացնել
MOV	BL, 3	
DIV	BL	

Նշում

AH-ը 0-ով սկզբնարժեքավորելու համար կարելի է օգտագործել MOVZX (Move with Zero Extension) հրամանը.

MOVZX	AX, BYTE_VAR	
MOV	BL, 5	
DIV	BL	

Օրինակ

DX ռեգիստրի սկզբնարժեքավորումը մինչ IDIV հրամանի օգտագործումը.

MOV	AX, -12	; AX = FFF4H
CWD		; DX:AX = FFFF FFF4H

```

MOV      BX, 7
IDIV     BX      ; AX = -1 = FFFFH,
                ; DX = -5 = FFFBH

```

Օրինակ

EDX ռեգիստրի սկզբնարժեքավորումը մինչ DIV հրամանի օգտագործումը.

```

.DATA
DIVIDEND  DWORD  8003FFBCH
DIVISOR   DWORD  10000000H
. . .
MOV       EDX, 0
MOV       EAX, DIVIDEND
DIV       DIVISOR
. . .

```

Օրինակ

EDX ռեգիստրի սկզբնարժեքավորումը մինչ IDIV հրամանի օգտագործումը.

```

MOV       EAX, 8FBA2FECh
CDQ
MOV       EBX, 2FFFFFFFh
IDIV      EBX

```

Օրինակ

գերհագեցում բաժանման ժամանակ կամ գրոյի վրա բաժանում (Division overflow).

```

MOV       AX, 0200H
MOV       BL, 02H
DIV       BL

```

Հրամանների հաջորդականությունը կհանգեցնի բաժանման գերհագեցման, քանի որ $BL \leq AH$: Քանորդն այս դեպքում 100H է, այսինքն՝ 256, որն ավելին է, քան 255-ը (առավելագույն առանց նշանի արժեքը):

Եթե AH-ը զրոյացվի նախքան բաժանումը, ապա գերհագեցում տեղի կունենա, միայն եթե բաժանարարը լինի զրո:

Ց-բիթանոց առանց նշանի բաժանում-գերհագեցումից խուսափելու համար կարելի է կատարել հետևյալ ստուգումները.

```

CMP      Divisor8, AH
JBE      DIV_OVERFLOW
DIV      Divisor8
. . .
JMP      DONE

```

DIV_OVERFLOW:

. . .

DONE:

Ց-բիթանոց նշանով բաժանում-գերհագեցումից խուսափելու համար կարելի է կատարել հետևյալ ստուգումները.

```

MOV      AL, Dividend
CBW
CMP      Divisor8, 0
JE       IDIV_OVERFLOW
CMP      Divisor8, -1
JNE      L1
CMP      AL, -128
JNE      L1
JMP      IDIV_OVERFLOW
L1:      IDIV      Divisor8
. . .
JMP      DONE

```

IDIV_OVERFLOW:

. . .

DONE:

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Հաշվել հետևյալ արտահայտության արժեքը.

$$X = \frac{A * 2 + B * C}{D - 3};$$

Բոլոր փոփոխականները 16-բիթանոց նշանով թվեր են: Ենթադրել, որ գերհագեցում չի առաջանում:

.MODEL SMALL

.DATA

X	DW	?
A	DW	5
B	DW	-10
C	DW	4
D	DW	3

.CODE

```
MOV     AX, @DATA
MOV     DS, AX
MOV     AX, 2
IMUL    A           ; DX:AX = A * 2
MOV     BX, DX
MOV     CX, AX      ; BX:AX = A * 2
MOV     AX, B
IMUL    C           ; DX:AX = B * C
ADD     AX, CX
ADC     DX, BX      ; DX:AX = A * 2 + B * 2
MOV     CX, D
SUB     CX, 3       ; CX = D - 3
IDIV    CX          ; AX = (A * 2 + B * C) / (D - 3),
                  ; DX-ում մնացորդը

MOV     X, AX
MOV     AH, 4Ch
INT     21h
```

END

2. Քառերի զանգվածի տարրերի գումարում.

.MODEL SMALL

.DATA

Array DW 1234h, 5678h, 9ABCh, 0DEF0h, 0AA11h

Count DW 0005h

Result DW 0000h, 0000h

.CODE

MOV AX, @DATA

MOV DS, AX

MOV DX, 00h

MOV CX, Count

LEA SI, Array

MOV BX, [SI]

NEXT: INC SI

INC SI

ADD BX, [SI]

ADC DX, 0

LOOP NEXT

MOV Result, BX

MOV Result + 2, DX

MOV AH, 4Ch

INT 21h

END

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Նշել AL ռեգիստրի որևէ սկզբնական արժեք, որի դեպքում
ADD AL, 2 հրամանի կատարումից հետո դրոշմերը կունենան
հետևյալ արժեքները.

ա) CF = 1, OF = 0, SF = 0; բ) CF = 0, OF = 0, SF = 1:

2. Որոշել AL ռեգիստրի (առանց նշանի տասական թվի տեսքով) և CF, ZF դրոշմների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV AL, 100
ADD AL, 100

բ) MOV AL, 100
ADD AL, 156

գ) MOV AL, 100
SUB AL, 90

դ) MOV AL, 100
SUB AL, 190

3. Որոշել BH ռեգիստրի (նշանով տասական թվի տեսքով) և OF, SF դրոշմների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV BH, 80
ADD BH, 40

բ) MOV BH, 90
ADD BH, 40

գ) MOV BH, -80
ADD BH, -40

դ) MOV BH, -80
ADD BH, -50

ե) MOV BH, 80
ADD BH, -40

զ) MOV BH, -80
ADD BH, 40

է) MOV BH, 80
SUB BH, 100

ը) MOV BH, -80
SUB BH, 50

թ) MOV BH, 125
ADD BH, 10

4. Որոշել CL ռեգիստրի (ինչպես նշանով, այնպես էլ առանց նշանի տասական թվի տեսքով) և CF, OF, SF, ZF դրոշմների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV CL, 128
ADD CL, 128

բ) MOV CL, -10
ADD CL, -40

գ) MOV CL, 246
ADD CL, 216

դ) MOV CL, 40
SUB CL, 100

5. Որոշել AH և AL ռեգիստրների (առանց նշանի տասական թվի տեսքով) և CF, ZF դրոշմների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV AH, 0 MOV AL, 160 ADD AL, 60 ADC AH, 3	բ) MOV AH, 0 MOV AL, 160 ADD AL, 160 ADC AH, 3
գ) MOV AH, 255 MOV AL, 255 ADD AL, 1 ADC AH, 0	դ) MOV AH, 20 MOV AL, 10 SUB AL, 16 SBB AH, 0

6. Նշել բոլոր օգտագործված ռեգիստրների և վիճակի դրոշմների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV AL, 0 MOV DX, 1283 ADD AL, DL NEG DL MUL DH SBB DL, AL	բ) SUB DL, DL MOV CL, 3 MOV AX, 155 DIV CL ADC DL, AL DEC AH	գ) MOV DH, -33 MOV AL, DH IMUL DH ADC DH, AH INC DH SUB AL, DH
--	---	---

դ) MOV AX, 6 MOV BX, -4 IMUL BL SBB AX, BX ADD BX, AX NEG BH	ե) MOV AX, 275 MOV CX, 7 IMUL CL ADC AH, CL SUB CX, AX INC CX	զ) MOV BX, 260 MOV AX, -21 IDIV BL NEG AH SBB AL, 5 ADD AH, BH
---	--	---

է) MOV AX, 210 MOV CX, 10 MUL CX ADC DX, CX SUB CL, AL DEC AH	ը) MOV AX, 1060 MOV BX, -2 IDIV BL SBB BL, AH INC AL NEG BL	թ) MOV AX, 1235h MOV BX, 720h MUL BH ADC AH, BL SUB BX, AX DEC AX
--	--	--

7. Որոշել ADD AX, BX և SUB AX, BX հրամանների կատարման արդյունքը, եթե EAX-ը և EBX-ը համապատասխանաբար պարունակում են.

ա) 7FFAF15BH, EF012AF1H

բ) 0102000BH, FFFFEFFH

գ) 0000FFFFH, AB001111H

8. Որոշել MUL BH և IMUL BH հրամանների կատարման արդյունքը, եթե AL և BH ռեգիստրները համապատասխանաբար պարունակում են.

ա) 01H, 0FFH

բ) 0F3H, 04H

գ) 0FFH, 0FFH

դ) 10H, 2AH

9. Որոշել DIV CH և IDIV CH հրամանների կատարման արդյունքը, եթե AX և CH ռեգիստրները համապատասխանաբար պարունակում են.

ա) 0FFFFH, 0FFH

բ) 8000H, 7FH

գ) 0375H, 0A0H

դ) 0600H, 05H

10. A, B, C, X, Y, Z-ը նշանով թվեր են: Իրականացնել հետևյալ վերագրումները.

ա) $A = \text{ABS}(X)$,

բ) $B = \text{MAX}(X, Y)$,

գ) $C = \text{MIN}(X + 5, 3 * Y, 10 - Z)$

11. Տրված է N թիվը: Հաշվել 1-ից N թվերի գումարը:

12. Տրված է՝

$K \quad DW \quad ? \quad ; K \geq 0 :$

DL ռեգիստրում ստանալ.

ա) K թվի տասական ներկայացման իմաստալից թվանշանների քանակը,

բ) K թվի տասական ներկայացման մեջ 5-ից մեծ թվանշանների գումարը,

գ) K թվի տասական ներկայացման մեջ ամենամեծ թվանշանը:

13. Տրված է՝

$$K \quad DW \quad ? \quad ; K > 0:$$

DL ռեգիստրում գրանցել K թվի տասական ներկայացման բարձր կարգի թվանշանը:

14. Հաշվել հետևյալ արտահայտությունների արժեքները՝ ենթադրելով, որ արտահայտության մեջ օգտագործված փոփոխականները նշանով/առանց նշանի բայթեր/բառեր են և նրանց արժեքները որոշված են տվյալների սեգմենտում.

$$Z = (25 * a - 32 * b) / (14 * c + 29)$$

$$R = (24 * c - 55 * d - 1) / (13 * a + 17)$$

$$T = -(39 * c + 14 * d) / (29 * a - 1)$$

$$N = 31 + (46 * h - 4 * j) / 82 * c$$

$$N = (45 * c - 22 * d) / (13 * a + 1)$$

$$D = (33 * f + 17 * h) / 4 * k - 25$$

$$N = -(87 * s + 31 * d) / (56 * a - 3)$$

$$Q = (18 * k + 15 * v + 1) / (42 * p - 23)$$

$$X = (32 * a^3 - 3 * b^5) / (b^3 - 4 * a^2)$$

$$Y = (4 * a^5 - 3 * a * b^3) / (5 * b^2 - 9 * a)$$

$$Z = (7 * b * a^2 - 3 * a * b^3) / (8 * a * b^2 - a^3)$$

$$W = (12 * a^6 - 5 * b^3) / (2 * b - 8 * a^2)$$

$$M = (2 * c * a^3 - 19 * b^3) / (b^4 - 6 * c + a^2)$$

$$P = (9 * c * a^3 - 4 * a * b^3) / (c * b^3 + b * a^2)$$

$$F = (12 * a^4 - 7 * b^2) / (b^4 - 3 * a^2)$$

$$G = (b * a^2 - 25 * a * c * b^3) / (9 * b^3 - c * a^2)$$

$$S = (2 * c * b * a^3 - 13 * a * c * b^3) / (3 * b^3 - 9 * c * a^2)$$

$$T = (7 * a^7 - 3 * b^2) / (b^2 - 10 * a^2)$$

15. Գրել ծրագրի հատված, որը համարժեք կլինի C++ լեզվով գրված հետևյալ ծրագրի հատվածին (անհրաժեշտ փոփոխականները հայտարարել տվյալների սեգմենտում)։

ա) <code>int i, n, s = 1;</code>	բ) <code>int s, n;</code>	գ) <code>int k = 11, n;</code>
<code>n = 50; i = 10;</code>	<code>s = 0; n = 4325;</code>	<code>n = 2157;</code>
<code>s += i * i - n;</code>	<code>s -= n % 8;</code>	<code>n /= 10;</code>
	<code>n /= 10;</code>	<code>k += n % 15;</code>

Տասական թվաբանության հրամաններ

Այս խմբի հրամաններն օգտագործվում են տասական թվերի հետ աշխատելու համար։ Նրանք կատարում են ճշգրտումներ (շրտկումներ) երկուական թվաբանության հրամաններից **հետո** (բացառությամբ է կազմում բաժանում գործողությունը)։ Հրամանները չունեն բացահայտ օպերանդ։ Ոչ բացահայտ օպերանդ է դիտարկվում AL(AX) ռեգիստրը։ Գումարում և հանում գործողությունների ճշգրտումները նախատեսված են 10-ական և՛ փաթեթավորված, և՛ ոչ փաթեթավորված թվերի համար, իսկ բաժանումը և բազմապատկումը՝ միայն ոչ փաթեթավորված թվերի համար։

DAA Գումարումից հետո տասական ճշգրտում /
Decimal adjust after addition

DAS Հանումից հետո տասական ճշգրտում /
Decimal adjust after subtraction

AAA Գումարումից հետո ASCII ճշգրտում /
ASCII adjust after addition

AAS Հանումից հետո ASCII ճշգրտում /
ASCII adjust after subtraction

AAM Բազմապատկումից հետո ASCII ճշգրտում /
ASCII adjust after multiplication

AAD Բաժանումից առաջ ASCII ճշգրտում /
ASCII adjust before division

AAA – Պումարումից հետո տասական ճշգրտում ոչ փաթեթավորված տասական թվերի համար / ASCII Adjust after Addition

Շարահյուսություն:

AAA

Նկարագրություն:

Եթե $((AL \& 0FH) > 9) \parallel (AF = 1)$, ապա

{
AL $\leftarrow$ (AL + 6);
AH $\leftarrow$ AH + 1;
AF $\leftarrow$ 1;
CF $\leftarrow$ 1;

}
Հակառակ դեպքում՝

{
AF $\leftarrow$ 0;
CF $\leftarrow$ 0;

}
AL $\leftarrow$ AL & 0FH;

Դրոշմներ:

AF CF OF = ? PF = ? SF = ? ZF = ?

AF և CF դրոշմների արժեքները որոշվում են ըստ նկարագրության: OF, SF, ZF, PF դրոշմների արժեքներն անորոշ են:

Օրինակ

MOV AH, 0

MOV AL, '5'

MOV BL, '7'

ADD AL, BL ; AL = 6Ch, AF = 0

AAA ; AL = 02h, CF = 1, AF = 1, AH = 1

AAS – Հանումից հետո տասական ճշգրտում ոչ փաթեթավորված տասական թվերի համար / ASCII Adjust AL after Subtraction

Շարահյուսություն: AAS

Նկարագրություն:

Եթե $((AL \& 0FH) > 9) \parallel (AF = 1)$, ապա

{
AL $\leftarrow$ (AL - 6);
AH $\leftarrow$ AH - 1;
AF $\leftarrow$ 1;

```

CF ← 1;
}
Հակառակ դեպքում
{
AF ← 0;
CF ← 0;
}
AL ← AL & 0FH;

```

Դրոշմներ:

AF CF OF = ? PF = ? SF = ? ZF = ?

AF և CF դրոշմների արժեքները որոշվում են ըստ նկարագրության: OF, SF, ZF, PF դրոշմների արժեքներն անորոշ են:

Օրինակ

SUB AL, BL
AAS

Նախքան SUB հրամանի կատարումը	SUB հրամանից հետո	AAS հրամանից հետո
AX = 00 08h BL = 03	AX = 00 05h AF = 0	AX = 00 05h AF = 0, CF = 0
AX = 00 03h BL = 07	AX = 00 FCh AF = 1	AX = FF 06h AF = 1, CF = 1
AX = 05 02h BL = 09	AX = 05 F9h AF = 1	AX = 04 03h AF = 1, CF = 1

DAA– Գումարումից հետո տասական ճշգրտում փաթեթավորած տասական քվերի համար / Decimal Adjust AL after Addition

Շարահյուսություն:

DAA

Նկարագրություն:

Եթե (((AL AND 0FH) > 9) կամ AF = 1), ապա

```

{
AL ← AL + 6;
CF ← CF կամ փոխանցում վերջին գումարումից՝
    AL + 6 - ից հետո (CF OR carry from AL ← AL + 6 )
AF ← 1;
}
Հակառակ դեպքում՝
AF ← 0;

```

Եթե $((AL \text{ AND } F0H) > 90H)$ կամ $CF = 1$, ապա

{
 $AL \leftarrow AL + 60H$;
 $CF \leftarrow 1$;
 }

Հակառակ դեպքում՝

$CF \leftarrow 0$;

Դրոշմներ:

$AF \ CF \ OF = ? \ PF \ SF \ ZF$

AF և CF դրոշմների արժեքները որոշվում են ըստ նկարագրության: SF , ZF , և PF դրոշմներն արժեքներ են ընդունում ըստ արդյունքի: OF դրոշի արժեքն անորոշ է:

Օրինակ

ADD AL, BL

DAA

Նախքան ADD հրամանի կատարումը	ADD հրամանից հետո	DAA հրամանից հետո
AL = 34h BL = 25h	AL = 59h AF = 0, CF = 0	AL = 59h AF = 0, CF = 0
AL = 37h BL = 25h	AL = 5Ch AF = 0, CF = 0	AL = 62h AF = 1, CF = 0
AL = 93h BL = 25h	AL = B8h AF = 0, CF = 0	AL = 18h AF = 0, CF = 1
AL = 28h BL = 39h	AL = 61h AF = 1, CF = 0	AL = 67h AF = 1, CF = 0
AL = 79h BL = 99h	AL = 12h AF = 1, CF = 1	AL = 78h AF = 1, CF = 1

Օրինակ

1.MOV AL, 53h

MOV CL, 29h

ADD AL, CL

; $AL \leftarrow AL + CL$

; $AL \leftarrow 53h + 29h = 7Ch$

DAA

; $AL \leftarrow 7Ch + 06$ (քանի որ $0Ch > 9$)

; $AL \leftarrow 82h$

2. MOV AL, 73h
 MOV CL, 29h
 ADD AL, CL ; $AL \leftarrow AL + CL$
 ; $AL \leftarrow 73h + 29h = 9Ch$
 DAA ; $AL \leftarrow 02$ և $CF = 1$

AL = 73

+

CL = 29

9C

+

6

A2

+

60

AL = 02 և CF = 1

DAS – Հանումից հետո տասական ճշգրտում փաթեթավորված տասական քվերի համար - Decimal Adjust AL after Subtraction

Շարահյուսություն:

DAS

Նկարագրություն:

Եթե $(AL \text{ AND } 0FH) > 9 \parallel AF \leftarrow 1$, ապա

{

$AL \leftarrow AL - 6$;

$CF \leftarrow CF$ կամ պարտք վերջին հանումից՝ $AL-6$ -ից հետո
 $(CF \text{ OR borrow from } AL \leftarrow AL - 6)$

$AF \leftarrow 1$;

}

Հակառակ դեպքում՝

$AF \leftarrow 0$;

Եթե $((AL \text{ AND } F0h) > 90h)$ կամ $CF = 1$, ապա

{

$AL \leftarrow AL - 60H$;

$CF \leftarrow 1$;

}

Հակառակ դեպքում՝

$CF \leftarrow 0$;

Դրոշմեր:

AF CF OF = ? PF SF ZF

AF և CF դրոշմների արժեքները որոշվում են ըստ նկարագրության: SF, ZF, և PF դրոշմներն արժեքներ են ընդունում ըստ արդյունքի: OF դրոշի արժեքն անորոշ է:

Օրինակ

SUB AL, BL

DAS

Նախքան SUB հրամանի կատարումը	SUB հրամանից հետո	DAS հրամանից հետո
AL = 25h BL = 69h	AL = BCh AF = 1, CF = 1	AL = 56h AF = 1, CF = 1
AL = 37h BL = 25h	AL = 12h AF = 0, CF = 0	AL = 12h AF = 0, CF = 0
AL = 93h BL = 25h	AL = 6Eh AF = 1, CF = 0	AL = 68h AF = 1, CF = 0
AL = 92h BL = 39h	AL = 59h AF = 1, CF = 0	AL = 53h AF = 1, CF = 0
AL = 79h BL = 95h	AL = E4h AF = 0, CF = 1	AL = 84h AF = 0, CF = 1

Օրինակ

AL ռեգիստրում գրված 16-ական բվանշանը ձևափոխել իրեն համապատասխան սիմվոլի ASCII կոդի.

CMP AL, 10

SBB AL, 69h

DAS

AAD – Քաժանումից առաջ ճշգրտում տասական ոչ փաթեթավորված քլերի համար / ASCII Adjust AX before Division

Շարահյուսություն: AAD
Նկարագրություն: $AL \leftarrow (AL + AH * 10) \text{ AND } FFH, AH \leftarrow 0$
Դրոշներ: AF = ? CF = ? OF = ? PF SF ZF

SF, ZF և PF դրոշներն արժեք են ստանում ըստ AL ռեգիստրի արժեքի, AF, CF և OF դրոշներն անորոշ են:

Օրինակ

AAD

DIV DH

Նախքան AAD հրամանի կատարումը	AAD հրամանից հետո	DIV հրամանից հետո
AX = 07 05h DH = 08h	AX = 00 4Bh DH = 08h	AX = 03 09h
AX = 06 02h DH = 04h	AX = 00 3Eh DH = 04h	AX = 02 0Fh
AX = 09 03h DH = 02h	AX = 00 5Dh DH = 02h	AX = 01 2Eh

AAM – Քազմապատումից հետո ճշգրտում տասական ոչ փաթեթավորված քլերի համար / ASCII Adjust AX after Multiply

Շարահյուսություն: AAM
Նկարագրություն: $AH \leftarrow AL / 10; AL \leftarrow AL \text{ MOD } 10;$
Դրոշներ: AF = ? CF = ? OF = ? PF SF ZF

SF, ZF և PF դրոշներն արժեք են ստանում ըստ AL ռեգիստրի արժեքի: AF, CF և OF դրոշներն անորոշ են:

Օրինակ

MUL BH

AAM

Նախքան MUL հրամանի կատարումը	MUL հրամանից հետո	AAM հրամանից հետո
AX = 00 09h BH = 09h	AX = 00 51h	AX = 08 01h
AX = 00 05h BH = 06h	AX = 00 1Eh	AX = 03 00h
AX = 00 06h DH = 07h	AX = 00 2Ah DH = 02h	AX = 04 02h

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Գումարել տրված A և B 20 սիմվոլից բաղկացած 10-ական թվերը և արդյունքն արտածել 10- ական համակարգով.

.MODEL SMALL

.DATA

```

N      EQU    20
A      DB     "90822346771463283930"
B      DB     "21839839390913214263"
C      DB     21 dup(?)

```

.CODE

```

Main:  MOV     AX, @DATA
        MOV     DS, AX
        MOV     SI, N-1
        MOV     CX, N
        CLC

```

```

Sum:   MOV     AL, A[SI]      ; AL ← A թվի հերթական
                                   ; թվանշանը,
        ADC     AL, B[SI]     ; AL-ի կրտսեր 4 բիթում A և B
                                   ; թվերի հերթական թվանշան-
                                   ; ների տասական գումարն է,
                                   ; CF = 1` եթե կա փոխանցում
                                   ; (այսինքն՝ 9 + 2 = 1 և CF = 1),
        AAA                      ; AL ← A և B թվերի հերթական
                                   ; թվանշանների տասական
                                   ; գումարը:

```

```

MOV      C[SI + 1], AL
DEC      SI
LOOP     sum
MOV      C, 0
ADC      C, 0
; Արտածել գումարը
MOV      CX, N + 1
MOV      AH, 2
MOV      SI, 0
Print:   MOV      DL, C[SI]
ADD      DL, '0'
INT      21h
INC      SI
LOOP     print
MOV      AH, 4Ch
INT      21h
END      main

```

2. Բազմապատկել N-նիշանոց X ոչ փաթեթավորված տասական թիվը միանիշ Y թվի հետ և արդյունքը գրանցել Z-ում:

```

N      EQU      ...           ; N > 0
X      DB      N DUP(?)
Y      DB      ?             ; 0-ից 9
Z      DB      ?, N DUP (?)   ; առաջին բայթը՝ փոխանցման
                                ; համար
...
MOV     CX, N
MOV     SI, N - 1           ; X-ի ինդեքսը (աջից ձախ)
MOV     BH, 0
mlt:    MOV     AL, X[SI]
        MUL     Y
        AAM

```


ADD	AL, BH	; հաշվի առնել կրտսեր կարգից ; եկած փոխանցումը
AAA		
MOV	Z[SI + 1], AL	
MOV	BH, AH	; հիշել փոխանցումը
DEC	SI	
LOOP	mlt	
MOV	Z, BH	; արտադրյալի ավագ թվանշանը

3. Բաժանել N-նիշանոց X ոչ փաթեթավորված տասական թիվը միանիշ Y թվի վրա՝ գրանցելով ստացված քանորդը Q-ում, իսկ մնացորդը՝ R-ում:

N	EQU	...	; N > 0
X	DB	N DUP(?)	
Y	DB	?	; 0-ից 9
Q	DB	N DUP (?)	; X div Y
R	DB	?	; X mod Y
		...	
	MOV	CX, N	
	MOV	SI, 0	
	MOV	AH, 0	
DV:	MOV	AL, X[SI]	
	AAD		; AX-ում՝ AH և AL թվանշան- ; ներից ստացված թիվը
	MOV	Q[SI], AL	
	INC	SI	
	LOOP	DV	
	MOV	R, AH	; X-ը Y-ի վրա բաժանելուց ; ստացված մնացորդը

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Ի՞նչ արժեքներ կունենան AX ռեգիստրը և CF դրոշը հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

MOV AX, 0039h

ADD AL, 44h

DAA

2. Կազմել ծրագիր, որը ներածի տասական կետից հետո $N = 20$ տասական թվանշաններից կազմված տասական համակարգի թվի կոտորակային մասը, այն թարգմանի 8-ական համակարգի և արտածի ստացված թիվը:
3. Կազմել ծրագիր, որը ներածի 7 թվանշաններից կազմված 10-ական համակարգի թիվ, թարգմանի այն 8-ական համակարգի և արտածի:
4. Ներածել 20 սիմվոլից բաղկացած երկու տասական թիվ, կատարել հանում գործողություն և արդյունքն արտածել:
5. Կազմել ծրագիր, որը հաշվում է հետևյալ արտահայտության արժեքը տասական տեսքով.

$$Y = (3 * A + 5 * B) / (2 * C - 7), \text{ որտեղ } A = 5, B = 3, C = 6:$$

6. Կազմել ծրագիր, որը ներածում է տասական համակարգի ութանիշ ամբողջ թիվ, թարգմանում է այն վեցական համակարգի և արտածում:

Տրամաբանական հրամաններ

Տրամաբանական հրամանները բայթերի/բառերի/կրկնակի բառերի համար կատարում են հիմնական AND, OR, XOR, և NOT տրամաբանական գործողությունները.

AND կատարել բիթ առ բիթ տրամաբանական “և” (&),

OR կատարել բիթ առ բիթ տրամաբանական “կամ” (|),

XOR կատարել բիթ առ բիթ տրամաբանական “բացառող կամ” (^),

NOT կատարել բիթ առ բիթ տրամաբանական “ժխտում” (!),

TEST կատարել բիթ առ բիթ տրամաբանական ստուգում (&):

Տրամաբանական հրամաններով կարելի է առաջին օպերանդի՝ ընդունիչի որոշակի բիթեր դարձնել որոշակի արժեքներ: Օպերանդներն այս հրամաններում նույնպես պետք է բավարարեն ընդհանուր սահմանափակումներին (ինչպես MOV, ADD հրամաններում): Գործողության արդյունքը պահվում է ընդունիչում (բացառությամբ TEST հրամանի): Հրամաններն ազդում են վիճակի դրոշմների վրա:

Գործողությունները կատարվում են բիթ առ բիթ՝ ըստ Աղյուսակ 1-ի և բավարարում են Աղյուսակ 2-ում բերված հատկությունները:

X	Y	X AND Y	X OR Y	X XOR Y	NOT X
0	0	0	0	0	1
0	1	0	1	1	1
1	0	0	1	1	0
1	1	1	1	0	0

Աղյուսակ 1. Տրամաբանական գործողությունների ճշտության աղյուսակ

*	AND	OR	XOR
X * 0	0	X	X
X * 1	X	1	NOT X
X * X	X	X	0
X * NOT X	0	1	1

Աղյուսակ 2. Տրամաբանական գործողությունների հատկությունները

AND – Տրամաբանական բազմապատկում (և)

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Գրոշմներ:

AND ընդունիչ, աղբյուր

ընդունիչ ← ընդունիչ AND աղբյուր

AF = ? CF = 0 OF = 0 PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ

անմիջական արժեք (im8/im16/im32): Դրոշները՝ CF = OF = 0, AF-ը անորոշ է, իսկ PF, SF, ZF-ը՝ ըստ նշանակության:

Օրինակ

```
MOV    AL, 43      ; 00101011B
AND    AL, 94      ; 01011110B
      00101011B
      01011110B
      -----
AL = 00001010B
```

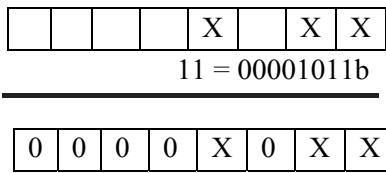
Արդյունքում՝ CF = 0, OF = 0, SF = 0, ZF = 0, PF = 1 AF = ?

AND հրամանը կարելի է օգտագործել անհրաժեշտ բիթերը զրոյացնելու համար:

Հրամանը կարելի է օգտագործել նաև անհրաժեշտ բիթերը զատելու համար:

Օրինակ

AND AL, 11

OR – Տրամաբանական գումարում (կամ)

Շարահյուսություն: **OR** ընդունիչ, աղբյուր
Նկարագրություն: ընդունիչ ← ընդունիչ OR աղբյուր
Դրոշներ: AF = ? CF = 0 OF = 0 PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ

անմիջական արժեք(im8/im16/im32): Դրոշները՝ CF = OF = 0, AF-ը անորոշ է, իսկ PF, SF, ZF-ը՝ ըստ նշանակության:

Օրինակ

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
 OR AL, 94 ; AL = 01011110B, CF = 0, OF = 0,
 ; SF = 0, ZF = 0, PF = 0 AF = ?

$$\begin{array}{r} 00101011\text{B} \\ 01011110\text{B} \\ \hline \text{AL} = 01111111\text{B} \end{array}$$

Հրամանը կարելի է օգտագործել անհրաժեշտ բիթերը 1 դարձնելու համար:

Օրինակ

AL ռեգիստրի 0, 1, 3 համարի բիթերը դարձնել 1:

OR AL, 11 ; կամ OR AL, 00001011B

				X		X	X
--	--	--	--	---	--	---	---

11 = 00001011b

				1		1	1
--	--	--	--	---	--	---	---

XOR – Բացառող կամ (գումարում ըստ մոդուլ 2-ի)

Շարահյուսություն: XOR ընդունիչ, աղբյուր
Նկարագրություն: ընդունիչ ← ընդունիչ XOR աղբյուր
Դրոշներ: AF = ? CF = 0 OF = 0 PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական արժեք (im8/im16/im32): Դրոշները՝ CF = OF = 0, AF-ը՝ անորոշ է, իսկ PF, SF, ZF-ը՝ ըստ նշանակության:

Օրինակ

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B

XOR AL, 94 ; AL = 01011110B

00101011B

01011110B

AL = 01110101B

Արդյունքում՝ CF = 0, OF = 0, SF = 0, ZF = 0, PF = 0, AF = ?

Հրամանը կարելի է օգտագործել օպերանդը գրոյացնելու կամ անհրաժեշտ բիթերի արժեքները հակադարձելու համար:

Օրինակ

Հակադարձել AL ռեգիստրի 0, 1, 3 համարի բիթերը:

XOR AL, 00001011B

				X		X	X
--	--	--	--	---	--	---	---

11 = 00001011b

				!X		!X	!X
--	--	--	--	----	--	----	----

Օրինակ

Զրոյացնել AX ռեգիստրը:

XOR AX, AX ; ավելի արագ է, քան 'MOV AX, 0'
; հրամանը

Օրինակ

Փոխանակել AX և BX ռեգիստրների արժեքները առանց երրորդ փոփոխականի օգտագործման:

XOR AX, BX

XOR BX, AX

XOR AX, BX ; համարժեք է 'XCHG AX, BX'

TEST– Տրամաբանական ստուգում

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմներ:

TEST ընդունիչ, աղբյուր

ընդունիչ AND աղբյուր

AF = ? CF = 0 OF = 0 PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg8/reg16/reg32), հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) կամ անմիջական արժեք (im8/im16/im32): Դրոշմները՝ CF = OF = 0, AF-ը անորոշ է, իսկ PF, SF, ZF-ը՝ ըստ նշանակության:

TEST-ը կատարում է նույն գործողությունը, ինչ AND հրամանը, միայն ընդունիչը չի փոխվում: Հրամանն ազդում է վիճակի դրոշմների վրա: TEST հրամանն ավելի արագ է կատարվում, քան AND հրամանը:

Օրինակ

```
MOV    AL, 43          ; AL = 00101011B
TEST   AL, 94          ; CF = 0, OF = 0, SF = 0, ZF = 0,
                        ; PF = 1 AF = ?
```

```
JZ      L1
        43 = 00101011B
        94 = 01011110B
        -----
        00001010B
```

AL = 43 = 00101011B

Չի անցնի L1 նշիչին, քանի որ արդյունքի 1 և 3 բիթերը 1 են, և հետևաբար ZF = 0:

Օրինակ

Անցում կատարել L1 նշիչին, եթե AL ռեգիստրի 0,1,3 բիթերից գոնե մեկը 1 է:

```
TEST   AL, 11
JNZ     L1
```

$$11 = 00001011b$$

2. Գրել ծրագրի հատված, որը կստուգի AL ռեգիստրի 0, 2, 3 բիթերում 0-ների, իսկ 1 և 5 բիթերում 1-երի առկայությունը:

Լուծում: Խնդիրը կարելի է լուծել տարբեր եղանակներով: Մի քանի բիթերի միաժամանակ 0 լինելը հարմար է ստուգել մեկ TEST հրամանով, սակայն միաժամանակ 1 լինելը մեկ հրամանով չի ստուգվում: Բացի դրանից՝ կան այլ բիթեր՝ 4, 6, 7, որոնց արժեքները նույնպես անհայտ են: Հետևաբար նախ հարկավոր է այդ այլ բիթերի արժեքները որոշակիացնել, ապա՝ ստուգվող բիթերը համեմատել կոնկրետ արժեքի հետ:

Լուծման 1-ին եղանակ

MOV DL, AL ; հիշենք, եթե դրա կարիքը հետագայում կա,
AND AL, 00101111b ; այլ բիթերը դարձնենք 0,
CMP AL, 00100010b ; ստուգենք անհրաժեշտ բիթերի արժեքները,
JZ L1 ; կանցնի L1 նշիչին, եթե բավարարում է
; խնդրի պայմանին:

...

Լուծման 2-րդ եղանակ

MOV DL, AL ; հիշենք, եթե դրա կարիքը հետագայում կա,
OR AL, 11010000b ; այլ բիթերը դարձնենք 1,
CMP AL, 11110010b ; ստուգենք անհրաժեշտ բիթերի արժեքները,
JZ LL ; կանցնի LL նշիչին, եթե բավարարում է
; խնդրի պայմանին:

...

Լուծման 3-րդ եղանակ

MOV DL, AL ; հիշենք, եթե դրա կարիքը հետագայում կա,
AND AL, 00101111b ; այլ բիթերը դարձնենք 0,
XOR AL, 00100010b ; 1 - երի բիթերը շրջենք, որպեսզի
TEST AL, 00101111b ; մեկ TEST-ով հնարավոր լինի ստուգել
; արդյո՞ք բոլորը միաժամանակ 0 են,
JZ L1 ; կանցնի L1 նշիչին, եթե բավարարում է
; խնդրի պայմանին:

...

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Նշել ռեգիստրների և վիճակի դրոշների արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո՝

ա) MOV AX, 22	բ) XOR CX, CX
MOV DH, 5	MOV BX, 258
OR AL, DH	NOT BL
XOR AX, 40	OR CL, BH
AND AH, 0E3H	XOR CH, BL
ADC DH, AH	AND CX, 0D5H
գ) MOV DL, 54	դ) MOV AX, 267
MOV DH, 25h	MOV DX, 340
AND DL, DH	OR DL, AL
OR DX, 2C4Ah	AND DH, 25
XOR DH, 3	NOT AL

2. Տրված A և B նշանով ամբողջ թվերի միաչափ բայթային զանգվածներից ստանալ C միաչափ զանգվածը, որտեղ C[i]-ն հավասար է.

- ա) A[i]-ի և B[i]-ի տրամաբանական արտադրյալին,
- բ) A[i]-ի և B[i]-ի տրամաբանական գումարին,
- գ) A[i]-ի և B[i]-ի ըստ մոդուլ 2-ի գումարին,
- դ) A[i]-ի ժխտմանը:

3. Ներածել 9 սիմվոլներից բաղկացած միաչափ զանգված: Հաշվել և արտածել էկրանին այն սիմվոլների քանակը, որոնց 2 և 4 համարի բիթերում 0 է, իսկ 1 և 5 համարի բիթերում՝ 1: Այդպիսի սիմվոլներում 3 և 5 համարի բիթերը դարձնել 0, 0 համարի բիթը դարձնել 1, իսկ 6 և 7 համարի բիթերի արժեքը՝ հակադարձել: Ստացված զանգվածն արտածել էկրանին:
4. Ներածել 15 սիմվոլներից բաղկացած միաչափ զանգված: Առանձնացնել ենթազանգված այն սիմվոլներից, որոնց 4 և 5 հա-

մարի բիթերը 1 են, իսկ 2 և 7 համարի բիթերը՝ 0: Ենթազանգվածում սիմվոլների 0 և 5 համարի բիթերը դարձնել 0, 3 և 7 համարի բիթերը հակադարձել, իսկ համար 6 բիթը՝ դարձնել 1: Ենթազանգվածն արտածել էկրանին:

Տեղաշարժի և պտույտի հրամաններ

Տեղաշարժի և պտույտի հրամանները տեղաշարժում (shift) կամ պտտում են (rotate) բայթային, բառային կամ կրկնակի բառային ընդունիչ օպերանդի բիթերը: Դրանք են՝

SAR	քվարանական աջ տեղաշարժ /Shift arithmetic right,
SHR	տրամաբանական աջ տեղաշարժ /Shift logical right,
SAL/SHL	քվարանական/տրամաբանական ձախ տեղաշարժ /Shift arithmetic left/Shift logical left,
SHRD	կրկնակի աջ տեղաշարժ /Shift right double,
SHLD	կրկնակի ձախ տեղաշարժ /Shift left double,
ROR	ցիկլիկ աջ տեղաշարժ /Rotate right,
ROL	ցիկլիկ ձախ տեղաշարժ /Rotate left,
RCR	ցիկլիկ աջ տեղաշարժ փոխանցման դրոշով /Rotate through carry right,
RCL	ցիկլիկ ձախ տեղաշարժ փոխանցման դրոշով /Rotate through carry left,

Տեղաշարժի և պտույտի հրամանները բաժանվում են երեք խմբի.

- տեղաշարժի հրամաններ,
- ցիկլիկ տեղաշարժի կամ պտույտի հրամաններ,
- կրկնակի տեղաշարժի հրամաններ (386+):

Առաջին երկու խմբերի շարահյուսությունն է.

<հրամանի հուշանուն> ընդունիչ, հաշվիչ

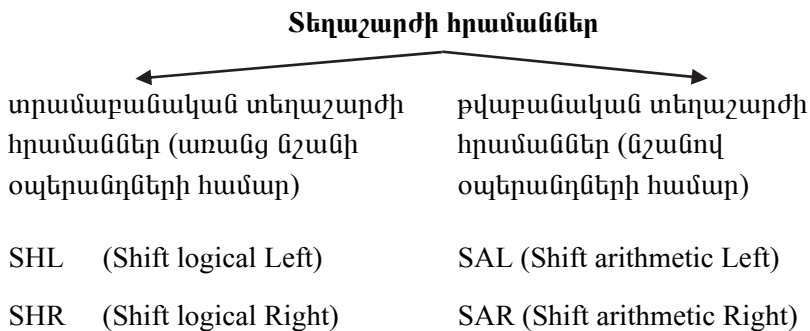
որտեղ՝

- ընդունիչը ռեգիստր է (reg8/reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32),
- հաշվիչը 1 է կամ CL ռեգիստրը՝ 8086 պրոցեսորի համար, իսկ 80186 և բարձր պրոցեսորների համար՝ 8-բիթանոց անմիջական արժեք (im8) կամ CL ռեգիստրը:

Հաշվիչը որոշում է տեղաշարժվող բիթերի քանակը: 8086-ի դեպքում, եթե հաշվիչը CL է, տեղաշարժը կատարվում է CL-ում գրված թվի չափով: 80286-ից սկսած՝ տեղաշարժը կատարվում է CL-ի կրտսեր 5 բիթերի չափով՝ 0-ից 31 արժեքներով (64-բիթանոց ճարտարապետությունում՝ CL-ի 6 բիթերի չափով՝ 0-ից 63 արժեքներով): Հաշվիչի արժեքը 0 լինելու դեպքում տեղաշարժ չի կատարվում, և դրոշմները չեն փոխվում:

Տեղաշարժի հրամաններ

Տեղաշարժի հրամանները լինում են տրամաբանական և թվաբանական և կատարում են տեղաշարժ դեպի աջ կամ ձախ:

Տրամաբանական տեղաշարժի ժամանակ ազատված բիթերում գրվում են 0-ներ: Թվաբանական աջ տեղաշարժի ժամանակ ազատված բիթերում ընդունիչի նշանային բիթի արժեքն է կրկնվում, իսկ ձախ տեղաշարժի ժամանակ ազատված բիթերը լրացվում են 0-ներով:

Դրոշները ստանում են հետևյալ արժեքները.

- PF, SF և ZF-ը որոշվում են ըստ իրենց նշանակության,
- AF-ն անորոշ է,
- CF-ում ընդունիչից դուրս եկած վերջին բիթի արժեքն է,
- 1-ից ավելի տեղաշարժերի դեպքում OF-ի արժեքն անորոշ է, իսկ 1 դիրք տեղաշարժի ժամանակ OF-ը որոշվում է հետևյալ կերպ. SAL/SHL-ի դեպքում OF-ը հավասար է 1-ի, եթե տեղաշարժից հետո ընդունիչի ավագ բիթի արժեքը փոխվել է և 0՝ հակառակ դեպքում, SAR հրամանի դեպքում OF-ը հավասար է 0, իսկ SHR հրամանի դեպքում՝ OF-ը հավասար է տեղաշարժից առաջ ընդունիչի ավագ բիթի արժեքին:

SHR – Տրամաբանական աջ տեղաշարժ /Shift logical Right

Շարահյուսություն:

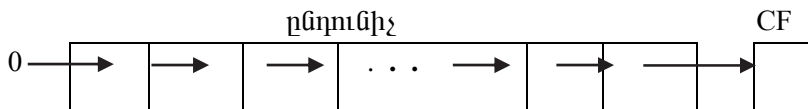
SHR ընդունիչ, հաշվիչ

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ SHR(ընդունիչ)

Դրոշներ:

AF = ? CF OF PF SF ZF

Օրինակ

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B

SHR AL, 1 ; AL = 00010101B

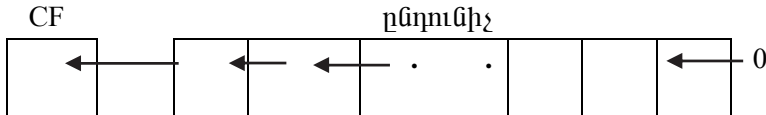
Դրոշները՝ CF = 1, OF = 0, SF = 0, ZF = 0, PF = 0, AF = ?

SHR հրամանը կարելի է օգտագործել (և արժի օգտագործել, քանի որ այն ավելի արագ կատարվող հրաման է) ընդունիչի արժեքը որպես առանց նշանի թիվ 2-ի հաշվիչ աստիճանի վրա բաժանելու համար: Օրինակում AL ռեգիստրում գրվել էր 43, հրամանից հետո AL-ի արժեքը հավասար է 21, այսինքն՝ $43/2$: Եթե կրկին կատարվի SHR AL, 1 հրամանը, կամ միանգամից կատարվի 2 բիթ տեղաշարժ դեպի աջ (MOV CL, 2 և SHR AL, CL), ապա AL ռեգիստրի արժեքը կլինի $43/4 = 10$:

SHL/SAL – Տրամաբանական / թվաբանական ձախ տեղաշարժ/

Shift logical / arithmetic Left

Շարահյուսություն: SHL ընդունիչ, հաշվիչ
SAL ընդունիչ, հաշվիչ
Նկարագրություն: ընդունիչ $\leftarrow$ SHL(ընդունիչ)
Դրոշմներ: AF = ? CF OF PF SF ZF

SHL և SAL հրամանները նույնն են (ունեն նույն գործողության կոդը):

Օրինակ

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B

SHL AL, 1 ; AL = 01010110B

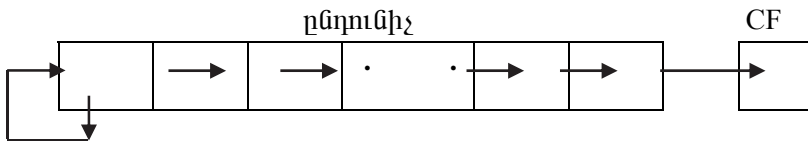
Դրոշմները՝ CF = 0, OF = 0, SF = 0, ZF = 0, PF = 1, AF = ?

SHL AL, 1 հրամանը համարժեք է SAL AL, 1 հրամանին:

Հրամանը կարելի է օգտագործել (և արժի օգտագործել, քանի որ այն ավելի արագ կատարվող հրաման է) ընդունիչի արժեքը որ-պես առանց նշանի թիվ 2-ի հաշվիչ աստիճանով բազմապատկելու համար: Օրինակում AL ռեգիստրում գրվել էր 43, հրամանից հետո AL-ի արժեքը հավասար է 86, այսինքն՝ $43 * 2$: Եթե մեկ անգամ ևս կատարվի SHL AL,1 հրամանը, կամ կատարվի միանգամից 2 բիթ տեղաշարժ դեպի ձախ (MOV CL, 2 և SHL AL, CL), ապա AL ռեգիստրի արժեքը կլինի $43 * 4 = 172$:

SAR – Թվաբանական աջ տեղաշարժ / Shift arithmetic Right

Շարահյուսություն: SAR ընդունիչ, հաշվիչ
Նկարագրություն: ընդունիչ $\leftarrow$ SAR (ընդունիչ)
Դրոշմներ: AF = ? CF OF PF SF ZF

Օրինակ

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B

SAR AL, 1 ; AL = 00101010B

Դրոշմները՝ CF = 1, OF = 0, SF = 0, ZF = 0, PF = 0, AF = ?

Հրամանը կարելի է օգտագործել (և արժի օգտագործել, քանի որ այն ավելի արագ կատարվող հրաման է) ընդունիչի արժեքը որպես նշանով թիվ 2-ի հաշվիչ աստիճանի վրա բաժանելու համար: Օրինակում AL ռեգիստրում գրվել էր 43, հրամանից հետո AL-ի արժեքը հավասար է 21, այսինքն՝ $43/2$: Եթե մեկ անգամ ևս կատարվի SAR AL, 1 հրամանը, կամ կատարվի միանգամից 2 բիթ տեղաշարժ (MOV CL, 2 և SAR AL, CL), ապա AL ռեգիստրի արժեքը կլինի $43/4 = 10$:

Օրինակ

MOV AL, -43 ; AL = 11010101B

SAR AL, 1 ; AL = 11010100B

Դրոշմները՝ CF = 1, OF = 0, SF = 1, ZF = 0, PF = 0, AF = ?

Օրինակում AL ռեգիստրում գրվել էր -43, հրամանից հետո AL-ի արժեքը հավասար է -22, այսինքն՝ $(-43)/2$:

Ուշադրություն

Այս դեպքում բաժանման արդյունքը կլորացվում է դեպի մինուս անվերջություն, ոչ թե դեպի 0, ինչպես IDIV հրամանում էր: Եթե մեկ անգամ ևս կատարվի SAR AL, 1 հրամանը, կամ կատարվեն միանգամից 2 բիթ տեղաշարժ դեպի աջ (MOV CL, 2 և SAR AL, CL), ապա AL ռեգիստրի արժեքը կլինի $-43/4 = -11$:

Ֆիկլիկ տեղաշարժի (պտույտի) հրամաններ

Այս խմբի հրամաններով ընդունիչի պարունակությունը տեղաշարժվում է աջ կամ ձախ, և ազատված բիթերը լրացվում են հակառակ կողմից դուրս եկած բիթերի արժեքներով՝ CF դրոշի արժեքը կամ պտույտում ներառելով կամ առանց CF դրոշի: Հրամանները չորսն են և բոլորն էլ սկսվում են R (rotate) տառով, երկրորդ տառը O կամ C է, եթե պտույտը առանց CF դրոշի արժեքի է՝ O, եթե պտույտը CF դրոշի արժեքի հետ է՝ C, երրորդ տառը L կամ R է, եթե L է, ձախ տեղաշարժ է, եթե R է, աջ տեղաշարժ է:

Դրոշները ստանում են հետևյալ արժեքները.

- AF, PF, SF և ZF-ը չեն փոխվում,
- CF-ում ընդունիչից դուրս եկած վերջին բիթի արժեքն է,
- 1-ից ավելի տեղաշարժերի դեպքում OF-ի արժեքն անորոշ է, իսկ 1 բիթ տեղաշարժի ժամանակ OF-ը հավասար է 1-ի, եթե տեղաշարժից հետո ընդունիչի ավագ բիթի արժեքը փոխվել է, և 0՝ հակառակ դեպքում:

RCR – Ֆիկլիկ աջ տեղաշարժ փոխանցման դրոշով / Rotate through Carry Right

Շարահյուսություն:

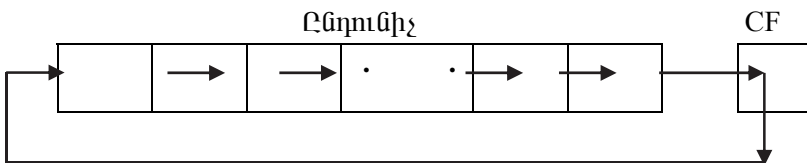
Նկարագրություն:

Դրոշներ:

RCR ընդունիչ, հաշվիչ

ընդունիչ $\leftarrow$ RCR (ընդունիչ)

CF OF

Օրինակ

CLC ; CF = 0

MOV AL, 43 ; AL = 00101011B

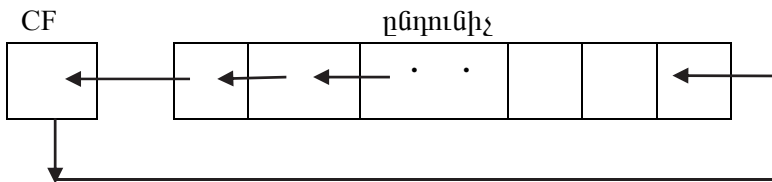
RCR AL, 1 ; AL = 00010101B, դրոշները՝ CF = 1, OF = 0

Օրինակ

STC ; CF = 1
MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
RCR AL, 1 ; AL = 10010101B, դրոշմները՝ CF = 1, OF = 1

RCL – Ֆիկլիկ ձախ տեղաշարժ փոխանցման դրոշով / Rotate through Carry Left

Շարահյուսություն: RCL ընդունիչ, հաշվիչ
Նկարագրություն: ընդունիչ ← RCL(ընդունիչ)
Դրոշմներ: CF OF

Օրինակ

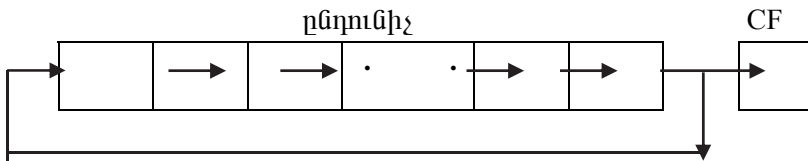
CLC ; CF = 0
MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
RCL AL, 1 ; AL = 01010110B, դրոշմները՝ CF = 0, OF = 0

Օրինակ

STC ; CF = 1
MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
RCL AL, 1 ; AL = 01010111B, դրոշմները՝ CF = 0, OF = 0

ROR – Ֆիկլիկ աջ տեղաշարժ / Rotate right

Շարահյուսություն: ROR ընդունիչ, հաշվիչ
Նկարագրություն: ընդունիչ ← ROR(ընդունիչ)
Դրոշմներ: CF OF

Օրինակ

CLC ; CF = 0
 MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
 ROR AL, 1 ; AL = 10010101B, դրոշմները՝ CF = 1, OF = 1

Օրինակ

STC ; CF = 1
 MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
 ROR AL, 1 ; AL = 10010101B, դրոշմները՝ CF = 1, OF = 1

ROL – Ֆիկիկ ձախ տեղաշարժ / Rotate left

Շարահյուսություն:

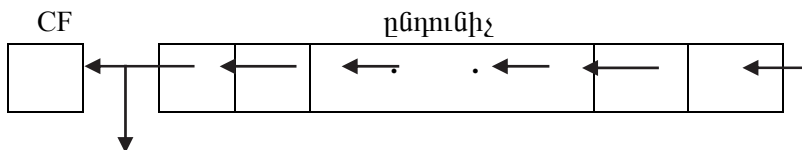
ROL ընդունիչ, հաշվիչ

Նկարագրություն:

ընդունիչ $\leftarrow$ ROL(ընդունիչ)

Դրոշմեր:

CF OF

Օրինակ

CLC ; CF = 0
 MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
 ROL AL, 1 ; AL = 01010110B, դրոշմները՝ CF = 0, OF = 0

Օրինակ

STC ; CF = 1
 MOV AL, 43 ; AL = 00101011B
 ROL AL, 1 ; AL = 01010110B, դրոշմները՝ CF = 0, OF = 0

Կրկնակի տեղաշարժի հրամաններ (386+)

Հրամանները 2-ն են՝ SHRD, SHLD և ունեն 3 օպերանդ: Հրամանն իրականացնելիս ընդունիչի արժեքը տեղաշարժվում է աջ (SHRD) կամ ձախ (SHLD) հաշվիչի չափով, և ազատված բիթերը լրացվում են աղբյուրի ցածր կամ բարձր բիթերի պատճեններով համապատասխանաբար:

SHLD – Տրամաբանական կրկնակի ձախ տեղաշարժ (386+)/ Shift Left Double

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

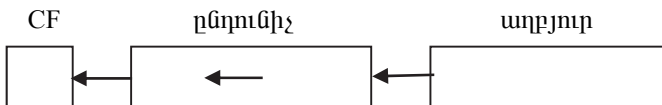
Դրոշմեր:

SHLD ընդունիչ, աղբյուր, հաշվիչ

ընդունիչ $\leftarrow$ SHLD (ընդունիչ, աղբյուր)

AF = ? CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32), աղբյուրը կարող է լինել ընդունիչի տիպին համապատասխան ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ հաշվիչը՝ թիվ կամ CL ռեգիստրը: Դրոշմերը ստանում են հետևյալ արժեքները. AF-ը անորոշ է, CF-ում ընդունիչից դուրս եկած վերջին բիթի արժեքն է, OF-ի արժեքը 1-ից ավելի տեղաշարժերի դեպքում անորոշ է, իսկ 1 դիրք տեղաշարժի ժամանակ OF-ը հավասար է 1-ի, եթե տեղաշարժից հետո ընդունիչի նշանը փոխվել է, և 0՝ հակառակ դեպքում: PF, SF, ZF-ը որոշվում են ըստ արդյունքի:

Օրինակ

MOV	AX, 43	; AX = 0000 0000 00101011B
MOV	BX, 9300h	; BX = 10010011 00000000B
SHLD	AX, BX, 2	; AX = 00 0000 0010101110B
		; BX-ն անփոփոխ է, դրոշմերը՝ CF = 0,
		; OF = ?, SF = 0, ZF = 0, PF = 0, AF = ?

SHRD – Տրամաբանական կրկնակի աջ տեղաշարժ (386+) / Shift

Right Double

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

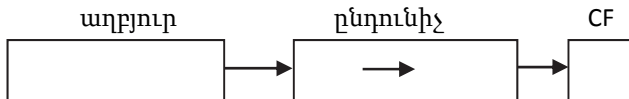
Դրոշմներ:

SHRD ընդունիչ, աղբյուր, հաշվիչ

ընդունիչ ← SHRD(ընդունիչ, աղբյուր)

AF = ? CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32), աղբյուրը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ հաշվիչը՝ թիվ կամ CL ռեգիստր: Դրոշմները ստանում են հետևյալ արժեքները. CF-ում ընդունիչից դուրս եկած վերջին բիթի արժեքն է, OF-ը 1 բիթ տեղաշարժի դեպքում ընդունում է 1 արժեք, եթե տեղի է ունեցել նշանի բիթի փոփոխություն, հակառակ դեպքում ընդունում է 0 արժեք, 1-ից ավելի բիթերի տեղաշարժի դեպքում OF դրոշմ անորոշ է, AF-ը անորոշ է, PF, SF, ZF-ը դրոշվում են ըստ արդյունքի արժեքի:

Օրինակ

MOV	AX, 43	; AX = 0000 000000101011B
MOV	BX, 0093h	; BX = 0000000010010011B
SHRD	AX, BX, 2	; AX = 1100 0000 0000 1010B,
		; BX-ն անփոփոխ է, դրոշմները՝ CF = 1,
		; OF = ?, SF = 1, ZF = 0, PF = 1, AF = ?

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Հաշվել BL ռեգիստրի 2-ական ներկայացման մեջ 1-երի քանակը և արտածել էկրանին.

```
.MODEL      SMALL
.STACK      64
```

.CODE

```
BEGIN:      MOV      BL, 0D6h
             XOR      DL, DL
             MOV      CX, 8
CYCLE:      SHL      BL, 1
             ADC      DL, 0
             LOOP     CYCLE
             MOV      AH, 2
             ADD      DL, '0'          ; ⇔ OR DL, '0'
             INT      21h
             MOV      AH, 4Ch
             INT      21h
```

END BEGIN

2. Շրջել AL ռեգիստրի 2-ական ներկայացումը.

.MODEL SMALL

.STACK 64

.CODE

```
MAIN:      MOV      AL, 1101 0111B
             XOR      BL, BL
             MOV      CX, 8
L1:        SHL      AL, 1
             RCR      BL, 1
             LOOP     L1
             MOV      AL, BL
             MOV      AX, 4C00h
             INT      21h
```

END MAIN

3. Գրել ծրագիր, որը BL ռեգիստրի արժեքը կարտածի էկրանին 2-ական համակարգով.

.MODEL SMALL

.STACK 64

.CODE

```

BEGIN:    MOV        BL, 0D6h
          MOV        CX, 8
CYCLE:    XOR        DL, DL
          ROL        BL, 1
          ADC        DL, '0'
          MOV        AH, 2
          INT        21h
          LOOP       CYCLE
          MOV        AH, 4Ch
          INT        21h

END       BEGIN

```

Այս խնդիրը կարելի է լուծել տարբեր եղանակներով: Ընդհանրապես ամբողջ թիվը այլ համակարգերում ներկայացնելու համար այդ թիվը բաժանում են նոր համակարգի հիմքի վրա, սակայն, երբ համակարգերի հիմքերից մեկը մյուսի աստիճանն է, ապա դա կարելի է իրականացնել ավելի հեշտ՝ անջատելով աստիճանի ցուցիչի չափ բիթեր և այդ անջատված բիթերը առանձին-առանձին ներկայացնելով պահանջվող համակարգում:

Դիտարկենք խնդրի լուծման մեկ այլ տարբերակ: Ստորև բերված տարբերակը հարմար է նրանով, որ չնչին փոփոխություններով կարող է լինել նաև 4-ական, 8-ական և 16-ական համակարգերի համար լուծման օրինակ:

```

          . . .
NEXT:     MOV    CL, 7           ; 4-ականի, 8-ականի համար՝ 6,
          MOV    DL, BL         ; հիշենք և հետագայում
                                   ; վերհիշենք,
          SHR    DL, CL         ; տեղաշարժ,
          AND    DL, 1b         ; թողնենք անհրաժեշտ բիթերը
                                   ; /4-ականի համար՝ 11b,
                                   ; 8-ականի, համար՝ 111b,
          ADD    DL, '0'        ; դարձնենք սիմվոլ,
          MOV    AH, 2          ; դուրս բերենք,

```

INT	21H	; էկրան,
SUB	CL, 1	; 4-ականի համար՝ 2, 8-ականի
		; համար՝ 3
JGE	NEXT	

. . .

4. SI ռեգիստրի պարունակությունը դիտարկել որպես առանց նշանի 2-ական թիվ: Շրջել և միաժամանակ արտածել այն:

```
.MODEL      SMALL
.STACK      64
.CODE
START:      MOV    SI, 6BD7h    ; SI = 0110 1011 1101 0111 b
            MOV    AH, 2
            XOR    BX, BX
            MOV    CX, 16
CYCLE:      MOV    DL, '0'
            SHL    BX, 1        ; BX = BX * 2
            SHR    SI, 1
            JNC    OUTB
            ADC    BX, 0
            INC    DL          ; DL = '1'
OUTB:       INT    21h
            LOOP   CYCLE       ; այժմ BX = 1110101111010110 b
                                ; և այդ էլ արտածվել է
            MOV    AX, 4C00h
            INT    21h
END         START
```

Նշում

Այս մեթոդով են լուծվում նաև N9-ը և N10 խնդիրները:

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Երրորդ խնդիրն իրականացնել 16-ական համակարգի համար:
2. Օգտագործելով միայն տեղափոխման, տրամաբանական, տեղաշարժի, անցման հրամանները՝ իրականացնել 2 ռեգիստրների արժեքների գումարում (-, *, /):
3. Որոշել AL ռեգիստրի և ZF դրոշի արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV AL, 1010b	բ) MOV AL, 0	գ) MOV AL, 1101b
NOT AL	NOT AL	AND AL, 0111b
դ) MOV AL, 100b	ե) MOV AL, 100b	զ) MOV AL, 0F0h
AND AL, 011b	TEST AL, 011b	OR AL, 0Fh
է) MOV AL, 0	ը) MOV AL, 101b	թ) MOV AL, 0A3h
XOR AL, 0FFh	XOR AL, AL	OR AL, 0D5h

4. DL ռեգիստրին վերագրել 1, եթե տեղի ունի հետևյալ պայմանը, և 0՝ հակառակ դեպքում.
 ա) AL ռեգիստրի մեջտեղի երկու բիթերի արժեքն է 10b,
 բ) BX ռեգիստրի երեք ձախ և երեք աջ բիթերն իրար հավասար են:
5. Հաշվել 20 հատ 1-բայթանոց առանց նշանի թվերի միաշափ զանգվածի այն տարրերի գումարը, որոնց վերջին երկու բիթերի արժեքն է 11b:
6. Որոշել BL ռեգիստրի և CF դրոշի արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) MOV BL, 101b	բ) MOV BL, 1110b	գ) MOV BL, 110b
SHL BL, 1	MOV CL, 6	SHR BL, 1
	SHL BL, CL	

դ) MOV BL, 110b MOV CL, 3 SHR BL, CL	ե) MOV BL, 0F0h ROL BL, 1	զ) MOV BL, 101b MOV CL, 2 ROR BL, CL
է) MOV BX, 1122h SHR BH, 1 RCL BL, 1	ը) MOV BX, 1122h SHR BH, 1 RCR BL, 1	թ) MOV DL, 110b MOV CL, 3 ROL BL, CL

7. X-ը և Y-ը առանց նշանի բառ-փոփոխականներ են: Չօգտագործելով բաժանման և բազմապատկման գործողություններ՝ կատարել հետևյալը.
- ա) $Y = 2 * X - X/8 + X \% 16$,
- բ) $Y = 19 * X$:
8. Տրված է առանց նշանի X բառ-փոփոխականը: DL ռեգիստրին վերագրել 1, եթե X-ը գույգ թիվ է, իսկ հակառակ դեպքում՝ 0: Վերագրումը կատարել չորս եղանակով՝ DIV, AND, TEST, SHR հրամանների միջոցով և համեմատել այդ եղանակներն իրար հետ:
9. Շրջել և միաժամանակ արտածել BX ռեգիստրի պարունակությունը (16-ական ներկայացումը): Օրինակ, եթե $BX = 0B5F4h$, ապա պետք է որևէ ռեգիստրում ստանալ 4F5Bh և արտածել այն:
10. Շրջել և միաժամանակ արտածել BX ռեգիստրի պարունակությունը (4-ական ներկայացումը): Օրինակ, եթե $BX = 5BA3h$ (այն 4-ական համակարգում կլինի 11232203), ապա որևէ ռեգիստրում պետք է ստանալ և ընթացքում արտածել 4-ական համակարգի 30223211 թիվը:
11. Գրել ծրագրի հատված, որը CL ռեգիստրի ավագ 3 բիթերը կդարձնի հավասար AL-ի ավագ 3 բիթերին, իսկ կրտսեր 5 բիթերը՝ հավասար BL-ի կրտսեր 5 բիթերին:
12. Ստուգել տրված ամբողջ թվի երկուական ներկայացման մեջ բոլոր բիթերի 1 լինելը:

13. Գտնել տրված N թվին հաջորդող այն առաջին թվի արժեքը, որի երկուական ներկայացման մեջ նույն քանակի 1-եր կան: (128 – 256, 127 – 191, 6-9, 12-17,...)
14. Հաշվել տրված 4-բայթանոց ամբողջ թվի երկուական ներկայացման մեջ ավագ 1-ին նախորդող 0-ների քանակը:
15. Գտնել տրված 4-բայթանոց ամբողջ թվի ավագ 1 բիթի համարը:
16. Հաշվել տրված թվի երկուական ներկայացման մեջ առկա 0-ների քանակը:
17. Ստանալ տրված N թվի p-րդ դիրքից հաշված k բիթերի արժեքը:
18. Տեղերով փոխել տրված 4-բայթանոց ամբողջ թվի i-րդ և j-րդ բիթերի արժեքները:
19. Որոշել՝ արդյոք տրված թիվը 2-ի աստիճան է: Առաջարկել լուծման տարբեր եղանակներ:
20. Իրականացնել 2 սիմվոլային տողերի (0 և 1 սիմվոլներից բաղկացած) գումարում և արդյունքն արտածել:
21. Որոշել՝ արդյոք տրված 2-բայթանոց ամբողջ թվի բիթային ներկայացումը սիմետրիկ (պոլինոմ) է, թե ոչ:
22. Որոշել, թե որ թիվն է բացակայում տրված N-1 չափի զանգվածում, եթե զանգվածի տարրերը պարունակում են [1, N] միջակայքի բոլոր թվերը՝ բացառությամբ փնտրվող թվի (օրինակ՝ 1, 5, 2, 7, 3, 4, 10, 9, 6 զանգվածում բացակայում է 8-ը):

Բիթային և բայթային հրամաններ

Բիթային հրամանները ստուգում, իսկ որոշ դեպքերում նաև փոխում են բառի կամ կրկնակի բառի որոշակի բիթերը:

Բայթային հրամաններն արժեք են տալիս բայթային օպերանդին՝ EFLAGS դրոշների ռեգիստրի պահանջվող դրոշների վիճակին համապատասխան:

BT Բիթային ստուգում/Bit test

BTS Բիթային ստուգում և 1-ի տեղադրում / Bit test and set

BTR Բիթային ստուգում և 0-ի տեղադրում / Bit test and reset
 BTC Բիթային ստուգում և հակադարձում / Bit test and complement
 BSF Բիթային որոնում առաջ / Bit scan forward
 BSR Բիթային որոնում ետ / Bit scan reverse
 SETcc Բայթի արժեքավորում՝ ըստ պայմանի / Set byte if on condition

BT – Բիթի ստուգում (Bit Test) (386+)

Շարահյուսություն:

BT հիմք, շեղում

Նկարագրություն:

$CF \leftarrow \text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում})$

Դրոշմեր:

$AF = ? \quad CF \quad OF = ? \quad PF = ? \quad SF = ? \quad ZF = ?$

Հիմքը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32), իսկ շեղումը՝ ռեգիստր (reg16/reg32) կամ անմիջական արժեք (imm8): Այս հրամանում հիմքը դիտարկվում է որպես բիթային տող: BT հրամանն ընտրում է 1 բիթ՝ հիմքի սկզբից նշված շեղումով, և այդ բիթի արժեքը գրում է CF դրոշի մեջ:

- Եթե շեղումը ռեգիստր է, ապա հիմքի և շեղման չափերը պետք է համընկնեն (այսինքն՝ լինեն 16-բիթանոց կամ 32-բիթանոց):
- Եթե հիմքը ռեգիստր է, ապա հիմքի սկիզբը ռեգիստրի 0-րդ բիթն է, իսկ որպես շեղում՝ վերցվում է շեղում օպերանդի արժեքի 16-ի կամ 32-ի (կախված հիմքի չափից՝ 16/32) վրա բաժանելուց ստացված մնացորդը: Այսպիսով՝ իրական շեղումը չի գերազանցում 15 կամ 31-ը:
- Եթե հիմքը հիշողության հասցե է, ապա հիմքի սկիզբն այդ հասցեում գտնվող բայթի 0-րդ բիթն է: Եթե շեղումը ռեգիստր է, ապա այն պարունակում է $[-2^{31}, 2^{31}-1]$ միջակայքի թիվ, իսկ եթե անմիջական արժեք է՝ $[0, 31]$ միջակայքի թիվ (ավելի մեծ լինելու դեպքում որպես իրական շեղում վերցվում է 16-ի կամ 32-ի (կախված հիմքի չափից՝ 16/32) վրա բաժանելուց ստացված մնացորդը):

- Հրամանի արդյունքում CF-ը ստանում է ընտրված բիթի արժեքը, իսկ AF, OF, PF, SF և ZF դրոշմների արժեքներն անորոշ են:

Օրինակ 1

```

MOV    EAX, 92456187h
BT     AX, 06                ; CF = 0
MOV    CX, 13
BT     AX, CX                ; CF = 1
BT     AX, 27                ; 27 mod 16 = 11 => շեղում = 11
                                ; => CF = 0

MOV    CX, 34
BT     AX, CX                ; 34 mod 16 = 2 => շեղում = 2
                                ; => CF = 1

BT     EAX, 10               ; CF = 0
MOV    ECX, 18
BT     EAX, ECX              ; CF = 1
BT     EAX, 39               ; 39 mod 32 = 7 => շեղում = 7
                                ; => CF = 1

MOV    ECX, 47
BT     EAX, ECX              ; 47 mod 32 = 15
                                ; => շեղում = 15 => CF = 0

```

Օրինակ 2

```

BT     A, 12                 ; CF = 0
MOV    CX, 6
BT     A, CX                 ; CF = 1
BT     B, 9                  ; CF = 0
MOV    ECX, 22
BT     B, ECX                ; CF = 1
BT     A, 37                 ; 37 mod 32 = 5 => շեղում = 5
                                ; => CF = 0

MOV    CX, 29

```

BT	A, CX	; $29 \bmod 16 = 13 \Rightarrow \text{շեղում} = 13$; $\Rightarrow \text{CF} = 1$
BT	B, 46	; $46 \bmod 32 = 14 \Rightarrow \text{շեղում} = 14$; $\Rightarrow \text{CF} = 0$

Որտեղ.

A	DW	0A245h
B	DD	0C2453467h

BTS – Բիթի ստուգում և 1-ի տեղադրում /Bit Test and Set (386+)

<i>Շարահյուսություն:</i>	BTS հիմք, շեղում
<i>Նկարագրություն:</i>	$\text{CF} \leftarrow \text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում})$ $\text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում}) \leftarrow 1$
<i>Գրոշմներ:</i>	$\text{AF} = ? \text{ CF OF} = ? \text{ PF} = ? \text{ SF} = ? \text{ ZF} = ?$

BTR – Բիթի ստուգում և 0-ի տեղադրում /Bit Test and Reset (386+)

<i>Շարահյուսություն:</i>	BTR հիմք, շեղում
<i>Նկարագրություն:</i>	$\text{CF} \leftarrow \text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում})$ $\text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում}) \leftarrow 0$
<i>Գրոշմներ:</i>	$\text{AF} = ? \text{ CF OF} = ? \text{ PF} = ? \text{ SF} = ? \text{ ZF} = ?$

BTC – Բիթի ստուգում և հակադարձում /Bit Test and Complement (386+)

<i>Շարահյուսություն:</i>	BTC հիմք, շեղում
<i>Նկարագրություն:</i>	$\text{CF} \leftarrow \text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում}) \text{ NOT}(\text{Bit}(\text{հիմք}, \text{շեղում}))$
<i>Գրոշմներ:</i>	$\text{AF} = ? \text{ CF OF} = ? \text{ PF} = ? \text{ SF} = ? \text{ ZF} = ?$

Այս 3 հրամանների շարահյուսությունը նույնն է, ինչ BT հրամանինը: Հրամանների կատարումը տարբերվում է նրանով, որ, բացի բիթի ստուգումից, յուրաքանչյուր հրաման կատարում է նաև լրացուցիչ գործողություն՝ ընտրված բիթը դարձնելով 1 (BTS), 0 (BTR) կամ հակադարձելով (BTC):

Նշված հրամանների գործողության արդյունքում CF-ը ստանում է ընտրված բիթի սկզբնական արժեքը, իսկ AF, OF, PF, SF և ZF դրոշմների արժեքներն անորոշ են:

Օրինակ 3

MOV	AX, 6187h	
BTR	AX, 7	; CF = 1, AX = 6107h
MOV	CX, 12	
BTS	AX, CX	; CF = 0, AX = 7107h
BTC	AX, 27	; 27 mod 16 = 11 => շեղում = 11 ; => CF = 0, AX = 7907h
MOV	CX, 34	
BTR	AX, CX	; 34 mod 16 = 2 => շեղում = 2 ; => CF = 1, AX = 7903h
MOV	EBX, 92457903h	
BTC	EBX, 17	; CF = 0, EBX = 92477903h
MOV	ECX, 20	
BTS	EBX, ECX	; CF = 0, EBX = 92577903h
BTR	EBX, 48	; 48 mod 32 = 16 => շեղում = 16 ; => CF = 1, EBX = 92567903h
MOV	CX, 40	
BTC	EBX, ECX	; 40 mod 32 = 8 => շեղում = 8 ; => CF = 1, EBX = 92567803h
BTC	A, 12	; CF = 0, A = 0B245h
MOV	CX, 6	
BTR	A, CX	; CF = 1, A = 0B205h
BTS	B, 9	; CF = 0, B = 0C2453667h
MOV	ECX, 22	
BTC	B, ECX	; CF = 1, B = 0C2053667h
BTS	A, 37	; 37 mod 16 = 5 => շեղում = 5 ; => CF = 0, A = 0B225h
BTC	B, 45	; 45 mod 32 = 13 => շեղում = 13

; => CF = 1, B = 0C2051667h

MOV ECX, 20

BTS B, ECX

; CF = 0, B = 0C2151667h

Որտեղ.

A DW 0A245h

B DD 0C2453467h

BSF – Բիթային որոնում առաջ / Bit Scan Forward (386+)

Շարահյուսություն:

BSF ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ ← BSF(աղբյուր)

Դրոշմեր:

AF = ? CF = ? OF = ? PF = ? SF = ? ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32): Օպերանդների չափերը պետք է համընկնեն: BSF հրամանը որոնում է աղբյուրի մեջ կրտսեր՝ 0 բիթից սկսած առաջին 1 արժեք ունեցող բիթը և նրա համարը (0-ական բիթից հաշված) գրում ընդունիչի մեջ: Եթե աղբյուրի արժեքը 0 է, ապա ընդունիչի արժեքն անորոշ է: AF, CF, OF, PF, SF դրոշմերի արժեքներն անորոշ են: ZF-ը 1 է, եթե աղբյուրի արժեքը 0 է, հակառակ դեպքում՝ ZF = 0:

BSR – Բիթային որոնում ետ / Bit Scan Reverse (386+)

Շարահյուսություն:

BSR ընդունիչ, աղբյուր

Նկարագրություն:

ընդունիչ ← BSR(աղբյուր)

Դրոշմեր:

AF = ? CF = ? OF = ? PF = ? SF = ? ZF

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg16/reg32), իսկ աղբյուրը՝ ռեգիստր (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցե (mem16/mem32): Օպերանդների չափերը պետք է համընկնեն:

BSF հրամանը որոնում է աղբյուրի մեջ ավագ՝ 15 կամ 31 բիթից սկսած առաջին 1 արժեք ունեցող բիթը և նրա համարը (0-ական բիթից հաշված) գրում ընդունիչի մեջ: Եթե աղբյուրի արժեքը 0 է, ընդունիչի արժեքն անորոշ է:

նիշի արժեքն անորոշ է: AF, CF, OF, PF, SF դրոշմների արժեքներն անորոշ են: ZF-ը 1 է, եթե աղբյուրի արժեքը 0 է, հակառակ դեպքում՝ ZF = 0:

Օրինակ

1. MOV CX, 1256h
BSF AX, CX ; AX = 1
BSR DX, CX ; DX = 12
2. MOV ECX, 49782463h
BSF EAX, ECX ; EAX = 0
BSR EDX, ECX ; EDX = 30
3. BSF AX, A ; AX = 2
BSR DX, A ; DX = 14
4. BSF EDI, B ; EDI = 5
BSR ESI, B ; ESI = 31

Որտեղ.

A DW 6A54h
B DD 0C2453460h

SETcc – Քայքի արժեքավորում՝ ըստ պայմանի / Set byte on condition (386+)

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմներ:

SETcc ընդունիչ

ընդունիչ <1, եթե cc պայմանը տեղի ունի, և 0՝ հակառակ դեպքում,

Ընդունիչը կարող է լինել ռեգիստր (reg8) կամ հիշողության հասցե (mem8):

Եթե cc պայմանը տեղի ունի, ընդունիչը ստանում է 1 արժեք, հակառակ դեպքում՝ 0: Պայմանը որոշվում է CF, OF, PF, SF, ZF դրոշմներից մեկի կամ մի քանիսի արժեքներով:

Հրամանը չի ազդում դրոշմների վրա:

Հրամանի հուշանուն	Պայմանի ստուգում՝ ըստ դրոշների	Հրամանի լրիվ անվանումը
SETA / SETNBE	$CF = 0 \ \& \ ZF = 0$	Տեղադրել, եթե բարձր է (Set if above) / Տեղադրել, եթե ցածր կամ հավասար չէ (Set if not below or equal)
SETAE / SETNB / SETNC	$CF = 0$	Տեղադրել, եթե բարձր է կամ հավասար (Set if above or equal) / Տեղադրել, եթե ցածր չէ (Set if not below) / Տեղադրել, եթե փոխանցում չկա (Set if not carry)
SETB / SETNAE / SETC	$CF = 1$	Տեղադրել, եթե ցածր է (Set if below) / Տեղադրել, եթե բարձր կամ հավասար չէ (Set if not above or equal) / Տեղադրել, եթե փոխանցում կա (Set if carry)
SETBE / SETNA	$CF = 1 \mid ZF = 1$	Տեղադրել, եթե ցածր կամ հավասար է (Set if below or equal) / Տեղադրել, եթե բարձր չէ (Set if not above)
SETE / SETZ	$ZF = 1$	Տեղադրել, եթե հավասար է (Set if equal) / Տեղադրել, եթե զրո է (Set if zero)
SETG / SETNLE	$ZF = 0 \ \& \ SF = OF$	Տեղադրել, եթե մեծ է (Set if greater) / Տեղադրել, եթե փոքր կամ հավասար չէ (Set if not less or equal)
SETGE / SETNL	$SF = OF$	Տեղադրել, եթե մեծ կամ հավասար է (Set if greater or equal) / Տեղադրել, եթե փոքր չէ (Set if not less)
SETL	$SF \diamondsuit OF$	Տեղադրել, եթե փոքր է (Set if less)

/ SETNGE		/ Տեղադրել, եթե մեծ կամ հավասար չէ (Set if not greater or equal)
SETLE / SETNG	ZF = 1 SF <> OF	Տեղադրել, եթե փոքր կամ հավասար է (Set if less or equal) / Տեղադրել, եթե մեծ չէ (Set if not greater)
SETNE / SETNZ	ZF = 0	Տեղադրել, եթե հավասար չէ (Set if not equal) / Տեղադրել, եթե զրո չէ (Set if not zero)
SETNO	OF = 0	Տեղադրել, եթե գերհագեցում չկա (Set if not overflow)
SETO	OF = 1	Տեղադրել, եթե գերհագեցում կա (Set if overflow)
SETNP / SETPO	PF = 0	Տեղադրել, եթե գույգություն չկա (Set if not parity) / Տեղադրել, եթե կենոս է (Set if parity odd)
SETP / SETPE	PF = 1	Տեղադրել, եթե գույգություն կա (Set if parity) / Տեղադրել, եթե գույգ է (Set if parity even)
SETNS	SF = 0	Տեղադրել, եթե նշան չկա և ոչ բացասական է (Set if not sign)
SETS	SF = 1	Տեղադրել, եթե նշան կա և բացասական է (Set if sign)

Նկար 1. SETcc հրամանի իրականացման պայմանները

Օրինակ 1

MOV AL, 43 ; AL = 43
MOV BL, 50 ; BL = 50
ADD AL, BL ; AL = 93, CF = 0 ZF = 0
SETA DL ; (CF = 0 & ZF = 0) => DL = 1

Օրինակ 2

MOV AL, 100 ; AL = 100
MOV BL, 62 ; BL = 62

SUB	BL, AL	; BL = -38, SF = 1, ZF = 0, OF = 0
SETLE	DL	; (ZF = 1 SF <> OF) => DL = 1

Եթե SETcc հրամանն օգտագործում ենք CMP հրամանից հետո, պայմանը որոշվում է CMP հրամանի արդյունքով.

Օրինակ 1

MOV	AL, 43	; AL = 43
MOV	BL, 50	; BL = 50
CMP	AL, BL	; CF = 1, ZF = 0, SF = 1, OF = 0, PF = 1
SETBE	DL	; AL ≤ BL => DL=1 ; (պայմանն է CF = 1 ZF = 1)

Օրինակ 2

MOV	AL, 100	; AL = 100
MOV	BL, 62	; BL = 62
CMP	AL, BL	; CF = 0, ZF = 0, SF = 0, OF = 0, PF = 0
SETE	DL	; AL <> BL => DL = 0 ; (պայմանն է ZF = 1)

Ղեկավարությունը փոխանցող հրամաններ

Ղեկավարությունը փոխանցող հրամաններն ապահովում են հետևյալ գործողությունների կատարումը.

- անցում՝ առանց պայմանի (JMP) կամ պայմանով (Jcc),
 - ցիկլի կազմակերպում (LOOP, LOOPE, LOOPZ, LOOPNE, LOOPNZ),
 - պրոցեդուրայի կանչ (CALL) կամ ընդհատում (INT),
 - վերադարձ պրոցեդուրայից (RET) կամ ընդհատումից (IRET):
- Անցումները լինում են 4 տեսակի:

1. Կարճ անցում (short jump) – անցման հրամանից մինչև անցման հասցե հեռավորությունը գտնվում է [-128,127] միջակայքում: Օպերանդը rel8 է (նշիչ): Փոխվում է IP/EIP-ի արժեքը:
2. Մոտիկ անցում (near jump) – անցման հրամանը և անցման հասցեն գտնվում են նույն սեգմենտում: Օպերանդը rel16/rel32/reg16/reg32/mem16/mem32 է: Փոխվում է IP/EIP-ի արժեքը:
3. Հեռու անցում (far jump) – անցման հրամանը և անցման հասցեն գտնվում են տարբեր սեգմենտներում: Օպերանդը ptr16:16 / ptr16:32 / mem16:16 / mem16:32 է: Փոխվում են CS-ի և IP/EIP-ի արժեքները:
4. Անցում՝ խնդիրների փոխարկումով (task switch) – բազմախնդրային ռեժիմում անցում է կատարում մի խնդրից մյուսը: Անցման այս տիպը օգտագործվում է միայն **պաշտպանված ռեժիմում**:

Կարճ և մոտիկ անցումների կատարման ժամանակ պրոցեսորը տվյալ սեգմենտի ներսում անցում է կատարում օպերանդով որոշվող հասցեին: Հասցեն տրվում է **բացարձակ** կամ **հարաբերական** շեղումով: Բացարձակ շեղումը հրամանային սեգմենտի սկզբից ունեցած շեղումն է, որը որոշվում է ոչ ուղղակի հասցեավորմամբ՝ ընդհանուր օգտագործման ռեգիստրի կամ հիշողության միջոցով (*r/m16* կամ *r/m32*): **Հարաբերական** շեղումը՝ rel8, rel16, կամ rel32, հրամանի ցուցիչի ռեգիստրի՝ EIP-ի ընթացիկ արժեքին համեմատ հարաբերական տեղաշարժն է: Հարաբերական շեղումն ասեմբլեր ծրագրում սովորաբար տրվում է որպես նշիչ, սակայն մեքենայական կոդում այն կոդավորվում է որպես նշանով 8,16 կամ 32-բիթանոց անմիջական արժեք՝ im8/im16/im32, որը գումարվում է EIP-ի արժեքին: Կարճ և մոտիկ անցումների ժամանակ CS ռեգիստրի արժեքը չի փոխվում:

JMP –Անցում/ Jump

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

JMP օպերանդ

առանց պայմանի անցում

JMP հրամանն առանց պայմանի և անվերադարձ անցում է կատարում այն հրամանին, որի հասցեն տրված է օպերանդում: Հասցեն կարող է տրվել ուղղակի՝ նշիչի, ոչ ուղղակի՝ ռեգիստրի (reg16/reg32) կամ հիշողության հասցեի (mem16/mem32) միջոցով:

JMP հրամանով հնարավոր է կատարել կարճ, մոտիկ, հեռու և խնդիրների փոխարկումով անցումներ:

JMP հրամանը կարճ, մոտիկ և հեռու անցումների դեպքում չի ազդում դրոշների վրա, իսկ խնդիրների փոխարկումով անցման ժամանակ դրոշները փոխվում են:

Օրինակ 1

MOV DX, 1234H

JMP DX

Այս հրամանն անցում կկատարի CS:1234H հասցեով: 1234H չի դիտարկվում որպես նշանով հարաբերական շեղում:

Օրինակ 2

MOV BX, 1234H

JMP WORD PTR 2000H[BX]

Եթե DS:3234H-ի պարունակությունը 5678H է, ապա անցում կկատարվի CS:5678H հասցեին:

Օրինակ 3

MOV BX, 1234H

JMP DWORD PTR 2000H[BX]

Եթե DS:3234H-ի պարունակությունը 5678H է, իսկ DS:3236H-ինը՝ 0ABCDH, ապա անցում կկատարվի 0ABCDH:5678H հասցեին: Այս հրամանը **հեռու, ոչ ուղղակի** անցման օրինակ է:

Jcc – Պայմանական անցում / Jump if Condition is Met

Շարահյուսություն:

Jcc նշիչ

Նկարագրություն:

անցում նշիչով որոշվող հրամանին, եթե cc պայմանը տեղի ունի

Դրոշմներ:

Jcc հրամանները կատարում են կարճ կամ մոտիկ անցում տրված նշիչով որոշվող հրամանին, եթե պայմանը տեղի ունի: Պայմանը որոշվում է կոնկրետ դրոշմների արժեքներով կամ CX ռեգիստրի արժեքով:

Հաճախ Jcc հրամանն օգտագործում են CMP հրամանից անմիջապես հետո և այդ դեպքում պայմանը որոշվում է CMP հրամանի կատարումից առաջացած դրոշմների արժեքներով:

Պայմանի հուշանվան մեջ մասնակցում են բարձր (above) և ցածր (below) տերմինները՝ առանց նշանի անցումների դեպքում և մեծ (greater) ու փոքր (less) տերմինները՝ նշանով անցումների դեպքում: Առանց նշանի անցումների դեպքում դիտարկվում է CF դրոշմ, իսկ նշանով անցումների դեպքում՝ OF և SF դրոշմները:

Յուրաքանչյուր հրաման ունի իրեն համարժեք մեկ այլ անվանում: Համարժեք (նույն մեքենայական կոդն ունեցող) հրամանները բաժանված են ‘/’ սիմվոլով:

Հրամանի հուշանուն	Պայմանի ստուգում՝ ըստ դրոշմների կամ CX ռեգիստրի	Հրամանի լրիվ անվանումը
JA /JNBE	CF = 0 & ZF = 0	Անցում, եթե բարձր է (Jump if above) / Անցում, եթե ցածր կամ հավասար չէ (Jump if not below or equal)
JAE /JNB /JNC	CF = 0	Անցում, եթե բարձր է կամ հավասար (Jump if above or equal) / Անցում, եթե ցածր չէ (Jump if not below)/ Անցում, եթե փոխանցում չկա (Jump if not carry)
JB /JNAE /JC	CF = 1	Անցում, եթե ցածր է (Jump if below) / Անցում, եթե բարձր կամ հավասար չէ (Jump if not above or equal) / Անցում, եթե փոխանցում կա (Jump if carry)

JBE /JNA	CF = 1 ZF = 1	Անցում, եթե ցածր կամ հավասար է (Jump if below or equal) / Անցում, եթե բարձր չէ (Jump if not above)
JE /JZ	ZF = 1	Անցում, եթե հավասար է (Jump if equal)/ Անցում, եթե զրո է (Jump if zero)
JG /JNLE	ZF = 0 & SF = OF	Անցում, եթե մեծ է (Jump if greater) / Անցում, եթե փոքր կամ հավասար չէ (Jump if not less or equal)
JGE /JNL	SF = OF	Անցում, եթե մեծ կամ հավասար է (Jump if greater or equal) / Անցում, եթե փոքր չէ (Jump if not less)
JL /JNGE	SF <> OF	Անցում, եթե փոքր է (Jump if less) / Անցում, եթե մեծ կամ հավասար չէ (Jump if not greater or equal)
JLE /JNG	ZF = 1 SF <> OF	Անցում, եթե փոքր կամ հավասար է (Jump if less or equal) / Անցում, եթե մեծ չէ (Jump if not greater)
JNE /JNZ	ZF = 0	Անցում, եթե հավասար չէ (Jump if not equal) / Անցում, եթե զրո չէ (Jump if not zero)
JNO	OF = 0	Անցում, եթե գերհագեցում չկա (Jump if not overflow)
JO	OF = 1	Անցում, եթե գերհագեցում կա (Jump if overflow)
JNP /JPO	PF = 0	Անցում, եթե զույգություն չկա (Jump if not parity) / Անցում, եթե կենս է (Jump if parity odd)
JP /JPE	PF = 1	Անցում, եթե զույգություն կա (Jump if parity) / /Անցում, եթե զույգ է (Jump if parity even)
JNS	SF = 0	Անցում, եթե մշան չկա և ոչ բացասական է (Jump if not sign)
JS	SF = 1	Անցում, եթե մշան կա և բացասական է (Jump if sign)
JCXZ	CX = 0	Անցում, եթե CX = 0 (Jump if CX is zero)
JECXZ (386+)	ECX = 0	Անցում, եթե ECX = 0 (Jump if ECX is zero)

Նկար 1. Jcc հրամանի իրականացման պայմանները

Օրինակ 1

Հաշվել և BL-ում պահել տրված A և B նշանով թվերից մեծի արժեքը:

```
...  
MOV     AL, A  
MOV     BL, B  
CMP     AL, BL  
JLE     next  
MOV     BL, AL  
next:   ...
```

Օրինակ 2

Հաշվել և BL-ում պահել տրված A և B առանց նշանի թվերից փոքրի արժեքը:

```
...  
MOV     AL, A  
MOV     BL, B  
CMP     AL, BL  
JBE     next  
MOV     BL, AL  
next:   ...
```

Օրինակ 3

BL-ին վերագրել 1, եթե տրված A և B նշանով թվերի գումարը բացասական է, հակառակ դեպքում՝ BL-ին վերագրել 0:

```
...  
MOV     AL, A  
XOR     BL, BL  
ADD     AL, B  
JNS     next  
INC     BL  
next:   ...
```


LOOP / LOOPcc – Ցիկլ / LOOP according to ECX counter

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմներ:

LOOP / LOOPcc նշիչ

ցիկլի կազմակերպում՝ ըստ CX/ECX
ռեգիստրի և ZF դրոշմի

Բոլոր ցիկլի հրամանները CX/ECX ռեգիստրի արժեքը (առանց նշանի ամբողջ թիվ) նվազեցնում են 1-ով, ապա կարճ անցում կատարում նշիչով որոշվող հրամանին, եթե հաշվիչը զրո չէ, և cc պայմանը տեղի ունի:

Հրամանի հուշանուն	Հրամանի աշխատանքի նկարագրություն
LOOP	1. $CX = CX - 1$ 2. Անցում նշիչին, եթե $CX \neq 0$
LOOPE/LOOPZ	1. $CX = CX - 1$ 2. Անցում նշիչին, եթե $CX \neq 0$ և $ZF = 1$
LOOPNE/LOOPNZ	1. $CX = CX - 1$ 2. Անցում նշիչին, եթե $CX \neq 0$ և $ZF = 0$

Նկար 2. LOOP / LOOPcc հրամանների իրականացման պայմանները

Ցիկլի հրամաններն օգտագործվում են ցիկլերի կազմակերպման համար, որտեղ CX/ECX ռեգիստրը հանդես է գալիս որպես ցիկլի հաշվիչ, ընդ որում՝ ցիկլի մարմնի մեջ մտնող հրամանները գոնե մեկ անգամ կատարվում են:

Ցիկլի հրաման օգտագործող ծրագրի կողմ ունի հետևյալ ընդհանուր տեսքը.

```

    ...
    MOV CX, N
Loop_label:  հրաման_1
            հրաման_2
    ...
            հրաման_K
            LOOP/LOOPcc loop_label

```

Հրաման_1, հրաման_2, ... հրաման_K հրամանների խումբը կազմում են ցիկլի մարմինը:

LOOP հրամանի դեպքում ցիկլի մարմնի մեջ մտնող հրամանները կկատարվեն N ($N \neq 0$) անգամ, իսկ LOOPcc հրամանների դեպքում, քանի դեռ CX-ը 0 չէ, և պայմանը տեղի ունի: Պայմանը որոշվում է ZF դրոշմով, որն արժեք է ստանում LOOPcc-ին նախորդող ZF-ի վրա ազդող հրամանով:

Օրինակ 3

Հաշվել և BX-ում պահել $[a, b]$ միջակայքի զույգ թվերի գումարը:

```

    ...
    MOV  CX, b
    SUB  CX, a
    INC  CX          ; միջակայքի տարրերի քանակը
    XOR  BX, BX
    MOV  DX, a       ; DX-ում պահում ենք միջակայքի
                    ; հերթական թիվը
CYRCLE:  TEST  DX, 1
        JNZ  next    ; եթե զույգ չի, անցնել next նշիչին
        ADD  BX, DX   ; եթե զույգ է՝ գումարել BX-ին
next:    INC  DX
        LOOP CYRCLE
    ...

```

CALL – Պրոցեդուրայի կանչ / Call procedure

Շարահյուսություն:

CALL օպերանդ

Նկարագրություն:

օպերանդով որոշվող պրոցեդուրայի կանչ

Դրոշմներ:

CALL հրամանով տեղի է ունենում օպերանդով որոշվող պրոցեդուրայի կանչ: Օպերանդն անմիջական արժեք է (նշիչ), ընդհանուր օգտագործման ռեգիստր՝ reg16/reg32, կամ հիշողության հասցե՝ mem16/mem32, և պարունակում է կանչվող պրոցեդուրայի հասցեն (այսինքն՝ պրոցեդուրայի առաջին հրամանի հասցեն): Եթե օպերանդը նշիչ է (պրոցեդուրայի անունը), ապա օպերանդի արժեքը նշիչի հարաբերական հասցեն է (այսինքն՝ շեղումը պրոցեդուրայի անվան և CALL հրամանի միջև), և պրոցեդուրայի սկզբի բացարձակ հասցեն կներկայացնի ընթացիկ IP/EIP + հարաբերական հասցե: Եթե օպերանդը ռեգիստր կամ հիշողության հասցե է, ապա այն պարունակում է պրոցեդուրայի սկզբի բացարձակ հասցեն (շեղումը սեգմենտի սկզբից):

CALL հրամանն ընթացիկ հրամանի՝ վերադարձի հասցեն, պահում է պահումակում և կատարում անցում օպերանդում նշված հասցեով: Իրական ռեժիմում կա պրոցեդուրայի 2 տիպի կանչ.

1. մոտիկ կանչ – պրոցեդուրայի սահմանումն ու կանչը գտնվում են նույն սեգմենտում,
2. հեռու կանչ – պրոցեդուրայի սահմանումն ու կանչը կարող են գտնվել տարբեր սեգմենտներում:

Մոտիկ կանչի դեպքում պրոցեստորը նախ IP/EIP-ի ընթացիկ արժեքը գրում է պահումակի մեջ, ապա անցում կատարում կանչվող պրոցեդուրային՝ IP/EIP-ին վերագրելով պրոցեդուրայի սկզբի բացարձակ հասցեն:

Հեռու կանչի դեպքում պրոցեստորը պահումակի մեջ գրում է CS և IP/EIP ռեգիստրների ընթացիկ արժեքները, ապա CS և IP/EIP ռեգիստրներին վերագրում կանչվող պրոցեդուրայի սեգմենտի և սեգ-

մենտի սկզբից ունեցած շեղման արժեքները համապատասխանաբար:

Օրինակ 1

CALL AX

Եթե (AX) = 1234H, ապա ղեկավարությունը կփոխանցվի CS:1234H հասցեին: 1234H-ը չի դիտարկվում որպես հարաբերական շեղում:

Օրինակ 2

CALL WORD PTR 2000H[BX]

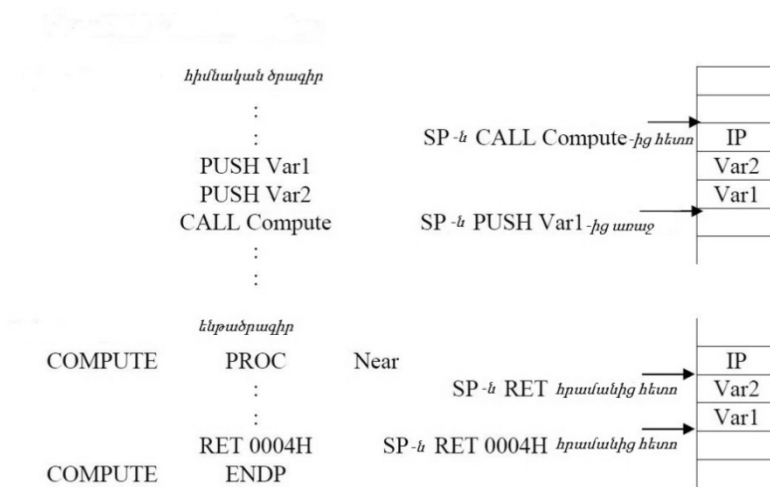
Եթե (BX) = 1234H, DS:3234H-ի պարունակությունը՝ 5678H, ապա ղեկավարությունը կփոխանցվի CS:5678H հասցեով ենթաժրագրին:

RET / RETN / RETF – Վերադարձ պրոցեդուրայից / Return from Procedure

Շարահյուսություն:	RET/RET K / RETN / RETN K / RETF / RETF K
Նկարագրություն:	վերադարձ պրոցեդուրայից հիմնական ծրագիր
Դրոշմներ:	-----

RET հրամանը կատարում է վերադարձ պրոցեդուրայից հիմնական ծրագիր: Կախված պրոցեդուրայի տեսակից՝ NEAR կամ FAR, ասեմբլերը RET հրամանը փոխարինում է RETN կամ RETF հրամաններով: RETN-ի դեպքում պահումակից կարդացվում է 1 բառ կամ կրկնակի բառ և գրվում IP/EIP-ի մեջ, իսկ RETF-ի դեպքում՝ 2 կամ 3 բառ և գրվում IP/EIP և CS-ի մեջ համապատասխանաբար:

RET K (RETN K/ RETF K) հրամանն աշխատում է նույն կերպ, ինչ-որ RET-ը, միայն թե վերադարձի հասցեն (IP/EIP կամ IP/EIP և CS) պահումակից հանելուց հետո պահումակից հանվում է նաև K բայթ: Սա օգտագործվում է այն դեպքում, երբ պրոցեդուրային պարամետրեր են փոխանցվել պահումակով:

Նկար 3. RET K հրամանի իրականացումը

INT– Ընդհատման կանչ / Call to Interrupt Procedure

Շարահյուսություն:

INT N

Նկարագրություն:

ընդհատումը մշակող պրոցեսորային կանչ

Դրոշմներ:

N-ը ընդհատման համարն է՝ [0,255] միջակայքի թիվ, և INT N հրամանով կատարվում է N համարի ընդհատումը մշակող ենթածրագրի կանչ, այլ կերպ ասած՝ ծրագրի ղեկավարությունը փոխանցվում է N համարով որոշվող հասցեում տեղադրված ենթածրագրին, որին անվանում են ընդհատումը մշակող ենթածրագիր (**interrupt service routine (ISR)**): Այս հրամանի իրականացումը կախված է պրոցեսորի ռեժիմից:

Իրական ռեժիմում ընդհատումը մշակող ենթածրագրերի/պրոցեսորայինների հասցեները պահվում են ընդհատման վեկտորների աղյուսակում, իսկ պաշտպանված ռեժիմում՝ ընդհատումների նկարագրիչների (descriptor) աղյուսակում (IDT – Interrupt Descriptor Table):

Կոդիտարկերը INT հրամանի կատարումը իրական ռեժիմում: Ընդհատման վեկտորների աղյուսակը տեղադրված է 0000:0000h

հասցեից, ունի 1ԿԲ երկարություն ($1024 = 400H$), որտեղ յուրաքանչ-յուր ընդհատման վեկտորի հատկացված է 4 բայթ: Ընդհատման վեկտորի առաջին 2 բայթում գրված է ընդհատումը մշակող պրոցեսորային սեգմենտի սկզբի հասցեն, իսկ հաջորդ 2 բայթում՝ այդ սեգմենտում ընդհատումը մշակող պրոցեսորային շեղման արժեքը: Այդուսակի առաջին 4 բայթը համապատասխանում են „INT 0” ընդհատմանը, հաջորդ քառյակը՝ „INT 1” ընդհատմանը և այլն:

INT N հրամանն իրական ռեժիմում իրականացնում է հետևյալ քայլերը.

1. պահումակի մեջ գրվում է FLAGS/EFLAGS արժեքը (PUSH FLAGS/ PUSH EFLAGS),
2. պահումակի մեջ գրվում է հեռու վերադարձի սեգմենտ:շեղում հասցեն (PUSH CS; PUSH IP/EIP),
3. պրոցեսորը $0:N*4$ հասցեից որոշում է ընդհատումը մշակող ենթածրագրի հասցեն,
4. $IF \leftarrow 0$, $TF \leftarrow 0$,
5. ղեկավարությունը փոխանցվում է ընդհատումը մշակող ենթածրագրին ($CS \leftarrow 0:[4 * N]$, $IP \leftarrow 0:[4 * N + 2]$):

IRET / IRETD (80386+) – Վերադարձ ընդհատումից /Interrupt Return

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

Դրոշմներ:

IRET /IRETD

վերադարձ ընդհատումը մշակող պրոցեսորայինց հիմնական ծրագիր

բոլոր դրոշմների արժեքները փոխվում են

IRET/IRETD հրամանը կազմակերպում է վերադարձ ընդհատումը մշակող պրոցեսորայինց հիմնական ծրագիր: Դրա համար հրամանը պահումակից կարդում է 3 արժեք և գրում դրանք IP, CS և FLAGS ռեգիստրների մեջ IRET-ի դեպքում կամ EIP, CS և EFLAGS ռեգիստրների մեջ IRETD-ի դեպքում:

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Հաշվել և CL ռեգիստրում պահել տրված բայթային A և B բնական թվերի ամենամեծ ընդհանուր բաժանարարը՝ ԱԸԲ.

```
.MODEL SMALL
```

```
.DATA
```

```
    A    DB    20
```

```
    B    DB    30
```

```
.CODE
```

```
BEGIN:  MOV     AL, A
```

```
        MOV     BL, B
```

```
CIRCLE: CMP     AL, BL
```

```
        JE      FINISH
```

```
        JA      X1
```

```
        SUB     BL, AL
```

```
        JMP     CIRCLE
```

```
X1:     SUB     AL, BL
```

```
        JMP     CIRCLE
```

```
FINISH: MOV     CL, AL      ; ⇔ MOV CL, BL
```

```
        MOV     AX, 4C00H
```

```
        INT     21H
```

```
        END     BEGIN
```

2. Հաշվել և CL ռեգիստրում պահել N տարրից բաղկացած A միաչափ բայթային զանգվածի դրական տարրերի քանակը.

```
.MODEL SMALL
```

```
.DATA
```

```
    N    EQU    5
```

```
    A    DB     -27, 45, -5, 22, 67
```

```
.CODE
```

```
BEGIN:  XOR     SI, SI
```

```

        XOR        CL, CL
CIRCLE: CMP        SI, N
        JE         FINISH
        CMP        A[SI], 0
        JLE        NEXT
        INC        CL
NEXT:   INC        SI
        JMP        CIRCLE
FINISH: MOV        AX, 4C00H
        INT        21H
        END        BEGIN

```

3. Հաշվել և BX ռեգիստրում պահել առանց նշանի N տարրից բաղկացած A միաչափ բառային զանգվածի գույգ տարրերի գումարը.

```

.MODEL SMALL
.DATA
    N    EQU    5
    A    DW     24, 31, 45, 18, 74
.CODE
BEGIN:  XOR     SI, SI
        MOV     CX, N
        XOR     BX, BX
        MOV     AX, A[SI]
CIRCLE: TEST    AX, 1
        JNZ     NEXT
        ADD     BX, AX
NEXT:   INC     SI
        INC     SI
        LOOP    CIRCLE
        MOV     AX, 4C00H
        INT     21H
        END     BEGIN

```


4. Հաշվել և BL ռեգիստրում պահել N տարրերից բաղկացած A միաչափ բայթային զանգվածի այն տարրերի քանակը, որոնց երկուական ներկայացման մեջ 1-երի քանակը գույգ է:

```
.MODEL SMALL
```

```
.DATA
```

```
    N    EQU    5
```

```
    A    DB     -42, 20, -5, 11, 7
```

```
.CODE
```

```
BEGIN:  XOR     SI, SI
```

```
        MOV     CX, N
```

```
        XOR     BL, BL
```

```
CIRCLE: TEST    byte ptr A[SI], 0FFh
```

```
        JNP     NEXT
```

```
        INC     BL
```

```
NEXT:   INC     SI
```

```
        LOOP    CIRCLE
```

```
        MOV     AX, 4C00H
```

```
        INT     21H
```

```
        END     BEGIN
```

5. SI ռեգիստրում ստանալ N ($N = 5$) տարրերից բաղկացած A միաչափ բայթային զանգվածի առաջին 0 արժեք ունեցող տարրի ինդեքսը: BL ռեգիստրին տալ 1 արժեք, եթե նման տարր կա, հակառակ դեպքում BL-ին վերագրել 0:

```
.MODEL SMALL
```

```
.DATA
```

```
    N    EQU    5
```

```
    A    DB     -4, 0, -5, 1, 7
```

```
.CODE
```

```
BEGIN:  MOV     SI, -1
```

```
        MOV     CX, N
```

```
        MOV     BL, 1
```

```
REPEAT: INC     SI
```

	CMP	A[SI], 0	
	LOOPNE	REPEAT	
	JE	SKIP	
	MOV	BL, 0	; փնտրվող տարրը չկա
SKIP:	MOV	AX, 4C00H	
	INT	21H	
	END	BEGIN	

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Նշանով բայթային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածում հաշվել 7-ից մեծ և 4-ին պատիկ թվերի գումարը:
2. Նշանով բայթային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածում հաշվել միանիշ թվերի քանակը:
3. Նշանով բառային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածից ստանալ զույգ թվերից կազմված նոր ենթազանգված:
4. Տրված սիմվոլային միաչափ զանգվածից ստանալ մեծատառերից կազմված նոր ենթազանգված:
5. Նշանով բայթային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածում գտնել առաջին կենտ թիվը և հաշվել դրան նախորդող թվերի գումարը:
6. Նշանով բայթային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածում գտնել [5; 10] միջակայքին պատկանող արժեքով վերջին թիվը և հաշվել դրան հաջորդող թվերի քանակը:
7. Նշանով բառային ամբողջ թվերի տրված միաչափ զանգվածում գտնել առաջին երկնիշ թիվը և հաշվել դրան հաջորդող թվերի միջին թվաբանականը:
8. Ստեղծաշարից ներածել սիմվոլներ մինչև '*'-ի հանդիպելը: Դրանցում հաշվել թվանշանների քանակը և այն արտածել էկրանին: Թվանշան-սիմվոլների որոնումը և քանակի արտածումն իրականացնել առանձին պրոցեսորային բլոկով:

9. Ստեղծաշարից ներածել սիմվոլներ մինչև ‘%-ի հանդիպելը: Դրանցում հաշվել թվանշանների գումարը և այն արտածել էկրանին: Թվանշան-սիմվոլների որոնումը և գումարի արտածումն իրականացնել առանձին պրոցեդուրաներով:
10. Ստեղծաշարից ներածել սիմվոլներ մինչև ‘#’-ի հանդիպելը: Դրանցում հաշվել մեծատառերի քանակը և այն արտածել էկրանին: Մեծատառերի որոնումը և քանակի արտածումն իրականացնել առանձին պրոցեդուրաներով:
11. Ստեղծաշարից ներածել սիմվոլներ մինչև ‘\$’-ի հանդիպելը (առավելագույնը 20 սիմվոլ): Դրանցում գտնել փոքրատառերը և առանձին տողով արտածել էկրանին: Փոքրատառերի որոնումն իրականացնել պրոցեդուրայով:
12. Ստեղծաշարից ներածել 15 սիմվոլներից կազմված զանգված: Պրոցեդուրայի միջոցով այդ զանգվածում որոնել փոքրատառերը և դրանք դարձնել համապատասխան մեծատառեր: Դրանցից կազմել նոր ենթազանգված և այն նոր տողից արտածել էկրանին:
13. Ստեղծաշարից ներածել 20 սիմվոլներից կազմված զանգված: Պրոցեդուրայի միջոցով այդ զանգվածում որոնել [20H; 70H] միջակայքի սիմվոլները: Դրանցից կազմել նոր ենթազանգված և այն նոր տողից արտածել էկրանին: Չանգվածում այդպիսի սիմվոլներ չլինելու դեպքում արտածել համապատասխան հաղորդագրություն:
14. Ստեղծաշարից ներածել 26 սիմվոլներից կազմված զանգված: Պրոցեդուրայի միջոցով այդ զանգվածում որոնել թվանշանները: Հաշվել նրանց գումարը և այն պրոցեդուրայի միջոցով նոր տողից արտածել էկրանին: Չանգվածում այդպիսի սիմվոլներ չլինելու դեպքում արտածել համապատասխան հաղորդագրություն:

Տողային հրամաններ

Այս հրամաններն աշխատում են տողերի հետ: Տողը (string) բայթերից/ բառերից/ կրկնակի բառերից (386+) կազմված հաջորդականություն է: Տողային հրամաններն իրականացնում են տվյալների տեղափոխություն հիշողության մի տիրույթից մյուսը (MOVS), հիշողության տիրույթների համեմատություն (CMPS), որոնում հիշողության տիրույթում (SCAS), հիշողության տիրույթի սկզբնարժեքավորում (STOS) և այլն: Որոշ տողային հրամաններում (MOVS, CMPS) երկու օպերանդներն էլ հիշողության հասցեներ են: Տողային հրամանները յոթն են, և նրանց հուշանունները վերջանում են S(String) տառով կամ S-ին հաջորդող B,W,D(386+) տառերից մեկով (որով էլ որոշվում է հրամանում մասնակցող միավորի տիպը): Տողային հրամաններն ունեն գրության երկու եղանակ՝ առանց օպերանդների և օպերանդների բացահայտ տրմամբ: Եթե հրամանի հուշանունը վերջանում է B/W/D տառով, ապա օպերանդները չեն գրվում: Հրամանում օպերանդները ձևական են, և դրանք կարող են ցույց չտալ իրական հասցեն:

Տողային հրամաններով աշխատելիս պետք է հիշել հետևյալը.

- ընդունիչը որոշվում է ES: DI/EDI -ի, իսկ աղբյուրը՝ DS: SI/ESI հասցեներով,
- օպերանդներն օգտագործվում են միավորի տիպը որոշելու համար (ասենք՝ թարգմանիչը որոշում է տվյալ հրամանը՝ ‘B’, ‘W’ թե ‘D’ տարբերակի թարգմանի): Օպերանդների բացահայտ օգտագործումը հնարավորություն է տալիս լռությամբ օգտագործվող DS սեգմենտային ռեգիստրը փոխարինելու այլ սեգմենտային ռեգիստրով (ES, GS, FS, CS, SS) սեգմենտի վերաբեռնման նախդիրի միջոցով: Ընդունիչի սեգմենտային ռեգիստրը՝ ES-ը, չի թույլատրվում փոխարինել:
- Տողային հրամանները մեկ միավորի հետ գործողությունն իրականացնելուց հետո, կախված DF դրոշից, հրամանում

աշխատող ինդեքսային ռեգիստրների արժեքներն ավտոմատ մեծացնում ($DF = 0$ դեպքում) կամ փոքրացնում ($DF = 1$ դեպքում) են միավորի չափով՝ 1, 2 կամ 4-ով:

- Տողային հրամանների հետ կարող են օգտագործվել կրկնման նախդիրներ (REP, REPE/REPZ, REPNE/REPZ): Առանց կրկնման նախդիրների՝ այս հրամաններն աշխատում են միայն մեկ միավորի՝ բայթի (byte), բառի (word) կամ կրկնակի բառի (dword, 386+) հետ: Եթե հրամանն ունի կրկնման նախդիր, այդ դեպքում գործողությանը կարող են մասնակցել ամենաշատը CX/ECX-ի չափով միավորներ, և յուրաքանչյուր միավորը մշակելուց հետո CX/ECX-ի արժեքը նվազում է 1-ով: Կրկնությունն իրականացվում է ըստ հետևյալ աղյուսակի.

Կրկնման նախդիր	Կրկնության ավարտի պայման1	Կրկնության ավարտի պայման2
REP (կրկնել քանի դեռ ECX-ը 0 չի / Repeat while ECX not zero)	$ECX/CX = 0$	-
REPE/REPZ (կրկնել քանի դեռ հավասար է / Repeat while equal/Repeat while zero)	$ECX/CX = 0$	$ZF = 0$
REPNE/REPZ (կրկնել քանի դեռ հավասար չէ/Repeat while not equal/Repeat while not zero)	$ECX/CX = 0$	$ZF = 1$

REP նախդիրի դեպքում յուրաքանչյուր միավորի մշակումից հետո CX/ECX ռեգիստրի արժեքը նվազում է 1-ով, և եթե այն զրո չէ (զրոյի դեպքում հրամանն ավարտվում է), հրամանի իրականացումը շարունակվում է: REPE/REPNE/REPZ/REPZ նախդիրների դեպքում յուրաքանչյուր միավորի մշակումից հետո CX/ECX ռեգիստրի արժեքը նվազում է 1-ով, և եթե այն զրո չէ (զրոյի դեպքում հրամանն ավարտվում է), հրամանի իրականացումը շարունակվում է՝ կախված նախդիրից և, ըստ դրա, ZF դրոշից: Յուրաքանչյուր միավորի մշա-

կումից հետո հրամանում կիրառվող ինդեքսային ռեգիստրները (DI/EDI, SI/ESI) նվազում ($DF = 1$ դեպքում) կամ աճում ($DF = 0$ դեպքում) են միավորի չափով:

Սովորաբար REP նախիրն օգտագործվում է INS, OUTS, MOVS, LODS, STOS հրամանների հետ, իսկ REPE, REPNE, REPZ, REPNZ նախիրները՝ CMPS, SCAS հրամանների հետ: Կրկնման նախիրներն օգտագործվում են միայն տողային հրամանների հետ:

MOVS/MOVS _B /MOVSW/MOVS _D	Տողի տեղափոխում/ Move string
CMPS/CMPS _B /CMPSW/CMPS _D	Տողի համեմատում/ Compare string
SCAS/SCAS _B /SCASW/SCAS _D	Տողում որոնում /Scan string
LODS/LODS _B /LODSW/LODS _D	Տողի բեռնում/Load string
STOS/STOS _B /STOSW/STOS _D	Գրառում տողում/Store string
INS/INS _B /INSW/INS _D	Տողի ներածում կայանից/ Input string from port
OUTS/OUTS _B /OUTSW/OUTS _D	Տողի արտածում կայանի/ Output string to port

MOVS /MOVSB / MOVSW /MOVSD(386+) – Տեղափոխել տող / Mov String

Շարահյուսություն:
Նկարագրություն:

MOVS ընդունիչ, աղբյուր
Իրականացնել MOVSB /MOVSW /MOVSD
կախված ընդունիչի և աղբյուրի տիպից

Շարահյուսություն:
Նկարագրություն:

MOVSB / MOVSW / MOVSD (386+)
BYTE / WORD / DWORD PTR ES:EDI/DI ←
BYTE / WORD / DWORD PTR DS:ESI/SI

EDI/DI ← EDI/DI + 1 / 2 / 4, եթե $DF = 0$
ESI/SI ← ESI/SI + 1 / 2 / 4, եթե $DF = 0$
EDI/DI ← EDI/DI - 1 / 2 / 4, եթե $DF = 1$
ESI/SI ← ESI/SI - 1 / 2 / 4, եթե $DF = 1$

Գրոշմներ:

Ընդունիչը և աղբյուրը հիշողության հասցե (mem8/mem16 /mem32) են: Հրամանի կատարման արդյունքում աղբյուրով որոշվող հասցեից միավորի չափ բայթ (1, 2 կամ 4) պատճենվում է ընդունիչով որոշվող հասցեի մեջ, և փոխվում են ինդեքսային ռեգիստրների արժեքները միավորի չափով և ըստ DF դրոշի:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REP նախադիր, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով: Հրամանի ավարտին CX/ECX ռեգիստրի արժեքը զրո է:

Օրինակ

Հիշողության T հասցեից 6 բառ պատճենել հիշողության K հասցե:

.DATA

T DW 5, 6, 7, 56, -24, 37

K DW 6 dup(?)

.CODE

...

PUSH DS

POP ES ; DS - ը և ES - ը նույն արժեքն ունեն

CLD ; մաքրում ենք DF դրոշը, ինդեքսն աճելու է

LEA SI, T

LEA DI, K

MOV CX, 6

REP MOVSW

CMPS /CMPSB /CMPSW /CMPSD(386+) –Տողերի համեմատում /Compare String

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

CMPS ընդունիչ, աղբյուր

Իրականացնել CMPSB /CMPSW /CMPSD՝
կախված ընդունիչի և աղբյուրի տիպից

Շարահյուսություն:

Նկարագրություն:

CMPSB / CMPSW / CMPSD (386+)

CMP BYTE / WORD / DWORD PTR ES:EDI/DI,
BYTE / WORD / DWORD PTR DS:ESI/SI

$EDI/DI \leftarrow EDI/DI + 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 0$
 $ESI/SI \leftarrow ESI/SI + 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 0$
 $EDI/DI \leftarrow EDI/DI - 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 1$
 $ESI/SI \leftarrow ESI/SI - 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 1$

Դրոշմներ:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը և աղբյուրը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) են: Այս հրամանն ընդունիչի արժեքից հանում է աղբյուրի արժեքը և ըստ դրա՝ փոփոխում է վիճակի դրոշմները:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REPE/REPZ կամ REPNE/REPZ նախդիրը, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է ամենաշատը CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով՝ հաջորդաբար համեմատելով միավորի չափ բայթեր ընդունիչից և աղբյուրից: Աշխատանքն ավարտվում է կամ CX/ECX ռեգիստրի արժեքը զրո դառնալու կամ ստուգվող պայմանը խախտվելու դեպքում: Հրամանը կարելի է օգտագործել՝ 2 տողերում առաջին ($DF = 0$ դեպքում) կամ վերջին ($DF = 1$ դեպքում) համընկնող (REPNE/REPZ նախդիրով) կամ չհամընկնող (REPE/REPZ նախդիրով) միավորի տեղը որոշելու համար:

Նշում

Եթե տողերում վերջին միավորը չի բավարարում նախդիրի պայմանին, ապա դա CX/ECX-ի արժեքից չի երևում, քանի որ այս դեպքում այն զրո է, և տողն ավարտվել է: Այնպես որ պետք է լրացուցիչ ստուգվի պայմանին բավարարող միավորի առկայությունը:

SCAS/SCASB/SCASW/SCASD(386+) – Որոնում տողում /Scan String

Ճարտահյուսություն:

Նկարագրություն:

SCAS ընդունիչ

Իրականացնել SCASB / SCASW / SCASD՝ կախված ընդունիչի և կուտակիչի տիպից

Ճարտահյուսություն:

Նկարագրություն:

SCASB / SCASW / SCASD (386+)

CMP BYTE / WORD / DWORD PTR ES:EDI/DI,
AI / AX / EAX

$EDI/DI \leftarrow EDI/DI + 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 0$

$EDI/DI \leftarrow EDI/DI - 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 1$

Պրոշներ:

AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) է: Որպես երկրորդ օպերանդ՝ հանդես է գալիս կուտակիչը՝ AL/AX/EAX ռեգիստրը: Այս հրամանն ընդունիչի արժեքից հանում է կուտակիչի՝ AL/AX/EAX արժեքը և ըստ դրա՝ փոփոխում է վիճակի դրոշմները:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REPE/REPZ կամ REPNE/REPZ նախդիրը, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է ամենաշատը CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով՝ հաջորդաբար համեմատելով ընդունիչի միավորի չափ բայթերի արժեքները կուտակիչի արժեքի հետ: Աշխատանքն ավարտվում է կամ CX/ECX ռեգիստրի արժեքը զրո դառնալու կամ ստուգվող պայմանը խախտվելու դեպքում: Յուրաքանչյուր միավորը համեմատելիս ինդեքսային DI/EDI ռեգիստրի արժեքը փոխվում է: Կրկնման նախդիրով SCAS հրամանը կարելի է օգտագործել կուտակիչի արժեքի հետ տողում առաջին ($DF = 0$ դեպքում) կամ վերջին ($DF = 1$ դեպքում) համընկնող (REPNE/REPZ) կամ չհամընկնող (REPE/REPZ) միավորի տեղը որոշելու համար:

Նշում

Եթե տողերում վերջին միավորը չի բավարարում նախդիրի պայմանին, ապա դա CX/ECX-ի արժեքից չի երևում, քանի որ այս դեպքում այն զրո է, և տողն ավարտվել է: Այնպես որ պետք է լրացուցիչ ստուգվի պայմանին բավարարող միավորի առկայությունը:

Օրինակ

Հիշողության T հասցեում գրված 6 բայթերի արժեքներից գտնել վերջին 15 քիլը:

DATA SEGMENT

T DB 15, 6, 7, 15, 6, -24,

DATA ENDS

COD SEGMENT

```

ASSUME      CS:COD, DS:DATA
START:      .....
            STD                      ; DF = 1, ինդեքսը նվազելու է
            LEA    SI, T
            ADD    SI, 5              ; SI-ն տողի վերջն է
            MOV    AL, 15             ; փնտրվող արժեքը
            MOV    CX, 6              ; ընդհանուր քանակը
            REPNE  SCASB              ; փնտրում
            .....

```

LODS /LODSB /LODSW /LODSD(386+) –Տողի բեռնում/Load String

Շարահյուսություն: **LODS** աղբյուր
Նկարագրություն: Իրականացնել LODSB/LODSW/LODSD՝ կախված կուտակիչի և աղբյուրի տիպից

Շարահյուսություն: **LODSB / LODSW / LODSD (386+)**
Նկարագրություն: $AL/AX/EAX \leftarrow \text{BYTE /WORD/DWORD PTR DS:ESI/SI}$

$ESI/SI \leftarrow ESI/SI + 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 0$
 $ESI/SI \leftarrow ESI/SI - 1 / 2 / 4$, եթե $DF = 1$

Դրոշմներ: **AF CF OF PF SF ZF**

Աղբյուրը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) է: Այս հրամանն աղբյուրով որոշվող հասցեից արժեքը պատճենում է կուտակիչի (AL/AX/EAX) մեջ: Միավորը պատճենելիս ինդեքսային ռեգիստրը՝ ESI/SI, նվազում ($DF = 1$ դեպքում) կամ աճում ($DF = 0$ դեպքում) է միավորի չափով:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REP նախադիր, որի դեպքում կուտակիչի մեջ կմնա տողի վերջին միավորի արժեքը, սակայն դա կարելի է անել առանց REP նախադիրի, հետևաբար նախադիր այս հրամանի համար չարժի օգտագործել: Հրամանը կարելի է օգտագործել ցիկլում՝ տողից հերթական միավորը կուտակիչի մեջ բեռնելու համար:

STOS/STOSB/STOSW/STOSD(386+) - Գրառում տողում/ Store String

Շարահյուսություն:	STOS ընդունիչ
Նկարագրություն:	Իրականացնել STOSB/STOSW/STOSD՝ կախված ընդունիչի և կուտակիչի տիպից
Շարահյուսություն:	STOSB / STOSW / STOSD (386+)
Նկարագրություն:	BYTE/WORD/DWORD PTR ES:EDI/DI $\leftarrow$ AL/AX/EAX EDI/DI $\leftarrow$ EDI/DI + 1 / 2 / 4, եթե DF = 0 EDI/DI $\leftarrow$ EDI/DI - 1 / 2 / 4, եթե DF = 1
Դրոշմներ:	AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) է: Այս հրամանը կուտակիչի (AL/AX/EAX) արժեքը պատճենում է ընդունիչում, և ինդեքսային EDI/DI ռեգիստրի արժեքը նվազեցնում ($DF = 1$ դեպքում) կամ ավելացնում ($DF = 0$ դեպքում) է միավորի չափով:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REP նախադիր, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով՝ կուտակիչի արժեքը հաջորդաբար գրանցելով ընդունիչ տողում: Հրամանը կարելի է օգտագործել ցիկլում՝ կուտակիչի արժեքը տողում հերթական միավորի տեղը գրանցելու համար:

Օրինակ

Հիշողության T հասցեում գրված 6 բառային տողից անջատել կենտ քվերը և գրել K հասցեում:

DATA SEGMENT

T DW 5, 6, 7, 59, 24, 38

K DW 6 dup(?)

DATA ENDS

COD SEGMENT

ASSUME CS:COD, DS:DATA, ES:DAT

```

START:  . . . . .
        PUSH    DS
        POP     ES      ; DS –ը և ES –ը նույն արժեքն ունեն
        CLD         ; մաքրում ենք DF դրոշմը, ինդեքսն
                   ; աճելու է

        LEA     SI, T
        LEA     DI, ES:K
        MOV     CX, 6
N:       LODSW
        TEST    AX, 1
        JE      H
        STOSW
        LOOP    N
        . . . . .

```

INS /INSB /INSW /INSD(386+) –Տողի ներածում կայանից /Input String

Շարահյուսություն: INS ընդունիչ, DX
Նկարագրություն: Իրականացնել INSB/INSW/INSD(386+)՝ կախված ընդունիչի տիպից

Շարահյուսություն: INSB / INSW / INSD (386+)
Նկարագրություն: BYTE / WORD / DWORD PTR ES:EDI/DI ← DX-ով որոշվող կայանից արժեքը
 $EDI/DI \leftarrow EDI/DI + 1 / 2 / 4$, եթե DF = 0
 $EDI/DI \leftarrow EDI/DI - 1 / 2 / 4$, եթե DF = 1

Դրոշմեր: AF CF OF PF SF ZF

Ընդունիչը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) է: Այս հրամանով DX ռեգիստրի արժեքով որոշվող կայանից միավորի չափով բայթի արժեքը գրվում է ընդունիչում և ինդեքսային EDI/DI ռեգիստրի արժեքը նվազեցվում (DF = 1 դեպքում) կամ ավելացվում (DF = 0 դեպքում) է միավորի չափով:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REP նախադիր, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով՝ հաջորդաբար ընդունիչ տողում գրանցելով կայանից կարդացված հերթական միավորը:

OUTS/OUTSB/OUTSW/OUTSD(386+) – Տողի արտածում կայան /Output String

Շարահյուսություն:

OUTS DX, աղբյուր

Նկարագրություն:

Իրականացնել OUTSB/OUTSW/OUTSD(386+)՝ կախված աղբյուրի տիպից

Շարահյուսություն:

OUTSB / OUTSW / OUTSD (386+)

Նկարագրություն:

DX-ով որոշվող կայան ←

BYTE / WORD /DWORD PTR DS:ESI/SI

ESI/SI ← ESI/SI + 1 / 2 / 4, եթե DF = 0

ESI/SI ← ESI/SI – 1 / 2 / 4, եթե DF = 1

Գրոշմներ:

AF CF OF PF SF ZF

Աղբյուրը հիշողության հասցե (mem8/mem16/mem32) է: Այս հրամանով աղբյուրի տողից միավորի չափով բայթի արժեքը գրվում է DX ռեգիստրի արժեքով որոշվող կայանում, և ինդեքսային ESI/SI ռեգիստրի արժեքը նվազեցվում (DF = 1 դեպքում) կամ ավելացվում (DF = 0 դեպքում) է միավորի չափով:

Հրամանը կարող է ունենալ կրկնման REP նախադիր, որի դեպքում հրամանը կրկնվում է CX/ECX ռեգիստրի արժեքի չափով՝ հաջորդաբար աղբյուրի տողից միավորները պատճենելով DX ռեգիստրի արժեքով որոշվող կայանում:

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Տրված տողում յուրաքանչյուր ‘B’ սիմվոլ փոխարինել ‘A’ սիմվոլով: Արտաձեղ ստացված տողն էկրանին:

.MODEL SMALL

.STACK 100h

.DATA

 STRING1 DB ‘ABCDEFGHIIJBAB’, ‘\$’

 STRING1_LEN EQU \$ - STRING1

.CODE

MAIN: MOV AX , @DATA

 MOV DS, AX

 MOV ES, AX

 LEA DI, STRING1

 CLD

 MOV CX, STRING1_LEN

 DEC CX

L1: MOV AL, ‘B’

REPNE SCASB

 JNZ L2

 DEC DI

 MOV AL, ‘A’

 STOSB

 INC CX

 LOOP L1

L2: LEA DX, STRING1

 MOV AH, 9

 INT 21H

 MOV AX, 4C00H

 INT 21H

END MAIN

2. Գրել ծրագրի հատված, որը ASCII string (այսինքն՝ տող, որն ավարտվում է 0 բայթով) տողից կհեռացնի վերջի բացատանիշերը:

```
.DATA
    TNAME      DB    'DHAHRAN ', 0
    LENGTH     EQU   $ - TNAME
    ...
    MOV        AX, @DATA
    MOV        DS, AX
    MOV        ES, AX
    STD
    LEA        DI, TNAME + (LENGTH - 2)
    MOV        CX, LENGTH - 1
    MOV        AL, ' '
REPE          SCASB
    JE         L2
    MOV        BYTE PTR [DI + 2], 0
    JMP        EXIT
```

L2: ...

3. Գրել ծրագիր, որը տրված տողի մեջ փնտրի տրված ենթատողը: Եթե ենթատողը գտնվել է, արտածել 'MATCH' հաղորդագրությունը, հակառակ դեպքում՝ 'No MATCH' հաղորդագրությունը:

```
.MODEL SMALL
.STACK 100h
.DATA
    Sen_max      DB    127
    Sen_real     DB    ?
    Sentence     DB    127 dup (?)
    Key_max      DB    20
    Key_real     DB    ?
    Keyword      DB    20 DUP(?)
    msg1         DB    0dh, 0ah, "Enter keyword: $"
    msg2         DB    0dh, 0ah, "Enter String: $"
```

```

msg3          DB    0dh, 0ah, "NO MATCH.$"
msg4          DB    0dh, 0Ah, "MATCH.$"

.CODE
main:

        MOV        AX, @DATA
        MOV        DS, AX
        MOV        ES, AX

;ներածել ենթատողը
        MOV        DX, offset msg1
        MOV        AH, 9
        INT        21H
        MOV        DX, offset key_max
        MOV        AH, 10
        INT        21H

; ներածել տողը
New_sent:
        MOV        DX, offset msg2
        MOV        AH, 9
        INT        21H

        MOV        DX, offset sen_max
        MOV        AH, 10
        INT        21H

; փնտրում է տողի մեջ ենթատողը
; SI -ում ենթատողի հասցեն է
; DI- ում տողի հասցեն է
; BX – ում տողի մեջ ընթացիկ դիրքը
; DX-ում տողի մեջ սիմվոլների քանակը
        CLD
        MOV        AL, sen_real
        SUB        AL, key_real
        JL         no_match

```



```

        CBW
        MOV     DX, AX
        C       DX
; BX- ը ստորի առաջին սիմվոլն է, ցույց տալիս
        MOV     BX, offset sentence
Compare:
        MOV     DI, BX
        MOV     SI, offset keyword
        MOV     AL, key_real
        CBW
        MOV     CX, AX
REPE     CMPSB           ; համեմատել սիմվոլները,
                        ; կրկնել մինչև CX = 0 կամ
                        ; հավասարության խախտվելը
        JZ      match
        INC     BX
        DEC     DX
        JZ      no_match
        JMP     compare
Match:
        MOV     DX, offset msg4
        MOV     AH, 9
        INT     21H
        JMP     finish
No_match:
        MOV     DX, offset msg3
        MOV     AH, 9
        INT     21H
Finish:  MOV     AX, 4c00H
        INT     21H
END main

```

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Որոշել A փոփոխականի արժեքը հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

.DATA

A DB '123456789 \$'

.CODE

MOV AX, @DATA

MOV DS, AX

MOV ES, AX

MOV CX, 4

LEA SI, A + 2

LEA DI, ES:A + 4

CLD

REP MOVSB

2. Որոշել A և B տողերի և AL ռեգիստրի արժեքները հետևյալ հրամանների կատարումից հետո.

ա) .DATA

B DB 'Fgd74'

C DB 5 dup(?)

.CODE

...

PUSH DS

POP ES

CLD

LEA DI, C

LEA SI, B

MOV CX, 5

REP MOVSB

LEA DI, C

MOV AL, 'K'

STOSB

...

բ) .DATA

A DB 'ba7ec'

B DB 'ba4fe'

.CODE

...

PUSH DS

POP ES

CLD

LEA DI, B

LEA SI, A

MOV CX, 5

REPE CMPSB

LODSB

...

զ) .DATA

A	DB	'eB5a5'
C	DB	5 dup('0')

.CODE

```

...
PUSH DS
POP ES
CLD
LEA DI, A
MOV AL, '5'
MOV CX, 5
REPNE SCASB
LEA SI, C
MOVSB

```

դ) .DATA

A	DB	'ba7ec'
B	DB	'ba4fe'

.CODE

```

...
PUSH DS
POP ES
CLD
LEA DI, C
LEA SI, A
LODSB
MOV CX, 5
REP STOSB
...

```

3. Ներածել 2 սիմվոլային տող: Ստանալ և արտածել նրանց «միակցում» տողը:
4. Ներածել 2 սիմվոլային տող: Արտածել տողերի առաջին համընկող գույգը: Համընկնող գույգ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:
5. Ներածել 2 սիմվոլային տող: Արտածել տողերի չհամընկնող գույգերը: Չհամընկնող գույգ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:
6. Ներածել սիմվոլային տող (առավելագույնը 20 սիմվոլ): Արտածել տողում 'K' սիմվոլի հանդիպումների քանակը: Տողում 'K' սիմվոլ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:
7. Ներածել փոքրատառերից բաղկացած սիմվոլային տող: Ստանալ և արտածել համապատասխան մեծատառերից բաղկացած տողը:
8. Ներածել սիմվոլային տող: Գտնել վերջին 'C' սիմվոլը և տողի մնացած մասը լցնել '*' սիմվոլներով: Արտածել ստացված տողը: Տողում 'C' սիմվոլ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:

9. Ներածել սիմվոլային տող: Ստանալ ենթատող միայն տառերից և արտածել այն: Տողում տառ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:
10. Հիշողության C հասցեում սահմանված է 75 սիմվոլներից կազմված տող: Եթե այն կարգավորված է աճման կարգով, ապա ստանալ և արտածել տողի վերջին սիմվոլի քառակի կրկնումով ստացվող տողը, հակառակ դեպքում՝ ստանալ և արտածել տողի առաջին սիմվոլի քառակի կրկնումով ստացվող տողը:
11. Հիշողության A և B հասցեներում սահմանված են 50 սիմվոլներից կազմված 2 տողեր: Դրանցում որոնել 'Z' սիմվոլը (ենթադրվում է, որ այն 2 տողերում էլ կա) և դրան հաջորդող սիմվոլներից սկսած՝ համեմատել տողերը: AL ռեգիստրում գրանցել 1, եթե դրանք հավասար են, 0՝ հակառակ դեպքում:
12. Ստեղծաշարից մուտքագրել 20 սիմվոլներից կազմված 2 տողեր և դրանք համեմատել: Եթե հավասար են, ապա ստանալ և արտածել 'XXXXXXXXYYYY' տողը: Հակառակ դեպքում՝ ստանալ և արտածել 2 տողերի առաջին չհամընկնող սիմվոլների հնգակի կրկնումով ստացվող տողը:
13. Ստեղծաշարից մուտքագրել 25 սիմվոլներից կազմված տող: Դրանում որոնել 'A' սիմվոլը: Եթե այն առկա է, ապա ստանալ և արտածել '***AAA***' տողը: Հակառակ դեպքում արտածել 'There isn't symbol A' հաղորդագրությունը:
14. Տրված է. K DB 25 DUP(16 DUP(?)):
Դիտարկելով K-ն որպես 16-սիմվոլանոց 25 բառերից կազմված զանգված՝ լուծել հետևյալ խնդիրները.
ա) Հաշվել զանգվածի սիմետրիկ տողերի քանակը և գրանցել այն AL ռեգիստրում:
բ) Հաշվել սիմվոլների նվազման կարգով դասավորված տողերի քանակը:
գ) Որոշել՝ զանգվածում կան արդյոք գոնե երկու միանման տողեր:

Դրոշների մշակման հրամաններ

Դրոշների հետ աշխատող հրամաններն առանց օպերանդի հրամաններ են, որոնք աշխատում են դրոշների ռեգիստրի կամ նրա որոշակի դրոշների հետ:

STC, CLC, CMC, CLD, STD, STI և CLI հրամանների դեպքում փոխվում է միայն հրամանի մեջ օգտագործվող դրոշը, մյուս դրոշների արժեքները չեն փոխվում:

CLD և STD հրամանները կիրառվում են տողերի հետ աշխատելիս և որոշում են ինդեքսների աճելը (CLD) կամ նվազելը (STD):

CLI և STI հրամաններն իրական ռեժիմում աշխատում են IF դրոշի հետ: CLI հրամանի արդյունքում պրոցեսորը անտեսում է դիմակավորվող արտաքին ընդհատումները:

STI-ն անում է CLI-ի հակառակ գործողությունը՝ պրոցեսորը կարող է ընդունել արտաքին սարքերից ընդհատումներ:

STC – CF դրոշի 1-ով արժեքավորում /Set Carry Flag

<i>Շարահյուսություն:</i>	STC
<i>Նկարագրություն:</i>	CF $\leftarrow$ 1

CLC – CF դրոշի 0-ով արժեքավորում /Clear Carry flag

<i>Շարահյուսություն:</i>	CLC
<i>Նկարագրություն:</i>	CF $\leftarrow$ 0

CMC – CF դրոշի հակադարձում /Complement Carry Flag

<i>Շարահյուսություն:</i>	CMC
<i>Նկարագրություն:</i>	CF $\leftarrow$ NOT(CF)

CLD – DF դրոշի 0-ով արժեքավորում /Clear Direction Flag

<i>Շարահյուսություն:</i>	CLD
<i>Նկարագրություն:</i>	DF $\leftarrow$ 0

STD – DF դրոշի 1-ով արժեքավորում /Set Direction Flag

<i>Շարահյուսություն:</i>	STD
<i>Նկարագրություն:</i>	DF $\leftarrow$ 1

STI – IF դրոշի 1-ով արժեքավորում /Set Interrupt Flag

Շարահյուսություն: STI
Նկարագրություն: IF $\leftarrow$ 1

CLI – IF դրոշի 0-ով արժեքավորում /Clear Interrupt Flag

Շարահյուսություն: CLI
Նկարագրություն: IF $\leftarrow$ 0

LAHF – AH ռեգիստրի բեռնում վիճակի դրոշներով /Load Status Flags into AH Register

Շարահյուսություն: LAHF
Նկարագրություն: AH $\leftarrow$ FLAGS –ի կրտսեր բայթը
Դրոշներ: -----

Բեռնում է AH ռեգիստրը FLAGS դրոշների ռեգիստրի կրտսեր բայթի արժեքով: Այսպիսով՝ AH ռեգիստրի 1 բիթը ստանում է 1 արժեք, 3 և 5 բիթերը՝ 0 արժեք, իսկ մյուս բիթերը՝ CF (0 բիթ), PF (2 բիթ), AF (4 բիթ), ZF (6 բիթ) և SF (7 բիթ) դրոշների արժեքները:

SAHF – Վիճակի ռեգիստրների բեռնում AH ռեգիստրից /Store AH into Flags

Շարահյուսություն: SAHF
Նկարագրություն: AF, CF, PF, SF, ZF $\leftarrow$ AH
Դրոշներ: AF CF PF SF ZF

Բեռնում է FLAGS/ EFLAGS դրոշների ռեգիստրի կրտսեր բայթի CF, PF, AF, ZF և SF դրոշները AH ռեգիստրի 0, 2, 4, 6 և 7 բիթերի արժեքներով համապատասխանաբար: FLAGS/EFLAGS դրոշների ռեգիստրի 1, 3 և 5 բիթերի արժեքները չեն փոխվում:

PUSHF/PUSHFD – Դրոշների EFLAGS ռեգիստրի արժեքը ուղարկել պահուսակ /Push EFLAGS Register onto the Stack

Շարահյուսություն: PUSHF / PUSHFD
Նկարագրություն: STACK $\leftarrow$ FLAGS/EFLAGS
Դրոշներ: -----

Պահուսակի մեջ է գրում FLAGS (PUSHF-ի դեպքում) կամ EFLAGS (PUSHFD-ի դեպքում) դրոշների ռեգիստրի պարունակությունը:

POPF/POPFD – Գրոշների EFLAGS ռեգիստրի արժեքը հանել պահումակից /Pop Stack into EFLAGS Register

Շարահյուսություն:	POPF / POPFD
Նկարագրություն:	FLAGS/EFLAGS ← STACK
Գրոշներ:	բոլոր գրոշները

POPF հրամանը կարդում է պահումակից 2 բայթ և գրում EFLAGS-ի կրտսեր 2 բայթի՝ FLAGS ռեգիստրի մեջ, իսկ POPFD հրամանը կարդում է պահումակից 4 բայթ և գրում EFLAGS ռեգիստրի մեջ:

Այլ հրամաններ

NOP – Գատարկ հրաման/No Operation

Շարահյուսություն:	NOP
Նկարագրություն:	++[E]IP
Գրոշներ:	-----

LOCK – Կապուղու փակում/ Assert Lock

Շարահյուսություն:	LOCK
Նկարագրություն:	-----
Գրոշներ:	-----

Այս նախդիրն օգտագործվում է տվյալ հրամանի կատարման ժամանակ կապուղին այլ նպատակների չծառայեցնելու համար: Նախդիրը կարելի է օգտագործել հետևյալ հրամաններից առաջ և այն դեպքում, երբ ընդունիչ օպերանդը հիշողություն է՝ ADD, ADC, INC, SUB, SBB, DEC, NEG, AND, OR, XOR, NOT, BTC, BTR, BTS, XCHG: Եթե LOCK նախդիրն օգտագործվել է նշված հրամաններից որևէ մեկի համար, և աղբյուր օպերանդը հիշողություն է, ապա հրամանի կատարման ժամանակ հնարավոր է գեներացվի «անորոշ գործողության կոդ» (#UD) բացառությունը: Այլ հրամաններից առաջ LOCK նախդիրն օգտագործելու դեպքում գեներացվում է «անորոշ գործողության կոդ» (#UD) բացառությունը:

ՀՐԱՄԱՆԱԳՐԵՐ

Հրամանագրերն (directive) ասեմբլեր ծրագրի այն նախադասություններն են, որոնք չեն թարգմանվում մեքենայական հրամանի: Դրանք ղեկավարում են ոչ թե միկրոպրոցեսորի, այլ ասեմբլեր թարգմանչի կամ կապերի խմբագրիչի (компоновщик, linker) կամ բեռնիչի աշխատանքը: Հրամանագրերը, օրինակ, կարող են օգտագործվել՝ ասեմբլեր թարգմանչին հաղորդելու համար, թե ինչպիսի հաստատուններ և փոփոխականներ են օգտագործվում ծրագրում, թե որոնք են տվյալների սեգմենտներ և այլն: Հրամանագրերը նաև հնարավորություն են տալիս ղեկավարելու լիսթինգի ձևավորման գործընթացը: Հրամանագրերին անվանում են նաև կեղծ հրամաններ (պսևդոհրամաններ): Հրամանագրի շարահյուսությունը հետևյալն է.

[անուն] <հրամանագրի_անվանում> [<օպարանդ/ներ>] [/; մեկնաբանություն/]

Ինչպես տեսնում ենք, հրամանագրի կառուցվածքը հիմնականում համընկնում է ասեմբլերի հրամանի հետ: Միակ տարբերությունը այն է, որ անունից հետո ‘:’ չի օգտագործվում: <Հրամանագրի_անվանում>-ը, ինչպես և հրամանի հուշանունը, բանալի բառեր են:

Հրամանագրերն ունեն տարբեր շարահյուսություն՝ կախված օգտագործված ռեժիմից (MASM թե IDEAL): Ե՛վ Microsoft Assembler (masm.exe), և՛ Borland (Turbo) Assembler (tasm.exe) կոմպիլյատորներն ունեն MASM ռեժիմ, իսկ IDEAL ռեժիմ ունի միայն tasm կոմպիլյատորը:

Հրամանագրերի օգտագործումը կախված է ասեմբլեր-թարգմանչի ընտրությունից, ինչպես նաև թարգմանչի տարբերակից: Կոդի տարկենք առավել հաճախ օգտագործվող հրամանագրերը, որոնց կարելի է օգտագործել և՛ tasm, և՛ masm թարգմանիչների համար:

ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ սահմանման հրամանագրեր

EQU հրամանագիր

Շարահյուսություն: <Անուն> EQU <օպերանդ>

EQU հրամանագիրն օգտագործվում է հաստատուն սահմանելու նպատակով: Այս հրամանագիրն անվանը վերագրում է արժեք, որը որոշվում է աջակողմյան օպերանդով: Օպերանդը կարող է լինել կան հաստատուն, կան հաստատուն արտահայտություն, կան ցանկացած տեքստ, կան անուն:

Օրինակ 1

օպերանդը հաստատուն է կամ հաստատուն արտահայտություն:

N EQU 100

K EQU 2 * N + 1 ; K = 201

Օրինակ 2

օպերանդը տեքստ է:

T EQU [SI][BX + 20] ; այս եղանակն օգտագործվում է հա-
; ճախ հանդիպող երկար տողին կարճ
; նշանակում տալու նպատակով

WP EQU WORD PTR

INC WP [BX] ; համարժեք է INC WORD PTR [BX]

Msg EQU "HELLO World\$" ; Msg = "HELLO World\$"

Օրինակ 3

օպերանդն անուն է:

A DB ?

B EQU A

C DW B ; համարժեք է C DW A

EQU հրամանագիրը կրում է տեղեկատվական բնույթ, և այն չի ազդում մեքենայական կոդի վրա: Այդ պատճառով այն կարող է տեղադրվել ասեմբլեր ծրագրի ցանկացած տեղում:

= հրամանագիր

Շարահյուսություն: Անուն= <հաստատուն_ամբողջ_արտահայտություն>

Այս հրամանագիրը նման է EQU հրամանագրին, սակայն, ի տարբերություն EQU հրամանագրի, անվան արժեքը հետագայում կարող է փոխվել:

Օրինակ

K = 10

A DW K ; համարժեք է 'A DW 10'

K = K + 4

B DB K ; համարժեք է 'B DW 14'

LABEL հրամանագիր

Շարահյուսություն: <Անուն> LABEL <տիպ>

Որտեղ <տիպ>-ը կարող է ընդունել BYTE, WORD, DWORD, FWORD, QWORD, TBYTE, NEAR, FAR արժեքները: Այս հրամանագիրը հնարավորություն է տալիս սահմանելու կամ վերասահմանելու փոփոխականի կամ նշիչի հետ կապված տիպը:

Օրինակ 1

ARRAY1 LABEL WORD

ARRAY2 DB 100 DUP(0)

Այստեղ ARRAY1-ը սահմանված է որպես 50-բառային զանգված, իսկ ARRAY2-ը՝ որպես 100-բառյալի զանգված. երկու զանգվածներն ունեն հիշողության միևնույն տիրույթը: Այսպիսով՝ հիշողության միևնույն տիրույթը կարող է դիտարկվել և՛ որպես բառային (ARRAY1), և՛ որպես բառային (ARRAY2) զանգված:

Օրինակ 2

VAR3	LABEL	DWORD
WORD1	LABEL	WORD
BYTE1	DB	?
BYTE2	DB	?
WORD2	LABEL	WORD
BYTE3	DB	50H
BYTE4	DB	66H

Այս օրինակում կարելի է կատարել դիմում VAR3 կրկնակի բառի յուրաքանչյուր բառի կամ բայթի:

Սեգմենտի հրամանագիր

Սեգմենտի սահմանումն ունի հետևյալ տեսքը.

**<Սեգմենտի_անուն> SEGMENT [հավասարեցում] [միավորում] [բիթայնություն]
[դաս]**

<նախադասություններ>

<Սեգմենտի_անուն> ENDS

Դիտարկենք SEGMENT հրամանագրի տրման դաշտերի նշանակությունը.

[հավասարեցում] (align) – սեգմենտի հավասարեցման դաշտն է, որը հաղորդում է կապերի խմբագրին (linker) սեգմենտի սկզբի հասցեի տեղադրության մասին: Ընդունում է հետևյալ հնարավոր արժեքները.

- **BYTE** – հավասարեցում չի կատարվում: Սեգմենտը կարող է սկսվել հիշողության կամայական հասցեից,
- **WORD** – սեգմենտը սկսվում է 2-ին պատիկ հասցեից (այսինքն՝ հավասարեցումը կատարվում է բառի սահմանից),
- **DWORD** – սեգմենտը սկսվում է 4-ին պատիկ հասցեից (այսինքն՝ հավասարեցումը կատարվում է կրկնակի բառի սահմանից),

- **PARA** – սեզմենտը սկսվում է 16-ին պատիկ հասցեից,
- **PAGE** – սեզմենտը սկսվում է 256-ին պատիկ հասցեից,
- **MEMPAGE** – սեզմենտը սկսվում է 4ԿԲ-ին պատիկ հասցեից (այսինքն՝ 16-ական ներկայացման վերջին 3 թվանշանները 0 են):

Լռությամբ հավասարեցման տիպը PARA է:

[Միավորում] (combine) – Միավորման դաշտն է, որը հաղորդում է կապերի խմբագրիչին, թե ինչպես պետք է միավորել նույն անուն ունեցող տարրեր մոդուլների սեզմենտները: Միավորման դաշտն ընդունում է հետևյալ հնարավոր արժեքները.

- **PRIVATE** – սեզմենտը չի միավորվում այլ մոդուլում գտնվող նույն անունով այլ սեզմենտների հետ,
- **PUBLIC** – ստիպում է կապերի խմբագրիչին միավորել նույն անունով բոլոր սեզմենտները: Նոր միավորված սեզմենտը ստացվում է անընդհատ: Օբյեկտների բոլոր հասցեները (շեղումները) հաշվարկվում են նոր սեզմենտի սկզբից,
- **COMMON** – նույն անունով բոլոր սեզմենտները տեղադրում է միևնույն հասցեից: Այսինքն՝ տվյալ անունով սեզմենտները համատեղ են օգտագործում հիշողության միևնույն տիրույթը: Արդյունքում միավորված սեզմենտն ունենում է ամենամեծ սեզմենտի չափը,
- **AT xxxx** – սեզմենտը տեղադրվում է պարագրաֆի՝ x*16 բացարձակ հասցեով (պարագրաֆը 16-ին պատիկ հիշողության տիրույթ է),
- **STACK** – որոշում է պահումակ սեզմենտ: Նման է PUBLIC-ին՝ բացառությամբ նրա, որ SS ռեգիստրը դառնում է պահումակ սեզմենտի սեզմենտային ռեգիստրը: SP ռեգիստրը ցույց է տալիս միավորված սեզմենտի վերջի վրա: Եթե ոչ մի պահումակ սեզմենտ սահմանված չէ, կապերի խմբագիրը նախազգուշացնում է, որ պահումակ սեզմենտը չի գտնվել:

Լռությամբ միավորման դաշտն ունի PRIVATE արժեք:

[Բիթայնություն] – Սեգմենտի բիթայնության դաշտը 386+ պրոցեսորների համար կարող է լինել 16 կամ 32-բիթանոց: Կարող է ընդունել հետևյալ արժեքները.

- **USE16** – նշանակում է սեգմենտի հասցեավորման եղանակը 16-բիթանի է: Ֆիզիկական հասցեի ձևավորման ժամանակ կարող է օգտագործվել միայն 16-բիթանոց շեղում:
- **USE32** – սեգմենտը 32-բիթանի է: Ֆիզիկական հասցեի ձևավորման համար օգտագործվում է 32-բիթանոց շեղում: Այդ պատճառով սեգմենտը կարող է պարունակել 4ԳԲ կող կամ տվյալներ:

[Դաս] - դասը չակերտների մեջ պարփակված սիմվոլների հաջորդականություն է: Այս դաշտն օգնում է կապերի խմբագրիչին որոշել սեգմենտների տեղադրման կարգը տարբեր մոդուլների սեգմենտները դասավորելիս: Կապերի խմբագրիչը միավորում է հիշողության մեջ նույն դասի բոլոր սեգմենտները: Դասի անունը կարող է լինել կամայական, սակայն լավ է, եթե այն արտացոլում է սեգմենտի նշանակությունը: Սովորաբար կող սեգմենտի համար օգտագործվում է 'code' անվանումը:

ENDS հրամանագրով նշվում է սեգմենտի վերջը:

SEGMENT և **ENDS** հրամանագրերը պետք է ունենան նույն <սեգմենտի_անուն>-ը:

GROUP հրամանագիր

Շարահյուսություն: անուն GROUP սեգմենտ [, սեգմենտ]...

Այս հրամանագիրը կարող է օգտագործվել սեգմենտները խմբավորելու համար: Խմբերը հնարավորություն են տալիս խմբի բոլոր սեգմենտներին դիմելու համար օգտագործել մեկ անվանում:

ASSUME հրամանագիր

Շարահյուսություն:

ASSUME սեգմենտային_ռեգիստր:արժեք,...

Կամ

ASSUME NOTHING

որտեղ սեգմենտային ռեգիստրը CS, DS, ES, SS, FS, GS ռեգիստրներից մեկն է, իսկ արժեքը կարող է լինել սեգմենտի անուն, խմբի անուն, SEG արտահայտություն կամ NOTHING:

Նշված հրամանագիրը կապում է սեգմենտային ռեգիստրը սեգմենտի, խմբի, կոնկրետ արտահայտության հետ կամ չեղարկում է տվյալ սեգմենտային ռեգիստրի արժեքը:

‘ASSUME NOTHING’ օգտագործելու դեպքում չեղարկվում է սեգմենտային ռեգիստրների և սեգմենտի միջև հայտարարված կապը:

Եթե օգտագործվել են սեգմենտի նկարագրության պարզեցված հրամանագրեր, ասեմբլերը լռությամբ նշանակում է ASSUME հրամանագիր, և հետագայում ASSUME չօգտագործելու դեպքում այդ արժեքները չեն փոխվում:

Հիշողության մոդելի և սեգմենտի սահմանման պարզեցված հրամանագրեր

Պարզ ծրագրերի համար, որոնք կազմված են միայն կոդ, տվյալների և պահուսակ սեգմենտներից, հարմար է օգտագործել սեգմենտների նկարագրության պարզեցված հրամանագրերը (.DATA, .CODE, .STACK): Այս դեպքում ծրագրավորողը պարտադրված չէ նշելու սեգմենտի ատրիբուտները: Ծրագրի վերջը նշելու համար հրամանագիր չի օգտագործվում: Սեգմենտն ավարտվում է, երբ սկսվում է այլ սեգմենտի սահմանում: Սեգմենտի նկարագրության պարզեցված հրամանագրեր օգտագործելու համար նախ անհրաժեշտ է սահմանել հիշողության մոդելը .MODEL հրամանա-

գրի միջոցով: Այս հրամանագիրը ղեկավարում է սեզմենտների տեղաբաշխումը և իրականացնում ASSUME հրամանագրի ֆունկցիոնալությունը:

Շարահյուսություն:

.MODEL <հիշողությանՄոդել> [կող-սեզմենտի-անուն] [,<լեզու>]
[,<մոդիֆիկատոր>]

<Հիշողության Մոդել> պարամետրը պարտադիր է: Այդ պարամետրի միջոցով է որոշվում ծրագրի սեզմենտների մոդելը:

Մոդել	Կողի տիպ	Տվյալների տիպ	Մոդելի նշանակությունը
TINY	NEAR	NEAR	Կողը և տվյալները միավորված են մեկ խմբում, որի անունը DGROUP է: Օգտագործվում է COM ձևաչափի ծրագրեր ստեղծելու համար:
SMALL	NEAR	NEAR	Կողը զբաղեցնում է մեկ սեզմենտ, տվյալները միավորված են մեկ խմբում, որի անունը DGROUP է:
MEDIUM	FAR	NEAR	Կողը զբաղեցնում է մի քանի սեզմենտ: Դեկավարումը փոխանցող բոլոր հղումները ունեն FAR տիպ: Տվյալները միավորված են մեկ խմբում: Տվյալների վրա բոլոր հղումները ունեն NEAR տիպ:
COMPACT	NEAR	FAR	Կողը զբաղեցնում է մեկ սեզմենտ: Տվյալների վրա բոլոր հղումները ունեն FAR տիպ:
LARGE	FAR	FAR	Ե՛վ կողը, և՛ տվյալները զբաղեցնում են մի քանի սեզմենտ:
FLAT	NEAR	NEAR	Կողը և տվյալները գտնվում են մեկ 32-բիթանոց սեզմենտում:

Աղյուսակ 1. Հիշողության մոդելի տեսակները

<Լեզու> պարամետրը թույլ է տալիս որոշ չափով դյուրացնել ասեմբլեր մոդուլն այլ ալգորիթմական լեզուներով գրված մոդուլների հետ միավորելուց առաջացող ինտերֆեյսային պրոբլեմները: Այս պարամետրի անհրաժեշտությունը կապված է տարբեր բարձր մակարդակի լեզուներում պրոցեսորայի կանչի ժամանակ պարամետրերի փոխանցման հերթականության և պահումակը պարամետրերից ազատելու կանոնների տարբերության հետ: Այս պարամետրը կարող է ընդունել C, CPP, STDCALL, BASIC, PASCAL, FORTRAN, PROLOG արժեքները: Եթե այս պարամետրը նշված չէ, այն համարվում է NOLANGUAGE:

Օրինակ

```
.MODEL    Large, C
.MODEL    Small, Pascal
```

<Մոդիֆիկատոր>-ը կարող է ընդունել NEARSTACK, FARSTACK, USE16, USE32, DOS, OS2 արժեքներ: Այս ոչ պարտադիր պարամետրը կարող է փոխել մոդելի որոշ հատկություններ, ընդ որում՝ կարելի է օգտագործել մի քանի մոդիֆիկատորներ միաժամանակ:

NEARSTACK – ցույց է տալիս, որ պահումակ սեգմենտը կներառվի DGROUP խմբում (եթե DGROUP խումբը կա) և SS-ը ցույց կտա DGROUP-ը,

FARSTACK – պահումակ սեգմենտը չպետք է ներառվի DGROUP-ում, և SS-ը չի սկզբնարժեքավորվի,

USE16 – ցույց է տալիս (եթե ընտրվել է 80386+ պրոցեսորը), որ ընթացիկ մոդելի բոլոր սեգմենտները 16-բիթանի են,

USE32 – ցույց է տալիս, որ ընթացիկ մոդելի բոլոր սեգմենտները 32-բիթանի են,

DOS, OS_DOS – ցույց է տալիս, որ տվյալ ծրագիրը նախատեսված է DOS օգտագործման համար,

OS2, OS_OS2 – ցույց է տալիս, որ տվյալ ծրագիրը նախատեսված է OS/2-ի օգտագործման համար:

Լռությամբ TASM-ը օգտագործում է NEARSTACK DOS և USE16 (USE32, եթե ընտրվել է 80386+ պրոցեսորը):

Ոչ պարտադիր <կող-սեգմենտի-անուն> պարամետրը կարող է օգտագործվել LARGE մոդելում՝ լռությամբ նշանակված անվանումը փոխելու նպատակով:

Պարզեցված հրամանագրերով սեգմենտների սահմանման դեպքում ծրագիրը կարող է ունենալ միայն սահմանված տիպի սեգմենտներ: Սեգմենտների սահմանման հրամանագրերը տրված են Աղյուսակ 2-ում:

Հրամանագրի ձևաչափը	Նշանակությունը
.CODE [անուն]	Կոդ սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը:
.DATA	Սկզբնարժեքավորված տվյալների սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը: Օգտագործվում է նաև NEAR տիպի տվյալների համար:
.CONST	Ծրագրի հաստատունների սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը:
.DATA?	Չսկզբնարժեքավորված տվյալների սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը: Օգտագործվում է նաև NEAR տիպի տվյալների համար:
.STACK [չափ]	Ծրագրի պահուսակ սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը: [Չափ] պարամետրի միջոցով տրվում է պահուսակի չափը:
.FARDATA [անուն]	FAR տիպի սկզբնարժեքավորված տվյալների սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը:
.FARDATA? [անուն]	FAR տիպի չսկզբնարժեքավորված տվյալների սեգմենտի սկիզբն է կամ շարունակությունը:

Աղյուսակ 2. Սեգմենտի հայտարարման պարզեցված հրամանագրեր

Որոշ սեգմենտների նկարագրությունը հնարավորություն է տալիս ունենալու մի քանի անվանական սեգմենտներ:

.MODEL հրամանագիրն օգտագործելու դեպքում թարգմանիչը ստեղծում է մի քանի մախսապես սահմանված անուններով հաս-տատումներ (օրինակ՝ @DATA – տվյալների սեգմենտի հասցեն):

Պրոցեսորի հրամանագրեր

Լռությամբ ասեմբլեր թարգմանիչը օգտագործում է 8086 պրոցե-սորի հրամանների համակարգը և տալիս է հաղողագրություն սխալի մասին, եթե օգտագործվել է հրաման, որը այդ պրոցեսորը չի սատա-րում: Այլ պրոցեսորներում ի հայտ եկած հրամանների օգտագործ-ման թույլտվության համար առաջարկվում են ասեմբլերի հետևյալ հրամանագրերը.

.8086- օգտագործվում է լռությամբ: Թույլատրվում է օգտագործել միայն 8086-ի հրամանները,

.186- թույլատրվում են 80186-ի հրամանները,

.286 և .286c- թույլատրվում են 80286-ի ոչ արտոնյալ հրամանները,

.286p- թույլատրվում են 80286-ի բոլոր հրամանները,

.386 և .386c- թույլատրվում են 80386-ի ոչ արտոնյալ հրամանները,

.386p- թույլատրվում են 80386-ի բոլոր հրամանները,

.486 և .486c- թույլատրվում են 80486-ի ոչ արտոնյալ հրամանները,

.486p- թույլատրվում են 80486-ի բոլոր հրամանները,

.586 և .586c- թույլատրվում են P5 (Pentium) ոչ արտոնյալ հրամանները,

.586p- թույլատրվում են P5 (Pentium)-ի բոլոր հրամանները,

.686 – թույլատրվում են P6 (Pentium Pro, Pentium II)-ի ոչ արտոնյալ հրամանները,

.686p- թույլատրվում են P6 (Pentium Pro, Pentium II)-ի բոլոր հրամանները,

.8087 – թույլատրվում են 8087 կից պրոցեսորի հրամանները,

.MMX – թույլատրվում են IA MM հրամանները,

.K3D – թույլատրվում են AMD 3D հրամանները:

Պայմանական թարգմանության հրամանագրեր

Պայմանական թարգմանության հրամանագրերը թույլ են տալիս դեկավարել ասեմբլեր թարգմանության գործընթացը: Կախված պայմանից՝ ասեմբլերը կարող է ընտրել կամ բաց թողնել նախադասությունների մի ամբողջ բլոկ:

IFxxx հրամանագրի շարահյուսությունը

IFxxx

True-բլոկի-մարմին

EMDIF

կամ

IFxxx

True-բլոկի-մարմին

ELSE

False-բլոկի-մարմին

ENDIF

Որտեղ IFxxx կարող է լինել հետևյալ հրամանագրերից որևէ մեկը.

IF, IFDEF, IFNDEF, IFB, IFNB, IFIDN, IFIDNI, IFDIF, IFDIFI:

IFxxx-ում տրվում է կոնկրետ պայման: Եթե պայմանը տեղի ունի, ապա թարգմանությանը մասնակցում է True-բլոկի-մարմինը, հակառակ դեպքում՝ False-բլոկի-մարմինը (ELSE-ով տարբերակի դեպքում:

Օրինակ

```
number EQU 253
IF number LE 65535
    stroka DB 32 DUP(30h)
    endstr DB 0
ENDIF
IFNDEF stroka
    stroka DB 16 DUP(30h)
    endstr DB 0
ENDIF
```

Տվյալ օրինակում թարգմանության կենթարկվի հետևյալ հատվածը.

stroka	DB	32 DUP(30h)
endstr	DB	0

xxx-ից կախված՝ պայմանները տրվում են տարբեր եղանակներով: Ստորև բերված են IFxxx-ի տրման շարահյուսությունը և բացատրություն, թե երբ պայմանը տեղի ունի:

IF հաստատուն-արտահայտություն – պայմանը տեղի ունի, եթե արտահայտության արժեքը 0 չէ:

IFDEF աճում – պայմանը տեղի ունի, եթե աճումը սահմանված է:

IFDEF աճում – պայմանը տեղի ունի, եթե աճումը սահմանված չէ:

IFDIF արգումենտ_1, արգումենտ_2 – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտ_1-ը և արգումենտ_2-ը **տարբեր** (different) են:

IFDIFI արգումենտ_1, արգումենտ_2 – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտ_1-ը և արգումենտ_2-ը տարբեր են՝ առանց հաշվի առնելու մեծատառ-փոքրատառը (օրինակ՝ “IFDIFI <EAX>,<eax>” պայմանը տեղի ունի):

IFIDN արգումենտ_1, արգումենտ_2 – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտ_1-ը և արգումենտ_2-ը **նույնն** (identical) են:

IFIDNI արգումենտ_1, արգումենտ_2 – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտ_1-ը և արգումենտ_2-ը **նույնն** են՝ առանց հաշվի առնելու մեծատառ-փոքրատառը:

IFB արգումենտ – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտը դատարկ է (blank):

IFNB արգումենտ – պայմանը տեղի ունի, եթե արգումենտը դատարկ չէ:

Արգումենտները գրվում են <> նշանների մեջ:

Արգումենտներով տրված հրահանգներն օգտագործվում են մակրոսահմանումներում փոխանցված պարամետրերի/ արգումենտների արժեքները վերահսկելու նպատակով:

Սխալի գնեռացման հրամանագիր (.ERR)

Այս հրամանագիրը հանդիպելիս ասեմբլերը սխալի մասին հաղորդագրություն է տալիս էկրանին և լիսթինգի ֆայլում ու կանխում է օբյեկտային կոդի ֆայլի ստեղծումը:

Շարահյուսություն: .ERR [հաղորդագրություն]

Օրինակ

Եթե ընթացիկ հաշվիչի արժեքը գերազանցում է 64ԿԲ-ը, ապա թարգմանությունը չի շարունակվի, և կտրվի հաղորդագրություն սխալի մասին:

```
IF $ GT 65535
```

```
.ERR
```

```
ENDIF
```

Կան նաև .ERR հրամանագրի պայմանով տարատեսակներ (.ERRDEF, .ERRB ...)՝ IF-ի բոլոր դեպքերի նման:

INCLUDE հրամանագիր

Շարահյուսություն: INCLUDE filename

INCLUDE հրամանագրում նշված ֆայլի պարունակությունը գետեղվում է հրամանագրի տեղում:

Օրինակ

```
INCLUDE d:\tasm\macro.asm
```

```
INCLUDE MyMacro.asm
```

PUBLIC, EXTERN/EXTRN հրամանագրեր

Այս հրամանագրերն օգտագործվում են, երբ անհրաժեշտությամբ է լինում մի մոդուլում հայտարարված պրոցեդուրան, փոփոխականը կամ հաստատունը օգտագործելու այլ մոդուլում: Մոդուլ ասելով՝ կհասկանանք առանձին թարգմանության ենթակա ծրագրի միավոր: Այն անունները, որոնք պետք է օգտագործվեն այլ մոդուլներում, հայտարարվում են PUBLIC, իսկ անունները, որոնք օգտագործվել են տվյալ մոդուլում, բայց սահմանվել են այլ մոդուլում՝ հայտարարվում են որպես EXTRN (external – արտաքին):

Շարահյուսություն: PUBLIC [լեզու] անուն [, [լեզու] անուն]...

EXTRN [լեզու] անուն:տիպ[,...]

PUBLIC-ը ցույց է տալիս, որ հայտարարված անունը կարող է օգտագործվել այլ մոդուլներում:

EXTRN-ը ցույց է տալիս, որ անունը սահմանվել է այլ մոդուլում:

«Լեզու»-ն (C, PASCAL, BASIC, FORTRAN, ASSEMBLER կամ PROLOG) ցույց է տալիս, որ տվյալ անվան նկատմամբ պետք է կիրառվեն տվյալ լեզվի համաձայնեցումները:

«Տիպ»-ը կարող է ընդունել NEAR, FAR, PROC, BYTE, WORD, DWORD, DATAPTR, CODEPTR, FWORD, PWORD, QWORD, TBYTE, ABS կամ կառուցվածքի անուն (STRUC) արժեքները:

Օրինակ

Ենթադրենք, ծրագիրը բաղկացած է երկու ֆայլերից: Մի ֆայլը պարունակում է մի շարք փոփոխականներ, որոնք օգտագործվելու են երկրորդում, իսկ երկրորդը օգտագործում է այդ փոփոխականները՝ չիմանալով, թե որտեղ են դրանք սահմանված:

;Մոդուլ #1 ֆայլի անունը = f1.asm: tasm f1

.MODEL SMALL

PUBLIC Var1, Var2, Proc1

.DATA

```

    Var1    WORD    ?
    Var2    WORD    ?
.CODE
PROC1      PROC          NEAR
            MOV          AX, Var2
            ADD          Var1, AX
            RET
PROC1      ENDP
END

; Մոդուլ #2: ֆայլի անունը = f2.asm: tasm f2
.MODEL     SMALL
EXTRN      Var1:WORD, Var2:WORD, Proc1:NEAR
.CODE
            MOV          Var1, 2
            MOV          Var2, 3
            CALL         Proc1
            ...
END

```

Մոդուլ #2-ը հղում է կատարում Var1, Var2 և Proc1 անուններին, այնինչ դրանք արտաքին են: Հետևաբար անհրաժեշտ է դրանք հայտարարել extern հրամանագրի օգնությամբ:

f1.asm ֆայլի թարգմանության արդյունքում կստացվի f1.obj ֆայլը, իսկ f2.asm ֆայլի թարգմանության արդյունքում՝ f2.obj-ն: f.exe կատարվող ֆայլը ստանալու համար կարելի է օգտագործել հետևյալ հրամանը՝

```
Tlink f1.obj f2.obj f.exe
```

ՊՐՈՑԵԴՈՒՐԱ

Ասեմբլերում պրոցեսորային ծրագրի հատված (ենթածրագիր) է, որն իրականացնում է որոշակի խնդիր: Պրոցեսորային օգտագործվում են.

- ծրագրի կառուցվածքն ավելի պարզ և իմաստավոր դարձնելու նպատակով,
- ծրագրի ֆունկցիոնալությունն ավելի հեշտ թեստավորելու նպատակով,
- կրկնություններից խուսափելու նպատակով:

C++-ում ֆունկցիան կատարում է նմանատիպ դեր, ինչ պրոցեսորային ասեմբլերում:

Պրոցեսորային նկարագրություն

Պրոցեսորային նկարագրությունն ունի հետևյալ տեսքը.

<պրոցեսորային-անուն> PROC <Պարամետրերի ցուցակ>

<պրոցեսորային մարմին>

<պրոցեսորային-անուն> ENDP

PROC և ENDP հրամանագրերը նշում են պրոցեսորային նկարագրության սկիզբն ու վերջը: <Պրոցեսորային-անուն>-ը նույնարկող է:

<Պրոցեսորային մարմին>-ը բաղկացած է պրոցեսորայում կատարվող հրամաններից: Վերջին կատարվող հրամանը RET հրամանն է, որն ապահովում է պրոցեսորայից վերադարձ հիմնական ծրագիր:

8086 պրոցեսորում <պարամետրերի ցուցակ>-ը պարունակում էր միայն 1 պարամետր՝ <տիպ>:

<Տիպ>-ն ունի 2 հնարավոր արժեք՝ NEAR և FAR, լռությամբ արժեքը՝ NEAR: NEAR-ի դեպքում պրոցեսորային կանչն ու նկարագրությունը պետք է լինեն նույն սեգմենտում, այսինքն՝ NEAR տիպ ունեցող պրոցեսորային կարող է կանչվել միայն այն սեգմենտում, որտեղ նկարագրված է: FAR-ի դեպքում պրոցեսորային կանչն ու նկարագրությունը կարող են լինել նաև տարբեր սեգմենտներում, այսինքն՝ FAR տիպ ունեցող պրոցեսորային կարող է կանչվել ոչ միայն այն սեգմենտում, որտեղ նկարագրված է:

Ներկայիս ասեմբլեր թագմանիչները, բացի <տիպ> պարամետրից, PROC հրամանագրի համար ապահովում են լրացուցիչ պարամետրեր, որոնք ծրագրողին հնարավորություն են տալիս խուսափելու ավելորդ գործողություններից:

Ընդհանուր դեպքում <Պարամետրերի ցուցակ>-ն ունի հետևյալ տեսքը.

**<լեզվի մոդիֆիկատոր> <լեզու> <տիպ> <ARG արգումենտների_ցուցակ>
<RETURNS արժեքների_ցուցակ> <LOCAL արգումենտների_ցուցակ>
<USES արժեքների_ցուցակ>**

Բոլոր պարամետրերն էլ ոչ պարտադիր են:

Լեզվի մոդիֆիկատոր – հայտնում է ասեմբլերին, որ պրոցեսորային մարմնի մեջ պետք է ընդգրկել պրոցեսորային սկզբի և ավարտի հատուկ ծրագրի կոդ, որը կապահովի WINDOWS-ի կամ օվերլեյների կառավարչի՝ VROOM (overlay manager) հետ կապը (interface): Կարող է ունենալ հետևյալ արժեքները՝ NORMAL, WINDOWS, ODDNEAR, ODDFAR: Եթե պրոցեսորային նկարագրության մեջ լեզվի մոդիֆիկատորը բացակայում է, ապա ասեմբլերը վերցնում է .MODEL հրամանագրում հայտարարված լեզվի մոդիֆիկատորի արժեքը, իսկ .MODEL հրամանագրի բացակայության կամ NORMAL արժեքի դեպքում ասեմբլերը գեներացնում է պրոցեսորային սկզբի և վերջի ստանդարտ կոդ:

Լեզու – այս պարամետրը կարող է ունենալ հետևյալ արժեքները՝ NOLANGUAGE (ASSEMBLER), BASIC, PROLOG, FORTRAN, C, (C++), PASCAL: Ասեմբլերը լեզվի նշված արժեքով որոշում է պրոցեսորային սկզբի և վերջի ավտոմատ ավելացվող լրացուցիչ կոդը, որը կազմակերպում է պրոցեսորային պահումակի միջոցով փոխանցվող արգումենտների և լոկալ փոփոխականների հետ աշխատանքը: Լռությամբ և NOLANGUAGE արժեքի դեպքում լրացուցիչ կոդ չի ավելացվում, բայց

այս դեպքում պահումակով պրոցեսորային արժեքներ փոխանցելը և պահումակից դրանք հեռացնելը կատարում է ծրագրորդը: BASIC, FORTFAN, PASCAL արժեքների դեպքում արգումենտները պրոցեսորային փոխանցվում են ձախից աջ հերթականությամբ և պրոցեսորայից կանչող ծրագիր վերադառնալուց պահումակից արգումենտները պետք է համի պրոցեսորան, իսկ C, CPP և PROLOG արժեքների դեպքում արգումենտները պրոցեսորային են փոխանցվում աջից ձախ հերթականությամբ, և պրոցեսորայից կանչող ծրագիր վերադառնալիս պահումակից արգումենտները պետք է համի կանչող ծրագիրը:

ARG արգումենտների_ցուցակ – այստեղ նշվում են պրոցեսորային փոխանցվող արժեքները:

RETURNS արժեքների_ցուցակ – այստեղ նշվում են պրոցեսորայից կանչող ծրագրին վերադարձվող արժեքները:

LOCAL արգումենտների_ցուցակ – այստեղ նշվում են պրոցեսորայի լոկալ փոփոխականները:

USES արժեքների_ցուցակ (USES արժեք1 արժեք2 ...) – պրոցեսորայի սկզբում պահումակի մեջ է գրում, իսկ պրոցեսորայի վերջում՝ պահումակից հանում *արժեքների_ցուցակում* նշված ռեգիստրների արժեքները: USES-ի միջոցով կարող ենք պրոցեսորայում օգտագործել ռեգիստրներ՝ առանց կանչող ծրագրում նրանց փոխվելու: Օրինակ՝ USES CX AX SI-ով կարող ենք պրոցեսորայում օգտագործել CX AX և SI ռեգիստրները, բայց կանչող ծրագրում նրանց նախնական արժեքները չեն փոխվի:

Նշում 1. USES պարամետրը կարելի է օգտագործել միայն այն պրոցեսորաներում, որտեղ տրված է լեզուն .MODEL հրամանագրի կամ պրոցեսորայի «լեզու» պարամետրի միջոցով (NOLANGUAGE արժեքը չի ընդունվում):

Նշում 2. Պարամետրերի հնարավոր արժեքները տարբեր ֆիրմաների ասեմբլերներում (TASM, MASM և այլն) կամ ասեմբլերների տարբեր տարբերակներում կարող են տարբերվել:

Պրոցեսորայի նկարագրությունը կարող է գտնվել ծրագրում հրամանային սեգմենտի մեջ ցանկացած տեղ, միայն թե պետք է ապահովել, որ պրոցեսորայի հրամանները սկսեն կատարվել միայն պրոցեսորայի կանչ հանդիպելիս: Եթե այն այլ պրոցեսորայի մեջ է, ապա դա կարելի է անել լրացուցիչ JMP հրամանի միջոցով, որով կապահովվի անցում պրոցեսորայի նկարագրության վրայով:

.CODE

...

JMP X

PR_NAME **PROC**

...

PR_NAME **ENDP**

X:

...

CALL PR_NAME

...

MOV AH, 4CH

INT 21H

END

Բայց սովորաբար պրոցեսորային նկարագրությունը ծրագրի հրամանային սեգմենտում տեղադրում են հիմնական մասից առաջ կամ հետո:

; հիմնական մասից առաջ

; հիմնական մասից հետո

.CODE

PR_NAME **PROC**

...

PR_NAME **ENDP**

...

CALL PR_NAME

...

MOV AH, 4CH

INT 21H

END

.CODE

...

CALL PR_NAME

...

MOV AH, 4CH

INT 21H

PR_NAME **PROC**

...

PR_NAME **ENDP**

END

Եթե ծրագիրը մեծ է և պրոցեդուրաների քանակը շատ, ապա սովորաբար պրոցեդուրաների նկարագրությունները գրվում են առանձին ֆայլում, իսկ հիմնական ծրագրին կցվում է այդ ֆայլը INCLUDE հրամանագրով:

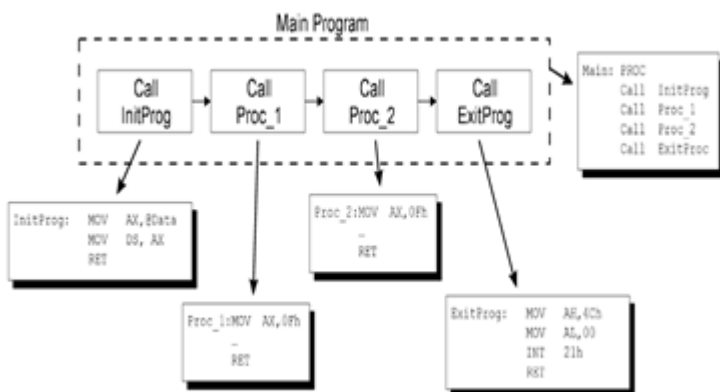
Նշում

Հաճախ օգտագործվող պրոցեդուրաները (օրինակ՝ մուտքի/ելքի հետ կապված) կարելի է դարձնել առանձին մոդուլ (թարգմանության միավոր), ստանալ նրանց օբյեկտային կոդը (.obj) և ստացված օբյեկտային կոդը կցել տարբեր ծրագրերի:

Ասեմբլերը թույլատրում է պրոցեդուրաների ներդրվածություն, սակայն խորհուրդ չի տրվում օգտագործել ներդրված պրոցեդուրաներ, քանի որ այս մոտեցման դեպքում խախտվում է ծրագրի կառուցվածքայնությունը:

Պրոցեդուրայի կանչ

Պրոցեդուրան աշխատեցնելու համար հիմնական ծրագրում գրում ենք պրոցեդուրայի կանչի CALL հրամանը: Պրոցեդուրայի NEAR տիպի դեպքում ասեմբլերը CALL հանդիպելիս կատարում է մոտիկ կանչ. պահունակի մեջ գրում է IP/EIP ռեգիստրի արժեքը, իսկ FAR տիպի դեպքում կատարվում է հեռու կանչ. պահունակի մեջ են գրվում CS և IP/EIP ռեգիստրների արժեքները: Այսպիսով՝ պահունակի մեջ գրվում է CALL-ին հաջորդող հրամանի հասցեն՝ վերադարձի հասցեն: Ապա անցում է կատարվում պրոցեդուրային՝ IP/EIP կամ CS և IP/EIP՝ ռեգիստրներին վերագրելով պրոցեդուրայի սկզբի հասցեն: Արդյունքում կատարվում է ծրագրի ղեկավարության փոխանցում հիմնական ծրագրից պրոցեդուրային, այսինքն՝ ծրագրում հաջորդ կատարվող հրամանը լինում է պրոցեդուրայի առաջին հրամանը:

Օրինակ

CALL PROC_NAME հրամանի դեպքում կկատարվի հետևյալը.

NEAR

1. IP/EIP → STACK
2. IP/EIP = OFFSET PROC_NAME

FAR

1. CS → STACK
2. IP/EIP → STACK
3. CS = SEG PROC_NAME
4. IP/EIP = OFFSET PROC_NAME

Վերադարձ պրոցեդուրայից հիմնական ծրագիր

Պրոցեդուրայից հիմնական ծրագիր վերադառնալու համար պրոցեդուրայի մարմնում գրում ենք ‘RET’ կամ ‘RET K’ հրամանը, որը պետք է լինի պրոցեդուրայի վերջին կատարվող հրամանը: K-ն թիվ է: Լրացուցիչ K պարամետրն օգտագործվում է այն դեպքում, երբ պրոցեդուրային պարամետրեր են փոխանցվել պահունակով, և հիմնական ծրագիր վերադառնալիս պետք է պահունակից հանել այդ պարամետրերը (K-ն պարամետրերի զբաղեցրած բայթերի քանակն է): Կախված պրոցեդուրայի տեսակից` RET հրամանը կփո-

խարինվի RETN (NEAR տիպի դեպքում) կամ RETF (FAR տիպի դեպքում) հրամանով և կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

NEAR

1. $STACK \rightarrow IP/EIP$
2. Եթե K-ն տրված է, ապա
 $SP/ESP \leftarrow SP/ESP + K$

FAR

1. $STACK \rightarrow IP/EIP$
2. $STACK \rightarrow CS$
3. Եթե K-ն տրված է, ապա
 $SP/ESP \leftarrow SP/ESP + K$

Քանի որ մինչ այդ CALL հրամանով պահուցակի մեջ էին գրվել IP/EIP (NEAR տիպի դեպքում) կամ CS և IP/EIP (FAR տիպի դեպքում) ռեգիստրների արժեքները, ապա RET հրամանի այս գործողությունները կապահովեն ղեկավարության փոխանցում պրոցեսորայինց հիմնական ծրագիր, այսինքն՝ ծրագրում հաջորդ կատարվող հրամանը կլինի ծրագրում CALL հրամանին հաջորդող հրամանը:

Պարամետրերի փոխանցում պրոցեսորային

Պրոցեսորային պարամետրեր կարելի է փոխանցել.

- **ըստ արժեքի** – պրոցեսորային փոխանցվում է պարամետրի արժեքը, ավելի ստույգ՝ արժեքի պատճենը և պրոցեսորային մեջ պարամետրի արժեքի փոփոխությունը չի ազդում հիմնական ծրագրում այդ պարամետրի ունեցած արժեքի վրա,
- **ըստ հղման** – պրոցեսորային փոխանցվում է պարամետրի հասցեն, որտեղից պրոցեսորան կարդում է պարամետրի արժեքը,
- **ըստ վերադարձվող արժեքի** – սա նախորդ երկուսի միավորումն է. պրոցեսորային փոխանցվում է պարամետրի հասցեն, պրոցեսորան կարդում է այդ հասցեից պարամետրի արժեքը, աշխատում նրա հետ և արդյունքը գրանցում նույն հասցեով,

- **ըստ արդյունքի** – պրոցեդուրային փոխանցվում է հասցե, որտեղ պրոցեդուրան գրում է իր աշխատանքի արդյունքը: Այս տարբերակը նախորդից տարբերվում է նրանով, որ փոխանցված հասցեից պրոցեդուրան արժեք չի կարդում,
- **Ծրագրի կողի մեջ** – պրոցեդուրային փոխանցվող պարամետրերը գտնվում են անմիջապես կող սեգմենտի մեջ՝ պրոցեդուրայի կանչի CALL հրամանից անմիջապես հետո: Այդ պարամետրերի հասցեն գրվում է պահուսկի մեջ որպես վերադարձի կետի հասցե և հասանելի է BP/EBP ռեգիստրով: Այս դեպքում պրոցեդուրան աշխատանքն ավարտելուց առաջ պետք է փոխի վերադարձի կետի արժեքը՝ դարձնելով այն պարամետրերից հետո ծրագրում առաջին հրամանի հասցեն:

Պարամետրեր պրոցեդուրային կարելի է փոխանցել 3 եղանակով՝

- ռեգիստրի միջոցով,
- հիշողության (փոփոխականների) միջոցով,
- պահուսկի միջոցով:

Փոխանցում ռեգիստրի միջոցով – այս եղանակով (ինչպես DOS կանչերում) տվյալները (արժեք, ցուցիչ) պրոցեդուրային փոխանցելու համար օգտագործվում են պրոցեսորի ռեգիստրները: Ռեգիստրով փոխանցելը ամենապարզ ձևն է, բայց ռեգիստրների սահմանափակ քանակի պատճառով այս ձևով հնարավոր չէ փոխանցել շատ պարամետրեր: Մեծածավալ տվյալների փոխանցման համար կարելի է օգտագործել ցուցիչներ:

Փոխանցում հիշողության միջոցով – այս եղանակը համարժեք է գլոբալ փոփոխականներ օգտագործելուն: Այս եղանակը խորհուրդ չի տրվում օգտագործել, քանի որ առկա են գլոբալ փոխափոխականների օգտագործման բոլոր վտանգները:

Փոխանցում պահուսկի միջոցով – այս եղանակի օգտագործման դեպքում նախքան պրոցեդուրայի կանչը պարամետրերը ուղարկվում են պահուսկ, իսկ պրոցեդուրան օգտագործում է պահուսկը պարամետրերին դիմելու համար: Պահուսկին դիմելուց անհրաժեշտ է ի նկատի ունենալ, որ վերադարձի հասցեն պրոցեդուրա-

յի կատարման ժամանակ գտնվում է պահումակում (այդ պատճառով պարամետրերին հասանելիությունը պրոցեսորայում ապահովվում է բազային ցուցիչ (BP/EBP) ռեգիստրի միջոցով, որը հենց նախատեսված է պահումակի կադրի հետ աշխատելու համար): Պահումակի միջոցով պարամետրերի փոխանցումը C լեզվում պարամետրերի փոխանցման ամենատարածված եղանակն է:

Քանի որ պրոցեսորայի կանչից հետո պահումակում գրվում է վերադարձի հասցեն՝ IP/EIP կամ CS և IP/ EIP, ապա պարամետրերին հասանելիությունը պրոցեսորայում կարելի է ապահովվել BP/EBP ռեգիստրով հետևյալ կերպ.

1. BP/EBP-ի արժեքը պահվում է պահումակում,
2. BP/EBP-ին վերագրվում է SP/ESP-ի արժեքը,
3. 16-բիթանոց պահումակի դեպքում BP-ն ավելացվում է 4 կամ 6-ով՝ կախված պրոցեսորայի տիպից՝ NEAR / FAR (4 բայթ՝ NEAR-ի դեպքում, որպեսզի անցում կատարվի պահումակում գրված IP-ի և BP-ի արժեքների վրայով, 6 բայթ՝ FAR-ի դեպքում, որպեսզի անցում կատարվի պահումակում գրված IP-ի, CS-ի և BP-ի արժեքների վրայով): 32-բիթանոց պահումակի դեպքում EBP-արժեքը ավելանում է 8-ով (NEAR) կամ 10-ով (FAR) համապատասխանաբար,
4. [BP]-ում է պրոցեսորային փոխանցված վերջին պարամետրը, [BP + 2/4]-ում՝ նախավերջին պարամետրը և այսպես շարունակ: Պրոցեսորան կարողում է դրանք և աշխատում:

Պրոցեսորայի աշխատանքի ավարտին պետք է պահումակից հանել ոչ միայն IP/EIP-ի կամ CS-ի և IP/ EIP-ի արժեքները, այլև պրոցեսորային փոխանցված պարամետրերը: Դա արվում է RET K հրամանով:

Օրինակ 1

Պարամետրերի փոխանցում ըստ արժեքի, պահումակով:

MAX պրոցեսորան պահումակով ստանում է երկու առանց նշանի բառային արժեքներ և վերադարձնում նրանցից մեծի արժեքը AX ռեգիստրում.

MAX PROC

; Ստանալ պահումնակով փոխանցված 2 առանց նշանի

; բառային արժեքներից առավելագույնը

; Մուտք – 1-ին պարամետր՝ 2 բայթ՝ պահումնակում (X)

; 2-րդ պարամետր՝ 2 բայթ՝ պահումնակում (Y)

; ելք – AX ($AX = \max(X, Y)$)

PUSH BP

MOV BP, SP ; պահումնակի կադրը տես

; Նկար 1-ում

PUSH BX

MOV AX, [BP + 4] ; [BP + 4] - ում Y փոփո-

; խականի արժեքն է

MOV BX, [BP + 6] ; [BP + 6] - ում X փոփո-

; խականի արժեքն է

CMP AX, BX

JAE L1

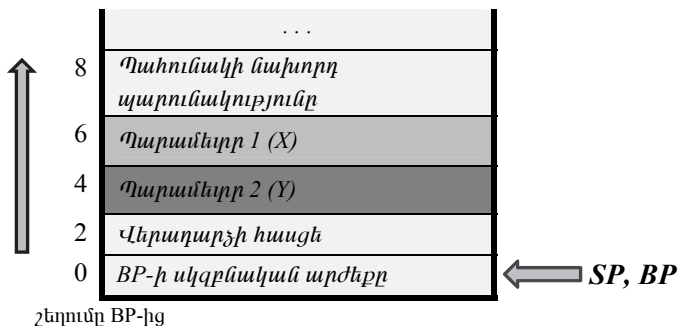
MOV AX, BX

L1: POP BX

POP BP

RET 4

MAX ENDP

Նկար 1. Պահումնակի կադրը՝ MOV BP, SP հրամանից հետո

MAX պրոցեսորայի կանչը կարելի է իրականացնել հետևյալ կերպ.

.DATA

```

X      DW      50
Y      DW      70

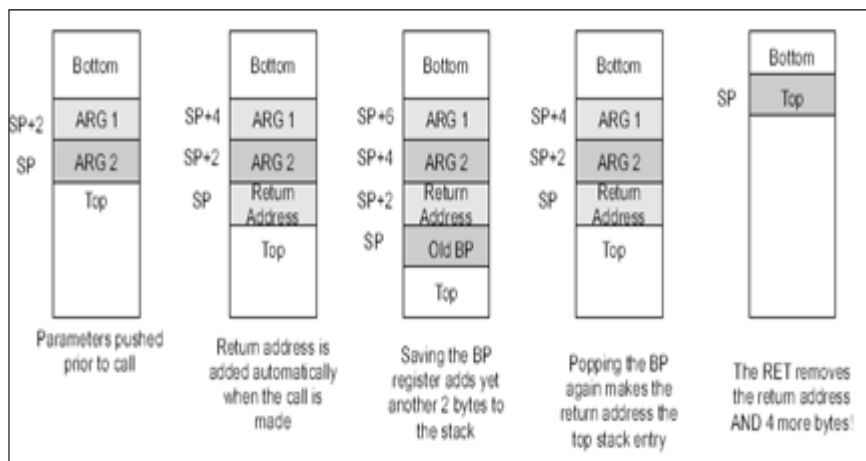
```

.CODE

```

...
PUSH    X
PUSH    Y
CALL    MAX
...

```


Նկար 2. Պահումակի կադրերն ըստ կապարվող գործողությունների

Օրինակ 2

Պարամետրի փոխանցում ըստ արդյունքի, ռեգիստրով:

INPUT պրոցեսորան ներածում է սիմվոլային տող: Պրոցեսորան որպես պարամետր DX-ում ստանում է հասցե, որտեղ պահում է ներածված տողը:

```
INPUT      PROC
```

; մուտք - ներածվող տողի հասցեն DX-ում

; ելք – ներածված տողը, որի հասցեն տրված էր DX-ում

```

        PUSH        AX
        MOV         AH, 10
        INT         21H
        POP         AX
        RET
INPUT   ENDP

```

INPUT պրոցեսորայի կանչը կարելի է իրականացնել հետևյալ կերպ.

```

.DATA
        String DB    10, 11 dup(?)

.CODE

        ...
        LEA        DX, string
        CALL       INPUT
        ...

```

Օրինակ 3

Պարամետրի փոխանցում ըստ հղման, ռեգիստրով:

OUTPUT պրոցեսորան արտաձում է սիմվոլային տող: Պրոցեսորան որպես պարամետր DX-ում ստանում է արտաձվող տողի հասցեն:

```

OUTPUT   PROC
; մուտք - արտաձվող տողի հասցեն DX-ում
; ելք - -

```

```

        PUSH        AX
        MOV         AH, 9
        INT         21H
        POP         AX
        RET
OUTPUT   ENDP

```

OUTPUT պրոցեսորայի կանչը կարելի է իրականացնել հետևյալ կերպ.

.DATA

String DB "This string will be printed\$"

.CODE

...

LEA DX, string

CALL OUTPUT

...

Օրինակ 4

Պարամետրի փոխանցում ըստ վերադարձվող արժեքի, ռեգիստրով:

SUM պրոցեդուրան AX-ում ստանում է առանց նշանի թիվ և վերադարձնում թվի թվանշանների գումարը AX-ում:

SUM PROC

; մուտք - AX-ում առանց նշանի թիվ

; ելք – AX-ում թվի թվանշանների գումարը

PUSH BX CX DX

XOR BX, BX

MOV CX, 10

CIRCLE: CMP AX, 0

JE FINISH

XOR DX, DX

DIV CX

ADD BX, DX

JMP CIRCLE

FINISH: MOV AX, BX

POP DX CX BX

RET

SUM ENDP

SUM պրոցեդուրայի կանչը կարելի է իրականացնել հետևյալ կերպ.

.DATA

X DW 12345

.CODE

...

MOV AX, X

CALL SUM

...

Օրինակ 5

Պարամետրի փոխանցում ծրագրի կողի մեջ:

PrintString պրոցեդուրան հիմնական ծրագրի կողից ստանում է տողի հասցեն և արտաժում այն: Ապա փոխում է պահումակում գրված վերադարձի հասցեն այնպես, որ IP-ում հայտնվի փոխանցված տողին հաջորդող հասցեն.

```
PrintString PROC
    PUSH BP
    MOV BP, SP
    PUSH AX DX SI
    MOV AH, 2
    MOV SI, [BP + 2]
CIRCLE:  CMP byte ptr CS:[SI], '$'
    JE FINISH
    MOV DL, CS:[SI]
    INT 21H
    INC SI
    JMP CIRCLE
FINISH:  INC SI
    MOV [BP + 2], SI
    POP SI DX AX
    POP BP
    RET
PrintString ENDP
```

PrintString պրոցեսորայի կանչը կարելի է իրականացնել հետևյալ կերպ.

.CODE

```
...  
CALL      PrintString  
DB        "This is my string$"  
...
```

Անդրադարձ (ռեկուրսիվ) պրոցեսորաներ

Ասեմբլերը թույլատրում է օգտագործել անդրադարձ պրոցեսորաներ, երբ պրոցեսորան կարող է ուղղակի կամ անուղղակի դիմում կատարել ինքն իրեն:

Դիտարկենք անդրադարձ պրոցեսորաների մի քանի օրինակ:

Օրինակ 1

Ֆակտորիալ հաշվելու անդրադարձ պրոցեսորա

Factorial PROC

; մուտք – 2-բայթանի n պարամետր պահունակում

; ելք – AX (ax = n!)

```
                PUSH      BP  
                MOV       BP, SP  
                MOV       AX, [BP + 4]  ; ստանալ n-ը  
                CMP       AX, 0         ; ստուգենք n > 0, քե ոչ  
                JA        L1            ; այո՝ շարունակել  
                MOV       AX, 1         ; ոչ՝ վերադարձ  
                JMP       L2  
L1:             DEC       AX  
                PUSH      AX            ; Factorial(n-1)  
                CALL      Factorial
```

; ներքևի հրամանները կատարվում են, երբ տեղի է ունենում

; վերադարձ անդրադարձ կանչից

	MOV	BX, [BP + 4]	; ստանալ n-ը
	MUL	BX	; (DX:AX) = AX * BX
L2:	POP	BP	;
	RET	2	; մաքրել պահումնակը
Factorial	ENDP		

Օրինակ 2

Անդրադարձ պրոցեդուրա, որը տալում է մուտքային AX ռեգիստրի արժեքը՝ որպես առանց նշանի տասական թիվ.

Print PROC

; մուտք – AX

; ելք – ---

	PUSH	BX	DX	AX
	MOV	BX, 10		
	XOR	DX, DX		
	DIV	BX		
	OR	AX, AX		
	JZ	done		
	CALL	print		
Done:	ADD	DL, '0'		
	MOV	AH, 2		
	INT	21h		
	POP	AX	DX	BX
	RET			
Print	ENDP			

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Ստեղծաշարից ներածել 2 սիմվոլային տող, ստանալ նրանց միակցում տողը և արտածել այն: Տողերի միակցումը և “Enter” գործողության իրականացումը կազմակերպել պրոցեսորայով (CONCATE և ENTR պրոցեսորաներ): Տողերի հասցեները CONCATE պրոցեսորային փոխանցել պահումակով (պարամետրերի փոխանցում՝ ըստ հղման, պահումակով).

```

STEK      SEGMENT      STACK      ‘STACK’
          DW      256      DUP(?)

STEK      ENDS

DATA      SEGMENT      ‘DATA’
          String1      DB      10, 11 DUP(?)
          String2      DB      10, 11 DUP(?)
          String3      DB      19 DUP(?)
          Entr          DB      10, 13, ‘$’

DATA      ENDS

COD        SEGMENT      ‘CODE’
ASSUME     CS:COD, DS:DATA, SS:STEK
MAIN       PROC FAR
          PUSH DS
          XOR          AX, AX
          PUSH        AX
          MOV          AX, DATA
          MOV          DS, AX

; առաջին տողի ներածում
          MOV          AH, 10
          LEA          DX, string1
          INT          21H
          CALL         ENTR

```

;երկրորդ տողի ներածում

LEA	DX, string2
INT	21h
CALL	ENTR

; տողերի հասցեները հիշենք պահումնակում

PUSH	OFFSET	string3
PUSH	OFFSET	string1
PUSH	OFFSET	string2

; տողերի միակցում

CALL	CONCATE
CALL	ENTR

; ստացված տողի արտածում

MOV	AH, 9
LEA	DX, string3
INT	21H
RET	
MAIN	ENDP

ENTR	PROC		
	PUSH	AX	DX
	MOV	AH, 2	
	MOV	DL, 10	
	INT	21H	
	MOV	DL, 13	
	INT	21H	
	POP	DX	AX
	RET		
ENTR	ENDP		

CONCATE	PROC
---------	------

; մուտք – տողերի հասցեները պահումնակում են

; ելք – առաջինի մեջ հաջորդ երկուսի միակցումը

PUSH	BP
MOV	BP, SP

```

ADD      BP, 4
PUSH     SI      DI      CX
MOV      DI, [BP + 4] ; DI = string3 տողի հասցե
MOV      SI, [BP + 2] ; SI = string1 տողի հասցե
PUSH     DS
POP      ES
CLD
XOR      CH, CH
MOV      CL, [SI + 1] ; CX = string1 տողի տառ-
                       ; ռերի քանակ
ADD      SI, 2        ; SI = string1 տողի իրա-
                       ; կան սկզբի հասցե
REP      MOVSB        ; string3-ում ստացանք
                       ; string1-ի պատճենը՝
                       ; առաջին տողը կցվեց
MOV      SI, [BP]     ; SI = string2 տողի հասցե
MOV      CL, [SI + 1] ; CX = string2 տողի տառ-
                       ; ռերի քանակ
ADD      SI, 2        ; SI = string2 տողի իրա-
                       ; կան սկզբի հասցե
REP      MOVSB        ; կցվեց մասն երկրորդ տողը
MOV      AL, '$'
STOSB    ; ստացված տողի վերջում
          ; ավելացնում ենք '$'
POP      CX      DI      SI
POP      BP
RET      6
CONCATE   ENDP
COD       ENDS

END      MAIN

```

2. Ներածել առանց նշանի տասական թիվ ([0,65535] միջակայքի) սիմվոլային տողի տեսքով և AX ռեգիստրում ստանալ թիվը: Տողից թվի ստացումը կազմակերպել պրոցեսորայով: Ներածված տողում ոչ թվանշանների առկայության կամ թվի արժեքի պահանջվող միջակայքին չպատկանելու դեպքում տալ սխալի մասին հաղորդագրություն:

.MODEL SMALL

.DATA

Number	DB	6, 7 dup(?)
Mes1	DB	"It is not a number\$"
Mes2	DB	"this number is out of range\$"

.CODE

Start:	MOV	AX, @DATA
	MOV	DS, AX
	MOV	AH, 10
	LEA	DX, number
	INT	21H
	CALL	To_Number
	CMP	DX, 0
	JE	finish
	CMP	DX, -1
	JE	ERR1
	CMP	DX, -2
	JE	ERR2
	JMP	finish
Err1:	MOV	AH, 9
	LEA	DX, mes1
	INT	21H
	JMP	finish
Err2:	MOV	AH, 9
	LEA	DX, mes2
	INT	21H

```

Finish:      MOV      AX, 4C00H
            INT      21H
To_Number    PROC
; Մուտք – DX՝ սիմվոլային տողի հասցեն
; ելք –    DX՝ սխալի կոդը, եթե սխալ կա (-1՝ թիվ չէ, -2՝ միջակայքից
;         դուրս է): Եթե սխալ չկա՝ DX = 0 և AX = թիվը

            PUSH     CX      DI      SI
            XOR      CX, CX
            MOV      SI, DX
            MOV      CL, [SI + 1]
            ADD      SI, 2
            MOV      DI, 10
            XOR      AX, AX
Circle:      MUL      DI
            TEST     DX, DX
            JNZ      p2
            MOV      DL, [SI]
            CMP      DL, '0'
            JB       p1
            CMP      DL, '9'
            JA       p1
            AND      DL, 0FH
            ADD      AX, DX
            INC      SI
            LOOP     circle
            XOR      DX, DX
            JMP      pr_fin
P2:          MOV      DX, -2
            JMP      pr_fin
P1:          MOV      DX, -1
Pr_fin:      POP      SI      DI      CX
            RET

```

```

To_Number      ENDP
                END    Start

```

3. Ներածել երկչափ սիմվոլային զանգված՝ (5 x 6) չափի: Կարգավորել զանգվածի տողերը աճման կարգով «պղպջակի» մեթոդով և արտածել ստացված երկչափ զանգվածը: Ջանգվածի տողի արտածումը և աճման կարգով կարգավորումն իրականացնել պրոցեսորաներով:

```

.MODEL SMALL

```

```

.DATA

```

```

        N      EQU      5
        M      EQU      6
        mas    DB      N dup (M dup(?))

```

```

.CODE

```

```

Begin:      MOV      AX, @Data
            MOV      DS, AX

```

; Ջանգվածի ներածում էկրանից

```

            MOV      AH, 1
            XOR      BX, BX
            MOV      CX, N
circle1:    PUSH     CX
            XOR      SI, SI
            MOV      CX, M
circle2:    INT      21H
            MOV      mas[BX][SI], AL
            INC      SI
            LOOP     circle2
            CALL     ENTR
            POP      CX
            ADD      BX, SI
            LOOP     circle1
            CALL     ENTR

```

; Ջանգվածի տողերի կարգավորում աճման կարգով

```

        LEA      BX, mas
        MOV      CX, N
circle3:  CALL     Buble_sort_string
        ADD      BX, M
        LOOP     circle3
; Ջանգվածի արտածում էկրանին
        LEA      BX, mas
        MOV      CX, N
circle4:  CALL     PrintString
        CALL     ENTR
        ADD      BX, M
        LOOP     circle4
        MOV      AX, 4C00H
        INT      21H
PrintString PROC
; Մուտք – BX` զանգվածի տողի հասցեն
; ելք – ----
        PUSH     AX      BX      CX      SI
        XOR      SI, SI
        MOV      CX, M
        MOV      AH, 2
P1:      MOV      DL, [BX][SI]
        INT      21h
        MOV      DL, ' '
        INT      21H
        INC      SI
        LOOP     P1
        POP      SI      CX      BX      AX
        RET
PrintString ENDP
ENTR     PROC
        PUSH     AX      DX

```

```

MOV      AH, 2
MOV      DL, 10
INT      21H
MOV      DL, 13
INT      21H
POP      DX AX
RET
ENTR      ENDP
Bubble_sort_string  PROC
; «Պղպջակի» մեթոդը հետևյալն է.
; for(i = 0; i < N - 1; i++) for(j = i + 1; j < N; j++)
;         if (A[i] > A[j]) change(A[i], A[j])

; Մուտք – BX՝ զանգվածի ստորի հասցեն
; ելք – կարգավորված ստոր
      PUSH AX      SI      DI      BX
      XOR          SI, SI
A2:    CMP          SI, M - 1
      JE           FIN
      MOV          DI, SI
      INC          DI
      MOV          AL, [BX][SI]
A1:    CMP          DI, M
      JE           FIN1
      CMP          AL, [BX][DI]
      JLE          NO
      XCHG         AL, [BX][DI]
      MOV          [BX][SI], AL
      INC          DI
      JMP          A1
fin1:  INC          SI
      JMP          A2
fin:   POP      BX  DI      SI      AX

```

```

RET
Buble_sort_string      ENDP
END      BEGIN

```

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Նկարագրել ոչ անդրադարձ պրոցեդուրա, որը տալու է մուտքային AX ռեգիստրի արժեքը՝
 - ա) որպես առանց նշանի տասական թիվ,
 - բ) որպես նշանով տասական թիվ:
2. Ներածել նշանով տասական թիվ ($[-32768, 32767]$ միջակայքի) սիմվոլային տողի տեսքով և AX ռեգիստրում ստանալ թիվը: Տողից թվի ստացումը կազմակերպել պրոցեդուրայով:
3. Կազմել ծրագիր, որը հաշվում է բնական թվերից կազմված բայթային զանգվածի տարրերի ամենամեծ ընդհանուր բաժանարարը: Երկու թվերի ամենամեծ ընդհանուր բաժանարարը հաշվել պրոցեդուրայով:
4. Ներածել 35 սիմվոլներից բաղկացած զանգված: Դրանից առանձնացնել ենթազանգված այն սիմվոլներից, որոնց 0 և 1 համարի բիթերը 1 են, իսկ 7 և 5 համարի բիթերը՝ 0: Մեկ սիմվոլի համար պայմանը ստուգել պրոցեդուրայով:
5. Ներածել 27 սիմվոլներից բաղկացած զանգված: Դրանում հաշվել այն սիմվոլների քանակը, որոնցում 1 և 3 համարի բիթերում 0 է, իսկ 2 և 5 համարի բիթերում՝ 1: Այդպիսի սիմվոլներում 4 և 7 համարի բիթերը դարձնել 0, իսկ 6 համարի բիթի արժեքը՝ հակադարձել: Մեկ սիմվոլի հետ աշխատանքն իրականացնել պրոցեդուրայով:
6. Նկարագրել պրոցեդուրա, որը, ստանալով X նշանով բառը (X DW ?), վերադարձնում է այն ամենամեծ N-ը, որի դեպքում.
 - ա) 2-ի N աստիճանը փոքր կամ հավասար է X-ի բացարձակ արժեքից,
 - բ) 4-ի N աստիճանը փոքր կամ հավասար է X-ի բացարձակ արժեքից,

զ) 8-ի N աստիճանը փոքր կամ հավասար է X-ի բացարձակ արժեքից:

Օգտագործել այդ պրոցեդուրան տրված A բառի համար և արտածել N-ը:

7. Նկարագրել PRINTW16 պրոցեդուրան, որը տպում է տրված բառ-փոփոխականի (X DW ?) արժեքը քառանիշ 16-ական առանց նշանի թվի տեսքով: Պրոցեդուրային պարամետրը փոխանցել.

ա) ռեգիստրով, բ) պահումնակով:

Գրել ծրագրի հատված, որն այդ պրոցեդուրայի միջոցով տպում է տրված Y կրկնակի բառի (Y DD ?) արժեքը 16-ական տեսքով:

8. Տրված է հետևյալ նկարագրությունը.

D	DB	?	; օր
M	DB	?	; ամիս
Y	DW	?	; տարի

Նկարագրել TRUEDATE(DD, MM, YY, P) պրոցեդուրան, որը վերադարձնում է $P = 1$, եթե DD.MM.YY-ը ճիշտ ամիս-ամսաթիվ է, և $P = 0$ ՝ հակառակ դեպքում (ուշադրություն դարձնել նահանջ տարվա ստուգմանը): Պրոցեդուրային պարամետրերը փոխանցել.

ա) ռեգիստրներով, բ) պահումնակով:

Կիրառել պրոցեդուրան D, M, Y եռյակների տարբեր արժեքների համար:

9. Տրված է 40 տարրից բաղկացած նշանով բառ-փոփոխականների զանգված: Արտածել զանգվածի տարրերը: Մի տարրի արտածումն իրականացնել պրոցեդուրայով (պահումնակ չօգտագործել):

10. Տրված է

A	DB	80 DUP(?)	; նշանով թվերի զանգված
B	DW	?	

նկարագրությունը:

Գրել SUM(X, N, S) պրոցեդուրան, որը S պարամետրին վերագրում է N հատ նշանով բայթերի X զանգվածի տարրերի գումարը: Կիրառել այն՝ SUM(A,80,B) կանչն իրագործելու համար:

11. Նկարագրել $F(X, N, P)$ պրոցեդուրան, որը հաշվում է N հատ բայթերի զանգվածի այն տարրերի քանակը, որոնք հավասար են P բայթին, և արդյունքը վերադարձնում AL ռեգիստրով: Կիրառել այդ պրոցեդուրան հետևյալ հաշվարկի համար.

$$K = F(A, 50, F(B, 30, K)) ,$$

որտեղ A -ն 50 բայթից բաղկացած զանգված է, B -ն 30 բայթից բաղկացած զանգված է, իսկ K -ն՝ բայթային փոփոխականը:

12. Տրված են 70 բառ-փոփոխականից կազմված X զանգվածը և 40 բառ-փոփոխականից կազմված Y զանգվածը: Եթե X -ում կան կրկնվող տարրեր, իսկ Y -ի բոլոր տարրերը իրարից տարբեր են, ապա DL ռեգիստրին վերագրել 1, հակառակ դեպքում՝ 0:

Նկարագրել համապատասխան պրոցեդուրա և այն օգտագործելով՝ գրել գլխավոր ծրագիր, որը լուծում է նշված խնդիրը:

13. Նկարագրել պրոցեդուրա, որն արտածում է AX ռեգիստրի արժեքը՝ որպես առանց նշանի թիվ՝ թվարկության այն համակարգով, որի հիմքը (2-ից մինչև 10) փոխանցվում է BL ռեգիստրով (ուշադրություն դարձնել բաժանման ժամանակ գերհագեցման հնարավորությանը): Գրել գլխավոր ծրագիր, որը ստուգում է պրոցեդուրայի աշխատանքը տարբեր դեպքերի համար:

14. Գրել $SUMA(BX, CX, AX)$ պրոցեդուրան, որտեղ BX -ով փոխանցվում է զանգվածի սկզբնական հասցեն, իսկ CX -ով՝ տարրերի քանակը: Ջանգվածի տարրերն առանց նշանի բառեր են, որոնք հանդիսանում են տվյալների սեգմենտի ինչ-որ նշանային բայթերի հասցեներ: Պրոցեդուրան պետք է հաշվի այդ բոլոր բայթերի գումարը և վերադարձնի AX ռեգիստրի միջոցով: Գրել գլխավոր ծրագրի հատված՝ տվյալ պրոցեդուրայի կիրառմամբ:

15. Տրված է առանց նշանի թվերի A զանգվածը.

$$A \quad DW \quad DUP \quad 25(?)$$

Կարգավորել զանգվածն ըստ տարրերի առաջին թվանշանների նվազման կարգի: Նկարագրել համապատասխան պրոցեդուրա(ներ) և կիրառել խնդիրը լուծող գլխավոր ծրագրում:

ՄԱԿՐՈ

Մակրոն ասեմբլերի հզոր միջոց է: Մակրոներն ապահովում են տեքստի փոխարինման ճկուն մեխանիզմ: Մակրոյի օգնությամբ ծրագրի ինչ-որ հատվածի կարելի է անուն տալ և հետագայում այդ հատվածը կրկնել բազմիցս՝ օգտագործելով մակրոկանչի հրամանագիրը: Թարգմանիչը յուրաքանչյուր մակրոկանչ փոխարինում է մակրոնկարագրության տեքստով: Մակրոն կարող է ունենալ պարամետրեր:

Մակրոյի հետ կապվում են հետևյալ հասկացությունները.

1. մակրոնկարագրություն,
2. մակրոկանչ,
3. մակրոզենեքացում,
4. մակրոընդլայնում:

Մակրոնկարագրություն

Մակրոնկարագրությունն ունի հետևյալ տեսքը.

<մակրոյի անուն> MACRO <ձևական պարամետրերի ցուցակ>
<մակրոյի մարմին>

ENDM

որտեղ <մակրոյի անուն>-ը և <ձևական պարամետրերի ցուցակ>-ը նույնաբովանդակ են, իսկ <մակրոյի մարմին>-ը՝ հրամաններ կամ մակրոկանչեր:

Մակրոկանչ

Մակրոկանչի տեսքը հետևյալն է.

< մակրոյի անուն > < փաստացի պարամետրերի ցուցակ > ,

որտեղ < փաստացի պարամետրերի ցուցակ >-ը արժեքների ցուցակ է: Հանդիպելով մակրոկանչին՝ թարգմանիչը ծրագրի մեջ՝ նրա տեղում, գետեղում է համապատասխան մակրոյի մարմինը՝ նախապես մարմնի մեջ ձևական պարամետրերը փոխարինելով փաստացի պարամետրերով: Արդյունքում ստացված տեքստը կոչվում է **մակրոընդլայնում**: Պրոցեսը, որը փոխարինում է կանչը մակրոընդլայնումով, կոչվում է **մակրոգեներացում**:

Ընդհանուր դեպքում մակրոնկարագրությունը կարող է տեղադրվել ծրագրի ցանկացած հատվածում նախքան մակրոկանչը: Սակայն առավել ընդունված է մակրոնկարագրությունների տեղադրումը կատարել հետևյալ երկու եղանակով.

1. անմիջապես ծրագրում. սովորաբար ծրագրի սկզբում՝ բոլոր սեգմենտներից դուրս:
2. ֆայլում, որը կկցվի ծրագրին include հրամանագրով:

Ֆայլի մեջ մակրոյի նկարագրությունը կարելի է գրել տեքստային որևէ խմբագրիչով (օրինակ՝ Notepad, ոչ Microsoft Word): Եթե ֆայլի մեջ կան «ավելորդ» մակրոնկարագրություններ, ապա include-ից հետո կարելի է օգտագործել “PURGE <անունների ցուցակ >” հրամանագիրը, որով էլ այդ անուններով մակրոնկարագրությունները կչեղարկվեն:

Մակրոյի և պրոցեսորայի տարբերությունը.

1. Մակրոյում կան պարամետրեր, իսկ պրոցեսորայում չկան:
2. Պրոցեսորայի կանչը մեքենայական հրաման է, մակրոյի կանչը՝ հրամանագիր:
3. Մակրոկանչի փոխարինումն ընդլայնումով՝ մակրոգեներացումը, կատարում է թարգմանիչը, իսկ պրոցեսորայի կանչն իրականացվում է պրոցեսորի կողմից ծրագրի կատարման ժամանակ:

Օրինակ

; init1 մակրոնկարագրություն

```
init1    MACRO
        PUSH  DS
        XOR   AX, AX
        PUSH  AX
        ENDM
```

; init2 մակրոնկարագրություն

```
init2    MACRO d_n
        init1
        IFNFB <d_n>
            MOV  AX, d_n
            MOV  DS, AX
        ENDIF
    ENDM
```

Ծրագրի մեջ կարելի է գրել կա՛մ *INIT1*, կա՛մ դրան համարժեք *INIT2*, կա՛մ էլ *INIT2 DATA*, եթե ունենք *DATA* անունով տվյալների սեգմենտ: Եթե մակրոնկարագրությունը պարունակում է նշիչ, ապա մակրոկանչը մեկ անգամից ավել օգտագործելու դեպքում կառաջանա սխալ. նշիչը կրկնվում է: Սխալից խուսափելու համար, մակրոյի նկարագրության մեջ՝ անմիջապես *MACRO*-ի տողից հետո, պետք է օգտագործել “*LOCAL* <նշիչների ցուցակ>” հրամանագիրը: Սրանով թարգմանչին ստիպում ենք, որ յուրաքանչյուր գեներացման ժամանակ նշիչները փոխվեն:

Կրկնման հրամանագրեր

Կրկնման հրամանագրերը մակրոմիջոցների տարատեսակ են և ապահովում են տեքստի փոխարինման և կրկնման հնարավորություն:

Գոյություն ունեն չորս տիպի կրկնման հրամանագրեր.

1. Տեսքը

REPT *ամբողջատիպ արտահայտություն*
մարմին

ENDM

Այս հրամանագրով մարմինը կրկնվում է արտահայտության արժեքի չափով:

Օրինակ

```
REPT    3      ; կրկնել 3 անգամ
SHL     AX, 1
ENDM
```

Վերոհիշյալ REPT հրամանագիրը կվտխարինվի՝

```
SHL     AX, 1
SHL     AX, 1
SHL     AX, 1
```

տեսքատով:

2. Տեսքը

WHILE *արտահայտություն*
մարմին

ENDM

Այս հրամանագրով մարմինը կրկնվում է, քանի դեռ արտահայտության արժեքը հավասար չէ 0-ի:

Օրինակ

```
I = 0
WHILE I < 4
    DB    20      ; կրկնել չորս անգամ
    I = I + 1
ENDM
```

3. Տեսքը

IRP *պարամետր, <արժեքների_ցուցակ>*
մարմին

ENDM

Այս հրամանագրով թարգմանիչը գեներացնում է տեքստ՝ կրկնելով մարմինը արժեքների ցուցակի արժեքների քանակով և յուրաքանչյուր կրկնության ժամանակ մարմնում հանդիպող պարամետրի փոխարեն տեղադրելով ցուցակի հերթական արժեքը:

Օրինակ

IRP t, <10, 30, 7>

DB t

ENDM

4. Տեսքը

IRPC արգումենտ, սիմվոլային տող
մարմին

ENDM

Տողը սիմվոլների հաջորդականություն է: Եթե տողում, տառից ու թվանշանից բացի, նաև հանդիպում է այլ սիմվոլ, ապա < > նշանները պետք է դրվեն:

Օրինակ

1. **IRPC** t, ab4 ; **DB** 'a'

DB '&t&' ; նույնն է ինչ սա **DB** 'b'

ENDM ; **DB** '4'

2. **IRPC** t, ab4

a&t **DB** 20

ENDM

Կգեներացվի՝

aa **DB** 20

ab **DB** 20

a4 **DB** 20

3. **IRPC** t, BA

MOV E&t&X, 50

ENDM

Կգեներացվի՝

```
MOV  EBX, 50
MOV  EAX, 50
```

EXITM հրամանագիր

Եթե մակրոգեներացման ժամանակ թարգմանիչը հանդիպում է *EXITM* հրամանագրին, ապա մակրոգեներացումն ավարտվում է:

Խնդիրներ և վարժություններ

- Նկարագրել կրկնման հրամանագիր, որը լուծում է հետևյալ խնդիրը.
 - ա) DH ռեգիստրում ստանալ AL, BL, CL և DL ռեգիստրներում տրված թվերի գումարը,
 - բ) գրոյացնել DWORD տիպի A, B և C փոփոխականները,
 - գ) DB հրամանագրի միջոցով հիշողությունում 40 բայթի համար տեղ հատկացնել՝ դրանք սկզբնաբեքավորելով առաջին 40 կենտ թվերով (1, 3, 5, ..., 79):
- X, Y, Z կրկնակի բառային փոփոխականների նկատմամբ հետևյալ գործողությունները նկարագրել աջ կողմում տրված մակրոների միջոցով (L-ը նշիչ է).

ա) $X = Y$	: DMOV X, Y
բ) $X = Y + Z$	: DADD X, Y, Z
գ) $X = Y - Z$	: DSUB X, Y, Z
դ) Եթե $X \neq Y$ ՝ անցնել L-ին	: DJNE X, Y, L
- Գրել վերջնական ծրագրի տեքստը, որը կկառուցի մակրոգեներատորը՝ ըստ հետևյալ ծրագրային հատվածի.

ա) N EQU 5	բ) IRP C, <INC A, JE L>
IRP OP, <N, %N, N % N>	C
ADD AX, OP	ENDM
ENDM	

զ) IRP W, <SW, <A, 2>> MOV&W ENDM	դ) IRPC CH, <! % “> ADD AL, '&CH' ENDM
ե) IRP T, <AB, C> IRPC U, T DW U, T&U, T&&U ENDM DW U, T&U ENDM	զ) IRP C, <K, LL, M> C EQU C&C&CC DB 'C&C&CC' ENDM

4. Նկարագրել DEF X, T, N, V մակրո, որը սահմանում է N հատ V մեծություններից կազմված X զանգված: Չանգվածի տարրերի տիպը տրվում է T պարամետրով՝ T = B-ն BYTE տիպի է, T = W-ն WORD տիպի է, իսկ T = D-ն՝ DWORD տիպի:

Գրել ծրագրի վերջնական տեքստը, որը կկառուցի մակրոգեներատորը՝ ըստ հետևյալ ծրագրային հատվածի.

```

K      EQU    4
DEF    C, B, , ' * '
DEF    W, W, K + 1, <TYPE C>
DEF    D, %K + 1, %(TYPE W)
DEF    A, B, 1, <1, 2, 3>

```

5. Գրել ծրագիր, որը մուտքագրում է H, M և S թվերը և ստուգում է՝ արդյոք դրանք բավարարում են հետևյալ պայմաններին՝ $0 \leq H \leq 23$, $0 \leq M \leq 59$ և $0 \leq S \leq 59$: Եթե բավարարում են, ապա ընդունելով այդ թվերը որպես օրվա որոշակի պահի՝ ժամ (H), րոպե (M) և վայրկյան (S)՝ ծրագիրը պետք է արտածի օրվա ժամը՝ 1 վայրկյանով ավելի:

Ծրագրում սահմանել 2 մակրո, որոնցից մեկը կստուգի $a \leq X \leq b$ պայմանը, իսկ մյուսը՝ X-ի արժեքը կավելացնի 1-ով, և, եթե $X > b$ ՝ X-ը կգրոյացնի:

6. Նշանով բաթային թվերի նկատմամբ հետևյալ գործողությունները նկարագրել ձախ կոդմում տրված մակրոների միջոցով.

ա) ABS R,Z : $R = \text{abs}(Z)$, որտեղ R-ը ռեգիստր է, Z-ը՝ փոփոխական,

բ) SUM Z, N : $AX = Z$ զանգվածի բայթային տարրերի գումարը ($N > 0$),

գ) MAX Z, N : $AL = Z$ զանգվածի N բանակով բայթային տարրերից մեծագույնի արժեքը:

7. Հետևյալ հրամանները սահմանել մակրոյի միջոցով.

ա) PUSH L (L-ը բառային փոփոխական է),

բ) POP L (L-ը բառային փոփոխական է),

գ) CALL P (P - ն near պարամետրով պրոցեսորա է),

դ) RET N (մոտիկ վերադարձ պրոցեսորայից),

ե) LOOP L (L - ր նշիչ է):

8. Տրված է.

X	DW	1234H
A	MACRO	R, U
	MOV	R, U
	ENDM	
B	MACRO	R, V
	A	R, <V>
	ENDM	
C	MACRO	R, V
	A	R, V
	ENDM	

Որոշել AH և AL ռեգիստրների արժեքները ծրագրի հետևյալ հատվածի կատարման արդյունքում.

B AH, <BYTE PTR X>

C AL, <BYTE PTR X>:

9. Սահմանել MAX2 M, X, Y մակրոն՝ $M = \text{MAX}(X, Y)$ -ը հաշվելու համար: Ապա դրա հիման վրա սահմանել.

- MAX3 M, X, Y, Z մակրոն՝ $M = \text{MAX}(X, Y, Z)$ -ը հաշվելու համար, որտեղ M, X, Y, Z-ը նշանով բայթային փոփոխականներ են:

- Գրել MAX3 A, <BYTE PTR B>, C + 1, D մակրոհրամանի մակրոընդլայնումը:

10. Նկարագրել SIGN X (X-ը բայթային, բառային կամ կրկնակի բառային փոփոխական է) մակրոն, որը AL ռեգիստրում ստանում է 1, եթե $X > 0$, ստանում է 0, եթե $X = 0$, և -1, եթե $X < 0$:

Գրել մակրոընդլայնումներ SIGN W և SIGN D մակրոհրամանների համար, որտեղ W-ն բառային փոփոխական է, իսկ D-ն՝ կրկնակի բառային փոփոխական:

11. Նկարագրել NULL X, N, T մակրոն (X-ը N քանակով բայթային տարրերից կազմված զանգված է, $N > 0$, T = FIRST, եթե գրոյացվում է զանգվածի առաջին տարրը, T = LAST, եթե գրոյացվում է զանգվածի վերջին տարրը):

Գրել մակրոընդլայնում NULL A, 100, LAST մակրոհրամանի համար:

12. Նկարագրել SUM X մակրոն (X-ը զանգված է՝ կազմված $k > 0$ քանակով բայթային փոփոխականներից), որը հաշվում է X զանգվածի զույգ տարրերի գումարը և գրանցում DX ռեգիստրում:

Գրել SUM <A, B, C> մակրոհրամանի մակրոընդլայնումը:

13. Նկարագրել MIN X մակրոն (X-ը զանգված է՝ կազմված $k > 0$ քանակով բայթային փոփոխականներից), որը գտնում է X զանգվածի ամենափոքր տարրը և գրանցում AL ռեգիստրում:

Գրել MIN <A, B, A> մակրոհրամանի մակրոընդլայնումը:

ԸՆԴՀԱՏՈՒՄ

Ընդհատումը իրադարձություն է, որը ստիպում է պրոցեսորին դադարեցնել իր հերթական հրամանի կատարումը և դեկավարությունը տալ ընդհատումը մշակող ենթածրագրին: Իրական ռեժիմում առանձնացնում են ընդհատումների երկու տեսակ՝ ծրագրային (INT N) և ապարատային: Ապարատային ընդհատման օրինակ է ստեղնի սեղմումը, մկնիկի դիքքի փոխելը և այլն: Պաշտպանված ռեժիմում ընդհատումների տեսակին ավելանում է ևս մեկը՝ բացառություն (INT հրամանի կատարման մասին տե՛ս «Ղեկավարությունը փոխանցող հրամաններ» բաժինը):

INT հրամանի միջոցով հասանելի են BIOS-ի և DOS-ի օգտակար ենթածրագրեր:

INT 21h ընդհատման մի քանի ֆունկցիաներ

Իրական ռեժիմում ասենքլերով մուտքի/ելքի կազմակերպման համար կարելի է օգտվել DOS ընդհատումներից: 21H ընդհատումը բազմաֆունկցիոնալ է, և նրա ֆունկցիոնալությունը որոշվում է AH ռեգիստրի արժեքով:

INT 21h – AH = 1 DOS – Միմվոլի ներածում ստեղնաշարից

Մուտք – չկա

Վերադարձ – AL-ում ներածված սիմվոլն է (այսինքն՝ սիմվոլի ASCII կոդը)

Օրինակ

MOV AH, 1

INT 21H ; համակարգիչը սպասում է մինչև ստեղնաշարից
; որևէ սիմվոլ ներածվի և ներածված սիմվոլը գրում
; է AL ռեգիստրում օրինակ՝ 'A' սիմվոլը սեղմելու
; դեպքում AL ռեգիստրը կընդունի 41h արժեք,
; այսինքն՝ 'A' սիմվոլի ASCII կոդը

INT 21h – AH = 2 կամ AH = 6 DOS – Միմվոլի արտածում էկրան
Մուտք – DL ռեգիստրում արտածվող սիմվոլն է (այսինքն՝ սիմվոլի
ASCII կոդը)

Վերադարձ – չկա

Օրինակ

```
MOV    AH, 2
MOV    DL, 'A'
INT     21H           ; էկրանին կարտածվի 'A' սիմվոլը
```

INT 21h – AH = 9 DOS – Միմվոլային տողի արտածում էկրան
Մուտք – DS:DX-ում արտածվող սիմվոլային տողի հասցեն է: Տողը
պետք է ավարտվի '\$'-ով:

Վերադարձ – չկա

Օրինակ

```
.DATA
MyString DB    "Hello$"
...
MOV    AH, 9
LEA    DX, MyString
INT     21H           ; էկրանին կարտածվի "Hello"
```

INT 21h – AH = 10 DOS – Միմվոլային տողի մուտք ստեղնաշարից

Մուտք – DS:DX = ներածվող սիմվոլային տողի հասցեն

Վերադարձ – DS:DX = ներածված սիմվոլային տողը

Ներածում է սիմվոլային տող (մինչև 'ENTER' ստեղնի ներածումը) և պահում այն DS:DX-ով որոշվող տողում, որի առաջին բայթը մինչև ներածումը պետք է պարունակի ներածվող տողի սիմվոլների առավելագույն քանակը (ներառյալ 'ENTER'-ը), իսկ երկրորդ բայթը՝ ներածումից հետո պարունակում է ներածված տողի սիմվոլների փաստացի քանակը (առանց 'ENTER'-ի):

Օրինակ

Ներածել սիմվոլային տող՝ առավելագույնը 10 սիմվոլ:

.DATA

N EQU 10

MyString DB N+1, ?, N + 1 dup (?)

.CODE

...

MOV AH, 10

LEA DX, MyString

INT 21H ; „ABC↵” մուտքագրելուց

; հետո MyString + 1 հասցեում կգրվի 3

; [Mystring + 2] ← ‘A’

; [Mystring + 3] ← ‘B’

; [Mystring + 4] ← ‘C’

; [Mystring + 5] ← 13 (Enter-ի կոդը)

...

INT 21h – AH = 4CH DOS – ծրագրի աշխատանքի ավարտ

Մուտք – AL = ավարտի կոդ

Վերադարձ – չկա

Կազմակերպում է ծրագրի աշխատանքի ավարտը և ղեկավարությունը փոխանցում է օպերացիոն համակարգին: Ավարտի կոդի 0 արժեքը նշանակում է ծրագրի նորմալ ավարտ:

Խնդիրների լուծման օրինակներ

1. Ներածել 1 սիմվոլ, և եթե այն մեծատառ է, արտածել համապատասխան փոքրատառը, հակառակ դեպքում արտածել “It is not a capital letter” տողը:

```
.MODEL    SMALL
```

```
.STACK    100h
```

```
.DATA
```

```
    message      DB    ‘There is not a capital letter$’
```

```
.CODE
```

```
MAIN:    MOV     AX, @DATA
          MOV     DS, AX
          MOV     AH, 1
          INT     21H
          CMP     AL, ‘A’
          JB      no_letter
          CMP     AL, ‘Z’
          JA      no_letter
          OR      AL, 32      ; ⇔ ADD AL, 32
          MOV     AH, 2
          MOV     DL, AL
          INT     21H
          JMP     finish

no_letter: MOV     AH, 9
          LEA     DX, message
          INT     21H

Finish:   MOV     AX, 4C00H
          INT     21H
          END     MAIN
```

2. Ներածել սիմվոլային տող: Առանձնացնել թվանշանների ենթատող և արտածել այն էկրանին նոր տողի սկզբից: Թվանշան չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:

```
.MODEL    SMALL
.STACK    100h
.DATA
    message      DB    'There is not a number$'
    entr          DB    10,13,'$'
    string        DB    10,11 dup(?)
    substring     DB    10 dup(?)
.CODE
MAIN:      MOV      AX, @DATA
           MOV      DS, AX
           MOV      AH, 10
           LEA      DX, string
           INT      21H
           MOV      AH, 9
           LEA      DX, entr
           INT      21H
           XOR      CX, CX
           MOV      CL, string[1]
           MOV      SI, 2
           XOR      DI, DI
CYRCLE:   MOV      AL, string[SI]
           CMP      AL, '0'
           JB       next
           CMP      AL, '9'
           JA       next
           MOV      substring[DI], AL
           INC      DI
next:     INC      SI
```


	LOOP	CYRCLE
	TEST	DI, DI
	JZ	no_number
	MOV	byte ptr substring[DI], '\$'
	LEA	DX, substring
	INT	21H
	JMP	finish
no_number:	LEA	DX, message
	INT	21H
finish:	MOV	AX, 4C00H
	INT	21H
	END	MAIN

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Գրել ծրագիր, որն արտածում է լատինական այբուբենի տառերը հետևյալ հաջորդականությամբ՝ AaBb...Zz:
2. Ներածել 2 սիմվոլային տող: Ստանալ և արտածել նոր տող, որտեղ առաջին տողի բոլոր 'A' սիմվոլների փոխարեն տեղադրված է երկրորդ տողը: Առաջին տողում 'A' սիմվոլ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:
3. Ներածել 20 սիմվոլներից բաղկացած միաչափ զանգված: Ստեղծել սիմվոլային տող զանգվածի տառ չհանդիսացող տարրերից և արտածել այն էկրանին նոր տողի սկզբից: Եթե զանգվածի մեջ միայն տառեր են, արտածել հաղորդագրություն այդ մասին:
4. Ներածել սիմվոլային (5 x 4) չափի երկչափ զանգված: Էկրանին նոր տողի սկզբից արտածել զանգվածի [35h, 75h] միջակայքին պատկանող ASCII կոդով սիմվոլները: Այդպիսի սիմվոլներ չլինելու դեպքում արտածել հաղորդագրություն:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1

ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԷՀՄ-ՈՒՄ

Թվարկության դիրքային համակարգեր

Հայտնի է, որ թվի գրառման մեջ օգտագործվում են թվանշաններ: Գոյություն ունեն հաշվարկման ոչ դիրքային և դիրքային համակարգեր: Ոչ դիրքային համակարգերում թվանշանի արժեքը հաստատուն է և իր դիրքից կախված չէ: Այդպիսի հաշվարկման համակարգի օրինակ է հայերեն տառերով թվերի գրառումը (ա-1, բ-2, ..., թ-9, ի-10, ժ-20, իգ-23, ռթ-1009), հռոմեական համակարգը (I-1, II-2, III-3, ..., X-10, XX-20): Դիրքային համակարգերում թվանշանի դիրքից կախված այն որոշում է տարբեր արժեքներ: Հաշվարկման դիրքային համակարգի օրինակ է հանրաձայնոթ հաշվարկման 10-ական համակարգը, որտեղ օրինակ 575 թվի մեջ առաջին 5-ը որոշում է 500 միավոր, իսկ վերջին 5-ը՝ 5 միավոր:

Կոդիտարկենք հաշվարկման դիրքային համակարգեր: Դրանցում օգտագործվող թվանշանների քանակը կանվանենք հաշվարկման համակարգի հիմք, իսկ հաշվարկման համակարգը՝ հաշվարկման «հիմք»-ական համակարգ: Հաշվարկման p -ական համակարգ անվանում են p հատ սիմվոլներով (որոնց անվանում են թվանշաններ) և որոշակի օրենքներով թվերի գրառման կարգը: p -ն բնական թիվ է և հավասար չէ 1-ի (1 թվանշանով թվի գրառումը անիմաստ է): Որպես թվանշան՝ ընդունված է օգտագործել $0, 1, 2, \dots, p \leq 10$ -ի դեպքում, իսկ $p > 10$ -ի դեպքում՝ $0, 1, \dots, 9, A, B, \dots$, որտեղ A -ն 10 միավոր պարունակող թվանշանն է, B -ն՝ 11 և այլն: Օրինակ՝ հաշվարկման 3-ական համակարգում թվանշաններն են $0, 1, 2$, իսկ հաշվարկման 12-ական համակարգում՝ $0, 1, \dots, 9, A, B$:

Հայտնի է, որ յուրաքանչյուր A թիվ կարելի է միակ ձևով ներկայացնել P թվի աստիճանների տեսքով՝

$$A = a_n \cdot P^n + a_{n-1} \cdot P^{n-1} + \dots + a_1 \cdot P^1 + a_0 + b_1 \cdot P^{-1} + b_2 \cdot P^{-2} + \dots + b_m \cdot P^{-m} \dots$$

որտեղ $P \geq 2$, $a_i, b_j = \{0, 1, \dots, P-1\}$ ($i = 0, 1, \dots, n$; $j = 1, 2, \dots, m, \dots$)

Այդ դեպքում A թիվը P -ական համակարգում գրում են հետևյալ ձևով՝

$$A = (a_n a_{n-1} \dots a_1 a_0, b_1 b_2 \dots b_m \dots)_P,$$

թվի թվանշանները գրվում են փակագծերում և փակվող փակագծից հետո, որպես ներքևի ինդեքս՝ գրվում է հաշվարկման համակարգի հիմքը (որպեսզի տարբերվի, թե թիվը որ համակարգում է գրված): Բացառություն է կազմում 10-ական համակարգը:

Թվերի թարգմանությունը P -ական համակարգից Q -ական համակարգի

Ամբողջ թվերի թարգմանություն

Դիցուք, A_P ամբողջ թիվը P -ական համակարգի թիվ է, և P -ական համակարգում կարող ենք կատարել գործողություններ: Ենթադրենք, A_P թիվը Q -ական համակարգում ունի հետևյալ տեսքը.

$$a_n \cdot Q^n + a_{n-1} \cdot Q^{n-1} + \dots + a_1 \cdot Q^1 + a_0;$$

$a_i = \{0, 1, \dots, Q-1\}$ անհայտ գործակիցները գտնելու համար գրենք.

$$A_P = a_n \cdot Q^n + a_{n-1} \cdot Q^{n-1} + \dots + a_1 \cdot Q^1 + a_0; \text{ և}$$

հավասարության երկու կողմը բաժանենք Q -ի վրա, որտեղ Q -ն ձախ կողմում գրված է P -ական համակարգով, կատանանք.

$$\frac{A_P}{Q_P} = a_n \cdot Q^{n-1} + a_{n-1} \cdot Q^{n-2} + \dots + a_1 + \frac{a_0}{Q};$$

Հավասարությունից հետևում է.

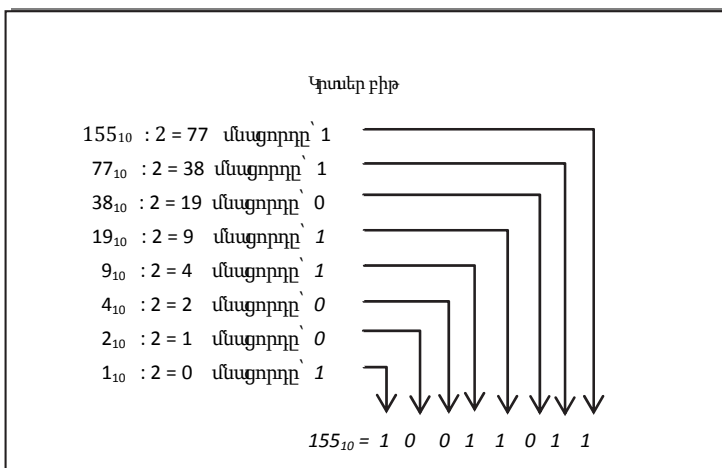
$$\left[\frac{A_P}{Q_P} \right] = a_n \cdot Q^{n-1} + a_{n-1} \cdot Q^{n-2} + \dots + a_1; \quad \left\{ \frac{A_P}{Q_P} \right\} = \frac{a_0}{Q}; \quad \text{որտեղից}$$

կստանանք a_0 -ն: a_0 -ն $\frac{A_P}{Q_P}$ բաժանումից ստացված մնացորդի արժեքն է (a_0 -ն կստանանք որպես P -ական համակարգի թիվ, այն անհրաժեշտ է փոխարինել Q -ական համակարգի թվանշանով:)

Կոտորակային մասերի հավասարությունից կորոշենք a_0 -ն:

$$\text{Այժմ նշանակենք } A'_P = \left[\frac{A_P}{Q_P} \right],$$

և նույնը կատարենք A'_P -ի հետ, կստանանք a_1 -ը: Եվ այսպես կրկնելով նշված քայլերը n անգամ՝ կստանանք բոլոր անհայտ գործակիցները: Նշենք, որ n -ի արժեքը պարտադիր չէ նախօրոք որոշել. այն ստացվում է ավտոմատ՝ նշված գործողությունները շարունակելով այնքան, մինչև ստացվի զրո քանորդ:

Նկար 1. 155 դասական թիվը ներկայացնել 2-ական համակարգով:

P-ականից Q-ական համակարգ անցնելիս, եթե մեկը մյուսի աստիճան է, ապա անցումը կարելի է կատարել ավելի հեշտ պետք է եղանակով:

Անցում 16-ական համակարգից 2-ականի: 16-ականից 2-ականի անցնելու համար անհրաժեշտ է 16-ականի յուրաքանչյուր թվանշան փոխարինել իր 2-ական համարժեքով ըստ հետևյալ աղյուսակի.

16-ական	2-ական	16-ական	2-ական
0	0000	8	1000
1	0001	9	1001
2	0010	A	1010
3	0011	B	1011
4	0100	C	1100
5	0101	D	1101
6	0110	E	1110
7	0111	F	1111

Անցում 8-ական համակարգից 2-ականի: 8-ականից 2-ականի անցնելու համար անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր թվանշանը փոխարինել իր երկուական համարժեքով.

8-ական	2-ական
0	000
1	001
2	010
3	011
4	100
5	101
6	110
7	111

Անցում 2-ական համակարգից 8-ականի: 2-ական համակարգից 8-ականի անցնելու համար անհրաժեշտ է աջից ձախ 2-ական թվանշանները բաժանել եռյակների՝ անհրաժեշտության դեպքում ձախից 0-ներ ավելացնելով, որից հետո յուրաքանչյուր եռյակ փոխարինել իր 8-ական համարժեքով:

Անցում 2-ական համակարգից 16-ականի: 2-ական համակարգից 8-ականի անցնելու համար անհրաժեշտ է աջից ձախ 2-ական թվանշանները բաժանել քառյակների՝ անհրաժեշտության դեպքում ձախից 0-ներ ավելացնելով, հետո յուրաքանչյուր քառյակ փոխարինել իր 16-ական համարժեքով:

Կոտորակային թվերի թարգմանություն

Ենթադրենք $0 \leq B_p < 1$

Ընդունենք. $B = b_1 \cdot Q^{-1} + b_2 \cdot Q^{-2} + \dots + b_m \cdot Q^{-m} \quad (1)$

Ենթադրենք P-ական համակարգի մեջ կոտորակային թվի թվանշանների քանակը n է, այսինքն՝ ճշտությունը՝ P^{-n} է: Վերցնելով Q-ական համակարգում ճշտությունը Q^{-m} , $P^{-n} = Q^{-m}$, կպահպանենք ճշտությունը՝ որտեղից.

$$m = \frac{n \cdot \lg P}{\lg Q}, \text{ քանի որ } m \in N \text{ վերցնենք}$$

$$m = \left\lceil \frac{n \cdot \lg P}{\lg Q} \right\rceil \quad ([\]^* - \text{նշանակում է վերցնել ամբողջ մասը՝ արժեքը կլորացնելով դեպի վեր})$$

Եթե $P = 10$, ապա $m = \left\lceil \frac{n}{\lg Q} \right\rceil$:

$b_i \ (j = 1, 2, \dots, m)$ անհայտ գործակիցները գտնելու համար (1) հավասարության երկու կողմը բազմապատկենք Q -ով:

$$B \cdot Q_p \approx b_1 + b_2 \cdot Q^{-1} + \dots + b_m \cdot Q^{-m+1}$$

Հավասարությունից հետևում է.

$$[B \cdot Q_p] = b_1$$

$$\{B \cdot Q_p\} = b_1 Q^{-1} + \dots + b_m Q^{-m+1} = B'_p$$

B'_p -ը նորից բազմապատկելով Q -ով, կստանանք b_2 : Նույնը կրկնելով m անգամ՝ կստանանք բոլոր անհայտ գործակիցները:

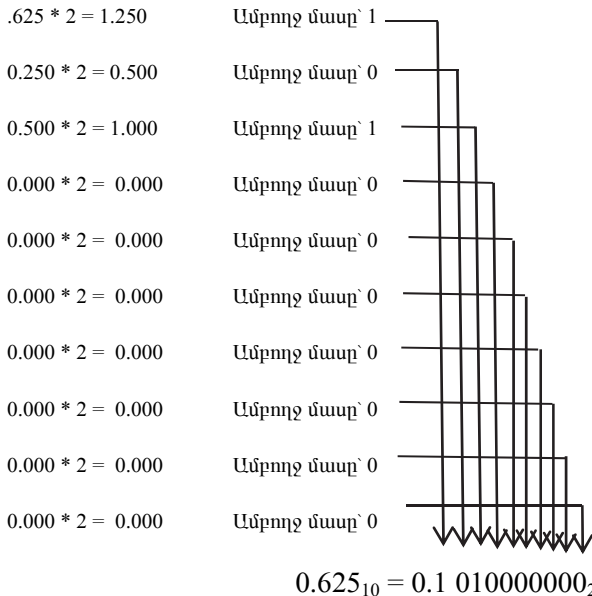
Օրինակ

0.625 թիվը ներկայացնել 2-ական համակարգով:

Նախ որոշենք՝ 2-ական համակարգում քանի թվանշան է անհրաժեշտ:

$$m = \left\lceil \frac{3}{\lg 2} \right\rceil = 10 \quad (\lg 2 \approx 0.3)$$

Կիրառելով 10-ական համակարգից 2-ականի անցման ալգորիթմը՝ կստանանք.

Երկուական թվերի գումարում և հանում

Երկուական թվերի գումարումը և հանումը նման են տասական թվերի գումարմանը և հանմանը, տարբերությունն այն է միայն, որ գումարման և հանման համար օգտագործվում են այլ աղյուսակներ:

Գումարման աղյուսակն է.

B_{out}	x	y	$X + y + B_{out}$	B_{out}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

Որտեղ x-ը և y-ը գումարելիների թվանշաններ են, իսկ B_{out} -ը՝ փոխանցումն է հաջորդ կարգ:

Հանման աղյուսակը կլինի.

B_{in}	x	y	$x - y - B_{in}$	B_{out}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	1
0	1	0	1	0
0	1	1	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	1
1	1	0	0	0
1	1	1	1	1

Որտեղ x -ը և y -ը գումարելիների թվանշաններ են, B_{in} -ը նախորդ կարգից եկած պարտքն է, իսկ B_{out} -ը՝ հաջորդ կարգ փոխանցվող պարտքը:

Օրինակ

Երկուական գումարում և հանում

B_{out}	01011 1100	B_{in}	0001 1100
X	01011 1110	X	1111 0101
Y	01000 1101	Y	0010 1110
$X + Y$	10100 1011	$X - Y$	1100 0111

Բազմապատկման աղյուսակն է.

x	y	$x * y$
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Առանց նշանի ամբողջ թվերի ներկայացումը ԷՀՄ-ում

N երկուական թվանշանների (բիթերի) օգնությամբ կարելի է ներկայացնել $[0, 2^N]$ միջակայքի բոլոր ամբողջ թվերը:

$N = 8$ դեպքում՝ $[0, 255]$

$N = 16$ դեպքում՝ $[0, 65535]$

Առանց նշանի թվերն օգտագործվում են հասցեների ներկայացման համար, ինչպես նաև ավելի մեծ միջակայքի և ճշտությամբ թվերի հետ գործողություններ կատարելու համար:

Նշանով ամբողջ թվերի ներկայացումը ԷՀՄ-ում

Նշանով ամբողջ թվերի ներկայացման համար օգտագործվում են ուղիղ, հակադարձ (one's complement), լրացուցիչ (two's complement) և շեղումով կոդեր: n երկուական թվանշանների օգնությամբ ուղիղ կոդով նշանով ամբողջ թվերը կարող են գտնվել $[-(2^{n-1} - 1), 2^{n-1} - 1]$ միջակայքում: Ավագ թվանշանը նշանի համար է, իսկ մյուս թվանշանները ցույց են տալիս թվի բացարձակ արժեքը: Նշանի թվանշանի 0-ն (սովորաբար) ցույց է տալիս “+”, 1-ը “-“: Ուղիղ կոդը ամբողջ թվերի ներկայացման համար հազվադեպ է օգտագործվում:

Թիվը հակադարձ կոդով ներկայացնելիս միջակայքը հետևյալն է՝ $[-(2^{n-1} - 1), 2^{n-1} - 1]$: Ուղիղ և հակադարձ կոդերի դեպքում ունենք երկու հատ 0՝ ‘+0’ և ‘-0’:

$$[x]_{\text{հաղ}} = 2^n - 1 + x \bmod (2^n - 1) \quad \text{կամ}$$

$$[x]_{\text{հաղ}} = \begin{cases} x, & \text{եթե } x \geq 0 \\ 2^n - 1 + x, & \text{եթե } x \leq 0 \end{cases}$$

Հակադարձ կոդը ուղիղ կոդին զուգահեռ օգտագործվում է թվաբանական գործողություններ կատարելու համար: Գումարման և հանման գործողությունները հակադարձ կոդով կատարելը ավելի հեշտ է, իսկ ուղիղ կոդով հարմար է կատարել բազմապատկում և բաժանում:

Լրացուցիչ կոդով կարելի է ներկայացնել $[-2^{n-1}, 2^{n-1} - 1]$ միջակայքի թվերը:

X ամբողջ թվի լրացուցիչ կոդը որոշվում է հետևյալ ձևով.

$$[X]_{2^n} = 2^n + X \bmod 2^n \text{ համա } [X]_{2^n} = \begin{cases} X, & \text{եթե } X \geq 0 \\ 2^n + X, & \text{եթե } X < 0 \end{cases}$$

Լրացուցիչ կողի դեպքում ունենք 0-ի մեկ ներկայացում: Լրացուցիչ կողը հարմար է գումարման, հանման համար:

Լրացուցիչ կողը ստանալու համար կարելի է հետևել հետևյալ կանոններին.

- ստանալ թվի երկուական ներկայացումը,
- շրջել բիթերը (հակադարձ կող),
- գումարել մեկ:

Օրինակ 1

Սկզբնական թվից լրացուցիչ կողի ստացումը.

$$3_{10} = 00000011_2$$

$$-3_{10} = 11111100_2 + 1_2 = 11111101_2 = -3_{10}$$

Օրինակ 2

Լրացուցիչ կողից սկզբնական թվի ստացումը.

$$-3_{10} = 11111101_2$$

$$3_{10} = 00000010_2 + 1_2 = 00000011_2 = 3_{10}$$

Շեղումով կողն օգտագործվում է միայն նշանով թվերի համար: Նշանով ամբողջ թիվը հանդես է գալիս $[X]_{2^{64}} = X + M$:

Սովորաբար շեղումով կողի դեպքում M-ը վերցնում են X նշանով թվի փոփոխման միջակայքի փոքրագույն արժեքի բացարձակ արժեքը:

Շեղումով կողն օգտագործում են իրական թվերը ներկայացնելիս որպես կարգաթիվ:

Ինքել x86 պրոցեսորներում նշանով թվերը ներկայացվում են լրացուցիչ կողով: 8086 պրոցեսորներում նախատեսված են գործողություններ 8-բիթանոց և 16-բիթանոց ամբողջ թվերի հետ, իսկ 80386-ից սկսած՝ կարող են օգտագործվել 32-բիթանոց ամբողջ թվեր (նշանով և առանց նշանի): Սահող կետով թվերի հետ գործողությունների կատարումն արագացնելու համար ստեղծված է կից պրոցեսոր

(Coprocessor) Ինթել 8087, որը կարող է օգտագործվել 8086/8088 կողմից (80286-ի համար 80287, 80386-ի համար 80387, 80486-ից սկսած՝ FPU (floating Point Unit), որը կենտրոնական պրոցեսորի բաղկացուցիչ մասն է):

Լրացուցիչ կոդով ներկայացված թվերի համար ճիշտ է հետևյալ պնդումը.

$$[x + y]_{\text{IP}} = ([x]_{\text{IP}} + [y]_{\text{IP}}) \bmod 2^n$$

եթե x -ի, y -ի և $(x + y)$ -ի արժեքները գտնվում են $[-2^{n-1}, 2^{n-1} - 1]$ միջակայքում:

Օրինակ

Լրացուցիչ կոդով 1-բայթանոց թվերի գումարում.

$$\begin{array}{rcl} X = 10_{10} & [X]_{\text{IP}} = & 0000\ 1010 \\ & + & \\ Y = -3_{10} & [Y]_{\text{IP}} = & 1111\ 1101 \\ & \text{-----} & \\ & 1 & 0000\ 0111 \\ & 2^8\text{-ը դեն է նետվում} & \end{array}$$

Հակադարձ կոդով ներկայացված թվերի համար ճիշտ է հետևյալը՝

$$[x + y]_{\text{hակ}} = ([x]_{\text{hակ}} + [y]_{\text{hակ}}) \bmod (2^n - 1)$$

(նշենք, որ $2^n = 1 \bmod (2^n - 1)$)

Այս դեպքում ավագ կարգից առաջ եկած փոխանցումը գումարվում է կրտսեր կարգին:

Օրինակ

Հակադարձ կոդով 1-բայթանոց թվերի գումարում.

$$\begin{array}{rcl} X = 10_{10} & [X]_{\text{hակ}} = & 0000\ 1010 \\ & + & \end{array}$$

$$\mathbf{Y} = -\mathbf{3}_{10}$$

$$[Y]_{\text{hwly}} = 1111 \ 1100$$

$$\begin{array}{r} \text{-----} \\ 1 \quad 0000 \ 0110 \\ + \quad \quad \quad \rightarrow \quad 1 \\ \text{-----} \\ 0000 \ 0111 \end{array}$$

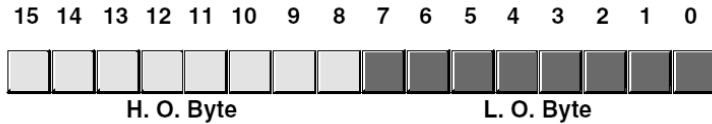
Բիթ, բայթ, բառ, կրկնակի բառ

Տվյալների փոքրագույն միավորը համակարգչի համար բիթն է: Բիթը (bit/binary digit - նշանակում է երկուական թվանշան) կարող է ընդունել երկու արժեք՝ 0 կամ 1: Համակարգիչները սովորաբար աշխատում են բիթերի որոշակի քանակության հետ: Ծրագրի համար հասանելի փոքրագույն միավորը բայթն է, որը 8 բիթերի համախմբությունն է: Բիթերը բայթում սովորաբար համարակալվում են 0-7:

Բիթերի համարակալումը բայթում

Չրո բիթը **կրտսեր** բիթն է (low order bit or least significant bit), իսկ 7-րդ բիթը՝ **ավագ** (*high order bit or most significant bit*): 4 բիթերի համախմբությանը անվանում են կիսաբայթ (nibble): Բառը 16 բիթերի համախմբությունն է: Բիթերը համարակալվում են 0 - 15, որտեղ 0-ն կրտսեր բիթն է, իսկ 15-րդը՝ ավագը: 0 - 7 բիթերին անվանում են կրտսեր բայթ, իսկ 8 - 15 բիթերին՝ ավագ բայթ:

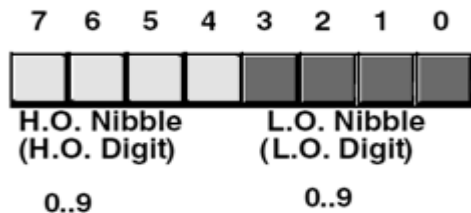
Կրկնակի բառը երկու բառերի համախումբ է:

Երկուական կոդավորված 10-ական (BCD) թվերի ներկայացումը

10-ական թվերի համար օգտագործվում են փաթեթավորված և ոչ փաթեթավորված ֆորմատներ: Ոչ փաթեթավորված ֆորմատի դեպքում յուրաքանչյուր տասական թվանշան ներկայացվում է 1 բայթում, որի ավագ կիսաբայթը 0000 է, իսկ կրտսերը թվանշանի BCD- երկուական կոդն է:

Փաթեթավորված ֆորմատի դեպքում 1 բայթում տեղավորվում է 2 10-ական թվանշան:

Օրինակ

$17_{10} = 0000\ 0001\ 0000\ 0111_{BCD}$ ՝ ոչ փաթեթավորված ֆորմատ,
 $17_{10} = 0001\ 0111_{BCD}$ ՝ փաթեթավորված ֆորմատ:

Իրական թվերի ներկայացումը (IEEE ստանդարտ)

Սահող կետով կամ գլխական գրառումը օգտագործվում է, երբ անհրաժեշտ է հաշվարկներ իրականացնել շատ մեծ կամ շատ վոքր թվերի հետ:

Օրինակ

-0.35790×10^{-6} (ներկայացվում է նաև որպես $-3.579\text{E}-6$)

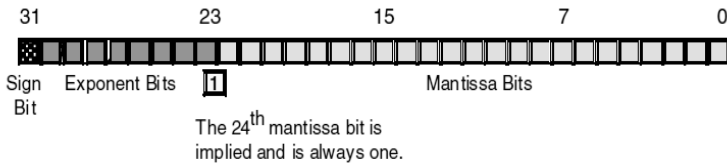
Երկուական համակարգի սահող կետով գրառումը կազմված է 3 մասերից՝

1. նշանի բիթ (“0” ոչ բացասական թվերի համար (+), “1”-ը՝ բացասական (-) թվերի համար),
2. կարգաթիվ (exponent),
3. մանտիսա:

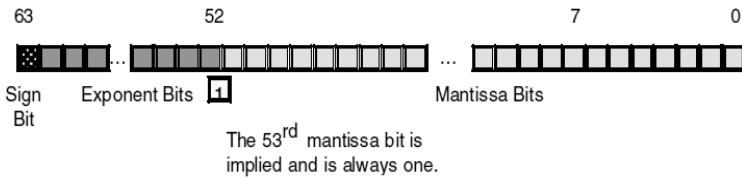
Նշում

Նորմալիզացված սահող կետով գրառման մեջ մանտիսան (այսինքն՝ մանտիսայի ավագ բիթը) պետք է սկսվի 1-ով և ենթադրվում է, որ կետը պետք է լինի մանտիսայից ձախ:

Այժմ իրական թվերի ներկայացման համար օգտագործվում է IEEE 754 (Institute of Electrical and Electronics Engineers) ստանդարտը: Իրական թվերը ներկայացվում են որպես կարճ իրական (4 բայթ), երկար իրական (8 բայթ) և ընդլայնված/աշխատանքային իրական (10 բայթ):

Նկար 2. Կարճ իրական (սովորական ճշտությամբ) սահող կետով բվի ֆորմատը

Նկար 3. Երկար իրական (կրկնակի ճշտությամբ) սահող կետով բվի ֆորմատը

Նկար 4. Ընդլայնված իրական (կրկնակի ընդլայնված ճշտությամբ) սահող կետով բվի ֆորմատը

Այս ֆորմատներով իրական բվերի ներկայացման մեջ մանտիսան տրվում է ուղիղ կոդով, նորմալիզացված, որի բացարձակ արժեքը գտնվում է $[1, 2)$ միջակայքում: 0 բվի ներկայացման համար կարգաթիվը (e) զրո է, մանտիսայի կոտորակային մասը ևս զրո է (f): Կարող են օգտագործվել դրական զրո և բացասական զրո, այսինքն՝ զրոյի համար ունենք $(-1)^s \cdot 0$:

Իրական բվերի միջակայքը որոշվում է e-ի փոփոխման միջակայքով: Սովորական ճշտության դեպքում՝ $0 < e < 255$, կրկնակի ճշտության դեպքում՝ $0 < e < 2047$, իսկ ընդլայնված ճշտության

դեպքում՝ $0 \leq e < 32767$: Կարգաթվի (e) սահմանային արժեքները հատուկ դեպքեր են:

Ներկայացված սահող կետով թվի արժեքը (v) որոշվում է հետևյալ կերպ.

եթե $0 < e < 255$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 2^{e-127} \cdot (1.f)$,

եթե $e = 0, f \neq 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 2^{e-126} \cdot (0.f)$,

եթե $e = 0, f = 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 0$,

եթե $e = 255, f = 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot inf$ (անվերջություն),

եթե $e = 255, f \neq 0$, ապա թիվը կլինի՝ NaN (Not a Number),

եթե $0 < e < 2047$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 2^{e-1023} \cdot (1.f)$;

եթե $e = 0, f \neq 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 2^{e-1022} \cdot (0.f)$;

եթե $e = 0, f = 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 0$,

եթե $e = 2047, f = 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot Inf$ (անվերջություն),

եթե $e = 2047, f \neq 0$, ապա թիվը կլինի՝ NaN (Not a Number),

եթե $0 \leq e < 32767$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot 2^{e-16383} \cdot (i.f)$;

եթե $e = 32767, f = 0$, ապա թիվը կլինի՝ $v = (-1)^s \cdot Inf$ (անվերջություն),

եթե $e = 32747, f \neq 0$, ապա թիվը կլինի՝ NaN (Not a Number),

Օրինակ 1

Որոշել, թե 10-ական որ թվի ներկայացումն է հետևյալ IEEE ստանդարտով տրված 32-բիթանոց սահող կետով թիվը:

0 10101100 1001010000000000000000

(Բացատրանիշերը բաժանում են նշանի բիթը, կարգը և մանտիսան):

Քանի որ նշանի բիթը 0 է, իրական թիվը դրական է: Կարգի բիթերը 10101100 ներկայացնում են առանց նշանի 172_{10} , հետևաբար կարգը կլինի՝ $172 - 127 = 45_{10}$: Մանտիսայի բիթերն են 10010100000000000000, որը ներկայացնում է.

$$2^{-1} + 2^{-4} + 2^{-6} = 0.5781125$$

Հետևաբար իրական թիվը կլինի՝ 1.5781125×2^{45} :

Օրինակ 2

Որոշել, թե 10-ական որ թվի ներկայացումն է հետևյալ IEEE ստանդարտով տրված 32-բիթանոց սահող կետով թիվը:

$$1\ 00000000\ 010100000000000000000000$$

Քանի որ նշանի բիթը 1 է, թիվը բացասական է: Կարգի բիթերը 0-ներ են, հետևաբար կարգը -126 է: Մանտիսայի բիթերն են $010100000000000000000000 = 2^{-2} + 2^{-4} = 0.3125$:

Հետևաբար իրական թիվը կլինի՝ -0.3125×2^{-126} :

Օրինակ 3

Ներկայացնել 0.5 թիվը կարճ իրական սահող կետով (վերջնական արդյունքը ներկայացնել 16 -ական համակարգով):

$$0.5 = 0.1_2 = 1.0 \cdot 2^{-1} = (-1)^0 \cdot 2^{126-127} \cdot (1.0)$$

$$\text{Այստեղ՝ } e = -1 + 127 = 126$$

$$\text{Այսինքն՝ } s = 0, e = 126, f = 0$$

$$\text{Պատասխան՝ } 0011\ 1111\ 0000\ 0000\ 0000\ 0000\ 0000\ 0000_2 = 3F00\ 0000_{16}$$

Օրինակ 4

Ներկայացնել -1.25 թիվը կարճ իրական սահող կետով (վերջնական արդյունքը ներկայացնել 16 -ական համակարգով):

$$-1.25 = -1.01_2 = (-1)^1 \cdot 2^{127-127} \cdot (1.01)$$

$$\text{Պատասխան՝ } 1011\ 1111\ 1010\ 0000\ 0000\ 0000\ 0000\ 0000_2 = \text{BFA0}\ 0000_{16}$$

Սիմվոլային տվյալների ներկայացումը

Ինչպես և ցանկացած ինֆորմացիա, սիմվոլային տվյալները պահվում են երկուական ֆորմատով: Յուրաքանչյուր ֆորմատի համապատասխանության մեջ է դրվում որոշակի ոչ բացասական թիվ, որն անվանում են սիմվոլի կոդ: Սիմվոլի և կոդի միջև եղած կոնկրետ համապատասխանությունը անվանում են կոդավորում: Սովորաբար օգտագործվում են 8-բիթանոց կոդերով սիմվոլներ: Դա թույլ է տալիս կոդավորել 256 տարբեր սիմվոլներ: Օգտագործվում է ASCII (American Standard Code for Information Intechange) կոդավորումը: Նշենք այս կոդավորման որոշ առանձնահատկություններ առաջին 128 սիմվոլների համար.

- առաջին 32 սիմվոլները ղեկավարող սիմվոլներն են (օրինակ՝ 10 կոդը կուրսորը բերում է մի տող ներքև),
- պարունակում է տարբեր կետադրության սիմվոլներ, հատուկ սիմվոլներ,
- թվանշանները (ASCII 30h-39h) տարբերվում են իրենց թվային արժեքներով միայն կրտսեր կիսաբայթում,
- լատիներեն մեծատառերը (ASCII 41h-5Ah),
- լատիներեն փոքրատառերը (ASCII 61h-7Ah):

	7	6	5	4	3	2	1	0
E	0	1	0	0	0	1	0	1

	7	6	5	4	3	2	1	0
e	0	1	1	0	0	1	0	1

Նկար 5. e և E դասերի ASCII կոդերը

Ներկայումս ASCII կոդավորումն ամենատարածված կոդավորումն է: Մեկ այլ տարածված կոդավորում է Unicode-ը, որը վերացնում է ASCII կոդավորման սահմանափակումները՝ սիմվոլների սահմանափակ քանակությունը (առավելագույնը՝ 128/256) և միջազգային սիմվոլներ չօգտագործելը: Unicode-ը օգտագործում է 16-բիթանոց կոդեր, որը մեծ առավելություն է:

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Ձևափոխել հետևյալ 10-ական թվերը 2-ականի.
ա) 23 բ) 139 գ) -97 դ) -246
2. Ձևափոխել հետևյալ 2-ական թվերը 10-ականի.
ա) 1011011 բ) 110101101 գ) 1001011010 դ) 110101
3. Ձևափոխել 2) վարժության 2-ական թվերը 16-ականի:
4. Ձևափոխել հետևյալ 16-ական թվերը 2-ականի.
ա) 2A5D բ) EC07 գ) 25A9 դ) B3D9A
5. Կատարել հետևյալ 16-ական գործողությունները.
ա) $35D4 + 6F11$ բ) $72AD - 52B$ գ) $B912 * 5$
6. Հետևյալ 10-ական թվերը ներկայացնել 2-ական լրացուցիչ կոդով 8 բիթերի օգնությամբ և գումարել: Արդյունքը ներկայացնել 16-ական համակարգով.
ա) -23, 45 բ) -139, 67 գ) -97, -25 դ) 246, 52
7. Հետևյալ սահող կետով թվերը ներկայացնել կարճ / երկար / ընդլայնված իրական տեսքով: Վերջնական արդյունքը ներկայացնել 16-ական համակարգով.
ա) 39.375 բ) -92.625, գ) -97.45 դ) 46.93
8. Ներկայացնել հետևյալ երկուական կոդավորված 10-ական թվերը 10-ական համակարգով.
ա) 0203h բ) 0139h գ) 0907h դ) 2146h
9. Հետևյալ 10-ական թվերը ներկայացնել որպես երկուական կոդավորված 10-ական թվեր.
ա) 123 բ) 29 գ) 197 դ) 574
10. Կատարել հետևյալ 2-ական թվերի հանում.
ա) 11001, 101 բ) 101101, 1100 գ) 10101, 1011 դ) 110111, 1010
11. Կատարել հետևյալ 2-ական թվերի բազմապատկում.
ա) 1100, 101 բ) 10111, 1100 գ) 101, 11011 դ) 10101, 110
12. Օ սիմվոլը ASCII կոդով ներկայացվում է որպես 0011 0000, իսկ 6-ը՝ _____:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ MS-DOS DEBUG ԾՐԱԳՐԻՆ

DEBUG-ը (DEBUG.EXE) մեքենայական մակարդակի ճշգրտման ծրագիր (debugger) է, որը համալրում է MSDOS ՕՆ-ը: Այս կիրառության հիմնական նպատակն է ապահովել 8086 ասեմբլեր ծրագրի համար ճշգրտման հարմար միջավայր, որը ներառում է.

- թարգմանություն ասեմբլերից մեքենայական լեզվի (assembling) և հակառակը (disassembling),
- քայլային ռեժիմով ծրագրի կատարում (tracing),
- ռեգիստրների և հիշողության տիրույթների պարունակության զննում,
- հիշողության տիրույթում նոր արժեքի գրանցում,
- հիշողության մեջ ASCII արժեքների որոնում,
- հիշողության բլոկի տեղափոխում մի տիրույթից մեկ այլ տիրույթ,
- հիշողության տիրույթի արժեքավորում,
- ֆայլերի բեռնում:

Ծանոթությունը debugger-ի հետ շատ կարևոր է ասեմբլեր լեզվով ծրագրավորման համար: Այն կատարյալ միջոց է կարճ ծրագրեր գրելու և Ինթել միկրոպրոցեսորին ծանոթանալու համար: Եթե Դուք կարողանում եք աշխատել DEBUG-ով, ապա կարող եք հեշտությամբ սովորել ավելի հզոր ճշգրտման ծրագրեր, ինչպիսիք են՝ MASM:CODEVIEW-ն, TASM:TurboDebugger, որոնք DEBUG-ի կատարելագործված տարբերակներն են (32-բիթային հայտնի ճշգրտման ծրագրերից են OllyDbg, SoftICE, IDA Pro, որոնցից առաջին երկուսը միայն Windows ՕՆ-ի համար են, իսկ երրորդը՝ նաև Linux-ի):

DEBUG-ը աշխատեցնելու համար անհրաժեշտ է հրամանային տողից ներածել “debug.exe”: DEBUG-ը աշխատում է հրամանային ռեժիմում: Հրամանները մեկտառանի են: DEBUG միջավայրում բո-

լոր թվերը 16-ական համակարգով են: “-“ հրավերքի սիմվոլից հետո ներածելով “?” կոեսնեք հետևյալ հրամանների ցուցակը.

-?

assemble	A [address]	; ասեմբլեր
compare	C range address	; համեմատել
dump	D [range]	; արտածել հիշողություն
enter	E address [list]	; ներածել
fill	F range list	; լրացնել
go	G [= address] [addresses]	; կատարել
hex	H value1 value2	; 16-ական արժեք
input	I port	; մուտք
load	L [address] [drive] [firstsector] [number]	; բեռնել
move	M range address	; տեղաշարժել
name	N [pathname] [arglist]	; անվանել
output	O port byte	; ելք
proceed	P [= address] [number]	; մշակել
quit	Q	; ավարտել
register	R [register]	; զննել ռեգիստրները
search	S range list	; որոնել
trace	T [= address] [number]	; կատարել քայլային ռեժիմով
unassemble	U [range]	; քարգմանել ասեմբլերի
write	W [address] [drive] [firstsector] [number]	; գրել

“;” սիմվոլից հետո ավելացվել է հրամանի հայերեն անվանումը:

[] փակագծերում նշված են հրամանի ոչ պարտադիր պարամետրերը: Պարամետրերի նշանակությունը հետևյալն է:

Հասցե/address – Հիշողության հասցե՝ տրված 16-ականով: Կարելի է օգտագործել միայն տեղաշարժը/offset (այս դեպքում լռությամբ որպես սեգմենտ կենթադրվի կող սեգմենտը (CS)) կամ տալ լրիվ սեգմենտ: շեղում հասցեն՝ կա՛մ 16-ականով, կա՛մ օգտագործելով սեգմենտային ռեգիստր թվի փոխարեն: Դիմացի 0-ները պարտադիր չեն: 1F հասցեն մեկնաբանվում է որպես 'CS:001F':

Օրինակ

100

DS:12

SS:0

198A:1234

Միջակայք/range – ունի տրման երկու ֆորմատ՝

1) հասցե [,հասցե]

Օրինակ՝

ա) 100, 500

բ) CS:200, 300

գ) 200

2) հասցե **L** [արժեք] (օրինակ՝ 100 L 20), որը նշանակում է 100 հասցեից սկսած 20 բայթ:

Ցուցակ/ list – բացատանիշով բաժանված 16-ական բայթեր կամ չափերտներով պարփակված ASCII տվյալներ:

Օրինակ

10, 20, 30, 40

'A', 'B', 50

Թիվ/number – Բոլոր թվերը և արժեքները DEBUG հրամաններում մեկնաբանվում են որպես 16-ական:

Դիտարկենք առավել օգտագործելի հրամանները:

Ավարտել/Quit: Q

Debug ծրագիրը ավարտում է իր աշխատանքը:

16-ական արժեք/Hex: H արժեք1 արժեք2

Շատ պարզ (միայն գումարում և հանում) 16-ական հաշվիչ:

Օրինակ

ա) -h aaa 531 բ) -h fff 3 գ) -h dbf ace

0FDB 0579 1002 0FFC 188D 02F1

դ) -h 4 fffc ե) -h 100 123 զ) -h 7fff 8000

0000 0008 0223 FFDD FFFF FFFF

Գումարը առաջին արժեքն է՝ **AAA + 531 = 0FDB**

Տարբերությունը երկրորդ արժեքն է՝ **AAA - 531 = 579**

Ներածել/Enter: E հասցե [ցուցակ]

Մուտքագրած արժեքները անմիջապես տեղակայվում են հիշողության մեջ:

Օրինակ

-e 250 'This is an ASCII data string.\$'

CS:250 հասցեից սկսած՝ կտեղադրվի 'This is an ASCII data string.\$' տողը:

Արտածել հիշողություն / Dump: D [range]

D [address] [length]

Էկրան է արտածվում հիշողության տիրույթ: Եթե առաջին անգամ է կիրառվում, ապա արտածումը սկսվում է 100 բայթ շեղումից: Հետագայում հրամանն առանց պարամետրի տալիս արտածվում է վերջին դուրս բերվածից հետո: Լռությամբ length-ը 128 է:

Օրինակ

նկարագրություն

D	արտածել 128 բայթ
D SS:0 5	արտածել SS:0-ից SS:5 բայթերը
D 915: 0	արտածել 915:0 հասցեից սկսած 128 բայթ
D 0 200	արտածել DS:0 հասցեից սկսած 200 բայթ
D 100 L 20	արտածել DS:100 հասցեից սկսած 20h բայթ

Հիշողության արտածման օրինակներ.

-d c000:0010

C000:0010 24 12 FF FF 00 00 00 00-60 00 00 00 00 20 49 42	\$.....`.... IB
C000:0020 4D 20 43 4F 4D 50 41 54-49 42 4C 45 20 4D 41 54	M COMPATIBLE
MAT	
C000:0030 52 4F 58 2F 4D 47 41 2D-47 31 30 30 20 56 47 41	ROX/MGA-G100
VGA	
C000:0040 2F 56 42 45 20 42 49 4F-53 20 28 56 31 2E 32 20	/VBE BIOS (V1.2
C000:0050 29 00 87 DB 87 DB 87 DB-87 DB 87 DB 87 DB 87	DB).....
C000:0060 50 43 49 52 2B 10 01 10-00 00 18 00 00 00 00 03	PCIR+.....
C000:0070 40 00 12 10 00 80 00 00-38 37 34 2D 32 00 FF FF	@.....874-2...

C000:0080 E8 26 56 8B D8 E8 C6 56-74 22 8C C8 3D 00 C0 74 .&V....Vt"..=.t

-

-d 100 130

xxxx:0100 EB 24 0D 0A 54 68 69 73-20 69 73 20 6D 79 20 66 \$.This is my f
xxxx:0110 69 72 73 74 20 44 45 42-55 47 20 70 72 6F 67 72 irst DEBUG progr
xxxx:0120 61 6D 21 0D 0A 24 B4 09-BA 02 01 CD 21 B4 00 CD am!...\$.....!...
xxxx:0130 21 !

-

Լրացնել/Fill: F միջակայք ցուցակ

Օրինակ

-f 100 12f 'BUFFER'

-d 100 12f

xxxx:0100 42 55 46 46 45 52 42 55-46 46 45 52 42 55 46 46 BUFFERBUFFERBUFF
xxxx:0110 45 52 42 55 46 46 45 52-42 55 46 46 45 52 42 55 ERBUFFERBUFFERBU
xxxx:0120 46 46 45 52 42 55 46 46-45 52 42 55 46 46 45 52 FFERBUFFERBUFFER

-f 100 ffff 0

-F 100 L 20 'A'

Fill 20h bytes with the letter 'A', starting at location 100.

Ասեմբլեր/Assemble: A [հասցե]

Այս հրամանից հետո օգտագործողին հնարավորություն է տրվում մուտքագրելու ասեմբլերի հրամաններ, որոնք տեղադրվում են CS:0100 հասցեից սկսած (եթե հասցեն տրված չէ): Նշիչները, մակրոհրամանները չեն ճանաչվում: Կարելի է օգտագործել 'DB' և 'DW' հրամանագրերը: 'A' հրամանը հիշում է վերջին հասցեն, որտեղ տվյալները թարգմանվել են:

Ասեմբլեր գործընթացը ավարտվում է, երբ ներածվում է դատարկ տող:

Օրինակ

(մի մուտքագրեք ‘;’ –ը և նրան հաջորդող մեկնաբանությունը).

-a 100

xxxx:0100 **jmp 126** ; անցում հաջորդող տվյալների վրայով

```

xxxx:0102 db 0d, 0a, "This is my first DEBUG program!"
xxxx:0123 db 0d, 0a, "$"
xxxx:0126 MOV AH, 9           ; INT 21h –ի 09 ֆունկցիան
xxxx:0128 MOV DX, 102        ; DS:DX → $-ով ավարտվող տող
xxxx:012B INT 21             ; տողի արտաձույն
xxxx:012D MOV AH, 0          ; INT 21h – 0 ֆունկցիա
xxxx:012F INT 21             ; ծրագրի աշխատանքի ընդհատում
xxxx:0131
-g =100

```

This is my first DEBUG program!

Program terminated normally

-

Թարգմանել ասեմբլերի /Unassemble: U [միջակայք]

Այս հրամանը մեքենայական հրամանները քարգմանում է 8086 ասեմբլեր կոդի: Եթե լրացուցիչ [միջակայք] պարամետրը տրված չէ, օգտագործվում է **100 շեղումը որպես սկզբնակետ:**

Օրինակ

-u 126 12F

```

xxxx:0126 B409      MOV AH, 09
xxxx:0128 BA0201    MOV DX, 0102
xxxx:012B CD21      INT 21
xxxx:012D B400      MOV AH, 00
xxxx:012F CD21      INT 21

```

-

Կատարել/Go: G [=հասցե] [հասցեներ]

Այս հրամանն օգտագործվում է ծրագիրն աշխատեցնելու և ծրագրում ընդհատման կետեր տեղակայելու համար: '=հասցե' պարամետրը օգտագործվում է ծրագիրը աշխատեցնելու սկզբի հասցեն նշելու համար: Եթե օգտագործվում է միայն 'g', ապա կատարումը

սկսվում է CS:IP հասցեից: Եթե լրացուցիչ տրված են հասցեներ, ապա դրանք դիտարկվում են որպես ընդհատման կետեր, ինչը նշանակում է, որ ծրագիրն ընդհատում է իր աշխատանքը, երբ հասնում է նշված հասցեին: Ընդհատման կետը կարող է տեղակայվել միայն այն դեպքում, եթե այն 8086/8088 գործողության կոդի առաջին բայթի հասցե է:

Չմնել ռեգիստրները/Register: R [ռեգիստր]

'r' հրամանը առանց պարամետրերի ցուցադրում է 8086-ի բոլոր ռեգիստրների պարունակությունները, ինչպես նաև IP ռեգիստրի պարունակությունը (այսինքն՝ հաջորդ հրամանի հասցեն) և համապատասխան հասցեի մեքենայական կոդը:

Օրինակ

>debug c:\windows\command\choice.com

կիրառությունը կանչելուց և 'r' հրամանը մուտքագրելուց հետո կարելի է տեսնել նման պատկեր.

```
AX=0000 BX=0000 CX=1437 DX=0000 SP=FFFE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=0ED8 ES=0ED8 SS=0ED8 CS=0ED8 IP=0100 NV UP EI PL NZ NA PO
NC
```

```
0ED8:0100 E90E01 JMP 0211
```

Վերջին տողը ցույց է տալիս ԿՊ-ի հաջորդ հրամանի (այս դեպքում փաստացի առաջին կատարվող հրամանի) տեղադրության հասցեն (0ED8:0100), հրամանի մեքենայական կոդը՝ E90E0, և ասեմբլեր հրամանը՝ JMP 0211:

‘NV UP EI PL NZ NA PO NC’ անվանումները համապատասխանում են դրոշմների արժեքներին:

Դրոշ	Արժեքը = 1	Արժեքը = 0
OF (Գերհագեցում)	OV (OVerflow)	NV (No OVerflow)
DF (Ուղղության)	DN (decrement)	UP (increment)
EF (Ընդհատման)	EI (enabled)	DI (disabled)
SF (Նշանի)	NG (negative)	PL (positive)

ZF (Զրո)	ZR (zero)	NZ (no zero)
AF (Օժանդակ փոխանցման)	AC	NA (no AC)
PF (Զույգության)	PE (even)	PO (odd)
CF (Փոխանցման)	CY (carry)	NC (No carry)

'rex' հրամանը ներածելու դեպքում DEBUG-ը ցույց կտա CX ռեգիստրի պարունակությունը, հաջորդ տողում՝ ‘:’, որով հնարավորություն է տալիս փոխելու ռեգիստրի պարունակությունը: ENTER ստեղծելու սեղմելու դեպքում ռեգիստրի արժեքը չի փոխվի:

Օրինակ

-rex

CX 0100

:273

նշանակում է որ CX ռեգիստրի արժեքը 0100-ից դարձավ 0273.

'rf' հրամանը ցուցադրում է դրոշների արժեքները և միաժամանակ թույլատրում փոխել դրոշի արժեքը հենց նույն տողում հրավերի նշանից(‘-’) հետո:

Օրինակ

-rf

NV UP EI PL NZ NA PO NC **-zr**

-rf

NV UP EI PL ZR NA PO NC -

-

(դրոշների արժեքների ցուցադրումից հետո ZF-ի արժեքը 1 դարձնելու համար մուտքագրվել է ZR):

Կատարել քայլային ռեժիմով /Trace: T [=հասցե] [թիվ]

T հրամանը օգտագործվում է հրամանները քայլային ռեժիմով կատարելու համար: Եթե մուտքագրվի միայն ‘T’ տառը, ապա կկատարվի մեկ հրաման՝ գրանցված CS:IP հասցեում, կդադարեցվի

ծրագրի կատարումը, և կցուցադրվի ԿՊ-ի (CPU) ռեգիստրների պարունակությունը, ինչպես նաև հաջորդ հրամանը և նրա մեքենայական կոդը: Եթե ցանկանում եք կատարել CS:0205 հասցեում տեղադրված հրամանը, ապա անհրաժեշտ է ներածել.

-t = 205 7

Մշակել /Proceed: P [=հասցե] [թիվ]

Այս հրամանը նման է Debug-ի T (Trace) հրամանին ասեմբլերի շատ հրամանների կատարման համար բացի CALL, LOOP, REP նախդիրով տողային և ընդհատման հրամաններից: Դա նշանակում է, որ ենթածրագրի կամ ընդհատումը մշակող ենթածրագրի հրամանները քայլ առ քայլ չեն կատարվի P հրամանի դեպքում:

Այս հրամանը ավելի հաճախ է օգտագործվում debug կիրառություններում, քան քայլային կատարումը (Trace), որն օգտագործվում է ենթածրագրի ֆունկցիոնալությունը ստուգելու նպատակով:

Օրինակ

Նկարագրություն

P = 200

կատարում է CS:0200 հասցեում գտնվող մեկ հրաման

P = 150 6

կատարում է 6 հրամաններ՝ սկսած CS:0150 հասցեից

P 5

կատարում է հաջորդ 5 հրամանները

Օրինակ

Debugging a Loop

-A 100

4A66:0100 MOV CX, 5 ; հաշվիչը = 5

4A66:0103 MOV AX, 0

4A66:0106 ADD AX, CX

4A66:0108 LOOP 106 ; ցիկլ 0106h հասցեից

-R

AX=000F BX=0000 CX=0000 DX=0000 SP=FFEE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=4A66 ES=4A66 SS=4A66 CS=4A66 IP=0100 NV UP EI PL NZ NA PE NC

4A66:0100 B90500 MOV CX, 0005

-P

AX=000F BX=0000 CX=0005 DX=0000 SP=FFEE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=4A66 ES=4A66 SS=4A66 CS=4A66 IP=0103 NV UP EI PL NZ NA PE NC
4A66:0103 B80000 MOV AX, 0000

-P

AX=0000 BX=0000 CX=0005 DX=0000 SP=FFEE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=4A66 ES=4A66 SS=4A66 CS=4A66 IP=0106 NV UP EI PL NZ NA PE NC
4A66:0106 01C8 ADD AX, CX

-P

AX=0005 BX=0000 CX=0005 DX=0000 SP=FFEE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=4A66 ES=4A66 SS=4A66 CS=4A66 IP=0108 NV UP EI PL NZ NA PE NC
4A66:0108 E2FC LOOP 0106

-P

AX=000F BX=0000 CX=0000 DX=0000 SP=FFEE BP=0000 SI=0000 DI=0000
DS=4A66 ES=4A66 SS=4A66 CS=4A66 IP=010A NV UP EI PL NZ NA PE
NC

Խնդիրներ և վարժություններ

1. Սկզբնարժեքավորել DS:0200 սկսած հիշողության տիրույթը 123416H արժեքով և DUMP հրամանի միջոցով ստուգել, որ հիշողության պարունակությունը փոխվել է:
2. Զրոյացնել SI ռեգիստրի արժեքը և համոզվել դրանում՝ նորից ցուցադրելով նրա պարունակությունը:
3. IP ռեգիստրին տալ 1016 արժեք և համոզվել դրանում՝ ցուցադրելով նրա պարունակությունը:
4. Սկզբնարժեքավորել DS:0200 սկսած հիշողության 50 բայթ տիրույթը 0116 արժեքով և արդյունքը ստուգել:
5. Գրել ծրագիր, որը BX ռեգիստրում ստանա AH ռեգիստրի պարունակության քառակուսին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Зубков С. В., Assembler для DOS, Windows и Unix, Москва, издательство “ДМК”, 2006.
2. Юров В., Хорошенко С., Assembler. Учебный курс. Санкт-Петербург, издательство “Питер”, 1999.
3. Рудаков П. И., Финогенов К. Г., Язык ассемблера. Уроки программирования, Москва, издательство “Диалог-МИФИ”, 2001.
4. Ирвин К., Язык ассемблера для процессоров Intel, 4-е издание, Москва, издательство “Вильямс”, 2005.
5. Скенлон Л., Персональные ЭВМ IBM PC и XT . Программирование на языке ассемблера. Москва, издательство “Радио и связь”, 1989.
6. Пильщиков В. Н., Программирование на языке ассемблера IBM PC, Москва, издательство “Диалог-МИФИ”, 1996/2000.
7. Михаил Г., Процессоры Pentium II, Pentium Pro и просто Pentium. Санкт-Петербург, издательство “Питер”, 1999.
8. Михаил Г., Процессоры Intel от 8086 до Pentium II., Санкт-Петербург, издательство “Питер”, 1998.
9. Рудаков П. И., Финогенов К. Г., Программируем на языке Ассемблера IBM PC, изд. 2-е, Обнинск, издательство "Принтер", 1997.
10. Нортон П., Соухэ Д., Язык ассемблера для IBM PC, Москва, издательство "Компьютер", Финансы и статистика, 1992.
11. Задания практикума на ЭВМ (1 курс), методическая разработка, Москва, МГУ, 1992.
12. IA-32 Intel Architecture. Software Developer's Manual. Volume 1: Basic Architecture.
13. IA-32 Intel Architecture. Software Developer's Manual. Volume 2: Instruction Set Reference.
14. <http://www.wasm.ru>

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Արա Հայկի Առաքելյան, Շուշանիկ Աշոտի Բաղդասարյան,
Կարինե Գրիշայի Գալստյան, Վարդան Արարատի Զաքարյան,
Գևորգ Արթուրի Մարտիրոսյան, Զավեն Արծրունու Նազարյան,
Գագիկ Ռազմիկի Սարգսյան

ԻՆԹԵԼ x86

ԱՍԵՄԲԼԵՐ

(իրական ռեժիմ)

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՉԵՌՆԱՐԿ

Համակարգչային ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի
Կազմի ձևավորումը՝ Ա. Պատվականյանի
Խմբագրումը՝ Մ. Հովհաննիսյանի

Տպագրված է «Գևորգ-Հրայր» ՍՊԸ-ում:
ք. Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 6

Ստորագրված է տպագրության՝ 07.12.2016:
Չափսը՝ 60x84 ¹/₁₆: Տպ. մամուլը՝ 16,75:
Տպաքանակը՝ 200 օրինակ:

ԵՊՀ հրատարակչություն
ք. Երևան, 0025, Ալեք Մանուկյան 1
www.publishing.ysu.am

ՎՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 2016
publishing.ysu.am